

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
กัลยา วิทยาศิริกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2549

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
กัลยา วิทยาศิริกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

บทคัดย่อ
ของ
กัลยา วิทยาศิริกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
พฤษภาคม 2549

กัลยา วิทยาศิริกุล. (2549). การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์อัศรา บุญทิพย์, รองศาสตราจารย์ผกาศรี เย็นบุตร

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีความมุ่งหมายเพื่อรวบรวมนิทานกะเหรี่ยง และศึกษาภาพสะท้อนสังคมชาวกะเหรี่ยง แล้วนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลนิทานพื้นบ้านที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์วิทยากรชาวกะเหรี่ยงจำนวน 11 คน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2547 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2548 มีนิทานพื้นบ้านที่รวบรวมได้จำนวน 57 เรื่อง

ผลการศึกษาพบว่า นิทานได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของชาวกะเหรี่ยง 6 ด้าน คือ

ด้านสภาพความเป็นอยู่ นิทานได้สะท้อนภาพที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ อาหารการกิน การคมนาคม ด้านครอบครัว การแต่งกาย และเครื่องมือเครื่องใช้ สามารถสรุปได้ว่าชาวกะเหรี่ยงมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ

ด้านความเชื่อ นิทานสะท้อนภาพความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องเทวดา ความเชื่อเรื่องการทำนาย ความเชื่อเรื่องยักษ์ ความเชื่อเรื่องเสียดสี เป็นต้น สรุปได้ว่าความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างความเชื่อในพระพุทธศาสนา และความเชื่อแบบดั้งเดิมในเรื่องผีและอำนาจเหนือธรรมชาติ

ด้านค่านิยม นิทานสะท้อนค่านิยมเรื่องการกตัญญู การเคารพนับถือผู้อาวุโส การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น ค่านิยมที่พบจึงเป็นค่านิยมที่ต้องการบอกให้คนในสังคมประพฤติตาม

ด้านประเพณี นิทานสะท้อนภาพประเพณีแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีผูกข้อมือ เป็นต้น สรุปได้ว่าประเพณีของชาวกะเหรี่ยงเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และความเชื่อดั้งเดิม

ด้านการละเล่น นิทานสะท้อนภาพการเล่นสบ้า การเล่านิทาน และเล่นดนตรีพื้นเมือง ซึ่งเป็นการละเล่นที่ช่วยสร้างความสนุกสนาน

ด้านการปกครอง นิทานสะท้อนให้เห็นความคิดของชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อการปกครองในลักษณะของการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช กษัตริย์หรือผู้นำมีอำนาจสิทธิ์ขาดที่ผู้ใดจะฝ่าฝืนไม่ได้

A STUDY OF SOCIAL REFLECTION FROM KAREN TALES
AT BANMAIPATTANA IN AMPHOE SANGKHLABURI
CHANGWAT KANCHANBURI

AN ABSTRACT
BY
KALLAYA WITTAYASIRIKUL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Thai
at Srinakharinwirot University
May 2006

Kallaya Wittayasirikul. (2006). *A Study of Social Reflections from Karen tales at Banmaipattana, in Amphoe Sangkhlaburi Changwat Kanchanaburi*. A Master's Thesis. (Thai). Bangkok, Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisory Committee: Associate Professor Ackra Boonthip and Associate Professor Pakasri Yenbut

The main purposes of the research were to collect Karens' folklore and to study its social reflections on the local people's lives. The research results were presented descriptively. The data were 57 folktales gathered from interviewing 11 Karen resource people from January 1, 2004 to September 30, 2005. The results revealed that there were six regards of social reflections. In lifestyle, the folktale reflected the Karen's accommodation, livelihood, diet, transportation, families, clothing, and tools. The results revealed that the Karen lived a simple life based on natural resources. Regarding beliefs, the Karen believed in karma, fairies, astrology, demons and tiger transfiguration. Obviously, the Karen's beliefs reflected a mixture of Buddhism and their original beliefs in ghosts and superstition. In social values, the folklore reflected the social values in gratitude, seniority and generosity. These values were, in fact, the code of conduct for the people. In tradition, the folklore reflected traditions of marriages, funerals, and welcoming people (by tying a piece of string around a person's wrist). In other words, the Karen's tradition was a mixture of Buddhism and original beliefs. In entertainment, the folklore reflected the game of *sba*, story telling, and local music playing. In ruling, the reflection was the Karen's idea of absolute monarchy.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์อัศรา บุญทิพย์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ผกาศรี เ็นบุตร กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนให้ความเมตตาช่วยเหลือจนกระทั่งปริญญานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้งสองท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์พัทธยา จิตต์เมตตา และอาจารย์พัชนี โชติกลเสถียร คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจแก้และให้คำแนะนำ ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันตกทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อประทีป วิทยาศิริกุล คุณแม่สมพิศ แซ่ลี น้องชาย น้องสาว และคุณอาทุกคน ที่ให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย ขอขอบคุณคุณกฤตศิลป์ สังขนิธิ ที่คอยให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย

ท้ายสุดขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโท วิชาเอกภาษาไทย รหัส 44 ภาคปกติ ทุกคน ที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

กัลยา วิทยาศิริกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
สังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง	5
สังคมวิทยา	8
นิทานพื้นบ้าน	11
3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี	18
ประวัติชาวกะเหรี่ยงอำเภอสังขละบุรี	18
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอสังขละบุรี	21
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตำบลหนองลู	25
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา	27
4 วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมของชาวกะเหรี่ยงที่ปรากฏในนิทาน	38
ด้านสภาพความเป็นอยู่	38
ด้านความเชื่อ	63
ด้านค่านิยม	73
ด้านประเพณี	81
ด้านการละเล่น	87
ด้านการปกครอง	91
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	104
ประวัติย่อผู้ทำปริญญานิพนธ์	173

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนประชากรตำบลหนองลู	26
2	จำนวนประชากรจำแนกตามเผ่า หมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา	31
3	บุคลากรโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา	33
4	จำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา	34

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	แผนที่จังหวัดกาญจนบุรี	20
2	แผนที่อำเภอสังขละบุรี	22
3	แผนที่หมู่บ้านในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี	24
4	แผนที่หมู่บ้านใหม่พัฒนา	30
5	บ้านของชาวกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา	41
6	ยุงข้าวที่อยู่นอกตัวเรือน	42
7	ต้นแมงข้าวที่นำมาแขวนเหนี่ยวยังข้าว	44
8	การแต่งกายของผู้ชายชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบัน	59
9	การแต่งกายของผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบัน	60
10	การแต่งกายของผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงในงานพิธี	61
11	มีดที่นำมาใช้งานได้ทั่วไป	62
12	เครื่องดนตรีของชาวกะเหรี่ยง	90

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กะเหรี่ยง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เก่าแก่กลุ่มหนึ่งที่มีถิ่นฐานอยู่ระหว่างแนวตะเข็บชายแดนไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ มีประวัติ วัฒนธรรม และภาษาเป็นของตนเอง ชาวกะเหรี่ยงเป็นชนกลุ่มน้อยที่คนไทยรู้จักมาตั้งแต่อดีต ข้อมูลจากเอกสารสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ (2518) กล่าวว่า ชาวกะเหรี่ยงได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยมานานกว่า 100 ปีมาแล้ว การตั้งถิ่นฐานจะกระจายอยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันตก คำว่า "กะเหรี่ยง" เป็นคำที่คนไทยในภาคกลางเรียก ส่วนชาวจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เรียกกะเหรี่ยงว่า "กะหรั่ง" ชาวพม่าเรียกกะเหรี่ยงว่า "กะยิ่น" ชาวไทยใหญ่ในรัฐฉานแห่งสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ และจังหวัดทางภาคเหนือของไทยเรียกกะเหรี่ยงว่า "ยาง"

ชาวกะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนกระจายตามแนวชายแดนจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำพูน แพร่ เชียงราย ลำปาง กำแพงเพชร สุโขทัย กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ข้อมูลจากสถิติบุคคลบนพื้นที่สูงและประชากรชาวเขา 20 จังหวัดในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2545 (<http://www.geocities.com/tpsa10l>) พบว่ามีประชากรชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ใน 15 จังหวัด 68 อำเภอ 1,912 หมู่บ้าน ประชากรรวม 438,131 คน จากจำนวนประชากรชนกลุ่มน้อยทั้งหมด 990,429 คน ซึ่งนับว่าชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่เข้ามาอาศัยเป็นชุมชนใหญ่ในประเทศไทย และจากการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยพบว่ามีชาวกะเหรี่ยงเข้ามาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ดังที่พิพัฒน์ เรืองงาม (2533: 40) กล่าวไว้ว่า

ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ยกทัพไปตีเมืองตองอู เมื่อครั้งเมืองตองอูซิงตีหิงสาวดี ก่อนทัพไทย (ประมาณ ค.ศ. 1598) ได้ทรงตั้งให้แสนภูมิโลกาเพชร ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานไว้ในหนังสือไทยรบพม่า หน้า 172 ว่าเป็นชาวกะเหรี่ยง เป็นนายทัพร่วมกับพระยานครราชสีมา พระสิงคบุรี และขุนอินทรีภิบาล ตั้งทัพล้อมเมืองตองอู ด้านทิศตะวันตก

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว กะเหรี่ยงก็ยังคงมีความสัมพันธ์กลมเกลียวกับคนไทย ตามที่ศูนย์ศึกษากะเหรี่ยงและพัฒนา (<http://www.karencenter.com>) ได้กล่าวในบทความเรื่องกะเหรี่ยงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ความว่า ไทยอาศัยกะเหรี่ยงเป็นกองสอดแนม ลาดตระเวน และเป็นกำลังพลในการต่อสู้กับพม่า ขณะที่กะเหรี่ยงอาศัยแผ่นดินไทยเพื่อหลบหนีความขัดแย้งที่มีกับ

พม่า เป็นลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัยอย่างสงบสุข นอกจากนั้นยังมีหลักฐานทางภาพวาดที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงกับไทย คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ ซึ่งเขียนในสมัยรัชกาลที่ 1 เป็นภาพกะเหรี่ยงถือหน้าไม้ยืนตามซอกเขา ภาพเขียนในวัดพระเชตุพนฯ และวัดบางขุนเทียนนอก ซึ่งวาดในสมัยรัชกาลที่ 1-3

จะเห็นได้ว่าชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับชาวไทย และสังคมไทยมาแต่อดีต โดยเฉพาะชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ทางภาคตะวันตกของประเทศไทยจะมีวิถีชีวิตใกล้เคียงกับคนไทย มีการผสมผสานทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ดังที่ อาร์.ดี.ลีนาเรต (มณฑล คงแถวทอง. 2538: 20; อ้างอิงจาก สมภพ ลาชโรจน์. 2525. ประวัติความเป็นมาของกะเหรี่ยง พ.ศ. 2393-2475. หน้า 48) ได้กล่าวว่า “สำหรับกะเหรี่ยงที่จังหวัดกาญจนบุรี และราชบุรีนั้น ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยอย่างค่อยเป็นค่อยไป เช่น หันมานับถือศาสนาพุทธหรือบอยครั้งที่เข้าไปร่วมกับภิกษุมอญ บ้างก็รับราชการทหาร, ตำรวจ และมีปรากฏอยู่เป็นเนืองนิจที่เข้ามาอยู่ร่วมกับสังคมไทย”

เนื่องจากลักษณะของสังคมชาวกะเหรี่ยงเป็นสังคมเกษตรกรรม มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เหมือนกับสังคมไทยในชนบท กลางวันต้องประกอบอาชีพในไร่นา ยามกลางคืนพักผ่อนด้วยการละเล่นพื้นบ้าน หรือหาความเพลิดเพลินจากการฟังนิทานยามค่ำคืน ชาวกะเหรี่ยงจะล้อมวงกันฟังนิทานจากนักเล่านิทานของหมู่บ้าน การเล่านิทานจึงเป็นการสร้างความบันเทิงอย่างหนึ่งของชาวกะเหรี่ยง ดังที่สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ (2533: 4) กล่าวว่า

“กะเหรี่ยงเป็นนักเล่านิทานชั้นเยี่ยม” โดยที่เนื้อเรื่องส่วนใหญ่ มักไม่พ้นการที่พระเจ้าพรทานพรวิเศษให้กะเหรี่ยง แต่เผอิญมีอันเป็นไปจึงไม่ได้รับ ต้องอาภัพอย่างเห็นทุกวันนี้ ความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจและระแวงภัยของชนกลุ่มน้อยที่ปราศจากอำนาจการปกครองท้องถิ่นของตน ได้รับบารมีออกมาอย่างชัดเจนในนิทานพื้นบ้านของกะเหรี่ยง ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของลูกกำพร้าตัวน้อยที่ถูกทอดทิ้งให้ต่อสู้ชีวิตอย่างเดียวดายและถูกผู้อื่นรังแก เมื่อเติบโตใหญ่จึงได้รับชัยชนะด้วยสติปัญญา

การเล่านิทานของชาวกะเหรี่ยงจะนิยมเล่ากันในเวลากลางคืน โดยมีความเชื่อสืบต่อกันมาว่าถ้าเล่านิทานในเวลากลางวันจะถูกเสียดาไปกิน จากความเชื่อที่ว่านี้แสดงให้เห็นว่า ในเวลากลางวันสมาชิกภายในครอบครัวของชาวกะเหรี่ยงจะต้องออกไปทำไร่ทำนา เก็บของป่า เพื่อยังชีพ ทำให้ไม่มีเวลาเล่านิทานให้ลูกหลานฟัง จึงต้องออกอุบายอย่างนี้ ดังนั้นเมื่อกลับมาบ้านในเวลาเย็นจนถึงช่วงเวลากลางคืน ซึ่งเป็นเวลาพักผ่อน และเป็นเวลาที่สมาชิกในบ้านหรือคนในชุมชนได้มารวมกลุ่มอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และด้วยสภาพสังคมของชุมชนกะเหรี่ยงในสมัยก่อนเป็นสังคมที่ใช้ชีวิตเรียบง่ายตามธรรมชาติ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการบันเทิงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หรือเครื่องบันเทิงอื่นๆ การเล่านิทานจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ชาวกะเหรี่ยงนิยมกัน และที่สำคัญ

การเล่านิทานไม่จำเป็นต้องเตรียมอุปกรณ์ประกอบการเล่า ทุกคน ทุกเพศทุกวัย สามารถเล่า นิทานเพื่อแลกเปลี่ยนกันได้ นิทานจึงเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความสุข ความสนุกสนาน ผ่อนคลาย ให้กับชาวกะเหรี่ยงหลังจากที่ต้องเหน็ดเหนื่อยมาทั้งวัน การเล่านิทานโดยการรวมกลุ่มกัน จึงเป็น การแสดงให้เห็นสัมพันธภาพอันดีของคนในครอบครัว และคนในชุมชน

ปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีต่างๆ ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ทุกหนทุกแห่ง ชาว ชุมชนกะเหรี่ยงก็เป็นเช่นเดียวกับชาวชุมชนอื่นที่ได้รับอิทธิพลนี้ หมู่บ้านกะเหรี่ยงหมู่บ้านใดที่ ความเจริญเข้าไปถึง วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านก็จะเปลี่ยนไปจากเดิม การรวมกลุ่มกันเพื่อ สนทนาเล่านิทานยามค่ำคืนอย่างในอดีตได้เปลี่ยนแปลงไป คนรุ่นใหม่มักไปรวมกลุ่มกันเพื่อชม รายการโทรทัศน์ที่บ้านใดบ้านหนึ่ง จึงทำให้เด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจฟังนิทานกันอย่างแต่ก่อน ด้วย เหตุนี้จึงส่งผลให้การเล่านิทานลดบทบาทไป และคงค่อยๆ สูญหายไปในที่สุด การเก็บรวบรวม นิทานกะเหรี่ยงจึงทำให้นิทานคงอยู่ ไม่หายไปจากสังคม และทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตของคนใน สังคมนั้นๆ เพราะนิทานเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ จากคนรุ่น หนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เช่น การเล่านิทานที่แทรกเนื้อหาในเรื่องความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ในนิทานเรื่องกะช่ออ้าว ช้างที่ไม่ยอมเข้าไปใช้ชีวิตอย่างสุขสบายในวัง เพราะเป็นห่วงว่าจะไม่ มีใครหาอาหารให้พ่อแม่ในป่า ทำให้ผู้ที่ฟังนิทานนอกจากได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังได้รับฟังข้อคิดคำสอนไปในตัวด้วย

บ้านใหม่พัฒนาเป็นหมู่บ้านหนึ่งในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ประชากร ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาพูด และภาษาเขียนเป็นของตนเอง บ้านใหม่พัฒนาเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรจาก 7 หมู่บ้านเก่ามา อยู่ร่วมกัน เนื่องจากพื้นที่หมู่บ้านเดิมถูกน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อน แม้จะมาจากต่างหมู่บ้าน แต่ชาวบ้านก็อยู่อาศัยร่วมกันอย่างสงบสุข แม้ว่าในปัจจุบันกระแสความเปลี่ยนแปลงจากสังคม เมืองจะแพร่เข้ามาสู่หมู่บ้านเช่นเดียวกับหมู่บ้านอื่นๆ แต่ชาวกะเหรี่ยงในบ้านใหม่พัฒนายังคง รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอาไว้ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา และเก็บรวบรวมนิทานกะเหรี่ยง ไม่ให้สูญหาย โดยเลือกศึกษาที่หมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัด กาญจนบุรี เพราะหมู่บ้านดังกล่าวเป็นหมู่บ้านที่มีชาวกะเหรี่ยงอยู่อาศัยติดต่อกันมาเป็นเวลานาน มีประเพณี วัฒนธรรมเข้มแข็งกว่าหมู่บ้านอื่น และผู้วิจัยได้เข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านระยะเวลาหนึ่ง ทำให้รู้จัก คุ่มเคยและสัมผัสกับวิถีชีวิตชาวบ้านเป็นอย่างดี จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาลักษณะสังคม ของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในด้านการรวบรวมนิทานกะเหรี่ยง และทำให้ เห็นภาพสะท้อนสังคมของชาวกะเหรี่ยงจากนิทาน

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อรวบรวมนิทานกะเหรี่ยงของชาวบ้านใหม่พัฒนา ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี แล้วบันทึกไว้เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ เพื่อไม่ให้สูญหาย
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมชาวกะเหรี่ยงที่ปรากฏในนิทาน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษานิทานกะเหรี่ยงอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง จะนำไปสู่ความเข้าใจวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เป็นแนวทางสร้างความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันระหว่างชาวไทยและชาวกะเหรี่ยง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. สถานที่ที่ใช้เก็บข้อมูลนิทานกะเหรี่ยง จำกัดเฉพาะหมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. นิทานกะเหรี่ยงที่รวบรวมในปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้ เป็นนิทานประเภทมุขปาฐะ
3. การเก็บรวบรวมนิทานกะเหรี่ยงในครั้งนี้ รวบรวมระหว่าง 1 มกราคม พ.ศ. 2547 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2548 มีนิทานที่รวบรวมได้จำนวน 57 เรื่อง

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมวิทยา ประวัติศาสตร์สังคม และวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง
2. รวบรวมข้อมูลนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยการสัมภาษณ์วิทยากรชาวกะเหรี่ยงซึ่งมีอายุ 40 ปีขึ้นไป และบันทึกข้อมูลลงแถบบันทึกเสียง
3. ถอดความจากแถบบันทึกเสียง ในกรณีที่วิทยากรเล่าเป็นภาษากะเหรี่ยงได้ให้ชาวกะเหรี่ยงที่รู้ภาษาไทยดีเป็นผู้แปล และผู้วิจัยได้เรียบเรียงอีกครั้งหนึ่ง
4. ศึกษาภาพสะท้อนสังคมชาวกะเหรี่ยงที่ปรากฏในนิทาน
5. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมวิทยา
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง
ชาวกะเหรี่ยงเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่แนวชายแดนไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ และบางหมู่บ้านในพื้นที่จังหวัดของประเทศไทย ดังที่มีผู้ศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

มณฑล คงแถวทอง (2542: 229-230) กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงในสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง เล่ม 1 ว่า ชาวกะเหรี่ยงจัดอยู่ในกลุ่มตระกูลจีน – ทิเบต เดิมมีถิ่นฐานอยู่ทางตอนใต้ของจีน ต่อมาเกิดการอพยพเคลื่อนย้ายลงมาตั้งถิ่นฐานทางตอนใต้ และกลายเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความสำคัญในพม่าและไทย บริเวณที่มีกะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานอยู่มาก คือที่ราบหุบเขาในแนวเขตกั้นหงษ์และตะนาวศรี ซึ่งเป็นแนวพรมแดนระหว่างไทยและพม่า ชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทยมีการตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันตก กะเหรี่ยงแบ่งกลุ่มออกเป็น 4 พวก คือ

กะเหรี่ยงโป (P' wo) มีถิ่นฐานเดิมในเขตเมืองพะสิมของพม่าภาคใต้ ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่มากในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย

กะเหรี่ยงสะกอ (Skaw) มีถิ่นฐานเดิมในแถบลุ่มแม่น้ำอิระวดีของพม่า ปัจจุบันพบมากในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย

กะเหรี่ยงบเว (B'ghwe) ปัจจุบันพบมากในรัฐคะยาห์ (Kayah State) ของพม่า ในประเทศไทยพบมากที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กะเหรี่ยงตองตู (Taung Thu) มีลักษณะแตกต่างจากกะเหรี่ยงพวกอื่นๆ คือ สีผิวคล้ำ ผิวกายและขนดก พบมากในพม่าภาคเหนือ และมีจำนวนไม่มากในประเทศไทย

และได้กล่าวไว้ในหนังสือกาญจนบุรีศึกษา ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี (2538: 230-240) ว่าชาวกะเหรี่ยงอพยพมาสู่จังหวัดกาญจนบุรีตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และตั้งถิ่นฐานปรากฏเป็นชุมชนใหญ่ชัดเจนที่เมืองศรีสวัสดิ์ จากคำให้การชาวกรุงเก่ากล่าวถึงละว้า และกะเหรี่ยงเมืองศรีสวัสดิ์ต้องส่งส่วยและอากรด้วยสิ่งต่อไปนี้ คือ ศิลา ปากนก งาช้าง ผาง กำมะถัน ดินประสิว ผ้าขาว ผ้าแดง เสื้อต่างๆ ไม้แดงและไม้ดำ ปัจจุบันอำเภอศรีสวัสดิ์ ยังมีผู้สืบเชื้อสายกะเหรี่ยงจำนวนมากรองจากอำเภอสังขละบุรี และทองผาภูมิ

ในอดีตการตั้งถิ่นฐานของกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี ปรากฏอยู่ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำแควใหญ่และแควน้อยตอนบน ซึ่งเป็นเขตป่าไม้และภูเขาที่อุดมสมบูรณ์ บริเวณที่มีการตั้งหมู่บ้านคือที่ราบหุบเขาซึ่งมีแหล่งน้ำธรรมชาติอยู่ใกล้ๆ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวยังคงเป็นชุมชนกะเหรี่ยงที่สำคัญในปัจจุบัน

บทบาทของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี ปรากฏชัดเจนในกรณีของเจ้าเมืองสังขละบุรี ซึ่งเมืองนี้ตั้งขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และมีเจ้าเมืองเป็นกะเหรี่ยงตลอดจน พ.ศ. 2445 ซึ่งมีการยกเลิกระบบกินเมือง และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองท้องถิ่น ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงคือพระศรีสุวรรณคีรี (ทะเจียงโปรย) ก็ยังคงได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนแรกของอำเภอสังขละบุรีตามระบบการปกครองแบบใหม่ ในปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีก็ยังมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น เช่น การดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเมืองกาญจนบุรี หรือสมาชิกสภาจังหวัดกาญจนบุรี

เห็นได้ว่าชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีมีบทบาทสำคัญต่อท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มาไม่ต่ำกว่า 100 ปี ในปัจจุบันประชากรกลุ่มนี้มีสัญชาติไทย และส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาอบรมตามระบบการศึกษาของไทย มีจำนวนไม่น้อยที่สามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้ และมีบางส่วนได้รับเอาวัฒนธรรมไทยไปใช้ในการดำเนินชีวิต แต่อย่างไรก็ตามชนกลุ่มนี้ก็ยังคงรักษาองค์ประกอบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง ซึ่งวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่นี้ทำให้ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงกลุ่มนี้มีเอกลักษณ์ เป็นของตนเอง

สมภพ ลาซโรจน์ (2541: 1-14) กล่าวถึงกะเหรี่ยงไปว่า ชาวกะเหรี่ยงไปมีความแตกต่างกันในลักษณะของความเชื่อและศาสนา กะเหรี่ยงไปแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มที่นับถือพุทธศาสนา และกลุ่มที่นับถือผี ลักษณะสังคมของกะเหรี่ยงไปนับถือ “สกุลของฝ่ายมารดา” หรือเรียกอีกอย่างว่า “การนับถือฝ่ายมารดา” ชาวกะเหรี่ยงไปมีมารยาทที่ดีในการทักทายปราศรัย เมื่อพบกันมีการทักทาย และเมื่ออำลาจากกันก็มีการกล่าวคำอำลา นอกจากนั้นชาวกะเหรี่ยงไปยังมีการเยี่ยมบ้าน ซึ่งแต่ละบ้านหรือแต่ละบุคคลหากว่างจากงานหรือกิจวัตรประจำวัน ก็จะออกไปเยี่ยมบ้านซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นการปรึกษาหารือพูดคุยกัน ในส่วนของการพุดจา จะไม่มีการพุดส่อเสียดหรือพุดให้ร้ายแก่ผู้ใด

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง

สุทธิณี ทองสอาด (2533: 1-3) กล่าวถึงชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี ว่าหมู่บ้านกะเหรี่ยงจะกระจายอยู่ในพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอไทรโยค และอำเภอเมืองกาญจนบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 135 หมู่บ้าน มีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในอำเภอสังขละบุรีเป็นจำนวนมากที่สุด คือประมาณ 7,288 คน

หมู่บ้านกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กประมาณ 10-20 หลังคาเรือน ตำแหน่งที่ตั้งของหมู่บ้านจะอยู่ในเขตที่สูงและภูเขา ในระดับความสูงแตกต่างกันตั้งแต่ 40-880 เมตรจากระดับน้ำทะเล ด้านการประกอบอาชีพ ชาวกะเหรี่ยงมีอาชีพเพาะปลูก พืชที่ปลูก คือ ข้าวไร่ ข้าวโพด ฝ้าย พริก ถั่วต่าง ๆ เป็นต้น

ด้านวัฒนธรรม กะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีมีความแตกต่างในด้านความเข้มข้น หรือการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของวัฒนธรรม กะเหรี่ยงกลุ่มที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานและมีการสมาคมติดต่อกับคนพื้นราบ จะมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางวัฒนธรรมบางอย่าง เช่น ภาษา การแต่งกาย ลักษณะบ้านเรือนเป็นแบบวัฒนธรรมไทย ในขณะที่องค์ประกอบบางอย่างยังคงเป็นสถาบันวัฒนธรรมของกะเหรี่ยง เช่น พิธีกรรมบางอย่าง ความเชื่อด้านศาสนา กะเหรี่ยงที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม เช่น กะเหรี่ยงในเขต อำเภอเมือง อำเภอทองผาภูมิ ส่วนชาวกะเหรี่ยงที่ยังคงมีสถาบันวัฒนธรรมดั้งเดิมสมบูรณ์ ได้แก่ ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านไถ่ล้อมแดนอำเภอสังขละบุรี

พิพัฒน์ เรืองงาม (2533: 39-49) ได้ศึกษาวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จากการศึกษาพบว่าเดิมชาวกะเหรี่ยงบริเวณดังกล่าวอาศัยอยู่ที่บ้านเมกะวะ เขตมละแหม่ง ประเทศพม่า ต่อมาในปี ค.ศ. 1788 ได้เริ่มอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่ห้วยของกาเลีย อำเภอสังขละบุรี ชาวกะเหรี่ยงมีรูปร่าง หน้าตาคล้ายชนชนิตไต มีผิวสีเหลืองจนถึงสีน้ำตาลคล้ำ รูปหน้าค่อนข้างเหลี่ยม หน้าแบน จมูกแบนกว้าง การแต่งกายผู้ชายจะใส่เสื้อสีแดง ขาวหรือบานเย็น คอเสื้อเป็นเสื้อคอแหลม ตอนล่างของเสื้อทอยกดอกเป็นตาราง มีพู่ห้อยเป็นระยະ ผู้หญิงถ้าเป็นสาวจะนุ่งกระโปรงยาว สีขาวกรอมเท้า หากเป็นหญิงที่แต่งงานแล้วจะใส่เสื้อผ้าสองท่อน คือใส่เสื้อแบบเสื้อผู้ชาย นุ่งผ้าซิ่น ชาวกะเหรี่ยงทั้งหญิงและชายนิยมการเจาะหูตั้งแต่ยังเล็ก นิยมการสักร่างกาย นิยมการกินหมากและสูบยา เพราะเชื่อกันว่าการกินหมากจะทำให้ไม่เป็นโรคทางเดินอาหาร และยาเส้นที่สูบสามารถป้องกันการรบกวนของแมลงจำพวกยุงและริ้น

บดินทร์ ธรรมสังวาลย์ (2537: 29-41) กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงบ้านน้ำพุ ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ว่าชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านนี้มีความศรัทธาต่อศาสนาพุทธมาก นอกจากนั้นยังมีการนับถือเจ้าวัดด้วย เจ้าวัดคือผู้นำในการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญ เจ้าวัดจะมีความรู้ในด้านคาถาอาคม เจ้าวัดที่ชาวกะเหรี่ยงบ้านน้ำพุนับถือมี 2 แบบ คือเจ้าวัดผูกด้ายเหลือง และเจ้าวัดกินน้ำสุก ผู้ที่นับถือเจ้าวัดผูกด้ายเหลืองและเจ้าวัดกิน

น้ำสุก สามารถปรับเปลี่ยนการนับถือเจ้าวัดได้โดยการแต่งงาน โดยจะต้องยึดถือตามฝ่ายเจ้าสาว นอกจากนั้นชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านยังมีประเพณีการเปลี่ยนผ้าสำหรับผู้หญิงที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ประเพณีการกินข้าวใหม่ เป็นประเพณีที่ทำกันภายในครอบครัว ซึ่งในแต่ละปีเมื่อเกี่ยวข้าวจนดข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะกินข้าวที่ได้นี้จะต้องทำพิธีกินข้าวใหม่ก่อน และประเพณีสร้างสะพาน-ไหว้ต้นโพต้นไทร มีความเกี่ยวพันกับความเชื่อที่ว่าต้นโพต้นไทรเป็นเหมือนสิ่งสำคัญแทนองค์พระพุทธรเจ้า ดังนั้นเมื่อไหว้ต้นโพต้นไทรจึงเหมือนกับได้ไหว้พระพุทธรเจ้า

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมวิทยา

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคมวิทยา

สังคม คือกลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป และกลุ่มคนเหล่านั้นต้องประกอบกิจกรรมร่วมกันและมีความสัมพันธ์ร่วมกัน โดยมีระเบียบแบบแผนหรือวัฒนธรรมเป็นกฎเกณฑ์ในการดำรงชีวิต

ผาสุก มุทฺธเมธา (2540: 36) กล่าวว่า สังคมจะต้องมีกฎ ระเบียบ แบบแผน ต่างๆ ในการปฏิบัติต่อกัน สื่อสารสัมพันธ์กัน และคนในสังคมนั้นจะต้องยอมรับปฏิบัติตาม กติกา ข้อตกลงนั้น พร้อมถ่ายทอดแก่นุชนรุ่นต่อไปด้วย

เฌอมาลย์ ราชภัฏนารักษ์ (2545: 51) ได้กล่าวว่า “ชีวิตสังคมของมนุษย์เป็นเรื่องของวัฒนธรรมทั้งสิ้น อันได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความสามารถและนิสัยต่างๆ ที่มนุษย์มีเพราะการเป็นสมาชิกสังคม”

นอกจากนี้ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมว่า หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อช่วยในการดำรงชีวิตอยู่ในโลก อาจเป็นวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นใช้สอย รวมทั้งกฎข้อบังคับความประพฤติต่างๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม จริยธรรม ศาสนา ความเชื่อ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นวัฒนธรรมได้ต่อเมื่อคนส่วนใหญ่ในกลุ่มสังคมเดียวกันนั้นเห็นชอบและรับไปใช้ร่วมกัน วัฒนธรรมจึงเป็นแบบแผนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมหนึ่ง ซึ่งคนในสังคมอื่นจะเห็นว่าดีหรือไม่ก็ตาม แต่ถ้าคนในสังคมนั้นยอมรับที่จะเป็นอยู่ด้วยชีวิตแบบนั้นแล้ว นั่นก็คือวัฒนธรรมของสังคมนั้น

อมรา พงศาพิชญ์ (2546: 25) ได้กล่าวว่า “วัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ในสังคมเดียวกัน ทำความตกลงกันว่าจะยึดระบบไหนดี พฤติกรรมใดบ้างที่ควรปฏิบัติและมีความหมายอย่างไร แนวความคิดใดจึงจะเหมาะสม เมื่อสร้างขึ้นมาแล้วจะต้องมีการเรียนรู้และการถ่ายทอด ซึ่งเมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม มนุษย์ก็รู้ว่าอะไรคือขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม และเรียนรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า วัฒนธรรมเกิดขึ้นจากความต้องการทางสังคมของมนุษย์ และต้องเป็นสิ่งที่มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป เป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติมาจากการเรียนรู้ วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น

อาณนที อาภาภิรม (2546: 107) แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

วัฒนธรรมทางวัตถุหรือวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ สิ่งก่อสร้าง สิ่งประดิษฐ์ เทคโนโลยีที่มนุษย์ประดิษฐ์ และวัฒนธรรมทางจิตใจหรือวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ แบบอย่างของการปฏิบัติ หรือแนวทางแห่งความคิด ประเพณี ความเชื่อ อุดมการณ์ ค่านิยม

การที่มนุษย์มาอยู่รวมกันในสังคม ย่อมจะต้องมีข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ข้อตกลงที่ไม่เป็นทางการแต่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัตินี้เรียกว่า จารีต และขนบธรรมเนียมประเพณี

จารีต มีความหมายเหมือนคำว่าศีลธรรม จารีตมีทั้งข้อห้ามปฏิบัติ เช่น ห้ามฆ่าคน ห้ามประพฤติดังทางเพศ และเป็นข้อปฏิบัติ เช่น การแสดงความเคารพผู้ใหญ่ การช่วยเหลือผู้อื่น การกระทำที่ผิดจารีตจะมีผลกระทบต่อกันจำนวนมากหรือต่อสังคมโดยรวม ผู้ที่ทำผิดจะได้รับการลงโทษอย่างรุนแรงจากคนในสังคม ดังนั้นทุกสังคมจึงมีข้อห้ามไม่ให้กระทำการใดๆ ที่ผิดจารีต

ขนบธรรมเนียมประเพณี คือกิจกรรมหรือพิธีกรรมที่คนในสังคมได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา

อารี ถาวรเศรษฐ์ (2546: 226) กล่าวว่า ประเพณีคือความเชื่อของกลุ่มชนที่มีผลต่อการจัดพิธีกรรมประกอบความเชื่อ ความศรัทธาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อของชาวบ้านเป็นพิธีกรรมที่มีผลต่อจิตใจของกลุ่มชน เป็นที่ยอมรับ ปฏิบัติและยึดถือ เป็นแบบฉบับสืบทอดติดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

ขนบธรรมเนียมประเพณีมีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมมนุษย์ ดังที่ ธิดา โมสิกรัตน์ (2542: 761-762) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ
2. เป็นสิ่งควบคุมความประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม เพราะในสังคมหนึ่งจะต้องมีข้อตกลงหรือมีระเบียบแบบแผนที่ทุกคนยอมรับและประพฤติตาม ซึ่งข้อตกลงหรือระเบียบแบบแผนก็คือ ประเพณี ที่เป็นตัวกำหนดว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ และถ้าใครไม่ปฏิบัติก็จะถูกตำหนิ ไม่มีผู้ใดนับถือ หรือหากเป็นการประพฤติปฏิบัติที่ผิดจารีตประเพณีที่สังคมกำหนด ผู้นั้นอาจถูกตัดขาดจากการเป็นสมาชิกสังคม
3. เป็นเครื่องผูกพันความเป็นพวกเดียวกัน การประพฤติปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกัน เป็นแบบแผนเดียวกันนั้น ย่อมเป็นสิ่งผูกพันให้คนในกลุ่มหรือสังคมมีความรู้สึกใกล้ชิดกัน และรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน

4. เป็นเครื่องมือที่ผสมผสานความเชื่อต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ทั้งจากความเชื่อดั้งเดิมของท้องถิ่น และความเชื่อทางศาสนา ซึ่งความเชื่อต่างๆ เหล่านี้ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนด้วยประเพณี

5. เป็นสัญลักษณ์ชี้แนะให้เข้าใจสาระสำคัญของชีวิต ประเพณีและพิธีกรรมแต่ละอย่างย่อมมีแนวคิดที่แฝงอยู่ในพิธีการ หรือในแผนการปฏิบัติ ขั้นตอนต่างๆ ในประเพณีจึงเป็นสัญลักษณ์ของแนวคิด และมีบทบาทชี้แนะให้เราเข้าใจสาระสำคัญของชีวิตอย่างลึกซึ้ง

สังคมและวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ เป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ สิ่งที่แยกสังคมหนึ่งว่าแตกต่างจากอีกสังคมหนึ่งคือวัฒนธรรม และวัฒนธรรมเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมและจิตใจของมนุษย์ วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่ช่วยประสานและผูกมัดให้เป็นสังคมเดียวกัน เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้โครงสร้างของสังคมคงอยู่ เพราะเป็นการเสริมสร้างความผูกพันทางจิตใจของคนหลายๆ คนในสังคม

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับสังคมวิทยา

มงคล จันทน์บำรุง; และคนอื่นๆ. (2542). ได้ศึกษาสังคมจารีตประเพณีของชาวเขาเผ่ามูเซอและเผ่าแม้ว ในสังคมจารีตประเพณีและการยอมรับการวางแผนครอบครัว : ศึกษากรณีชาวเขาในเขตโครงการหลวง ผลการศึกษาสังคมจารีตประเพณีทางด้านครอบครัวพบว่า สังคมมูเซอและแม้วเป็นสังคมชนเผ่าที่ยึดมั่นในจารีตประเพณีเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต เพราะเชื่อว่าเป็นแนวทางที่นำความสุขความเจริญมาให้แก่ชีวิตและครอบครัว ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมให้ความสำคัญแก่ระบบเครือญาติมากที่สุด เพราะโดยคติทางวัฒนธรรมประเพณีถือว่าเป็นครอบครัวเดียวกัน การช่วยเหลือกันทุกๆ ด้านในกลุ่มเครือญาติถือเป็นหน้าที่ของทุกคน สังคมมูเซอและแม้วให้ความสำคัญแก่บุตรมาก และถือว่าเป็นทรัพย์สินมีค่าสูงสุดของครอบครัวเพื่อเลี้ยงดูพ่อแม่ยามแก่เฒ่ากับจัดการพิธีศพ และเช่นไหว้ผีพ่อแม่ไม่ให้ต้องตายไปด้วยความมืดมน ได้อยู่อย่างสบายหลังจากตายไปแล้ว สังคมแม้วให้ความสำคัญแก่บุตรเพศชายมากกว่าบุตรเพศหญิง เพราะจารีตประเพณีของแม้วบุตรชายเท่านั้นที่เป็นผู้สืบสายแซ่ และมีหน้าที่เลี้ยงดูพ่อแม่รวมทั้งจัดการพิธีศพ ส่วนบุตรหญิงเมื่อโตขึ้นแต่งงานแล้วก็ต้องออกจากบ้านไปเป็นคนของตระกูลอื่น ซึ่งตามจารีตประเพณีถือว่าหมดสิ้นความสัมพันธ์เชิงสังคมในฐานะพ่อแม่ลูก หรือพี่น้องกับครอบครัวเดิมไปตลอดกาล ไม่สามารถกลับมาอยู่ในบ้านเดิมได้อีกจนชั่วชีวิต ส่วนสังคมมูเซอจะมีบุตรเป็นเพศใดก็ได้ไม่มีข้อกำหนดทางจารีตประเพณี แต่วัฒนธรรมมูเซอให้น้ำหนักแก่เพศหญิงในการเลี้ยงดูพ่อแม่

โกวิท แก้วสุวรรณ (2543: 133-160) กล่าวถึง ทุ้งหมุยเปี้ย: กิจกรรมจารีตประเพณีของกะเหรี่ยงโป ได้แก่ กิจกรรมโบว์บ้อส่งคู่ และไขจูหล่าเขาอะวู ซึ่งเป็นกิจกรรมความเชื่อที่สำคัญของชาวกะเหรี่ยงตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กิจกรรมทั้งสองอย่างเป็นกิจกรรมทางความเชื่อที่มีความสัมพันธ์กับฤดูกาล ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการทำมาหากิน คำว่า “ทุ้ง” หมายถึงจารีตที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่ปู่ย่าตายายสืบทอดผ่านมารุ่นแล้วรุ่น

เล่าจนปัจจุบัน ซึ่งคนกะเหรี่ยงต้องสืบสานต่อไป กิจกรรมที่เป็นที่รู้จักและเป็นพิธีกรรมที่แสดงจารีต
 เผ่าพันธุ์ของตน ได้แก่ พิธีกรรมเรียกวิหล่าประจำปีในโอกาสที่ผ่านพ้นช่วงสำคัญในการทำมาหา
 กินเรียกว่า “ไปจุหล่าเขอะว” หมายถึงพิธีกรรมผูกมือในช่วงเดือนตะกวด เพื่อเป็นโอกาสให้ชาว
 กะเหรี่ยงได้พักผ่อนหลังจากผ่านพ้นช่วงคร่ำเคร่งจากการทำไร่ ช่วยเยียวยาความเหนื่อยยากที่
 ผ่านมาและเตรียมความพร้อมสำหรับกิจกรรมอื่นๆ ที่จะตามมา และเป็นการสานต่อจารีตของ
 บรรพบุรุษที่สืบทอดต่อกันมา ส่วนคำที่สอง คือ “เหมยเปีย” หมายถึงการร่วมแรงร่วมใจของ
 สมาชิกในชุมชนที่ควรปฏิบัติ พิธีกรรมที่เป็นเหมยเปียนี้เป็นพิธีกรรมที่แสดงความพร้อมเพรียง
 เป็นการร่วมแรงร่วมใจในความสามัคคีของเผ่าพันธุ์กะเหรี่ยง ได้แก่ “โบวบือสองคู” ที่ชาว
 กะเหรี่ยงทุกหมู่บ้านในตำบลไล่โว่ร่วมกันจัดขึ้นในโอกาสเริ่มต้นฤดูกาลทำมาหากินช่วงเดือนตัด
 ไม้เล็ก ซึ่งเป็นเดือนแรมตามวัฏจักร หมู่บ้านในตำบลไล่โว่ทุกหมู่บ้านผลัดเปลี่ยนเป็นเจ้าภาพ
 จัดงานโบวบือสองคูขึ้น และในงานบุญแต่ละวัน คนกะเหรี่ยงแต่ละหมู่บ้านรวมกลุ่มกันผลัด
 เปลี่ยนทำอาหารในครัวของงานบุญ เพื่อเลี้ยงรับรองแก่ผู้มาร่วมงาน อันเป็นการแสดงความ
 พร้อมเพรียงและร่วมแรงร่วมใจสามัคคีกันในสังคมของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นการ
 แสดงให้เห็นถึงจารีตประเพณีที่งดงามของชาวกะเหรี่ยงที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้าน

3.1 เอกสารเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน

นิทาน คือเรื่องที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อให้เกิดความบันเทิงใจ การเล่านิทาน
 จึงมีปรากฏอยู่ทั่วไปในแต่ละชุมชน และเรียกวานิทานพื้นบ้าน เนื้อหาในนิทานเมื่อเล่าอยู่ใน
 ชุมชนใดก็มักจะแทรกเนื้อหาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น ได้มีผู้นิยามความหมาย “นิทานพื้นบ้าน”
 ไว้หลายทรงตะนะ ดังต่อไปนี้

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2516: 99-100) ได้บอกลักษณะของนิทานชาวบ้าน ดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้ว ไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันด้วยปากสืบกันมาเป็นเวลาช้านาน แต่ต่อมาในระยะหลัง เมื่อการเขียน
 เจริญขึ้น ก็อาจเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า
3. ไม่ปรากฏว่าผู้เล่าดั้งเดิมนั้นเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่า ฟังมาจากผู้เล่าซึ่ง
 เป็นบุคคลสำคัญยิ่งในอดีตอีกต่อหนึ่ง

กิ่งแก้ว อรรถากร (2519: 12) ให้ความหมายนิทานในเชิงคติชนวิทยาว่า หมายถึง
 เรื่องเล่าสืบต่อกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มีอยู่
 เป็นจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว สำหรับนิทานภาษาเขียนซึ่งมีต้นเรื่องจากคติชน แต่
 มาได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้วยแบบทางวรรณศิลป์และถ่ายทอดในหมู่นักภาษา มิใช่
 ข้อมูลชั้นปฐมภูมิของนักคติชน แต่ก็อยู่ในความสนใจเพื่อประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบ

กับข้อมูลมุขปาฐะ และเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิวัฒนาการกับลักษณะเฉพาะของลีลาโวหารทั้งสองแบบ

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2543: 6-7) กล่าวถึงความหมายของนิทานพื้นบ้านว่า หมายถึง เรื่องเล่าที่สืบทอดต่อกันมา จนถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ลักษณะที่สำคัญของนิทานพื้นบ้าน จะต้องเป็นนิทานที่เล่าสืบทอดกันมาด้วยปาก และไม่ทราบว่ามีใครเป็นผู้แต่ง เป็นการเล่าจากความทรงจำที่ได้ฟังต่อๆ กันมา

จากหลายทรรศนะของผู้ให้ความหมายของคำว่า “นิทานพื้นบ้าน” พอสรุปได้ว่า นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องที่เล่าสืบทอดต่อกันมา โดยไม่ทราบต้นกำเนิดว่าใครเป็นผู้เล่าคนแรก แต่ก็เล่ากันจากปากต่อปากจนถึงปัจจุบันจนถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

กุหลาบ มลลิกะมาศ (2516: 100) กล่าวถึงเนื้อหาในนิทานชาวบ้านว่าเป็นเรื่องนานาชนิด อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย การแข่งขัน เรื่องตลกขบขัน การคดโกง หรือเรื่องแปลกประหลาดผิดปกติธรรมดา ตัวในเรื่องบางทีก็เป็นคนเคราะห์ดี บางทีก็เป็นคนเคราะห์ร้าย บางคนเก่งกาจอาจหาญ บางคนก็เหลวไหลไม่ได้เรื่อง บ้างก็ฉลาด บ้างก็โง่ แต่ไม่ว่าจะเป็นจำพวกไหนก็ล้วนแต่มีความรู้สึกนึกคิดอย่างมนุษย์ประเภทต่างๆ ในโลกเรานั่นเอง

อารี ถาวรเศรษฐ์ (2546: 21-22) ได้กล่าวถึงแบบแผนของนิทานชาวบ้าน ดังนี้

1. การเริ่มเรื่องแบบเรียบง่าย แล้วดำเนินเรื่องโดยเพิ่มความตื่นเต้นมากขึ้น มีเหตุการณ์ที่สำคัญเกิดขึ้นแล้ว จบลงด้วยความเรียบง่าย

2. การกล่าวถึงเหตุการณ์ซ้ำๆ กัน เช่น ตัวเอกพยายามผ่านประตูที่มีสัตว์ร้ายคอยเฝ้า 3 ประตู

3. ตัวละครเอกที่มีบทบาทในเหตุการณ์สำคัญจะมีเพียง 2 ตัว ถ้าจะมีตัวละครอื่นๆ ก็มักจะเป็นตัวประกอบ เค้าโครงเรื่องของนิทานชาวบ้านมักมีลักษณะขัดแย้งหรือตรงข้ามกัน เช่น มนุษย์กับยักษ์ ความดีกับความชั่ว ความเข้มแข็งกับความอ่อนแอ

ประคอง นิมมานเหมินท์ (2543: 8-25) ได้แบ่งนิทานพื้นบ้านของไทย โดย แบ่งตามลักษณะและรูปแบบ ได้ดังนี้

1. นิทานเทพปกรณัม
2. นิทานศาสนา
3. นิทานคติ
4. นิทานมหัศจรรย์
5. นิทานชีวิต
6. นิทานประจำถิ่น
7. นิทานอธิบายเหตุ
8. นิทานสัตว์

9. เรื่องผี

10. มุขตลก และเรื่องโม้

11. นิทานเข้าแบบ

เมื่อศึกษานิทานพื้นบ้าน จะพบว่านิทานพื้นบ้านมีบทบาทในสังคม ดังต่อไปนี้

1. ให้ความเพลิดเพลิน
2. ช่วยกระชับความสัมพันธ์
3. ให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ
4. ปลูกฝังจริยธรรมและรักษาบรรทัดฐานทางสังคม

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทาน

ปรีชา อุยตระกูล (2520) ได้ศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบलगาใหญ่ อำเภอฟินาย จังหวัดนครราชสีมา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมพื้นบ้านกับประวัติ และสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ผลการศึกษาพบว่า นิทานได้สะท้อนให้เห็นประวัติและสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิตของชาววังกาใหญ่ในด้านต่าง ๆ เช่น การให้โอกาสหนุ่มสาวเลือกคู่ครองด้วยธรรมเนียมการลงกระเดื่อง ประเพณีการมีผัวเดียวเมียเดียว ระบบการสืบทอดมรดกอาชีพของชาววังกาใหญ่ ความเชื่อในทางพุทธศาสนาที่เน้นเรื่องกรรม และค่านิยมของคนโดยทั่วไปที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา

ยุพดี จรรย์ยานนท์ (2522) ได้ศึกษานิทานชาวบ้านตำบลจอมพระ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมนิทานชาวบ้าน และศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เห็นลักษณะทั่วไปของชีวิต วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมทางสังคม และชี้ให้เห็นเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่นนั้น ผลการศึกษาพบว่า นิทานได้แสดงให้เห็นสภาพชีวิตสังคมเกษตรกรรม ค่านิยมทางสังคมที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากพุทธศาสนา และมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ในอดีต ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพชีวิตปัจจุบันแล้วจะปรากฏความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปบ้าง ทั้งนี้เป็นเพราะการผสมผสานทางวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมส่วนกลางของประเทศมีมากขึ้น

วีระวัชร ปิ่นเขียน (2524) ได้ศึกษาวรรณกรรมกะเหรี่ยงจากตำบลสวนผึ้ง กิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวรรณกรรมประเภทนิทานมุขปาฐะของชาวกะเหรี่ยงในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ ประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาที่ปรากฏในนิทานแสดงให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวกะเหรี่ยงที่มักตั้งอยู่ตามที่ราบเชิงเขา สภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ปรากฏคือ กิจกรรมประจำวันของชาวกะเหรี่ยงซึ่งได้แก่ การทำไร่ ตักน้ำ หุงหาอาหาร การเลี้ยงสัตว์ ประเพณีที่พบได้แก่ การเกิดและการตั้งชื่อ การแต่งงาน การย่องสาว ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

วิภา กงกะนันทน์ (2527) ได้ศึกษาเปรียบเทียบนิทานของชาวกะเหรี่ยงและชาวเขมรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดราชบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบทางด้านวรรณคดี ภาษามนุษยวิทยา และสังคมวิทยา ระหว่างนิทานของชาวกะเหรี่ยงและชาวเขมร ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงและเขมรในจังหวัดราชบุรีที่เห็นในนิทาน มีแนวโน้มไปสู่อิทธิพลของกฤตยาการคล้ายกัน เนื้อหาในนิทานต่างก็แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของชาวบ้านในการเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ด้านตัวละครที่พบในนิทานกะเหรี่ยงจะมีทั้งมนุษย์และสัตว์ ตัวละครที่เป็นมนุษย์จะเป็นสมาชิกของทุกชนชั้นในสังคมตั้งแต่ชาวบ้านธรรมดาจนถึงพระราชวัง ตัวละครที่อยู่ในฐานะครู คือ พระ หรือ พระภิกษุที่อยู่ในป่า ส่วนตัวละครในนิทานเขมรที่รวบรวมมา ส่วนใหญ่เป็นมนุษย์และเป็นชาวบ้าน ภาษาที่ใช้ในนิทานกะเหรี่ยงและนิทานเขมรพบว่าเป็นภาษาชาวบ้าน

กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2528) ได้ศึกษานิทานไทยพวนตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์นิทานตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค และวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยพวน ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาของนิทานเป็นไปตามกฎวรรณกรรมพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค และนิทานได้แสดงให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยพวนตำบลหาดเสี้ยว ในด้านสถาบันครอบครัว มีทั้งครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวขยาย และครอบครัวรวม การเลือกคู่ครองต้องได้รับความเห็นชอบจากบิดามารดา การประกอบอาชีพที่สำคัญมีอาชีพทำนา ทอผ้า และค้าขาย มีความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีและคาถาอาคม ในด้านค่านิยมจะยกย่องบุคคลที่มีสติปัญญา มีความรู้ และมีจิตใจโอบอ้อมอารี

จินดา เม่นประเสริฐ (2530) ได้ศึกษานิทานพื้นบ้านตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวม จำแนกประเภทนิทานชาวบ้าน และสภาพสังคมที่ปรากฏในนิทาน ผลการศึกษาพบว่า นิทานชาวบ้านตำบลคูยายหมี สามารถจำแนกประเภทตามรูปแบบนิทานได้ 7 ประเภท คือ นิทานชีวิต นิทานประจักษ์ นิทานอธิบายเหตุ ตำนาน นิทานคติ มุขตลก และเรื่องผี นิทานได้สะท้อนภาพทางสังคม คือ การประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ด้านประเพณีการบวช การแต่งงาน ด้านความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ด้านค่านิยมที่นิยมผู้ที่เฉลียวฉลาด มีความขยันหมั่นเพียร

รัตนารัตน์ อัครธรรมรัตน์ (2532) ได้วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชาวเขาเผ่าม้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพความเป็นอยู่ และโลกทัศน์ของชาวเขาเผ่าม้งที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจำนวน 49 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า สภาพความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนิทานชาวบ้านจะมีลักษณะครอบครัวเล็กๆ ที่มีกฎเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตอย่างมีระบบตั้งแต่การเลือกคู่ ที่นิยมเลือกคู่ด้วยตนเองมากกว่า ภายในครอบครัวนิยมการมีลูกชาย ผู้ที่รับภาระหนักในการทำงานและการบริหารครอบครัวคือภรรยา ชาวเขาเผ่าม้งเชื่อถือในสิ่งเหนือธรรมชาติ และใช้สิ่งนี้เป็นเครื่องบังคับพฤติกรรมของชาวเขาเผ่าม้งเอง อาชีพหลักที่พบคือการทำไร่ทำนา ในด้านโลกทัศน์ชาวเขาเผ่าม้งเชื่อว่าพระเจ้าเป็นสิ่งที่บันดาลให้เกิดโลก ดวงดาว และมนุษย์ พร้อมทั้งบันดาลให้

เกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นมาได้ ชาวเมืองมักเป็นกลุ่มคนที่มีความอาฆาตพยาบาทคิดแก้แค้นอยู่เสมอ ไม่ค่อยมีความซื่อสัตย์ แต่มีความกตัญญูและเชื่อถือในระบบอาวุโส

ธีรพร กราพันธ์ (2537) ได้ศึกษานิทานชาวบ้านตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปรากฏในนิทานตำบลเกาะทวด ผลการศึกษาพบว่า นิทานได้สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมด้านศาสนา ด้านความเชื่อของชาวบ้านในเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อเรื่องฤกษ์ยาม เวทมนตร์คาถา ด้านอาหารการกิน นิยมรับประทานข้าวเจ้าเป็นหลัก นิยมกับข้าวประเภทแกงที่มีรสเผ็ด ด้านการคมนาคมจะนิยมการเดินเท้า การสร้างที่อยู่อาศัยจะนิยมสร้างเอง และสร้างยกพื้นใต้ถุนสูงเพื่อกันน้ำท่วม ด้านนันทนาการ นิยมการร้องเรือ เล่นนิทาน มีการแสดงประเภทโนราห์หนังตะลุง และเพลงบอก วัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานสอดคล้องสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของชาวบ้านตำบลเกาะทวดในปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่

ธีรพงศ์ เพชรรัตน์ (2537) ได้ศึกษานิทานชาวบ้านของคนไทยพุทธบ้านปลายละไม รัฐไทรบุรี ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานชาวบ้าน ผลการศึกษาพบว่า นิทานได้สะท้อนวัฒนธรรม ดังนี้ ด้านความเชื่อ จะเชื่อเรื่องเจ้าและเทพารักษ์ เรื่องผี วิญญาณ เวทมนตร์ ไสยศาสตร์ ด้านอาชีพส่วนใหญ่จะมีอาชีพทางการเกษตร ด้านการแต่งกาย คนสามัญชนจะแต่งกายง่ายๆ เพื่อสะดวกต่อการทำงาน คนชั้นสูงจะแต่งกายสวยงาม ด้านการละเล่น ชอบการรำนโนราห์ การทนายปัญหา เล่นนิทาน ด้านประเพณี จะนิยมผัวเดียวเมียเดียว หญิงชายไม่มีสิทธิ์เลือกคู่ครองเอง ผู้ชายจะเป็นหัวหน้าครอบครัว และด้านการเมืองการปกครอง จะยอมรับผู้นำในหมู่คณะผู้นำที่มีคุณธรรม และเป็นที่พึ่งพาได้

บดินทร์ ธรรมสังวาลย์ (2537) ได้ศึกษานิทานของชาวกะเหรี่ยงบ้านน้ำพุ ตำบลเขาโจด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดประเภทนิทาน และศึกษาผลสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรม และการใช้ภาษาในนิทาน ผลการศึกษาพบว่า นิทานที่รวบรวมได้มีจำนวน 59 เรื่อง แบ่งออกได้เป็นนิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น นิทานเรื่องสัตว์ และนิทานตลก นิทานส่วนใหญ่ได้สะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน คือมีความเคารพผู้ใหญ่ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีอิสระในการเลือกคู่ครอง และมีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ชัดเจน เช่น ประเพณีกินน้ำสุก ประเพณีไหว้พระเจดีย์ ผูกข้อมือ

สมพงษ์ ช่วยเนียม (2537) ได้ศึกษานิทานชาวบ้านตำบลฉลอง อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทาน ผลการศึกษาพบว่า นิทานได้สะท้อนให้เห็นในด้านต่างๆ คือ การประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง ด้านความเชื่อและศาสนา ที่ชาวบ้านจะยึดมั่นและปฏิบัติตามความเชื่อในพุทธศาสนา เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ด้านนันทนาการ สะท้อนให้เห็นการนันทนาการที่มีอยู่ คือ การเล่นนิทาน กีฬาพื้นบ้าน เช่น ชนวัว ชนไก่

จกมล เกิดมะยูร (2538) ได้ศึกษานิทานพื้นบ้าน อำเภอลองใหญ่ จังหวัด ตราด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทาน ผลการศึกษาพบว่า ด้าน สภาพความเป็นอยู่ มีความสอดคล้องกับสภาพความจริงในด้านสถาบันครอบครัว การประกอบ อาชีพ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ ด้านบทบาทตัวละคร พบว่าในนิทานให้ ความสำคัญของบทบาทบุรุษในฐานะที่เป็นบุตร สามี และผู้นำในสังคม ส่วนสตรีมีบทบาทที่ สำคัญในการเป็นมารดาและภรรยา ซึ่งสอดคล้องกับสภาพจริง ด้านโลกทัศน์พบว่าโลกทัศน์ที่ มนุษย์มีต่อมนุษย์ ได้แก่มนุษย์ต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีอย่างเคร่งครัด โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติได้แก่ การที่มนุษย์ตระหนักว่า ธรรมชาติให้คุณและโทษแก่มนุษย์ได้ โลกทัศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่มนุษย์ เชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เรื่องไสยศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวอำเภอลองใหญ่ จังหวัด ตราด

จินทนา เย็นนาน (2539) ได้ศึกษานิทานพื้นบ้านภาคกลาง โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านภาคกลางที่คัดเลือกไว้จำนวน 186 เรื่อง ผล การศึกษาพบว่า คุณธรรมที่ปรากฏแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คุณธรรมเฉพาะตน และ คุณธรรมต่อสังคม คุณธรรมที่ปรากฏมากที่สุด คือความเมตตากรุณา ซึ่งต้องการเน้นให้ บุคคลในสังคมมีจิตใจอ่อนโยน ประารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ ส่วนคุณธรรมที่ ปรากฏน้อยที่สุด คือความสำนึกผิดและความไม่โลภ คุณธรรมสองประการนี้ควรนำมาพิจารณา เพื่อปลูกฝังให้เกิดในจิตใจมากขึ้น การศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้านที่สะท้อนจากนิทานพบว่า มีสภาพ ความเป็นอยู่ ประเพณี และความเชื่อ ตลอดจนการกระทำที่มีระเบียบพิธีของผู้คนในอดีต อันสืบทอดต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

นิตดา สุนทอง (2540) ได้ศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบลตาตทอง อำเภอ เมือง จังหวัดยโสธร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้าน และวิเคราะห์วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ และภูมิปัญญาชาวบ้าน ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมพื้นบ้านตำบล ตาตทอง ได้สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตในด้านค่านิยม ที่ยกย่องนับถือบุคคลที่มีอำนาจ มีบุญ บารมี ด้านวิถีชีวิต มีการตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้แหล่งน้ำเพื่อสะดวกในการประกอบอาชีพ ด้าน ความเชื่อ จะเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ด้านประเพณีที่นิยมทำบุญตามประเพณีทางศาสนา และด้านภูมิปัญญาในการเลือกที่อยู่อาศัย การปกครอง การอบรม การประกอบอาชีพ และ การปฏิบัติตามจารีตประเพณี

อรัญญา แสนสระ (2546) ได้ศึกษานิทานพื้นบ้านตำบลโนนกก อำเภอ เกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวม จัดประเภทนิทาน วิเคราะห์ โครงสร้างนิทานพื้นบ้าน และวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้าน ผลการศึกษาทางด้าน ภาพสะท้อนวิถีชีวิตพบว่า นิทานได้สะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้าน 7 ด้าน คือ ด้านสภาพความ เป็นอยู่ ที่ชาวบ้านจะมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ดำรงชีวิตแบบพึ่งพาธรรมชาติ ด้านอาชีพ หลักที่นิยม คืออาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคืออาชีพรับราชการ ด้านประเพณีจะยึดถือ

ประเพณีการทำบุญและประเพณีเกี่ยวกับชีวิตอย่างเคร่งครัด ด้านความเชื่อจะมีลักษณะผสมผสานระหว่างความเชื่อทางศาสนาพุทธ ผี และศาสนาพราหมณ์ และด้านค่านิยมที่สำคัญคือค่านิยมเรื่องความรัก ความขยัน การเชื่อฟังผู้ใหญ่ ซื่อสัตย์ และความกตัญญู

เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับชาวกะเหรี่ยง เอกสารและงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาทางด้านสังคมวิทยาและการศึกษานิเทศน์พื้นบ้าน รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนทางด้านสังคม วัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาภาพสะท้อนสังคมของชาวกะเหรี่ยงที่ปรากฏในนิทานกะเหรี่ยงหมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

บทที่ 3

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ในการศึกษานิทานท้องถิ่นมีประโยชน์ที่สำคัญ คือ การสะท้อนให้เห็นสภาพสังคม การดำรงวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้นๆ ดังนั้น ผู้ศึกษานิทานท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนและลักษณะสำคัญของท้องถิ่น เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาและวิเคราะห์นิทานท้องถิ่น

1. ประวัติชาวกะเหรี่ยงอำเภอสังขละบุรี

จังหวัดกาญจนบุรีมีพรมแดนทางด้านทิศตะวันตกติดต่อกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ จึงทำให้ดินแดนบริเวณนี้มีการอพยพเคลื่อนย้ายของชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มจากสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์เข้ามาอยู่ในประเทศไทย เช่น กะเหรี่ยง มอญ พม่า โดยเฉพาะชาวกะเหรี่ยงได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากกว่าชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่น และได้อาศัยอยู่ในบริเวณอำเภอ 5 อำเภอ คือ อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอไทรโยค และอำเภอเมืองกาญจนบุรี ตามลำดับ

ในส่วนของชาวกะเหรี่ยง(กะเหรี่ยงโป) อำเภอสังขละบุรีนั้น มณฑล คงแถวทอง (2538) กล่าวว่า ชาวกะเหรี่ยงได้เริ่มอพยพมาจากหัวเมืองมอญในประเทศพม่าเมื่อ พ.ศ. 2317-2318 เนื่องจากพม่าพยายามขยายอิทธิพลลงมาทางหัวเมืองมอญ มีการเกณฑ์ไพร่พลมอญเพื่อเตรียมกำลังสำหรับยกทัพมาตีไทย ชาวมอญเมื่อถูกพม่าเบียดเบียนจึงอพยพหนีมาประเทศไทยทางแถบจังหวัดกาญจนบุรีและเมืองตาก จากเหตุการณ์ในครั้งนี้นำให้ชาวกะเหรี่ยงไปตั้งถิ่นฐานเดิมในหัวเมืองมอญพากันอพยพหนีเข้ามาด้วย

การอพยพของชาวกะเหรี่ยงเริ่มต้นจากถิ่นฐานเดิมของชาวกะเหรี่ยงอยู่ที่บ้านเมกะวะ เขตเมืองมะละแหม่ง ประเทศพม่า ได้อพยพเข้ามาสู่ประเทศไทยแถบบริเวณลำห้วยของกาเลีย เขตตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรีในปัจจุบัน ต่อมาได้มีชาวกะเหรี่ยงจากบ้านเดียวกันในเขตพม่าได้อพยพติดตามมาอยู่ด้วย เมื่อจำนวนชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้มีมากขึ้น ผู้นำของชาวกะเหรี่ยงจึงได้เข้ามาติดต่อกับเจ้าเมืองกาญจนบุรีเพื่อมาขอตั้งรกรากที่อำเภอสังขละบุรี เขตติดต่อด่านเจดีย์สามองค์ ซึ่งตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เวลาต่อมาเมื่อชาวกะเหรี่ยงได้รับความยินยอมให้อยู่ในแผ่นดินไทยได้อย่างเป็นทางการแล้ว เจ้าเมืองกาญจนบุรีจึงแต่งตั้งหัวหน้ากะเหรี่ยงให้เป็นเจ้าเมืองสังขละบุรีเพื่อดูแลปกครองชาวกะเหรี่ยง และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาศรีสุพรรณคีรี (ภาวะโพ) ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ได้รับพระราชทานนามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เมื่อชาวกะเหรี่ยงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้สถานที่ที่อยู่บริเวณเดิมคับแคบ ชาวกะเหรี่ยงจึงจัดกระจายอพยพไปอยู่แถวลำน้ำบีคลี่ ลำน้ำรันตี ลำน้ำของกาเลีย และลำน้ำแควน้อย จึงเกิดเป็นกลุ่มชนกะเหรี่ยงขึ้นตามที่อยู่อาศัยบริเวณต่างๆ ชาวกะเหรี่ยงได้ตั้งชื่อตำบล ชื่อหมู่บ้านตามสภาพภูมิศาสตร์ หรือตั้งชื่อตามผู้นำ เช่น ตั้งชื่อบ้านตะล่องเต็ง มีความหมายว่าเป็นหมู่บ้านประตูเมือง เพราะในอดีตบริเวณบ้านตะล่องเต็งเป็นหมู่บ้านแรกที่ตั้งอยู่บริเวณปากทางที่จะเข้าสู่หมู่บ้านต่างๆ ในบริเวณลำน้ำบีคลี่ ดังนั้นการเดินทางไปยังหมู่บ้านต่างๆ จึงต้องผ่านบ้านตะล่องเต็งซึ่งเปรียบเสมือนประตูเมือง

ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงกลุ่มที่อาศัยอยู่มานานได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมาย และกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย แต่ก็ยังมีอีกส่วนหนึ่งที่เป็นผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าที่ได้หลบหนีเข้าเมืองและได้ตั้งชุมชนตามชายแดนไทยกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

ภาพประกอบ 1 แผนที่จังหวัดกาญจนบุรี

ที่มา: สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอสังขละบุรี

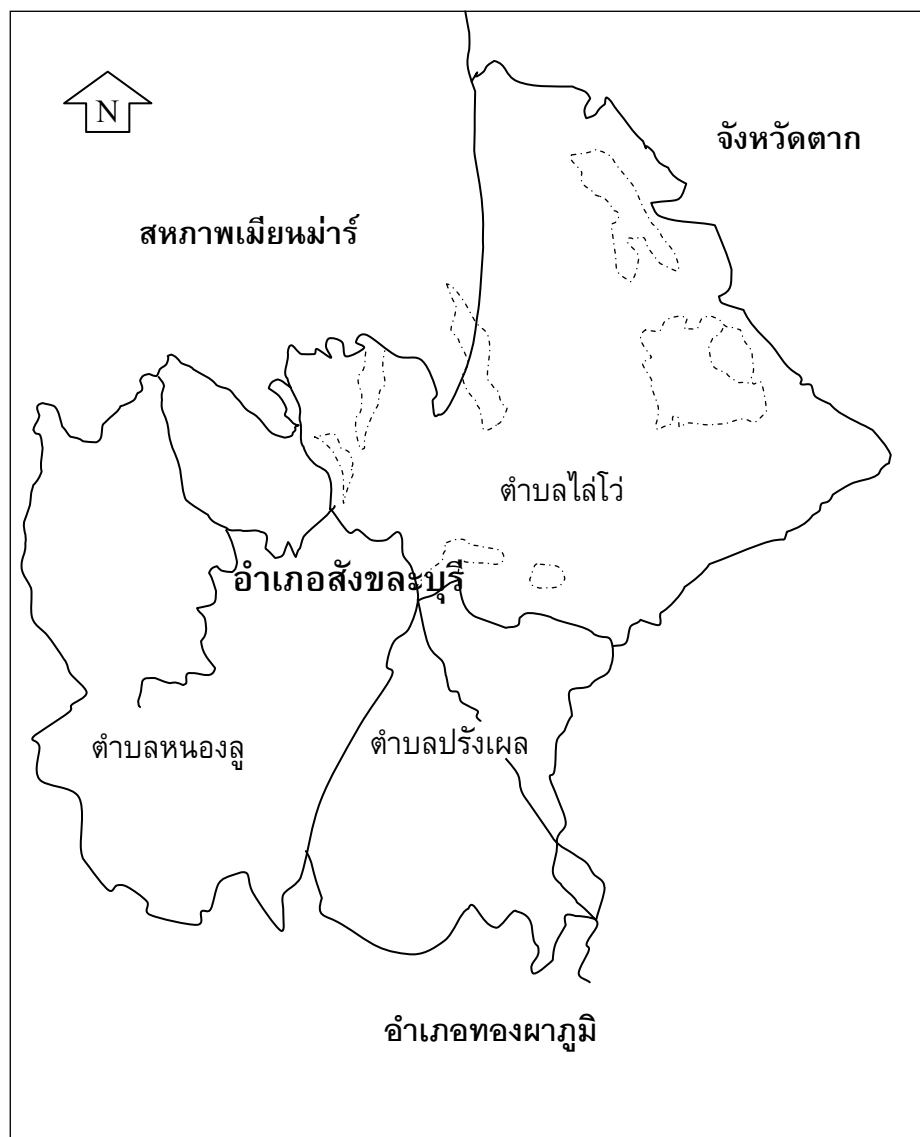
สังขละบุรี เป็นอำเภอชายแดนบนสุดของจังหวัดกาญจนบุรี เดิมมีชื่อว่าเมืองจ้อกคอง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัด ตัวอำเภอตั้งอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขาเหนืออ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ เขตหมู่ที่ 1 ตำบลหนองลู เนื่องจากที่ตั้งของอำเภอสังขละบุรีมีลักษณะเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญทั้งอดีตและปัจจุบัน เพราะมีพรมแดนทางทิศตะวันตกติดกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ติดต่อกันเป็นระยะทาง 160 กิโลเมตร โดยมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นพรมแดนธรรมชาติ และมีช่องทางเดินโบราณติดต่อกับสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์หลายเส้นทางตามพรมแดนดังกล่าว ช่องทางที่สำคัญคือช่องทางด่านพระเจดีย์สามองค์ที่ประชาชนทั้งสองประเทศใช้ติดต่อกันมานาน ทำให้ “สังขละบุรี” เคยเป็นเมืองหน้าด่านด้านตะวันตกตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ เมืองสังขละบุรีมีการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรีเมื่อ พ.ศ. 2438 มีชื่อว่าอำเภอวังกะ และมีการเปลี่ยนแปลงฐานะอีกหลายครั้ง จนกระทั่ง พ.ศ. 2508 จึงได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอสังขละบุรี ในปัจจุบันได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 ตำบล คือ ตำบลหนองลู ตำบลปรางค์ และตำบลไล่โว่

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนตำบล 3 แห่ง และเทศบาลตำบล 1 แห่ง ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู
2. องค์การบริหารส่วนตำบลปรางค์
3. องค์การบริหารส่วนตำบลไล่โว่
4. เทศบาลตำบลวังกะ

อำเภอสังขละบุรีตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดกาญจนบุรีตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 เป็นระยะทาง 215 กิโลเมตร มีพื้นที่ติดต่อกับบริเวณใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลปิล็อก อำเภอทองผาภูมิ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

ภาพประกอบ 2 แผนที่อำเภอสังขละบุรี

ที่มา: สำนักงานอำเภอสังขละบุรี.(2545). บรรยายสรุปอำเภอสังขละบุรี.

อำเภอสังขละบุรี มีพื้นที่ประมาณ 3,349 ตารางกิโลเมตร เป็นอำเภอที่มีพื้นที่มากเป็นอันดับสองของจังหวัดกาญจนบุรีรองจากอำเภอทองผาภูมิ พื้นที่ทั่วไปเป็นเขตภูเขาและป่าไม้ที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรี ด้านตะวันตกมีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดนไทยและสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ มีอ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ์อยู่ตอนกลางของพื้นที่อำเภอ และแบ่งเขตพื้นที่ของอำเภอสังขละบุรีออกเป็นสองส่วน คือพื้นที่ฝั่งตะวันออกของอ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ์ และพื้นที่ฝั่งตะวันตกของอ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ์ สภาพภูมิประเทศแบ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เขตภูเขา และพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ์ ดังนี้

เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำมีลำน้ำที่สำคัญ 3 สาย คือ ลำน้ำบีคลี่ ลำน้ำของกาเลีย และลำน้ำรันตี ลำน้ำทั้ง 3 สายได้ไหลมาบรรจบกันที่บริเวณสามสบและไหลลงสู่แม่น้ำแควน้อย

เขตภูเขา เนื่องจากอำเภอสังขละบุรีเป็นเขตที่มีภูเขาสูงหลายแห่ง จึงทำให้มีพื้นที่ป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งของจังหวัดกาญจนบุรี และมีเขตป่าสงวนแห่งชาติและอุทยานแห่งชาติหลายแห่ง ได้แก่ ป่าเขาพระฤๅษี ป่าเขาบ่อแร่แปลงที่ 1 ป่าน้ำโจน ป่าเขาช้างเผือก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

พื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ์ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าขนุน ตำบลปิล็อก อำเภอทองผาภูมิ และตำบลปรังเผล ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี พื้นที่อ่างเก็บน้ำของเขื่อนวชิราลงกรณ์ในเขตอำเภอสังขละบุรีมีประมาณ 335 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่อำเภอ พื้นที่บริเวณนี้จึงเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาขนาดใหญ่และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอสังขละบุรี

3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับตำบลหนองลู

หนองลู ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า “นุ่่งลู่” หมายถึงต้นไม้ชนิดหนึ่งซึ่งอยู่ในตระกูลต้นตาล ลักษณะใบตรงโคนแคบ ตรงปลายแผ่ขยายออกใหญ่ นำมาใช้มุงหลังคาบ้านของชาวกะเหรี่ยง ขึ้นตามริมหนอง ตามประวัติ หนองลูไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าตั้งขึ้นเมื่อปีใด ตามตำนานและคำเล่าขานของผู้เฒ่าผู้แก่ และผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือได้เล่าว่า มีพระภิกษุรูปหนึ่งชื่อ ตองซู่ เป็นชนชาติไทยใหญ่ ได้ออกธุดงค์มาจากประเทศพม่า เข้ามาอาศัยอยู่ที่บ้านทิวชัยโหว (แหล่งน้ำที่มีปฐพีสีแดงชุกชุม) ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่ ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือพระภิกษุรูปนี้มาก ต่อมากิตติศัพท์ในด้านการอยู่ยงคงกระพัน และสามารถรักษาคนเจ็บให้หายได้ จึงทำให้ชื่อเสียงแพร่กระจายออกไปตามละแวกบ้านต่างๆ จนมีผู้คนเดินทางไปนมัสการและเรียนวิชาเป็นจำนวนมาก สถานที่ที่บ้านทิวชัยโหวจึงมีผู้คนจำนวนมากขึ้น ต่อมาชาวบ้านได้แยกย้ายไปอยู่ในสถานที่ต่างๆ ตามลำน้ำที่สำคัญ คือ ลำน้ำรันตี ลำน้ำปีคลี่ ลำน้ำของกาเลีย และลำน้ำแควน้อย และได้ตั้งเป็นชุมชนต่างๆ พร้อมตั้งชื่อชุมชนตามสภาพภูมิศาสตร์นั้นๆ

ตำบลหนองลู ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู ตั้งแต่วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2538 โดยผลของพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 นับเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน 3 ตำบลของอำเภอสังขละบุรี ซึ่งเป็นอำเภอชายแดนด้านตะวันตกของประเทศไทย ตำบลหนองลูมีพื้นที่ประมาณ 791,875 ไร่ และมีพื้นที่ติดต่อกับบริเวณใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลปิล็อก อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลไล่โว่ , ตำบลปรังเผล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	สาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

3.1 สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของตำบลหนองลู เป็นภูเขาสูงประมาณร้อยละ 70 พื้นที่ของตำบลมีพื้นที่ลาดเอียง พื้นที่ราบลุ่มเป็นบางส่วน และพื้นที่ราบอยู่ระหว่างหุบเขาและมีดินภูเขาที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ ประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่เป็นพื้นที่อ่างเก็บน้ำของเขื่อนวชิราลงกรณ

3.2 สภาพภูมิอากาศ

สภาพอากาศของพื้นที่ตำบลหนองลู ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดียซึ่งพัดผ่านทะเลอันดามัน ทำให้มีฝนตกชุกหนาแน่น และมีฤดูฝนที่ยาวนานกว่าที่อื่น

3.3 ครอบครัวและประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู ได้สำรวจข้อมูลประชากรของตำบลหนองลู ปี พ.ศ. 2548 สรุปได้ว่ามีจำนวนประชากรในตำบลทั้งสิ้น 5,508 คน แบ่งเป็นชาย 2,930 คน หญิง 2,578 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 1,293 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากร 4.35 คน/ตารางกิโลเมตร

ตาราง 1 จำนวนประชากรของตำบลหนองลู ณ วันที่ 18 มกราคม 2548

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
1	นิยะ	14	37	33	70
2	วังกะ	30	44	40	84
3	ไหล่น้ำ	90	169	140	309
4	ห้วยกบ	85	197	197	394
5	เวียงคะดี	173	450	399	849
6	ห้วยมาลัย	139	339	307	646
7	บ้านใหม่พัฒนา	318	853	820	1,673
8	ชองกาเลีย	111	226	163	389
9	พระเจดีย์สามองค์	251	396	310	706
10	ประไรโหนด	82	219	169	388
รวม		1,293	2,930	2,578	5,508

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองลู

3.4 การปกครอง

เขตการปกครองของตำบลหนองลูประกอบด้วยหมู่บ้านต่างๆ ดังนี้

หมู่ 1 นิยะ	นายสมจิตร ปิ่นเมือง	เป็น ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ 2 วังกะ	นายทวีผล จำปีขาว	เป็น ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ 3 ไหล่น้ำ	นายอนันต์ แก้วจันทร์	เป็น กำนันตำบลหนองลู
หมู่ 4 ห้วยกบ	นายต่าย เฟื่องอุ่น	เป็น ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ 5 เวียคะดี	นายพุทธชาย หลวงวิเศษ	เป็น ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ 6 ห้วยมัลลีย	นายเจริญ สง่างาม	เป็น ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ 7 บ้านใหม่พัฒนา	นายศิริพงษ์ สุทธิโสภณ	เป็น ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ 8 ซองกาเลีย	นายกบินทร์ เต็งเที่ยง	เป็น ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ 9 พระเจดีย์สามองค์	นายสมเกียรติ สันทัด	เป็น ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ 10 ประไรโหนก	นายสมบุญ จันทมาส	เป็น ผู้ใหญ่บ้าน

4. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา

4.1 ประวัติหมู่บ้าน

บ้านใหม่พัฒนา เป็นหมู่บ้านที่ทางการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจัดสร้างให้เมื่อปี พ.ศ. 2526 เนื่องจากพื้นที่หมู่บ้านเดิมถูกน้ำท่วมจากโครงการสร้างเขื่อนวชิราลงกรณ (เขื่อนเขาแหลม) อำเภอกองคา ราษฎรจึงได้อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ในปัจจุบันราษฎรที่อาศัยในหมู่บ้านประกอบไปด้วยราษฎรจากหมู่บ้านต่างๆ 7 หมู่บ้าน ดังนี้

1. บ้านคุผาดู

คุผาดู หมายถึง หมู่บ้านที่มีลำน้ำไหลผ่านรอบหมู่บ้านคล้ายกับพื้นที่ที่เป็นเกาะใหญ่ บางท่านก็กล่าวว่าหมายถึงต้นมะม่วงต้นใหญ่ที่ขึ้นอยู่กลางหมู่บ้านมาหลายร้อยปี

2. บ้านกุ่มยาโก

กุ่มยาโก หมายถึง วังน้ำที่มีนักบวชไปปฏิบัติธรรม

3. บ้านจะเต่งเต่ง

จะเต่งเต่ง หมายถึง บ้านคอคอดหรือบ้านช่องแคบ

4. บ้านนุโก (หนองไก่อ)

นุโก หมายถึง หมู่บ้านที่มีหนองน้ำที่คดไปคดมา หรือหนองน้ำที่คดเคี้ยว

5. บ้านนูลุม (หนองลู)

นูลุม หมายถึง ต้นอ้อหรือต้นกกที่ขึ้นอยู่ริมหนองน้ำ

6. บ้านโล่งตะโก่ง

โล่งตะโก่ง หมายถึง บ้านที่พบชั้นน้ำโบราณในหนอง

7. บ้านทุ่งมัลลย์

ทุ่งมัลลย์ หมายถึง แหล่งทองคำ

ราษฎรทุกครัวเรือนที่อพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา จะได้รับการจัดสรรพื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยครอบครัวละ 1 ไร่ พื้นที่ทำมาหากินครอบครัวละ 14 ไร่

4.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านใหม่พัฒนา ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาช้างเผือก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตำบลหนองลู มีเนื้อที่ทั้งหมด 400 ตารางกิโลเมตร หมู่บ้านห่างจากตัวอำเภอสังขละบุรีประมาณ 18 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดกาญจนบุรีประมาณ 220 กิโลเมตร มีเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านห้วยมัลลย์ หมู่ 6
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ อำเภอทองผาภูมิ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	โรงเรียนวัดวังกวีเวการาม หมู่ 2
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	สาธารณสุขสหภาพเมียนมาร์

4.3 ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านใหม่พัฒนา เป็นหมู่บ้านที่มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดเอียง และมีที่ราบเป็นบางส่วน สลับแนวภูเขาที่ปกคลุมด้วยป่าไม้ ความอุดมสมบูรณ์ของดินค่อนข้างต่ำ ในหมู่บ้านมีห้วยน้ำไหลผ่าน 2 สาย คือ ห้วยตะโกครุซึ่งไหลมาจากทางหมู่บ้านเวียะดี ไหลผ่านบ้านห้วยมัลลย์มาจนถึงหมู่บ้าน และห้วยพะเหาะที่มีต้นกำเนิดจากป่าต้นน้ำที่อยู่ใกล้หมู่บ้าน ห้วยน้ำทั้ง 2 สายได้ไหลมาบรรจบกันและไหลลงไปสู่พื้นที่หมู่บ้านเก่าที่ถูกน้ำท่วมจากการสร้างเขื่อน

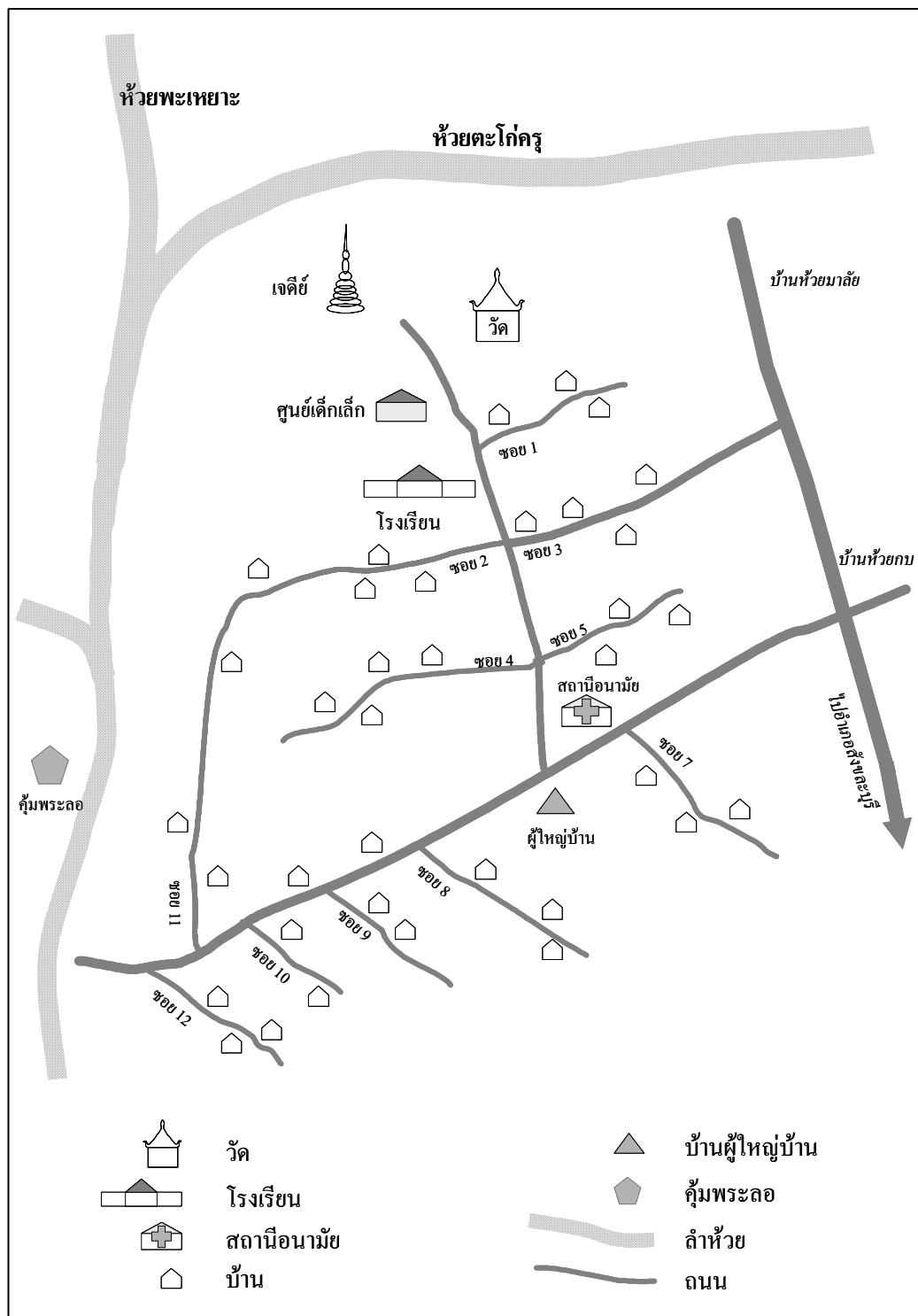
4.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ฤดูกาลของบ้านใหม่พัฒนามี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว เนื่องจากหมู่บ้านมีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับแนวภูเขา จึงทำให้มีลักษณะอากาศที่แตกต่างกัน คือ ในฤดูร้อนจะมีอากาศที่ร้อนจัด มีฝนตกหนักในฤดูฝน ส่วนในฤดูหนาวมีอากาศหนาวเย็นและมีความชื้นสูง ช่วงเวลาของฤดูกาลแบ่งได้ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน เป็นช่วงที่มีอากาศร้อนจัด

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายน เป็นช่วงที่มีฝนตกชุก ในเวลากลางวันอากาศจะร้อน ส่วนในช่วงเวลากลางคืนอากาศจะเย็นและมีความชื้นสูง

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นจัด อากาศมีความชื้นสูง ในเวลากลางคืนและช่วงเช้าจะมีหมอกจัด

ภาพประกอบ 4 แผนที่หมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา

4.5 ครอบครัวและประชากร

ปี พ.ศ. 2548 ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี ได้เข้าไปสำรวจข้อมูลหมู่บ้านชุมชนบนพื้นที่สูง และได้สรุปจำนวนประชากร ณ เดือนกรกฎาคม ของหมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา พบว่ามีจำนวนประชากรทั้งหมด 636 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากร 2,343 คน

ตาราง 2 จำนวนประชากรจำแนกตามเผ่าหมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สำรวจ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2548

เผ่า	หลังคาเรือน (ครัวเรือน)	ครอบครัว	ประชากร					มีสัญชาติไทย (คน)	กรณีไม่มีสัญชาติถือบัตรชนิดใด (คน)			มีบัตรประชาชน (คน)	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (คน)
			ช	ญ	ด.ช.	ด.ญ	รวม		สีฟ้า	เขียว ขอบแดง	อื่นๆ		
ไทย	336	334	496	454	264	239	1,453	1,453	-	-	-	950	942
	157	157	141	147	43	85	436	-	-	436	-	-	-
	128	128	197	178	34	22	431	-	431	-	-	-	-
	15	15	13	8	2	-	23	-	-	-	23	-	-
รวม	636	634	847	787	363	346	2,343	1,453	431	436	23	-	-

ที่มา: ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี

ปัจจุบัน หมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา มีการตั้งบ้านเรือน 636 หลังคาเรือน 634 ครอบครัว แบ่งเป็นชาย 847 คน หญิง 787 คน เด็กชาย 363 คน และเด็กหญิง 346 คน ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเป็นชาวกะเหรี่ยง นอกจากนี้ยังมีชาวพม่า มอญ และกะเหรี่ยงที่อาศัยรวมอยู่ด้วย เนื่องจากพื้นที่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ชาวกะเหรี่ยง มอญ พม่า ฯลฯ จากสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์สามารถอพยพเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านได้ ราษฎรในหมู่บ้านมีทั้งที่จดทะเบียนเป็นราษฎรไทยแล้ว และยังไม่ได้สัญชาติไทย ซึ่งทางกรมการปกครองได้กำหนดให้มีบัตรประจำตัวประชาชนอย่างถูกต้องตามกฎหมายสำหรับผู้ที่ได้สัญชาติไทย และได้แบ่งประเภทบัตรประจำตัวเป็นประเภทต่างๆ สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้สัญชาติไทย ดังนี้

1. บัตรสีส้ม หมายถึง ผู้หลบหนีเข้าเมือง
2. บัตรสีชมพู หมายถึง ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า
3. บัตรสีฟ้า หมายถึง บุคคลบนพื้นที่สูงและชาวเขา สำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2535
4. บัตรสีเขียวขอบแดง หมายถึง ชาวชุมชนบนพื้นที่สูง สำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2542

4.6 เศรษฐกิจ

ชาวบ้านในหมู่บ้านมีรายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 5,000 บาทต่อปี มีการประกอบอาชีพดังนี้

4.6.1 ทำไร่ การทำไร่เป็นอาชีพหลักของชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ส่วนมากจะทำไร่ข้าว การทำไร่มีลักษณะเป็นแบบยั้งชีพคือทำไว้สำหรับบริโภคในครอบครัว นอกจากนี้หากได้ผลผลิตมากก็จะนำไปขายเพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว นอกจากทำไร่ข้าว ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านยังนิยมปลูกผักสวนครัวและผลไม้ เช่น ส้มโอ กล้วย

4.6.2 ทำสวนยางพารา เนื่องจากสภาพภูมิอากาศของหมู่บ้านสามารถปลูกยางพาราได้ ทำให้คนในหมู่บ้านหลายครอบครัวนิยมปลูกยางพารา จากที่เคยทำไร่ก็เปลี่ยนมาเป็นปลูกยาง เพราะชาวบ้านเห็นว่าได้ราคาดีกว่า และการปลูกยางพาราครั้งเดียวสามารถกรีดยางได้หลายปี เป็นการสร้างรายได้ให้ครอบครัว

4.6.3 รับจ้าง เป็นอาชีพที่ชาวบ้านในหมู่บ้านนิยม การจ้างงานแล้วแต่ตกลงกับนายจ้าง ในปัจจุบันส่วนใหญ่ชาวบ้านรับจ้างกรีดยางพารา รับจ้างเฝ้าสวนยาง และรับจ้างทั่วไป

4.6.4 ค้าขาย ในหมู่บ้านจะมีร้านค้า 5 ร้าน กระจายอยู่ตามซอยต่างๆ ของหมู่บ้าน ของในร้านค้าจะเป็นของไว้สำหรับอุปโภคบริโภค จากการสอบถามเจ้าของร้านได้ความว่า ของส่วนใหญ่จะขายดีช่วงวันเทศกาล เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ หรือเมื่อมีงานบุญต่างๆ ถ้าเป็นวันธรรมดาจะขายได้น้อยหรือบางวันก็ขายไม่ได้ นอกจากนั้นชาวบ้านที่มาซื้อจะมีการติดเงินไว้ก่อนและนำมาจ่ายทีหลัง ทำให้รายได้ของเจ้าของร้านบางเดือนไม่พอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว

4.7 การสาธารณสุข

การสาธารณสุขของหมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา ปัจจุบันมีสถานอนามัยประจำหมู่บ้านก่อตั้งโดยกระทรวงสาธารณสุข ดูแลด้านสุขอนามัยของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ 3 หมู่บ้าน คือ

1. หมู่ 4 บ้านห้วยกบ
2. หมู่ 7 บ้านใหม่พัฒนา
3. หมู่ 10 บ้านประไรโหนด

มีโรงพยาบาลสังขละบุรีเป็นหน่วยงานใหญ่ในการดูแลด้านสาธารณสุข ปัจจุบันสถานอนามัยบ้านใหม่พัฒนามีหัวหน้าสถานอนามัย คือ นายชูศักดิ์ สุขอุดมกอบกุล และมีเจ้าหน้าที่อนามัย 2 คน

ปัญหาต่างๆ ด้านสุขภาพของชาวบ้านที่พบมากในปัจจุบัน คือ

1. โรคไข้หวัด
2. โรคมาเลเรีย

4.8 การศึกษา

บ้านใหม่พัฒนา มีการจัดการศึกษาในระบบ คือมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา ซึ่งก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2527 โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดสรรที่ดินและงบประมาณในการดำเนินการก่อสร้าง โรงเรียนมีพื้นที่จำนวน 10 ไร่ 31 ตารางวา

โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนาเป็นโรงเรียนระดับกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาญจนบุรี เขต 3 ปัจจุบันมีนักเรียน 331 คน ครู 10 คน สาเหตุที่มีการจัดตั้งโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา เนื่องจากพื้นที่ที่มีการจัดตั้งโรงเรียนเดิมบางแห่งของอำเภอสองละบุรี อยู่ในเขตโครงการอ่างเก็บน้ำเขื่อนวชิราลงกรณ ทางส่วนราชการจึงได้ประกาศยุบโรงเรียนต่างๆ ให้อยู่รวมกันที่โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา ได้แก่

1. โรงเรียนบ้านบีดลี
2. โรงเรียนบ้านเสนาะอนุสรณ์
3. โรงเรียนบ้านชิดเต่ง

ตาราง 3 บุคลากรโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา

รายชื่อ	ตำแหน่ง	วุฒิการศึกษา
1. นางประวร ทองสีสังข์	ผู้บริหาร	ศษ.ม. การบริหารการศึกษา
2. นายประเทือง ตรีสุวรรณ	ครู	ศษ.บ. การประถมศึกษา
3. นายอนันต์ สร้อยทอง	ครู	ค.บ. การประถมศึกษา
4. นางอรนิจ จิตตเสโน	ครู	ค.บ. สังคมศึกษา
5. นายเรืองยศ สอนมี	ครู	ค.บ. การประถมศึกษา
6. นางอัจฉรา ปักกุนันท์	ครู	วท.บ. เคมี
7. นางสาวนันทพร มุขวิวัฒน์	ครู	ค.บ. คอมพิวเตอร์ศึกษา
8. นางสาวสุรินทร์ ใจหาญ	ครูอัตราจ้าง	ค.บ. วิทยาศาสตร์
9. นางสาวภาณุมาศ ตามี	ครูอัตราจ้าง	ค.บ. ปฐมวัย
10. นายพงษ์ชัย ดุษฎีวิมล	ครูอัตราจ้าง	ค.บ. พลศึกษา

ที่มา: โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา

ตาราง 4 จำนวนนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา

ชั้น	นักเรียนชาย	นักเรียนหญิง	รวม
1. อนุบาล 1	22	16	38
2. อนุบาล 2	25	22	47
3. ประถมศึกษาปีที่ 1/1	10	11	21
4. ประถมศึกษาปีที่ 1/2	10	10	20
5. ประถมศึกษาปีที่ 2/1	20	15	35
6. ประถมศึกษาปีที่ 2/2	15	12	27
7. ประถมศึกษาปีที่ 3	9	9	18
8. ประถมศึกษาปีที่ 4/1	14	11	25
9. ประถมศึกษาปีที่ 4/2	21	11	32
10. ประถมศึกษาปีที่ 5	28	18	46
11. ประถมศึกษาปีที่ 6	12	12	22

ที่มา: โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา

4.9 การคมนาคม

เส้นทางการคมนาคมของบ้านใหม่พัฒนา มีถนนเข้าสู่หมู่บ้าน 2 สาย จากเส้นทางหลักบ้านห้วยมาลัย – สังขละบุรี จะมีถนนตัดเข้าสู่หมู่บ้านระยะทาง 2 กิโลเมตร ถนนสายที่ตัดผ่านเป็นถนนลาดยางตลอดทั้งสาย

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้าน มีรถโดยสารสองแถวสีเขียวย สีแดง สังขละบุรี – ห้วยมาลัย ค่าโดยสารราคาคนละ 40 บาท ใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาที ส่วนมากชาวบ้านในหมู่บ้านจะนิยมใช้รถจักรยานยนต์ เพื่อความสะดวกในการเดินทาง

4.10 การบริการทางสาธารณะและบริการทางสังคม

การให้บริการทางด้านสาธารณะและบริการทางด้านสังคมแก่ชาวบ้านในหมู่บ้าน มีดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นสถานที่รับดูแลเด็กก่อนวัยเรียน ระหว่างอายุ 3-5 ปี เพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ในขณะที่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน และเป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กในด้านจิตใจ อารมณ์ การเข้าสังคม ก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อในระบบโรงเรียน ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านใหม่พัฒนา มีเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 57 คน และมีเจ้าหน้าที่ดูแลเด็ก 3 คน คือ

- 1.1 นางวาสนา ทองคำ
- 1.2 นางจิราพร สุวรรณทิพย์
- 1.3 นางสาวชิตชนก ครองระวะ

2. วัดบ้านใหม่พัฒนา เป็นวัดประจำหมู่บ้าน และเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำวัดจำนวน 3 รูป

3. สำนักงานมาลาเรียชุมชน บ้านใหม่พัฒนา ทำหน้าที่ให้บริการข้อมูลแก่ชาวบ้านในชุมชนเกี่ยวกับโรคมมาลาเรีย และการป้องกันการเกิดโรคมมาลาเรียในหมู่บ้าน

4. สถานีอนามัย ดูแลด้านสุขอนามัยของประชาชนในหมู่บ้าน

5. ประปาภูเขา มีการต่อท่อน้ำจากแหล่งกักเก็บบนเขาเข้าสู่หมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีน้ำใช้ คิดค่าบริการตามมิเตอร์น้ำ หน่วยละ 3 บาท

6. โทรศัพท์สาธารณะ ในหมู่บ้านได้ติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะจำนวน 1 เครื่อง ทำให้ไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ ปัจจุบันหมู่บ้านสามารถรับสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ จึงทำให้ชาวบ้านนิยมใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่

7. หอกระจายข่าว ตั้งอยู่บริเวณที่ใกล้กับบ้านของผู้ใหญ่บ้าน เพื่อประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารในหมู่บ้านให้ชาวบ้านทราบ แต่หอกระจายข่าวค่อนข้างทรุดโทรม เพราะขาดการดูแลและได้ใช้งานน้อยมาก

8. ศาลาประชาคมหรือศาลาประจำบ้าน มีไว้สำหรับให้ชาวบ้านได้พบปะพูดคุยหรือสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

ความรู้เกี่ยวกับผู้เล่านิทานและผู้ให้ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งนี้ ได้รับความร่วมมือในการถ่ายทอดนิทานจากผู้เล่านิทาน จำนวน 11 คน โดยเรียงลำดับตามอายุของผู้เล่านิทาน ดังนี้

1. นายอ่องมู่ ชันแก้ว อายุ 83 ปี อยู่บ้านเลขที่ 75 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. นางนะ อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 58 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
3. นายอะปอง ไทรสังขโกมล อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
4. นางหนี่ช่วย ไทรสังขศรีดำรง อายุ 66 ปี อยู่บ้านเลขที่ 142 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
5. นางอาภา ทรัพย์ธรรมชาติ อายุ 65 ปี อยู่บ้านเลขที่ 129 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
6. นายยุเต่ง บุญไทย อายุ 64 ปี อาชีพรับจ้าง อยู่บ้านเลขที่ 62 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
7. นายจีอ่อง สังขประเทือง อายุ 48 ปี อาชีพรับจ้าง อยู่บ้านเลขที่ 67 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
8. นางยุพา สังขนิธิ อายุ 44 ปี อาชีพรับจ้าง อยู่บ้านเลขที่ 135 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
9. นายเซง สังขปัญญา อายุ 42 ปี อาชีพรับจ้าง อยู่บ้านเลขที่ 156 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
10. นายชิ อายุ 42 ปี อาชีพรับจ้าง อยู่บ้านเลขที่ 128 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
11. นางปิอ่อง อายุ 40 ปี อาชีพรับจ้าง อยู่บ้านเลขที่ 156 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้เล่านิทานข้างต้นเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา ไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดการศึกษา มีอายุ 40 ปีขึ้นไป

นอกจากนี้ยังมีผู้บอกข้อมูลอีก 3 คน คือ

1. นายศิริพงษ์ สุทธิโสภณ ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลพื้นฐาน อายุ 51 ปี อาชีพค้าขายและเป็นผู้ใหญ่บ้าน อยู่บ้านเลขที่ 35 หมู่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. นางติแสง สังขนิธิ ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูล อายุ 54 ปี อาชีพทำไร่ อยู่บ้านเลขที่ 203 หมู่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
3. นายกฤตศิลป์ สังขนิธิ ทำหน้าที่เป็นล่าม อายุ 29 ปี อาชีพครู อยู่บ้านเลขที่ 203 หมู่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

บทที่ 4

วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมของชาวกะเหรี่ยงที่ปรากฏในนิทาน

นิทานพื้นบ้าน คือเรื่องเล่าสืบทอดต่อกันมาของคนในชุมชนหนึ่ง ดังนั้นนิทานพื้นบ้านจึงถือเป็นเครื่องมือในการสะท้อนภาพสังคมของชุมชนนั้นๆ การศึกษานิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่านิทานได้สะท้อนให้เห็นภาพสังคมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ด้านสภาพความเป็นอยู่
2. ด้านความเชื่อ
3. ด้านค่านิยม
4. ด้านประเพณี
5. ด้านการเล่น
6. ด้านการปกครอง

1. ด้านสภาพความเป็นอยู่

ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีอุปนิสัยรักความสงบและมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ดังนั้นการดำรงชีวิตของชาวกะเหรี่ยงจึงเป็นการพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ จากการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงที่ปรากฏในนิทาน พบว่านิทานได้สะท้อนให้เห็นในหัวข้อดังนี้

1.1 ที่อยู่อาศัย จัดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ด้วยประชากรชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นชาวกะเหรี่ยงจึงนิยมตั้งถิ่นฐานและสร้างที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งที่มีทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ลำธารและป่าไม้ โดยนำวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างบ้าน ลักษณะบ้านของชาวกะเหรี่ยงจะนิยมยกพื้นสูง มีบันไดบ้าน นิทานที่สะท้อนให้เห็นลักษณะที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยง มีดังนี้

1.1.1 การตั้งบ้านเรือนใกล้แหล่งน้ำและป่าไม้ เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่มีวิถีชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติ มีการทำไร่ข้าวเพื่อการบริโภคในหมู่บ้าน ดังนั้นการตั้งถิ่นฐานของชาวกะเหรี่ยงจึงนิยมสร้างใกล้แหล่งน้ำลำธารหรือลำห้วย

นิทานที่สะท้อนภาพการตั้งบ้านเรือนใกล้แหล่งน้ำและป่าไม้ ได้แก่ เรื่องช้างเผือก พุเคา และ มเหสีขี้ใจฉาน มีทั้งสิ้น 3 เรื่อง

ตัวอย่าง

ช้างเผือกคิดกลอุบายให้พระราชายกพระธิดาให้ชายกำพรา โดยที่ช้างเผือกจะไปนั่งกันทางน้ำเพื่อให้พระราชามีน้ำใช้ พระราชาเมื่อไม่มีน้ำใช้จึงต้องยอมยกพระธิดาให้

(จากเรื่อง ช้างเผือก)

วันหนึ่งพี่ชายได้เดินเลาะตามแม่น้ำเพื่อหาปลา เห็นข้าวเปลือกกลอยมาตามน้ำ จึงนึกเอะใจว่าจะต้องมีใครอาศัยอยู่ที่ต้นน้ำแน่ จึงเดินเลาะแม่น้ำไปยังต้นน้ำ เห็นยุงข้าวใหญ่ และเห็นชายเจ้าของยุงข้าว หลังจากนั้นพี่ก็กลับมาบ้านและเล่าให้ภรรยาของตนฟังว่า ที่ต้นน้ำมีชายคนหนึ่งปลูกข้าวและมียุงข้าวใหญ่มาก

(จากเรื่อง พูเคว)

กษัตริย์มีมเหสี 2 องค์ มเหสีฝ่ายซ้ายกำลังมีประสูติกาล กษัตริย์รอมมเหสีมีประสูติกาลไม่ไหวจึงเสด็จไปสรงน้ำที่แม่น้ำก่อน

(จากเรื่อง มเหสีขี้จางา)

จากนิทานข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ชาวกะเหรี่ยงนิยมเลือกทำเลในการตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ เพื่อความสะดวกในการนำน้ำมาใช้อุปโภคและบริโภค

1.1.2 การนำวัสดุในท้องถิ่นมาสร้างบ้าน การสร้างบ้านของชาวกะเหรี่ยงโดยทั่วไปจะสร้างอย่างง่าย ๆ โดยใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ต้นไม้ ต่อกล้วย

นิทานที่สะท้อนภาพการนำวัสดุในท้องถิ่นมาสร้างบ้าน ได้แก่ เรื่อง จะพู และ ชายกำพรา มีทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ตัวอย่าง

พระราชาสั่งให้พระธิดาและลูกเขยสร้างวังใหม่ ลูกเขยทั้ง 6 คน จึงรีบเข้าป่าไปตัดไม้และใบกล้วยเพื่อนำมาสร้างวัง ขณะที่กำลังสร้างวังอยู่ได้เจอช้างป่ามากินใบกล้วยและต่อกล้วยหมด ทำให้การสร้างวังไม่สำเร็จ

(จากเรื่อง จะพู)

ชายกำพราคนหนึ่งยากจนมาก ต้องการจะปลูกบ้าน เขาจึงเข้าป่าไปหาเสาไม้ แต่เขาหาเสาได้แค่ 3 ต้น เขาเห็นหินขาวก้อนหนึ่งวางอยู่ เขาจึงเอาหินก้อนนั้นมาทำเป็นเสาบ้าน

(จากเรื่อง ชายกำพรา)

จากนิทานแสดงให้เห็นว่า มีการนำวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ต้นไม้ และหิน นำมาทำเสาบ้าน และใบกล้วย นำมาใช้มุงหลังคา นอกจากวัสดุที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ชาวกระเหรี่ยงยังนิยมใช้วัสดุอื่นๆ ในการสร้างบ้าน ดังที่ พิชพันธ์ เรืองงาม (2533: 44-45) กล่าวว่า โครงสร้างของเรือนกระเหรี่ยงส่วนใหญ่เป็นไม้ไผ่ เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ในแถบนี้มี ไม้ไผ่ขึ้นจำนวนมาก ส่วนวัสดุในการมุงหลังคามักมุงด้วยใบจาก ใบไผ่ ใบค้อ ใบละ และ ใบตองตึง

1.1.3 การสร้างบ้านมีใต้ถุนยกพื้นสูง มีบันไดบ้าน ลักษณะบ้านของกระเหรี่ยงจะยกพื้นสูงจากพื้นดินมาก มีใต้ถุนบ้านเพื่อใช้สำหรับเก็บสิ่งของต่างๆ หรืออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น ข้าวเปลือก ครกกระเดื่อง จอบ เสียม ฯลฯ บางบ้านใช้บริเวณใต้ถุนบ้านไว้สำหรับเลี้ยงสัตว์ เช่น หมู ไก่ นอกจากนี้บ้านของชาวกระเหรี่ยงยังมีบันไดไว้สำหรับขึ้นลง บันไดบ้านของชาวกระเหรี่ยงบางหลังอาจชักเก็บบันได และหย่อนลงมาได้เพื่อป้องกันอันตราย

นิทานที่สะท้อนภาพการสร้างบ้านมีใต้ถุนยกพื้นสูง มีบันไดบ้าน ได้แก่ เรื่อง ภูเหลือม เป่อม่องทุ่ง ทุไขว้ สุนัขเป็นคน และ มเหสีขี้จัญไร มีทั้งสิ้น 5 เรื่อง

ตัวอย่าง

มีสามีภรรยาคนหนึ่ง ก่อนสามีจะออกไปทำงานได้สั่งภรรยาว่าอย่าลงจากบ้านเด็ดขาด พอสามีไปทำงานภรรยาก็เลี้ยงหมูอยู่บนบ้านโดยส่งข้าวลงมาให้หมูกิน ระหว่างที่เลี้ยงหมู พอดีเห็น ภูเหลือมเลื้อยเข้ามารัดหมูตัวเมีย จึงเอาไม้เขี่ยลงมาจากบนบ้านเพื่อจะไล่ แต่ก็ได้ผล ภรรยาจึงค่อยๆ เดินลงบันไดมา

(จากเรื่อง ภูเหลือม)

นางเป่อม่องทุ่งเมื่อฟื้นชีวิตอีกครั้งก็กลับไปเยี่ยมพ่อแม่ที่บ้าน เมื่อไปถึงบ้านทุกคนก็ตกใจ ไม่มีใครเชื่อคิดว่าเป็นผีหลอก พ่อแม่ของนางเป่อม่องทุ่งจึงไม่กล้าหย่อนบันไดให้นางขึ้นบ้าน

(จากเรื่อง เป่อม่องทุ่ง)

พี่ชายเมื่อเห็นน้องสาวได้เงินจากนกกระจอก ก็อยากได้บ้าง จึงทำเลียนแบบน้องสาว นกกระจอกจึงให้กล่องกลับมาบ้าน เมื่อมาถึงบ้านพี่ชายจึงรีบเปิดกล่องเพื่อจะเอาเงินทอง แต่ของในกล่องกลับเป็นขี้นก เขาโมโหจึงวิ่งลงบันไดบ้านเพื่อจะไปทิ้งของนก แต่เขาไปเกี่ยวกับบันไดจึงสะดุดตกลงมาคอหักตาย

(จากเรื่อง ทุไขว้)

เมื่อหญิงสาวเข้ามาอยู่ในวังก็มีคนรับใช้อย่างดี ได้กินอาหารดี ได้ทุกอย่างที่ต้องการ แต่ต้องอยู่ในกรอบระเบียบไม่เหมือนตอนที่เขยเป็นสุนัข แล้วก็กลับไปตอนที่เขยเป็นสุนัขอยู่ นี่ก็ไปว่ามันมีอิสระเสรีมากกว่านี้ มันไปหาของกิน ไปกัดของที่ได้ดูในบ้าน เขาโยนอะไรลงมามันก็ไปกัดกิน

(จากเรื่อง สุนัขเป็นคน)

คนรับใช้เมื่อเห็นร่องเท้าของเจ้านายหายไป ก็ต้องการจับขโมยที่มาขโมยร่องเท้าของเจ้านาย จึงได้ไปซ่อนตัวที่ใต้บันไดเพื่อจะจับขโมย

(จากเรื่อง สุนัขเป็นคน)

มเหสีฝ่ายขวาไม่พอใจที่มเหสีฝ่ายซ้ายมีประสูติกาลเป็นพระโอรส 6 องค์ และพระธิดา 1 องค์ จึงนำพระโอรสพระธิดาโยนทิ้งลงไปที่ใต้ถุน และก็ให้หมูตัวต่างๆ มาคาบไป

(จากเรื่อง มเหสีขี้อิจฉา)

นิทานได้สะท้อนให้เห็นบ้านของชาวกะเหรี่ยงจะยกพื้นสูง มีใต้ถุนและบันไดบ้าน ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของบ้านกะเหรี่ยง ในปัจจุบันใต้ถุนบ้านของชาวกะเหรี่ยง นอกจากจะใช้สำหรับเก็บอุปกรณ์ต่างๆ แล้ว ยังใช้บริเวณใต้ถุนบ้านไว้สำหรับพักผ่อน มีแคร่ไว้นั่งพูดคุยกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว หรือกับเพื่อนบ้าน นับได้ว่าชาวกะเหรี่ยงสามารถใช้ประโยชน์จากใต้ถุนบ้านได้อย่างหลากหลาย ดังปรากฏในภาพประกอบที่ 5

ภาพประกอบ 5 บ้านของชาวกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา

นอกจากนั้น ในนิทานเรื่อง กว่องจี กว่องทุง ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงการทำชั้นวางของของชาวกะเหรี่ยงที่ทำเป็นจำนวนตั้งแต่ 2-4 ชั้น แล้วแต่ความสูงของบ้านจนถึงชั้นบนสุดที่เรียกว่า “สำคัญ” คล้ายกับห้องใต้หลังคา นับเป็นภูมิปัญญาของชาวกะเหรี่ยงที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างบ้านที่มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยในบ้านให้ต่างกัน ดังนี้

ตัวอย่าง

ชายหนุ่มเมื่อรักษาพระธิดาจนหายแล้วก็ไม่ยอมเข้าไปอยู่ที่วังกับพระธิดา พระธิดาจึงให้ทหารไปตามหาตัวชายหนุ่มที่กระต้อมหลังหนึ่ง ชายหนุ่มพอรู้เรื่องก็ได้หนีไปหลบที่สำคัญ เมื่อทหารหาตัวไม่พบก็ทำร้ายยาย ชายหนุ่มจึงยอมออกจากที่ซ่อน

(จากเรื่อง กว่องจี กว่องทุง)

1.1.4 การสร้างยั้งข้าว ชาวกะเหรี่ยงจะนิยมสร้างยั้งข้าวเพื่อไว้เก็บข้าวเปลือกที่เก็บเกี่ยวมาได้ การสร้างยั้งข้าวบางบ้านก็นิยมสร้างยั้งข้าวไว้บนเรือน บางบ้านก็สร้างยั้งข้าวต่างหากจากตัวเรือน โดยนำ “โท่ว” หรือที่เก็บข้าวซึ่งทำจากไม้ไผ่สานเป็นทรงกระบอก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5 x 2 เมตร วางไว้ในยั้งข้าวเพื่อใส่ข้าวเปลือก ดังปรากฏในภาพประกอบที่ 6

ภาพประกอบ 6 ยั้งข้าวที่อยู่นอกตัวเรือน

นิทานที่สะท้อนภาพการสร้างยังข้าว ได้แก่ เรื่อง สองพี่น้องสู้ชีวิต ช้างเผือก และ พุเคา มีทั้งสิ้น 3 เรื่อง

ตัวอย่าง

หม่องเปรเป็นคนที่มียังข้าวมากที่สุดในหมู่บ้านเพราะเป็นคนที่มีความขยัน หม่องเปรจะนำ
เสื่อมาเผ้าที่หน้ายังเพราะกลัวคนมาขโมย

(จากเรื่อง สองพี่น้องสู้ชีวิต)

เด็กหนุ่มเมื่อได้ช้างเผือกคอยช่วยเหลือจนได้เป็นพระราชชา ช้างเผือกก็อยากกลับเข้าป่าและ
ได้สั่งให้ชายหนุ่มสร้างยังข้าวไว้ 2 หลัง และให้นำมูลของช้างเผือกไปใส่ไว้ในยังข้าว

(จากเรื่อง ช้างเผือก)

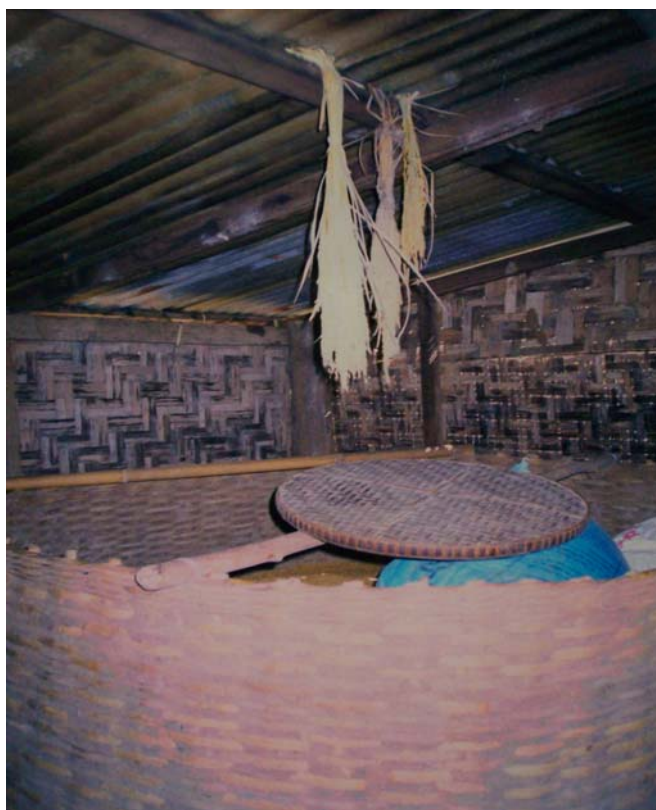
พี่ชายเมื่อขึ้นไปที่ดินน้ำได้เห็นยังข้าวใหญ่ 1 ยัง และพบชายคนหนึ่งจึงเดินเข้าไปถามว่า
ใครปลูกข้าวและเป็นเจ้าของยังข้าว โดยที่ไม่รู้ว่าชายคนนี้เป็นน้องชายของตนเอง

(จากเรื่อง พุเคา)

ยังข้าวมีความสำคัญต่อชาวกะเหรี่ยงมาก เพราะเป็นที่สำหรับเก็บข้าวเปลือกที่ได้
จากการเก็บเกี่ยวมาไว้บริโภคตลอดทั้งปี นอกจากนั้นยังข้าวยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงฐานะ
ความร่ำรวยของชาวกะเหรี่ยงโดยดูจากปริมาณข้าวในยังข้าว

เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเปลือกมาได้แล้ว จะนำข้าวเปลือกใส่ไว้ในยังข้าว ชาวกะเหรี่ยง
จะต้องทำพิธีขนข้าวขึ้นยัง ซึ่งถือเป็นพิธีที่มีความสำคัญพิธีหนึ่ง

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2536: 29) กล่าวถึงพิธีขนข้าวขึ้นยังว่า ชาวกะเหรี่ยงจะ
นำข้าวเหนียวสุกห่อไปไม่วางไว้ที่มุมเสาของยังข้าวทั้ง 4 ด้าน ที่ได้ถุนยังข้าวจะนำยังข้าวจำลอง
หลังเล็กวางไว้ ในยังจะอัดแน่นด้วยดิน มีด ดาบ และอาวุธจำลองขนาดเล็กทำด้วยไม้ ยัง
จำลองนี้ทำให้แก่พิตุลา ซึ่งถือว่าเป็นผีน้ำ และชาวกะเหรี่ยงจะนำต้นแม่ม้าวมาแขวนไว้เหนือยัง
ดังปรากฏในภาพประกอบที่ 7 จากนั้นเจ้าของบ้านจะนำข้าวขึ้นยัง โดยต้องก้าวขึ้นบันไดอย่าง
ระมัดระวัง ค่อยๆ เทข้าวใส่ยังข้าว ขณะเดียวกันคนที่มาช่วยก็จะพากันใช้มีดไม้และหน้าไม้ขนาดเล็ก
สอดขึ้นมาจากใต้ถุนและช่วยกันกล่าวความประกอบพิธี แปลเป็นภาษาไทยว่า “ข้าวแม่เอ๋ย
จงสูงขึ้นมา ยายพิญโยเจ้าข้า ช่วยสลัดตัวให้ข้าวสูงขึ้นมา ยายพิญโย จงดูดาวดูเดือนเถิด”
(พิญโย หมายถึง แม่โพสพ) เมื่อเจ้าของบ้านเทข้าวใส่ยังข้าวจนครบ 3 รอบแล้ว จะมีการ
เลี้ยงข้าวและขนม เสร็จแล้วทุกคนก็จะช่วยกันขนข้าวใส่ยังจนเต็ม

ภาพประกอบ 7 ต้นแม่ข้าวที่นำมาแขวนเหนือยังข้าว

จากนิทานที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ชาวกะเหรี่ยงจะสร้างที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งธรรมชาติ การสร้างที่พักจะนำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ ลักษณะบ้านจะยกพื้นสูงและมีบันไดบ้าน นอกจากนี้ยังนิยมสร้างยั้งข้าว ส่วนในปัจจุบันการสร้างบ้านของชาวกะเหรี่ยงมี 2 แบบ คือ เรือนเครื่องผูกที่สร้างด้วยไม้ไผ่ และเรือนแบบถาวรที่สร้างด้วยไม้เนื้อแข็ง มีหลังคากระเบื้องหรือสังกะสี ลักษณะบ้านจะมีทั้งการสร้างยกพื้นสูงแบบอดีต และสร้างแบบไม่ยกพื้น

1.2 ด้านการประกอบอาชีพ คือการทำงานเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีวิต จากการศึกษานิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา พบว่านิทานได้สะท้อนให้เห็นการประกอบอาชีพของชาวกะเหรี่ยง ดังต่อไปนี้

1.2.1 อาชีพทำไร่ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศอยู่ในเขตภูเขาสูงและป่าไม้ ชาวกะเหรี่ยงจึงนิยมปลูกข้าวไร่ เพราะการปลูกข้าวไร่ลงทุนน้อย และไม่เปลืองเวลา เพียงแต่ถางป่า และหยอดพันธุ์ข้าวลงในหลุมตอนต้นฤดูฝน ปล่อยให้ตามธรรมชาติจนถึงฤดู

เก็บเกี่ยว การปลูกข้าวของชาวกะเหรี่ยงจะเป็นการปลูกเพื่อการบริโภค ซึ่งจัดเป็นเศรษฐกิจแบบยังชีพ นอกจากปลูกข้าวไร่ ยังปลูกข้าวโพด ผัก และผลไม้ด้วย

นิทานที่สะท้อนภาพการประกอบอาชีพทำไร่ ได้แก่ เรื่อง นองชะเข้ ผู้ทรงคุณธรรม ตากับยาย พุเคว พุเควขัว เชว หูไขว้ เสือสมิง ลูกกตัญญู และ ชายกำพร้าว มีทั้งสิ้น 10 เรื่อง

ตัวอย่าง

พ่อแม่ของนองชะเข้ถามชายหนุ่มที่จะมาสู่ขอลูกสาวแต่งงาน โดยถามว่า “จะทำไมยังดี เวลาทำอะไรก็ร้อนยามแดดออก พอฝนตกก็ต้องรอฝนหยุด ทำงานไม่ได้”
(จากเรื่อง นองชะเข้)

ชายหนุ่มเมื่อเดินทางไปหมู่บ้านใด หมู่บ้านนั้นก็เกิดฝนฟ้าไม่ตก ปลูกข้าวปลูกผักไม่ได้กิน ชายหนุ่มพอรู้เรื่องจึงรับผิดชอบโดยการอธิษฐานให้ฝนตก ปลูกข้าว ปลูกพืชผักได้อย่างเดิม
(จากเรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม)

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีตากับยายอาศัยอยู่ในป่าและได้ทำไร่กันอยู่สองคน นานๆ ถึงจะเข้าไปในหมู่บ้านซื้อของใช้
(จากเรื่อง ตากับยาย)

ชายคนน้องเมื่อเจอเมล็ดข้าวติดที่กะเพาะของนก ก็ได้เอาข้าวเปลือกนั้นไปปลูก จนเวลาผ่านไปเขาก็ปลูกข้าวได้หลายไร่ จนวันหนึ่งมีช้างป่าเข้าไปกินข้าวในไร่ของเขา จนเขาต่อสู้กับช้าง และได้งาช้างมา 1 ช้าง
(จากเรื่อง พุเคว)

มีชายกำพร้าวคนหนึ่งมีอาชีพทำไร่ เมื่อต้นข้าวของเขาโตได้ออกเมล็ดเป็นเงิน
(จากเรื่อง พุเควขัว)

พี่ชายและน้องสาวเมื่อได้หนีเข้าไปอาศัยอยู่ในป่าใหญ่ พี่ชายก็เข้าไปทำไร่ถางไร่อยู่ในป่า จนวันหนึ่งน้องสาวได้เจอชายคนป่าและชอบพอกัน ชายคนป่าต้องการฆ่าพี่ชาย จึงให้ภรรยาออกอุบายว่าอยากกินอ้อยและให้พี่ชายไปหาอ้อยให้กิน พี่ชายจึงเดินทางไปหาอ้อยเพื่อเอาอ้อยไปให้น้องสาว
(จากเรื่อง เชว)

นานมาแล้วสามีภรรยาคู่หนึ่ง สามีภรรยาผู้นี้ได้เลี้ยงหมูไว้ 2 ตัว เช้าวันหนึ่งก่อนที่สามีจะออกจากบ้านจะไปไร่ ก็ได้กำขั้ภรรยาว่าอย่าลืมาจากบ้าน
(จากเรื่อง ภูเหลือม)

หญิงคนหนึ่งมีลูกสาวสวย พอรู้ว่าลูกสาวมีคนรักเป็นชายในหมู่บ้านก็ต้องการกีดกัน จึงใช้ให้ลูกสาวไปอยู่ที่ไร่ที่ไกลจากหมู่บ้าน

(จากเรื่อง เสือสมิง)

หญิงสาวคนหนึ่งมาขโมยข้าวโพดที่ไร่ของชายหนุ่ม จนชายหนุ่มสงสัยจึงให้ข้าวโพดแก่หญิงสาว และพาหญิงสาวไปส่งที่บ้าน

(จากเรื่อง ลูกกตัญญู)

ชายกำพร้าพบสถานที่แห่งหนึ่ง เขาจึงคิดจะทำไร่ตรงที่บริเวณนี้ คิดได้ดังนั้น ชายกำพร้าจึงฟันไร่ ปลุกข้าว ปลุกผัก

(จากเรื่อง ชายกำพร้า)

ชาวกะเหรี่ยงนิยมอาชีพทำไร่ข้าว และเนื่องจากถิ่นที่อยู่เป็นเชิงเขาลาดเอียง ชาวกะเหรี่ยงต้องใช้พื้นที่บริเวณพื้นที่ป่าในการเพาะปลูก การทำไร่ของชาวกะเหรี่ยงจะเป็นการทำไร่แบบหมุนเวียน คือทำไร่ครั้งหนึ่งแล้วก็ทิ้งพื้นที่พักไว้ให้ดินฟื้นตัวประมาณ 5-7 ปี แล้วจึงกลับมาทำในที่เดิมอีกครั้ง เนื่องจากมีพื้นที่จำกัดในการเพาะปลูก ชาวกะเหรี่ยงจึงปลูกพืชผักชนิดอื่นๆ ลงไปในไร่ข้าวด้วย นับเป็นการเลือกใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างคุ้มค่า

1.2.2 อาชีพเลี้ยงสัตว์ นอกจากชาวกะเหรี่ยงจะประกอบอาชีพทำไร่แล้ว ชาวกะเหรี่ยงยังประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ไว้สำหรับทำงาน และสัตว์ที่ใช้เป็นอาหาร

นิทานที่สะท้อนภาพการประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ เรื่อง ภูเหลื่อม เป็นไปตามกรรม ลูกกตัญญู พญายักษ์กับแจรงพอง และ กาก่ายหนีให้นกฮูก มีทั้งสิ้น 5 เรื่อง

ตัวอย่าง

นานมาแล้วมีสามีภรรยาคนหนึ่ง และสามีภรรยาคนนี้ได้เลี้ยงหมูไว้ 2 ตัว เป็นหมูตัวผู้ 1 ตัว และหมูตัวเมีย 1 ตัว

(จากเรื่อง ภูเหลื่อม)

พระกลุ่มหนึ่งได้ถามพระพุทธเจ้าว่าทำไมถึงเกิดเหตุการณ์ที่ต้องติดอยู่ในถ้ำ พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า เพราะชาติที่แล้วได้เกิดเป็นเด็กเลี้ยงวัว พ่อแม่ได้สั่งให้ไปเลี้ยงวัว ขณะที่เลี้ยงวัวเจอตะกวดก็ไล่จับตะกวดมาเป็นอาหาร

พระกลุ่มที่สามได้ถามว่าทำไมจึงเกิดเหตุการณ์ดวงไฟลอยไปคล้อยคอกอีกา พระพุทธเจ้าตรัสว่า ในอดีตชาติของอีกาเคยเป็นลูกชวานาไปไถนากับควายตัวหนึ่ง พอเวลาเที่ยงแดดร้อน ควายก็ไถนาไม่ไหวต้องหยุดพักบ่อยๆ ลูกชวานาจึงเอาฟางมาทำเป็นพวงมาลัยคล้องคอควาย และจุดไฟเผาเพื่อให้ควายลุกขึ้น

(จากเรื่อง เป็นไปตามกรรม)

แม่เลี้ยงเมื่อไปหาลูกชายที่บ้าน เห็นลูกชายเลี้ยงไก่เลี้ยงหมู แม่เลี้ยงก็ได้ขอหมูของลูกชาย 2 ตัว ลูกก็ให้หมูไปเพราะรักแม่มาก

(จากเรื่อง ลูกกตัญญู)

พญายักษ์จะเข้าเมืองของแครงพองแต่เข้าไม่ได้ จึงใช้วิธีการแปลงร่างเป็นลูกวัว เพราะเห็นเด็กกำพร้าเลี้ยงวัวฝูงหนึ่งพาวัวมากินหญ้าริมกำแพง

(จากเรื่อง พญายักษ์กับแครงพอง)

ชายเลี้ยงวัวได้นำวัวไปเลี้ยงที่ไถ่ร่มไม้แห่งหนึ่ง เมื่อชายเลี้ยงวัวเห็นนก 2 ตัวบนต้นไม้ จึงใช้หนังสติ๊กที่ติดตัวมายิงนก 2 ตัวนั้น

(จากเรื่อง กาจ่ายหนี้ให้นกฮูก)

จากนิทานแสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ไว้สำหรับเป็นอาหารหรือนำมาประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิม และเลี้ยงวัว เลี้ยงควายเพื่อไว้ใช้งาน

1.2.3 อาชีพล่าสัตว์และหาของป่า จัดเป็นอาชีพหนึ่งที่ชาวกะเหรี่ยงมีความชำนาญ เนื่องจากถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงจะอยู่ในบริเวณป่า ดังนั้นวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงจึงผูกพันกับป่าตั้งแต่เกิด มีการนำทรัพยากรจากป่ามาใช้ ถือเป็นการพึ่งพิงกันระหว่างคนกับป่า

นิทานที่สะท้อนภาพการประกอบอาชีพล่าสัตว์และหาของป่า ได้แก่ เรื่อง จะปรี่ ตะขบยักษ์ ช้างเผือก พุเคว โป๊ะใจ และ ชายกำพร้า มีทั้งสิ้น 6 เรื่อง

ตัวอย่าง

จะปรี่มีอาชีพล่าสัตว์ ไปเฝ้าจับสัตว์ป่าในยามค่ำคืน วันหนึ่งจะปรี่รู้ว่าพี่ชายพี่สาวถูกเสือสมิงฆ่าตาย จึงเข้าป่าปีนขึ้นไปนั่งบนแคร่บนต้นไม้ที่เขาเคยนั่งรอยิงสัตว์เพื่อจะยิงเสือสมิง

(จากเรื่อง จะปรี่)

มีนายพรานใจกล้าคนหนึ่งเดินทางไปรังของตะขบยักษ์เพื่อจะฆ่าตะขบ แต่เมื่อไปที่รังก็เจอกับซากศพของสัตว์และงาช้างจำนวนมาก จึงนำงาช้างกลับมาให้พระราช

(จากเรื่อง ตะขบยักษ์)

พี่ๆ ทั้ง 6 คนขุดหลุมทำกับดักช้างเผือก เพื่อจะนำช้างเผือกไปขายให้กับพระราช ส่วนน้องคนสุดท้ายเห็นพี่ทำอย่างนั้นก็ขุดหลุมทำกับดักช้างเผือกเช่นเดียวกัน

(จากเรื่อง ช้างเผือก)

พี่ชายได้ออกอุบายโดยการชวนน้องชายเข้าป่าล่าสัตว์และหาของป่ามาเป็นอาหาร และก็ได้ปล่อยน้องทิ้งไว้ที่กลางป่า

(จากเรื่อง พุเคา)

มีสามีภรรยาอยู่หนึ่งคู่ด้วยกัน ถึงเขาจะจนมากแต่เขาก็มีความสุข กลางวันสามีจะไปตัดฟืนและนำมาขาย เย็นก็จะมาซื้อข้าวสาร

(จากเรื่อง โปะใจ)

พระธิดาเมื่อต้องออกจากวังมาอยู่กับสามีก็ไม่มีอะไรจะกิน พระธิดาจึงใช้ให้สามีไปหาฟืนและนำไปขายให้พระราชินีเป็นพ่อตา ต่อมาสามีพบหินสีก้อนใหญ่ในป่าและนำติดไปขายให้พระราชินีด้วย

(จากเรื่อง ชายกำพร้า)

นิทานกล่าวว่า ชาวกะเหรี่ยงมีอาชีพเป็นนายพรานล่าสัตว์ ซึ่งในนิทานกล่าวถึงเสือสมิงและช้าง สัตว์ที่หาได้จะนำมาเป็นอาหาร นำไปขาย และนำไปเป็นของกำนัลแก่บุคคลที่ตนเคารพนับถือ นอกจากนี้ยังมีการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในป่า คือ ไม้ฟืน และหินสีไปขายด้วย

1.2.4 อาชีพรับจ้าง เป็นอาชีพที่ต้องใช้แรงงานหนักแต่ได้ค่าตอบแทนต่ำ การรับจ้างจะเป็นการรับจ้างทำงานทั่วไป เช่น รับจ้างทำไร่ รับจ้างทำงานบ้าน ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

นิทานที่สะท้อนภาพการประกอบอาชีพรับจ้าง ได้แก่ เรื่อง หญิงกำพร้าใจดวงม และ นู๋เพพา มีทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ตัวอย่าง

นานมาแล้วในหมู่บ้านแห่งหนึ่งมีเด็กหญิงคนหนึ่งกำพร้าพ่อแม่มาตั้งแต่เล็กๆ ทุกๆ วันถ้าไม่มีข้าวกิน เธอก็จะไปรับจ้างทำงานเพื่อให้ได้ข้าวและเสื้อผ้า

(จากเรื่อง หญิงกำพร้าใจดวงม)

มีสามีภรรยาอยู่หนึ่งรับจ้างทำไร่อยู่ ฝ่ายสามีมีชื่อว่านู๋เพพา

(จากเรื่อง นู๋เพพา)

นิทานสะท้อนให้เห็นว่า มีการรับจ้างทำงานทั่วไป และรับจ้างทำไร่ ซึ่งในปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จะนิยมอาชีพรับจ้างทั่วๆ ไปตามแต่ตกลงกับนายจ้าง

1.2.5 อาชีพหมอดำแย เป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อชีวิตเด็กแรกเกิดของชาวกะเหรี่ยงในอดีต เนื่องจากที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงจะอยู่บริเวณป่าเขา ทำให้การแพทย์สมัยใหม่เข้าไปไม่ถึง หมอดำแยซึ่งเป็นบุคคลในหมู่บ้านจึงมีหน้าที่ทำคลอดเด็กแรกเกิด

นิทานที่สะท้อนภาพการประกอบอาชีพหมอดำแย ได้แก่ เรื่อง คนอวดเก่ง

ตัวอย่าง

มีหมู่บ้านแห่งหนึ่งมีหญิงท้องแก่คนหนึ่งกำลังจะคลอดลูก สามิจึงเดินทางไปตามหมอดำแยมาช่วยทำคลอด

(จากเรื่อง คนอวดเก่ง)

หมอดำแยเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งของหมู่บ้าน ในกรณีที่มีการคลอดลูกหมอดำแยจะเป็นผู้ที่ทำทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการทำคลอด ในกรณีที่เด็กคลอดยาก หมอดำแยจะเสกคาถาทำนํ้ามนต์ให้ผู้คลอดดีม โดยมีความเชื่อว่าเมื่อผู้คลอดได้ดื่มนํ้ามนต์และนํ้ามาลูบที่ลำตัว ศีรษะ และส่วนต่างๆ ของร่างกาย จะช่วยให้คลอดง่ายขึ้น เมื่อทารกคลอดออกมาแล้ว หมอดำแยจะตัดสายสะดือและผูกสายสะดือซึ่งเป็นจุดที่มีความเสี่ยงและอาจเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ จากนั้นจึงทำความสะอาดชำระล้างร่างกายทารก อาชีพหมอดำแยจึงเป็นอาชีพที่ต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้มาจากเครือญาติเดียวกัน

จากนิทานที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าอาชีพของชาวกะเหรี่ยงที่พบในนิทาน เป็นอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ท้องถิ่น ได้แก่ อาชีพทำไร่ ซึ่งเป็นการทำไร่เพื่อยังชีพในครัวเรือน อาชีพเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงไว้ใช้งานและเพื่อนำมาบริโภค อาชีพล่าสัตว์และหาของป่า เป็นอาชีพที่มีความชำนาญ เพราะชาวกะเหรี่ยงใช้ชีวิตพึ่งพาอาศัยอยู่กับป่า อาชีพรับจ้าง และอาชีพหมอดำแย

1.3 อาหารการกิน เป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกเพศทุกวัย อาหารช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง มีสุขภาพดี และทำให้ร่างกายดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติ จากการศึกษาในนิทาน พบว่านิทานได้สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงรับประทานข้าว น้ำพริก เนื้อสัตว์ ภูเขาเมะ และ น้ำผึ้ง ดังต่อไปนี้

1.3.1 ข้าว ในนิทานจะพบว่า ชาวกะเหรี่ยงนิยมรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก ชาวกะเหรี่ยงจะหุงข้าวรับประทานเป็นประจำ โดยนำข้าวเปลือกมาตำด้วยครกกระเดื่องที่มีอยู่เกือบทุกครัวเรือน

นิทานที่สะท้อนภาพการรับประทานข้าว ได้แก่ เรื่อง คนอวดเก่ง พุควะ เซว ทุยอิงเปาะ เป็นไปตามกรรม ลูกกตัญญู และ พญายักษ์กับแรงพอง มีทั้งสิ้น 7 เรื่อง

ตัวอย่าง

มีเด็กหนุ่มคนหนึ่งเป็นคนที่มีความกล้าหาญมาก และกินอาหารจนพ่อแม่เลี้ยงไม่ไหวจึงเอาเขาไปปล่อยในป่า เด็กหนุ่มจึงต้องออกเดินทาง และระหว่างทางได้พบยักษ์ตนหนึ่งจึงทำยักษ์ให้มาสู้กัน โดยบอกว่าถ้าเขาชนะขอข้าวให้เขากินและยักษ์ต้องดูแลติดตามเขาไปตลอด

(จากเรื่อง คนอวดเก่ง)

พี่ชายได้ชวนน้องชายเข้าไปในป่าเพื่อล่าสัตว์และหาของป่ามาเป็นอาหาร ทั้งสองคนได้ห่อข้าวเตรียมไปกินระหว่างทางด้วย

(จากเรื่อง พุทรา)

เมื่อพระราชาส่งข้าราชบริพารในเมืองทุกคน พี่น้องสองคนจึงหนีเข้าไปอยู่ในป่าใหญ่ เมื่ออยู่ในป่าพี่ชายก็ไปทำไร่ ส่วนน้องสาวอยู่บ้านก็หุงข้าว เตรียมหาอาหารให้พี่ชาย และวันหนึ่งนางได้พบชายคนป่า นางจึงแบ่งข้าวและอาหารให้กิน

(จากเรื่อง เขาวงกต)

ชายคนหนึ่งได้ช่วยชีวิตพระธิดา กษัตริย์จึงยกพระธิดาให้แต่งงานกับชายหนุ่ม และได้ทำอาหารเลี้ยงคนที่มาร่วมงาน มีข้าว แกง และ ยาอึ้งที่

(จากเรื่อง พุทรา)

พระสงฆ์กลุ่มที่สอง เมื่อเข้าไปนอนในถ้ำ ดินก็ถล่มลงมาปิดทางเข้าออก พอเวลาผ่านไป 7 วัน ถ้ำก็เปิดออกเอง ชาวบ้านจึงรีบนำข้าวและน้ำมาให้พระฉัน

(จากเรื่อง เป็นไปตามกรรม)

ลูกเลี้ยงเมื่อมีฐานะดีขึ้น แม่เลี้ยงก็มาหาลูกเลี้ยงที่บ้าน ลูกพอเห็นแม่มาหาที่ใจก็รับหาข้าวหาน้ำมาให้แม่กิน หลังจากนั้นแม่เลี้ยงก็มากินข้าวที่บ้านลูกเลี้ยงทุกวัน

(จากเรื่อง ลูกกตัญญู)

แจรงพองเมื่อออกเดินทางไปหาวิชาความรู้ ระหว่างทางได้หยุดพักกลางทางเพื่อกินข้าวที่เตรียมไป ขณะที่กินข้าวได้มีชายคนหนึ่งมาและบอกว่า “ขอกินข้าวด้วยคน” แต่แจรงพองบอกว่าเราไม่ได้เอาข้าวมาเผื่อและตอนนี้ข้าวก็น่าจะหมดแล้วด้วย ชายแปลกหน้าจึงบอกว่าให้ข้าวก็กิน ไม่ให้ข้าวก็กิน

(จากเรื่อง พญายักษ์กับแจรงพอง)

นอกจากข้าวหุงที่ชาวกะเหรี่ยงรับประทานเป็นประจำที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ชาวกะเหรี่ยงยังนำข้าวมาดัดแปลงปรุงเป็นอาหารที่มีรสชาติชวนกิน คือ ข้าวปั้น นิทานที่สะท้อนภาพการกินข้าวปั้น ได้แก่ เรื่อง น้องเข้

ตัวอย่าง

นองพะเซ่ได้จับที่หน้าอกของตนและถามชายกำพร้าว่าสิ่งที่บ้านเจ้าเรียกว่าอะไร ชายกำพร้าตอบว่า “ที่บ้านข้าเรียกข้าวปั้น เพราะข้าวปั้นนี้แม่ข้าให้ข้าดูดดื่มกินทำให้ข้าเติบโตมาจนทุกวันนี้”
(จากเรื่อง นองพะเซ่)

นิทานได้กล่าวว่า ชายกำพร้าเปรียบเทียบกับข้าวปั้นกับนมของแม่ จากการสอบถามชาวกะเหรี่ยงว่าเพราะเหตุใดจึงมีการเปรียบเทียบกับข้าวปั้นกับหน้าอกของแม่ กฤตศิลป์ สังขนิธิ (2548: สัมภาษณ์) กล่าวว่าในสมัยก่อน ก่อนที่เด็กกะเหรี่ยงจะอดนม แม่จะทำข้าวปั้นมาให้เด็กดูดกินเพื่อหย่านม เพราะข้าวปั้นมีรสชาติและเมื่อดูดข้าวปั้นแล้วทำให้ผลิตเพลินจนลืมการดื่มนมแม่

ข้าวปั้น ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า “หมี่ถูดู” ดิเสง สังขนิธิ (2548: สัมภาษณ์) กล่าวถึงวิธีการทำข้าวปั้น คือนำข้าวและเกลือมาคลุกเคล้าให้ได้รับรสที่พอเหมาะ บางครั้งอาจนำข้าวมาผสมกับเนื้อปลาก็ได้ จากนั้นนำข้าวที่ปรุงแล้วมาปั้นให้เป็นก้อนขนาดพอดีคำ นำมารับประทานได้เลยหรืออาจจะนำมาย่างก่อนก็ได้

ชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อว่า ผู้ที่ให้ชีวิต นอกจากแม่ที่อุ้มท้องแล้ว “ข้าว” ยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ถ้าไม่มีข้าวคนเราจะไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ดังนั้น ข้าวคือชีวิตของมนุษย์ จากความเชื่อที่ว่านี้แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงให้ความสำคัญกับข้าวมาก เพราะข้าวทำให้ชาวกะเหรี่ยงสามารถยังชีพได้ด้วยการปลูกข้าวไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนแล้ว ยังนำไปขายเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวด้วย

1.3.2 ยาอิงที่ น้ำพริกเป็นอาหารที่ชาวกะเหรี่ยงรับประทานเป็นประจำ โดยรับประทานกับผักต่างๆ ที่หาได้จากป่าตามฤดูกาลและที่ปลูกเอง ผักดังกล่าวอาจรับประทานสดๆ หรืออาจนำมาต้ม นึ่ง ก่อน นิทานที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงรับประทานยาอิงที่ ได้แก่ นิทานเรื่อง ทูยอิงเปาะ

ตัวอย่าง

พระราชชาติจัดงานแต่งงานให้กับพระธิดา และได้เชิญเจ้าเมืองต่างๆ มาร่วมงาน ได้ทำอาหารเลี้ยง มีข้าว แกง ยาอิงที่
(จากเรื่อง ทูยอิงเปาะ)

ยาอิงที่ คือ น้ำพริกปลาร้า ดิเส่ง สังขนิธิ (2548: สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึงวิธีการทำยาอิงที่ มีวิธีการทำ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 นำปลาร้ามาต้มเพื่อนำน้ำที่ได้มาผสมกับพริกที่ตำ ใส่เกลือ ปรงให้ได้รับตามต้องการ

แบบที่ 2 นำปลาร้ามาต้มจนและ และนำมาผสมกับพริกที่ตำจนละเอียด ใส่กะปิ และเกลือ ปรงให้ได้รับตามต้องการ

1.3.3 ปลาอย่าง เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงนิยมตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ ดังนั้นปลาจึงเป็นอาหารโปรตีนที่ชาวกะเหรี่ยงหารับประทานได้ง่าย และปลายังสามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายชนิด เช่น นำมาต้ม ทอด ย่าง ฯลฯ การย่างปลาเป็นวิธีการทำอาหารที่สะดวก เพราะไม่ต้องใช้เครื่องปรุง เพียงแค่นำปลามาย่างให้สุก ก็สามารถรับประทานได้เลย นิทานที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงรับประทานปลาอย่าง ได้แก่ นิทานเรื่อง จะพู

ตัวอย่าง

พระราชชายาอยากเสวยปลาที่มีรสดีๆ ตัวโตๆ และ มะเขือเทศลูกโตๆ พระธิดาทั้ง 6 จึงหาปลามาให้ พร้อมทั้งย่างปลาอย่างน่ากิน แต่พระราชชายาไม่พอใจเพราะปลาไม่มีก้างเยอะ ส่วนพระธิดาคนเล็กได้ให้จะพูที่เป็นสามีไปหาปลา มา และทำเป็นปลาอย่างที่น่ากิน ไม่มีก้างทำให้พระราชชายาพอใจ

(จากเรื่อง จะพู)

1.3.4 หมูป่า นอกจากชาวกะเหรี่ยงนิยมตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำแล้ว ยังนิยมตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ชิดกับป่า ดังนั้นชาวกะเหรี่ยงจึงนำทรัพยากรที่หาได้จากป่ามารับประทาน ได้แก่ ผักต่างๆ และ เนื้อสัตว์ป่า หมูป่าเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งที่ชาวกะเหรี่ยงนิยม เนื่องจากเป็นสัตว์ที่หาได้ง่าย และเนื้ออร่อย นิทานที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงรับประทานหมูป่า ได้แก่ นิทานเรื่อง ทูยอิงเปาะ

ตัวอย่าง

พี่น้องสองคนเมื่อพ่อแม่ตายก็ได้แบ่งสมบัติกัน และต่างคนต่างก็แยกย้ายกันอยู่ ชายคนน้องก็ออกเดินทางโดยขึ้นไปบนภูเขา เขาปีนขึ้นไปบนต้นไม้ เห็นหมูป่าฝูงหนึ่ง เขาจึงเอาก้อนหินขว้างไปที่หมูป่าตัวที่ใหญ่ที่สุดจนตายและก็เอาหมูป่าตัวนั้นกลับไปให้พี่ชายที่บ้าน

(จากเรื่อง ทูยอิงเปาะ)

1.3.5 กุเปเมาะ คือขนมชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายแป้งทอด ตีแสง สังขนิธิ (2548: สัมภาษณ์) กล่าวถึงวิธีการทำขนมกุเปเมาะ นำแป้ง น้ำตาล มะพร้าว เกลือ มาผสมให้เข้ากัน นำมาทอดเป็นแผ่นใหญ่ให้เนื้อแป้งสุกทั้งสองด้าน นิทานที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงรับประทานกุเปเมาะ ได้แก่ นิทาน เรื่อง มเหสีขี้จัญ

ตัวอย่าง

มเหสีฝ่ายขวาเมื่อรู้ว่าพระโอรสและพระธิดาทั้ง 7 ของมเหสีฝ่ายขวายังมีชีวิตอยู่ และอาศัยอยู่กับหลวงพ่ที่วัด จึงถือโอกาสเวลาที่หลวงพ่ไม่อยู่วัดเอาขนมกุเปเมาะมาให้เด็กๆ กิน โดยบอกว่าขายขนมไม่หมดจึงนำมาแจกให้ ไม่ต้องซื้อ

(จากเรื่อง มเหสีขี้จัญ)

1.3.6 น้ำผึ้ง เป็นอาหารที่ให้ความหวาน สามารถนำมารับประทานสด หรือนำไปผสมในอาหารชนิดอื่นก็ได้ นอกจากนั้น น้ำผึ้งยังมีคุณสมบัติในการนำมาเป็นองค์ประกอบของยารักษาโรค นิทานที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงรับประทานน้ำผึ้ง ได้แก่ นิทานเรื่อง จะพู

ตัวอย่าง

พระราชชายาเสวยน้ำผึ้ง พระธิดาทั้ง 6 จึงเข้าไปหาน้ำผึ้งมาให้เพื่อเอาใจ แต่น้ำผึ้งที่ได้มาเป็นน้ำผึ้งเปรี้ยวเพราะเก็บมาจากรังผึ้งที่ตก ส่วนพระธิดาคนเล็กให้จะพูเข้าไปหา และได้ น้ำผึ้งที่ดีและสด ทำให้พระราชชายาเสวยแล้วพอใจมาก

(จากเรื่อง จะพู)

นิทานดังกล่าวข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงยังคงดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม คือการนำทรัพยากรธรรมชาติที่หาได้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวมารับประทาน เช่น ผักต่างๆ ที่หาได้จากป่าตามฤดูกาลหรือที่ปลูกเองตามบริเวณบ้าน และสัตว์ที่หาได้ในท้องถิ่น ได้แก่ ปลาที่หาได้จากแหล่งน้ำใกล้หมู่บ้าน และหมูป่าที่หาได้จากป่า ซึ่งในปัจจุบันนี้ชาวกะเหรี่ยงก็ยังนิยมรับประทานสัตว์ป่า เช่น หมูป่า แก้ง ทั้งโดยการเข้าไปล่าสัตว์เอง หรือซื้อจากแม่ค้าที่ขายในหมู่บ้าน

1.3.7 การกินหมาก ชาวกะเหรี่ยงนิยมกินหมาก เพราะมีความเชื่อว่าการกินหมากจะทำให้ไม่เป็นโรคทางเดินอาหาร ดังนั้นเราจึงเห็นคนกะเหรี่ยงหนุ่มสาว หรือแม้แต่เด็กก็นิยมกินหมากกัน วิธีการกินหมากของชาวกะเหรี่ยงจะนำหมากมาหั่นด้วยกรรไกรหนึบหมากแล้วใส่ปากเคี้ยว ตามด้วยใบพลูทาปูน

นิทานที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงนิยมกินหมาก ได้แก่ เรื่อง โมโด่กู่โท และ นองกองรี มีทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ตัวอย่าง

พระโอรสได้เดินทางไปช่วยชีวิตหญิงสาวที่ยอมสละชีวิตให้นกยักษ์กินเพื่อช่วยชาวบ้าน แต่หญิงสาวไม่รู้ว่าชายหนุ่มเป็นพระโอรสและไม่ยอมให้ช่วย โดยห้ามไม่ให้เขาเข้าไป ชายหนุ่มจึงถ่วงเวลาโดยบอกหญิงสาวว่ายากกินหมากสักคำ ว่าแล้วเขาก็หาหมาก ปูน พลู ใส่ปากเดียว (จากเรื่อง โมโตกุ่มโทะ)

นางทั้ง 7 คนถูกควักลูกตาทั้งสองข้าง ยกเว้นน้องคนสุดท้องควักลูกตาข้างเดียว ถูกขังไว้ในถ้ำ นางทั้ง 7 คนหิวไม่มีอะไรกิน พี่ทั้ง 6 จึงจับลูกของตัวเองมาฉีกกิน พอถึงลูกของนางคนที่ 7 นางได้ออกอุบายให้พี่ๆ กินหมากแทน ลูกของนางจึงมีชีวิตรอด (จากเรื่อง นองก่องรี)

ปัจจุบันนี้ ชาวกะเหรี่ยงทุกเพศทุกวัยก็ยังนิยมกินหมาก ถึงแม้จะไม่ได้กินเป็นประจำ เห็นได้จากเมื่อมีงานประเพณีของหมู่บ้านทุกครั้ง จะมีร้านขายหมากร้านเล็กๆ 2-3 ร้าน ราคาขายค้ำละ 2 บาท ซึ่งชาวกะเหรี่ยงไม่ว่าเด็กหรือคนหนุ่มสาวก็ให้ความสนใจซื้อกิน

1.4 การคมนาคม ด้วยสภาพที่อยู่อาศัยของชาวกะเหรี่ยงจะนิยมสร้างถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำและป่าเขา ดังนั้นการคมนาคมของชาวกะเหรี่ยงจึงมี 2 แบบ คือ การคมนาคมทางน้ำและการคมนาคมทางบก ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นในนิทาน ดังต่อไปนี้

1.4.1 การคมนาคมทางน้ำ เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานของชาวกะเหรี่ยงอยู่ใกล้แหล่งน้ำลำธาร ดังนั้นเราจึงเห็นชาวกะเหรี่ยงใช้เรือเป็นพาหนะ

นิทานที่สะท้อนภาพการคมนาคมทางน้ำโดยใช้เรือ ได้แก่ เรื่อง ชายแก่กับเรือหญิงใจบาป ตะขาบยักษ์ พระราชากับยักษ์ เรือ 7 ลำ และ เป็นไปตามกรรม มีทั้งสิ้น 6 เรื่อง

ตัวอย่าง

ชายกำพร้าและตาออกเดินทางด้วยกัน โดยไปทางเรือโดยสารลำใหญ่ ระหว่างเดินทางเรือที่โดยสารได้เกิดเหตุขัดข้องและกำลังจะจม ผู้โดยสารในเรือจึงพยายามหาวิธีการทำให้เรือไม่จม แต่ก็ไม่สำเร็จ ตาจึงแนะนำวิธีการและทำให้ทุกคนที่อยู่บนเรือปลอดภัย (จากเรื่อง ชายแก่กับเรือ)

ยายได้พายเรือข้ามฟากเพื่อตามหาหลานสาวที่หนีออกจากบ้าน จนวันรุ่งขึ้นก็มีคนพบศพยายจมน้ำตาย (จากเรื่อง หญิงใจบาป)

นายพรานได้ออกพระราชาวาที่รังของตะขาบยักษ์มีงาช้างจำนวนมาก พระราชาจึงสั่งให้นำเรือ 7 ลำ ไปขนงาช้างที่รังของตะขาบยักษ์

(จากเรื่อง ตะขาบยักษ์)

พระโอรสทั้ง 2 คน เมื่อเติบโตขึ้นก็ได้ขอพ่อออกเดินทางทางเรือ ระหว่างทางได้พบก้อนหินก้อนใหญ่ที่เป็นยักษ์แปลงมาขวางอยู่ข้างหน้า เมื่อขับเรือผ่านไปหินก็หล่นลงมาทับทั้งสองคนตายคาที่

จากเรื่อง พระราชากับยักษ์)

นานมาแล้วมีเรือยนต์ลำใหญ่ลอยอยู่ในมหาสมุทร 7 ลำ ในเรือแต่ละลำจะมีผู้โดยสารไม่ต่ำกว่าหนึ่งพันคน ต่อมาเรือทั้ง 7 ลำได้เข้าไปในบริเวณน้ำวน ทำให้เรือแล่นออกไปไม่ได้และกำลังจะจม คนในเรือจึงพยายามหาวิธีการทำให้เรือออกไปจากบริเวณน้ำวนแต่ไม่สำเร็จ คนบนเรือจึงถามปู่ และปู่ก็ได้บอกวิธีการทำให้เรือผ่านพ้นบริเวณนี้ไปได้ ทุกคนที่อยู่บนเรือจึงปลอดภัย

(จากเรื่อง เรือ 7 ลำ)

นานมาแล้ว มีพระ 3 กลุ่ม ออกเดินทางเพื่อจะไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พระกลุ่มแรกเดินทางทางเรือไปโดยอาศัยไปกับชาวประมง

(จากเรื่อง เป็นไปตามกรรม)

จากนิทานดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าชาวกะเหรี่ยงใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง ทั้งชนิดที่เป็นเรือพายและเรือยนต์ เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงนิยมตั้งถิ่นฐานกระจายกันบริเวณลำน้ำต่างๆ โดยเฉพาะชาวกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนาที่มีพื้นที่หมู่บ้านเดิมอยู่บริเวณลำน้ำปิสี่ และอยู่ในบริเวณเขื่อนวชิราลงกรณในปัจจุบัน ดังนั้นชาวบ้านจึงนิยมใช้เรือในการเดินทาง หรือใช้เรือในการจับสัตว์น้ำเพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว และนำมารับประทานเป็นอาหาร นอกจากใช้เรือเพื่อการคมนาคมในลำน้ำแล้ว ชาวกะเหรี่ยงอาจจินตนาการถึงการคมนาคมทางทะเลอ่าวเมะตะมะ ซึ่งเป็นพื้นที่ตอนล่างของสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์

1.4.2 การคมนาคมทางบก การคมนาคมที่ปรากฏในนิทาน คือ การเดินเท้า และการขี่ม้า นิทานที่สะท้อนภาพการคมนาคมทางบก ได้แก่ เรื่อง คนอวดเก่ง นองทูโหว่ และ สุนัขเป็นคน มีทั้งสิ้น 3 เรื่อง

ตัวอย่าง

มีเด็กคนหนึ่งกินจุมาก พ่อแม่เลี้ยงไม่ไหว จึงเอาเขาไปปล่อยไว้ในป่า เมื่อถูกทิ้งไว้ในป่า เขาก็ได้ออกเดินไปเรื่อยๆ เพื่อทำคนมาต่อสู

(จากเรื่อง คนอวดเก่ง)

พระโอรสเมื่อเรียนสำเร็จก็เดินทางกลับเมืองกับน้องทูโหว่
บ้านเมือง

(จากเรื่อง น้องทูโหว่)

พระโอรสได้เดินทางไปเรียนวิชากับฤๅษี และได้เจอหญิงสาวที่อาศัยอยู่กับฤๅษีก็ชอบพอกัน เมื่อเรียนสำเร็จจะพาหญิงสาวกลับเมือง จึงได้ไปขออนุญาตฤๅษี เมื่อฤๅษีอนุญาตทั้งสองคนจึงขี่ม้ากลับเมือง

(จากเรื่อง สุนัขเป็นคน)

ชาวกะเหรี่ยงใช้วิธีการเดินทางด้วยการเดินเท้า เนื่องจากสภาพแวดล้อมของชาวกะเหรี่ยงจะอยู่ในบริเวณป่าหรือใกล้ชิดกับป่า การเดินเท้าจึงเป็นวิธีที่สะดวกและคล่องตัวที่สุดในการเดินทาง นอกจากนั้นยังมีการเดินทางโดยใช้ม้าเป็นพาหนะ เพื่อความสะดวกและความรวดเร็ว

1.5 ด้านหน้าที่ในครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว จากการศึกษาในทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา พบว่าสมาชิกในครอบครัวของชาวกะเหรี่ยงจะมีการแบ่งงานกันทำและช่วยกันทำงาน เช่น ฝ่ายชายมีหน้าที่ทำงานนอกบ้านและมีหน้าที่ทำมาหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนฝ่ายหญิงมีหน้าที่ทำงานในบ้าน หุงหาอาหาร และปรนนิบัติสามี

นิทานที่สะท้อนภาพการแบ่งงานกันทำของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ เรื่อง คนอวดเก่ง เชว ฐูเหลื่อม จะพู ฐูไขว้ สุนัขเป็นคน และ โปะใจ มีทั้งสิ้น 7 เรื่อง

ตัวอย่าง

ครอบครัวหนึ่งมีพ่อ แม่ และลูก พอลูกชายโตขึ้นก็ได้ตามพ่อเข้าไปในป่าเพื่อช่วยตัดไม้และแบกต้นไม้กลับบ้าน

(จากเรื่อง คนอวดเก่ง)

เมื่อพี่น้องสองคนได้เห็นพระราชโอรสอาศัยอยู่ในป่าใหญ่ พี่ชายก็มีหน้าที่เข้าไปทำไร่ ถางไร่อยู่ในป่า ส่วนน้องสาวก็อยู่บ้านหุงข้าว ทำกับข้าว เตรียมอาหารให้พี่ชายกิน

(จากเรื่อง เชว)

มีสามีภรรยาคนหนึ่งอาศัยอยู่ด้วยกัน สามีออกจากบ้านไปทำไร่ ส่วนภรรยาอยู่บ้านมีหน้าที่เลี้ยงหมู ดังที่ว่า “เช้าวันหนึ่งสามีออกจากบ้านจะไปไร่ ได้กำชับภรรยาว่าอย่าลงจากบ้านนะ เวลาเลี้ยงหมูก็ส่งข้าวลงมาให้หมูกิน เวลาให้อาหารหมูอย่าลงจากบ้านเด็ดขาด จากนั้นสามีก็เดินทางออกไปไร่ หลังจากสามีไปแล้วภรรยาก็ทำหน้าที่เลี้ยงหมู”

(จากเรื่อง ฐูเหลื่อม)

พระราชโอรสให้พระธิดาและลูกเขยเข้าป่าหาน้ำผึ้ง และให้สร้างวังใหม่ให้ พระธิดาทั้ง 6 องค์ และสามีจึงสร้างวัง.....มาถึงพระธิดาคนเล็กก็ได้จะพู่ที่เป็นสามีมาสร้างวังใหม่และทำให้ได้วังที่สวยงาม

(จากเรื่อง จะพู่)

มีชายคนหนึ่งมีลูก 2 คน เป็นชายและหญิง วันหนึ่งก่อนที่แกจะออกไปทำไร่ แกก็ได้ใช้ลูกสาวไปตากข้าวเปลือกที่ลานหน้าบ้าน

(จากเรื่อง ทุไชว)

เมื่อฤๅษีเสกสุนัขให้กลายเป็นหญิงสาวแล้ว หญิงสาวก็อาศัยอยู่กับฤๅษี ทำงานบ้านทุกอย่าง ตักน้ำ ทำอาหาร กวาดบ้าน ภูบ้าน

(จากเรื่อง สุนัขเป็นคน)

มีหญิงชายคู่หนึ่งอาศัยอยู่ด้วยกัน กลางวันสามีจะออกไปตัดฟืนและเอามาขาย ส่วนตอนเย็นก็จะนำเงินที่ได้มาซื้ออาหาร

(จากเรื่อง โปะใจ)

นอกจากนั้นนิทานยังได้สะท้อนภาพหน้าที่ตำข้าวจากครกกระเดื่อง ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิงที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ ได้แก่ เรื่อง นู้เพพา และ เฟลซา มีทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ตัวอย่าง

เมื่อนู้เพพาตาย ภรรยาของเขาจึงต้องใช้ชีวิตอยู่คนเดียว วันหนึ่งขณะที่นางกำลังตำข้าวอยู่ โดยการตำไปบ่นไป มีเต่าตัวหนึ่งได้พุดขึ้นมาและทำให้นางไม่พอใจ นางจึงเอาไม้ตำข้าวตำไปตรงหน้าอกของเต่า

(จากเรื่อง นู้เพพา)

ชายคนน้องระหว่างทางกลับบ้าน ได้เจอผู้หญิง 7 คน กำลังตำข้าวอยู่ เห็นน้องคนเล็กมีหน้าตาสวยที่สุด จึงได้กลับไปบอกชายคนพี่

(จากเรื่อง เฟลซา)

จากนิทานที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะต้องมีการแบ่งงานกันทำ และทุกคนจะต้องให้ความร่วมมือ แต่ถ้าสมาชิกในครอบครัวไม่ร่วมมือกันทำงาน ก็อาจก่อให้เกิดความไม่พอใจของสมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้ และอาจส่งผลให้เกิดปัญหาในครอบครัว เช่น ทำให้สมาชิกในครอบครัวแตกแยกกัน ครอบครัวยากจน อดอยาก ดังภาพสะท้อนที่ปรากฏในนิทานเรื่อง ชายขี้เกียจผู้มีวาสนา และ ชายกำพร้า มีทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ตัวอย่าง

ชายคนหนึ่งเป็นคนขี้เกียจไม่ขยันทำมาหากิน แต่เขาเป็นคนโชคดีที่ได้แต่งงานกับลูกสาวของพระราชาก็ได้เข้าไปอาศัยอยู่ในวัง แต่ชายหนุ่มเป็นคนขี้เกียจ ไม่ขยันทำงาน พระราชาเห็นดังนั้นจึงไล่ชายหนุ่มและลูกสาวออกจากวัง

(จากเรื่อง ชายขี้เกียจผู้มีวาสนา)

พระธิดาต้องออกไปอยู่กับชายยากจนที่กระท่อมต้นน้ำ ทั้งสองคนเมื่ออยู่ด้วยกันก็ไม่มีอะไรจะกิน ก็อดข้าวมาได้ 3 วัน เพราะไม่ได้ทำงานหาอะไรกิน เมื่อเป็นดังนั้นพระธิดาจึงสั่งให้สามีของนางออกไปหาฟืนและเอาไปขายเพื่อให้ได้เงินมาซื้อข้าวกิน

(จากเรื่อง ชายกำพร้า)

1.6 การแต่งกาย วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวกะเหรี่ยงมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย เมื่อศึกษานิทานกะเหรี่ยง พบว่านิทานได้สะท้อนให้เห็นเฉพาะการแต่งกายของผู้ชายชาวกะเหรี่ยง คือ การนุ่งโสร่ง

นิทานที่สะท้อนภาพการนุ่งโสร่งของผู้ชายชาวกะเหรี่ยง ได้แก่ กว่องจี กว่องทุ่ง โมโตกุ่มโท ทุยอิงเปาะ และ ชายกำพร้า มีทั้งสิ้น 4 เรื่อง

ตัวอย่าง

หลังจากที่ชายกำพร้าช่วยพระธิดาให้พ้นแล้ว พระธิดาจึงชวนชายกำพร้าไปอยู่ที่วังและแต่งงาน แต่ชายกำพร้าไม่ยอม พระธิดาจึงดึงโสร่งที่เขาใส่อยู่ เขาจึงใช้หอกตัดโสร่งตนเองให้ขาด

(จากเรื่อง กว่องจี กว่องทุ่ง)

หญิงสาวได้เก็บเศษโสร่งของผู้ที่มาช่วยชีวิตของนาง และได้ติดตามหาชายเจ้าของโสร่งเพื่อตอบแทนบุญคุณ โดยการนำเศษโสร่งไปเปรียบเทียบกับโสร่งของชาวบ้านที่ใส่อยู่

(จากเรื่อง โมโตกุ่มโท)

พระธิดาพอฟื้นขึ้นมาก็เห็นผู้ที่ช่วยชีวิตตนเองกำลังจะหนีออกทางหน้าต่าง พระธิดาก็คว้าโสร่งของเขาไว้และได้เศษโสร่งมาชิ้นหนึ่ง และพระธิดาก็ติดตามหาชายเจ้าของโสร่ง จนนายพรานมาบอกว่าเคยเจอผู้ชายคนที่ใส่โสร่งนี้อยู่ในป่า

(จากเรื่อง ทุยอิงเปาะ)

คืนหนึ่งขณะที่ชายกำพร้ากำลังนอนอยู่ในไร่ก็มีชายสองคนมาชวนไปเที่ยวงานบุญ เมื่อชายกำพร้าบอกว่าเขาไม่มีเสื้อผ้าใส่ ชายทั้งสองจึงนำโสร่งและเสื้อตัวหนึ่งมาให้ชายกำพร้าใส่ และชายทั้งสามคนก็ไปเที่ยวงานด้วยกัน

(จากเรื่อง ชายกำพร้า)

ผ้านุ่งของผู้ชายชาวกะเหรี่ยง จะเป็นโสร่งที่ไม่เย็บติดกันเป็นถุง มีหลายสี ลายผ้าในโสร่งจะทอลายขวางเป็นเส้นๆ มีแถบใหญ่สองแถบอยู่บริเวณกลางของผืนผ้าตามแนวขวาง ดังปรากฏในภาพประกอบที่ 8

ภาพประกอบ 8 การแต่งกายของผู้ชายชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบัน

นอกจากการนุ่งโสร่งแล้ว ผู้ชายชาวกะเหรี่ยงยังมักจะมีถุงย่ามไว้สำหรับสะพายด้วย ย่ามของชาวกะเหรี่ยงจะทอจากฝ้ายเส้นใหญ่ หนา ที่แข็งและทนทานเหมือนผ้าใบ มีทั้งย่ามผ้าพื้นสีขาว และทอเป็นลวดลายบริเวณปากย่าม และย่ามผ้าพื้นสีแดง เรื่องที่สะท้อนภาพการสะพายย่าม ได้แก่ เรื่อง ชายกำพร้าว้า

ตัวอย่าง

ชายหนุ่มได้ตามหินสีขาว หินได้ไปหยุดที่สถานที่หนึ่ง ชายหนุ่มเห็นว่าสถานที่นั้นมีเงินทองงอกออกมาเต็มไปหมดและสวยงามมาก เขาเห็นก็อยากได้ เขาจึงเก็บเอากิ่งเงินกิ่งทองหักใส่ย่ามเล็กๆ ที่เขานำไปด้วย

(จากเรื่อง ชายกำพร้าว้า)

ในปัจจุบัน การแต่งกายของชาวกะเหรี่ยงจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อมและยุคสมัย โดยเฉพาะการแต่งกายของผู้ชายชาวกะเหรี่ยง และการแต่งกายของชาวกะเหรี่ยงที่ตั้งบ้านเรือนในบริเวณพื้นราบซึ่งมักจะแต่งกายเหมือนคนไทยท้องถิ่นทั่วไป คือผู้ชายวัยรุ่นจะสวมกางเกงแทนการนุ่งโสร่ง และผู้หญิงวัยรุ่นจะสวมกางเกงแทนการนุ่งซิ่น เป็นการแต่งกายตามสมัยนิยม ดังปรากฏในภาพประกอบที่ 9 ส่วนการแต่งกายของผู้ชายและผู้หญิงที่มีอายุมากยังคงนุ่งโสร่งและนุ่งซิ่นอยู่ แต่เมื่อมีงานเทศกาลหรืองานบุญของหมู่บ้าน ชาวกะเหรี่ยงก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนโดยการใส่ชุดกะเหรี่ยงทั้งชายและหญิง โดยฝ่ายชายจะนุ่งโสร่งและฝ่ายหญิงจะนุ่งซิ่น แม้ว่าจะไม่เคร่งครัดเหมือนอดีตที่ผ่านมา ที่การแต่งกายของผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานและแต่งงานแล้วจะมีความแตกต่างกัน คือ ผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงานจะสวมชุดยาวทรงกระสอบที่ทอจากผ้าฝ้ายพื้นขาว ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะต้องใส่เสื้อและผ้าถุง 2 ชั้น ดังปรากฏในภาพประกอบที่ 10

ภาพประกอบ 9 การแต่งกายของผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบัน

ภาพประกอบ 10 การแต่งกายของผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงในงานพิธี

1.7 เครื่องมือเครื่องใช้ คือสิ่งของที่นำมาใช้ประโยชน์ในการทำงาน เป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการดำเนินชีวิตหรือการประกอบอาชีพ ชาวกะเหรี่ยงก็เช่นเดียวกับชาวบ้านชุมชนอื่นๆ ที่ต้องอาศัยเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน และในการทำงานต่างๆ จากการศึกษานิทาน พบเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวกะเหรี่ยง ดังต่อไปนี้

1.7.1 เครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่และเป็นการทำไร่เพื่อการบริโภคในครอบครัว ซึ่งมีบริเวณพื้นที่ทำกินไม่มาก เครื่องมือที่ใช้จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้งานได้ทั่วๆ ไป ไม่เจาะจงว่าต้องใช้เฉพาะการทำอะไรเท่านั้น ในนิทานพบเครื่องมือเครื่องใช้ คือ มีด จอบ และเสียม

นิทานที่สะท้อนภาพเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ได้แก่ เรื่อง ช้างเผือก พุเคว และ งูเหลือม มีทั้งสิ้น 3 เรื่อง

ตัวอย่าง

ชายคนหนึ่งเมื่อเห็นเพื่อนำมีดและจอบที่พ่อแม่ทิ้งไว้ให้มาขุดหลุมทำกับดักช้างเผือก น้องคนเล็กจึงขุดหลุมทำกับดักช้างเผือกเช่นเดียวกับพี่ แต่เขาไม่มีเครื่องมือ เขาจึงนำไม้ไผ่ปลายแหลมมาขุดดิน

(จากเรื่อง ช้างเผือก)

ชายหนุ่มได้ขอร้องพ่อจนกว่าจะไปช่วยคาบมีดให้เขา 1 เล่ม ไม่ต้องเป็นมีดที่ดีก็ได้ เพราะเขาจะเอามาทำไร่นา

(จากเรื่อง พุเคว)

สามีเมื่อรู้ว่าภรรยาของตนถูกงูเห่าลื้อมพาไปอยู่บ้าน ก็รีบกลับบ้านและนำเสียมไปขุด
งู เพื่อจะช่วยภรรยาตนเองขึ้นมา

(จากเรื่อง งูเห่าลื้อม)

จากนิทานข้างต้น จะเห็นได้ว่าการ
นำจอมมาขุดดินเพื่อจับข้างไปขาย และนำมีดมา
ใช้ในการทำไร่ โดยลักษณะมีดของชาวกะเหรี่ยง
จะเป็นมีดปลายแหลมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์
ได้หลายอย่าง เช่น ทำอาหาร ตัดต้นไม้ ขุดดิน
ดังปรากฏในภาพประกอบที่ 11

ภาพประกอบ 11 มีดที่นำมาใช้งานได้ทั่วไป

1.7.2 เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากพื้นที่บริเวณหมู่บ้าน
ของชาวกะเหรี่ยงเป็นทั้งป่าเขาและมีลำธารไหลผ่าน ชาวกะเหรี่ยงจึงมีเครื่องมือเพื่อใช้สำหรับจับ
สัตว์มาเป็นอาหารและนำมาใช้เป็นอาวุธ เช่น หนังสติ๊ก ธนู ไม้สำหรับยิงนกหรือล่าสัตว์ หอก
และไม้ซาง ไม้สำหรับเป็นอาวุธ

นิทานที่สะท้อนภาพเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ เรื่อง คนอวดเก่ง
ก่องจี่ ก่องทุ้ง พุคว นองทุโฮ่ว โมโตกุ่มโทะ และ กาจารย์ให้หนักฮูก มีทั้งสิ้น 6 เรื่อง

ตัวอย่าง

ชายอวดเก่งเมื่อไปอยู่ในสถานที่ที่มีแต่คนตัวใหญ่กว่าเขาเป็นร้อยๆ เท่า เขาก็กลัวและอยาก
กลับบ้าน เด็กๆ จึงให้ชายอวดเก่งเข้าไปอยู่ในรูของไม้ซาง และเป่าชายอวดเก่งไปทางทิศตะวันออก
ให้ถึงเมืองของเขา

(จากเรื่อง คนอวดเก่ง)

นานมาแล้วมีพระธิดาองค์หนึ่งถูกนกยักษ์จับตัวไป ชายกำพร้าเมื่อรู้ข่าว จึงอาสาไปฆ่า
ยักษ์ และจะพาพระธิดากลับมา ชายกำพร้ามีหอกเป็นอาวุธ พอชายกำพร้าเจอนกยักษ์ก็ได้ต่อสู้
กัน และเขาก็ได้ใช้หอกฆ่ามันตาย

(จากเรื่อง ก่องจี่ ก่องทุ้ง)

ชายหนุ่มเมื่อนกไปคาบมิดจากชาวบ้านมาให้เขา 1 เล่ม เขาก็นำมิดไปตัดต้นไม้เพื่อนำมา
ทำไม้่างผูกหนัง และยิงนกมาได้ 1 ตัว

(จากเรื่อง พุควะ)

นองทูโหวเมื่อเห็นนางยักษ์แปลงร่างเป็นนกเหยี่ยว นองทูโหวจึงใช้ธนูยิงยักษ์ตาย

(จากเรื่อง นองทูโหว)

พระโอรสเมื่อรู้ว่าจะมีนกยักษ์มาคาบหญิงสาวไป เขาจึงเดินทางไปช่วย โดยใช้ธนูที่เตรียม
มายิงนกยักษ์จนตาย

(จากเรื่อง โมโตกุกุโ)

คนเลี้ยงวัวเมื่อเห็นนกสองตัว คือกากับนกฮูกเกาะอยู่บนต้นไม้ ก็เอาหนังสัตว์มาโยง
และลูกกระสุนก็ไปโดนนกฮูก

(จากเรื่อง กากายหนีให้นกฮูก)

เครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธต่างๆ ที่ปรากฏในนิทานข้างต้น เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่พบใน
ชีวิตประจำวันของชาวกะเหรี่ยงจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น มีด จอบ เสียม หนังสัตว์ แม้ว่า
อาวุธต่างๆ เช่น ธนู หอก ไม้ซาง อาวุธตกทอดลงไป เนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยี
ที่เข้ามาสู่หมู่บ้าน แต่ชาวกะเหรี่ยงก็ยังคงเก็บรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ที่ตกทอดมาให้เห็นจนมาถึง
ปัจจุบัน

2. ด้านความเชื่อ

ความเชื่อ หมายถึง ความรู้สึกยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้
ความเชื่อเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อแนวคิดและพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ อาจก่อให้เกิดความสุขหรือ
ความทุกข์ได้

ปรีชา อุยตระกูล (2520: 53) กล่าวว่า ความเชื่อหมายถึงการยอมรับนับถือหรือ
ยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่มีตัวตนหรือไม่มีก็ตามว่าเป็นความจริงหรือมีอยู่จริง การยอมรับนับ
ถือนี้อาจจะมีหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ หรืออาจจะไม่มีหลักฐานที่จะนำมาใช้พิสูจน์ให้
เห็นจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้นก็ได้

เมอมาลย์ ราชภัณฑารักษ์ (2545: 61) กล่าวว่า ความเชื่อคือการตัดสินใจว่า
ปรากฏการณ์ ความคิด การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นความจริง ความเชื่อเป็นสิ่งที่จำเป็น
สำหรับมนุษย์ เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคง มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ

จากคำกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความเชื่อ คือความรู้สึกเชื่อมั่นหรือยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสิ่งนั้นอาจมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ จากการศึกษานิทาน พบว่านิทานได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงในด้านต่อไปนี้

2.1 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เป็นความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กรรม คือ การกระทำ ทุกคนต้องมีกรรมเป็นของตนเอง ซึ่งมีทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว นิทานกะเหรี่ยงสะท้อนให้เห็นความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงที่เชื่อในเรื่องกรรมว่า ใครประกอบกรรมดี ย่อมได้รับผลดีตอบแทน ใครทำกรรมชั่วก็ได้รับผลชั่วตอบแทน

นิทานที่สะท้อนภาพความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ได้แก่ เรื่อง หญิงใจบาป พุควะย่อง เป็นไปตามกรรม และ นางการณี มีทั้งสิ้น 5 เรื่อง

ตัวอย่าง

หญิงสาวใจแตกเมื่อหนีตามผู้ชายไปและอยู่ด้วยกันจนมีลูกสาว 2 คน ลูกสาวทั้ง 2 คนก็มีนิสัยไม่รักดีเหมือนแม่ แม่เสียใจคิดไม่ตกจึงออกบวชแต่จิตใจก็ไม่สงบ จนกลายเป็นโรคประสาท คนในหมู่บ้านจึงล้อกันว่าเป็นเพราะผลกรรมที่ทำการกับยายตัวเองไว้

(จากเรื่อง หญิงใจบาป)

พี่ชายเมื่อเห็นน้องชายมีขี้ขำใหญ่ก็เกิดความโลภ จึงเดินทางจะไปฆ่าน้องและเอาขี้ขำมาเป็นของตน ระหว่างทางได้ตกลงไปในบ่อดินตูดและจมหายลงไปในดิน

(จากเรื่อง พุควะ)

พระอานนท์ได้ตอบคำถามของชายคนหนึ่ง ว่าสาเหตุที่ภรรยาของเขาทิ้งเขาไปอยู่กับน้องชาย และน้องชายจะฆ่าเขา เป็นเพราะกรรมที่แต่ละคนทำไว้ในอดีต

(จากเรื่อง ชูกะย่อง)

มีพระทั้ง 3 กลุ่ม จะออกเดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างทางได้พบเหตุการณ์ต่างๆ จึงคิดว่าจะนำเรื่องที่พบเจอไปถามพระพุทธเจ้า พระกลุ่มแรกได้ถามพระพุทธเจ้าว่าทำไมถึงเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ภรรยาของชาวประมงจะต้องถูกทิ้งลงทะเล และจะต้องเอากระสอบหินรัดคอเพื่อให้ศพจม พระกลุ่มที่สองก็ได้ถามว่าทำไมถ้าต้องถล่มปิดทางเข้าออก จนผ่านไป 7 วัน ถ้าก็เปิดออกเองได้ และพระกลุ่มสุดท้ายได้ถามว่า ทำไมดวงไฟจึงลอยขึ้นไปคล่องคอกีฬาที่บินผ่านมาพอดี พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าเหตุการณ์ทั้งหมดเป็นเพราะกรรมในชาติก่อนที่ได้ทำไว้ ชาตินี้จึงต้องมาประสบเหตุการณ์เช่นนี้

(จากเรื่อง เป็นไปตามกรรม)

นางการณีน้องสาวคิดไม่ดีกับพี่ชาย ให้พี่ชายลงไปโนบ่อน้ำกรดเพื่อจะให้พี่ชายตาย แต่พี่ชายกลับไม่ตายและกลายเป็นคนที่มีรูปร่างงาม นางการณียากมีร่างกายสวยงามอย่างพี่ชายบ้างจึงกระโดดลงไปโนบ่อ แต่บ่อกลายเป็นน้ำกรดทำให้ร่างกายของนางและจนตาย

(จากเรื่อง นางการณี)

จากนิทานดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อในเรื่องของกรรม เชื่อว่าสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นผลจากการกระทำของชาติที่แล้ว และเชื่อว่าถ้าเราประพฤติดีก็จะพบแต่สิ่งที่ดี แต่ถ้าใครประพฤติชั่ว คิดร้ายต่อผู้อื่น ผลกรรมนั้นก็จะกลับมาตอบสนองตน และผลกรรมนั้นอาจจะตามมาทันในชาตินี้ก็เป็นได้

2.2 ความเชื่อเรื่องเทวดา เทวดาคือผู้ที่อยู่บนสวรรค์ คอยช่วยเหลือมนุษย์ที่มีบุญเป็นคนดีแต่ตกทุกข์ได้ยาก ในวรรณคดีของไทยจะพบบทบาทของเทวดาว่าเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือตัวละครเอกเมื่อยามที่ตกทุกข์ได้ยาก หรือเทวดาช่วยอุ้มสมให้ตัวพระและตัวนางได้มาพบกัน ส่วนนิทานกะเหรี่ยง พบว่าเทวดาจะคอยให้ความช่วยเหลือผู้ที่ทำความดี

นิทานที่สะท้อนภาพความเชื่อเรื่องเทวดา ได้แก่ เรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม พุเคา จะพู เบ่อมม่องท่ง และ โป๊ะใจ มีทั้งสิ้น 5 เรื่อง

ตัวอย่าง

พระธิดาต้องการมีบุตรจึงได้เดินทางไปขอร้องตันโพธิ์ แต่ตันโพธิ์ก็บอกว่าช่วยไม่ได้และบอกว่าให้ไปขอร้องเทวดาจะดีกว่า จากนั้นตันโพธิ์ก็ได้ช่วยขอร้องเทวดาให้พระธิดามีบุตร เมื่อพระธิดากลับเข้าวังไม่นานก็มีบุตร

(จากเรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม)

และกล่าวถึงชายหนุ่มลูกพระธิดาเมื่อเดินทางออกจากวัง เขาก็เดินทางไปหมู่บ้านต่างๆ ชายหนุ่มได้อธิษฐานให้หมู่บ้านมีฝนตก ปลูกข้าวปลูกพืชผักดีอย่างเดิม จนชาวบ้านยกย่องในความมีบุญของเขา เขาก็บอกชาวบ้านว่าเขาเป็นเทวดาลงมาเกิดในชาตินี้

(จากเรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม)

น้องชายเมื่อถูกพี่ชายผลักตกลงไปในเหวก็ไม่ตายเพราะมีรากไม้ กิ่งไม้รองรับอยู่ ต่อมาเมื่อเทวดามาช่วยพาเขาขึ้นจากเหวและพาเขากลับบ้าน

(จากเรื่อง พุเคา)

เทวดาได้แปลงร่างมาเป็นจะพู พระธิดาเมื่อเห็นจะพูก็เลือกมาเป็นคู่ครองเพราะเห็นว่าน่าสงสาร และกลัวว่าจะพูจะถูกชาวบ้านจับไปกิน ต่อมาจะพูก็แปลงร่างเป็นชายหนุ่มที่มีรูปร่างหน้าตาสง่างาม

(จากเรื่อง จะพู)

เมื่อเทวดาเห็นว่านางเบ่อม่องท่งทำความดีไว้มากและนางยังไม่ถึงคราวตายไปจากโลกนี้
เทวดาจึงช่วยชุบชีวิตนางขึ้นมาใหม่

(จากเรื่อง เบ่อม่องท่ง)

เทวดาได้ลงมาช่วยโป๊ะใจสร้างถนนเงินถนนทองจากบ้านของโป๊ะใจมาถึงวังจนเสร็จ กษัตริย์
เห็นจึงคิดว่าโป๊ะใจเป็นคนมีบุญจึงให้แต่งงานกับพระธิดา

(จากเรื่อง โป๊ะใจ)

นิทานแสดงให้เห็นว่า ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่า เทวดาคือผู้ที่มีฤทธิ์อำนาจและคอยให้
ความช่วยเหลือมนุษย์ เทวดาอาจลงมาให้ความช่วยเหลือมนุษย์โดยแปลงร่างเป็นมนุษย์ธรรมดา
หรือคงสภาพรูปเทวดา

2.3 ความเชื่อเรื่องการทำนาย การทำนาย คือการบอกเหตุการณ์ถึงสิ่งที่จะ
เกิดขึ้นในอนาคต จากการศึกษานิทาน พบว่านิทานได้กล่าวถึงเรื่องการทำนาย โดยใช้กระดูก
ไก่ หรือวัตถุเสี่ยงทายอื่นเป็นเครื่องทำนาย

นิทานที่สะท้อนภาพความเชื่อเรื่องการทำนาย ได้แก่ เรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม เสือกับ
วัว นางการณี และ เป็นไปตามกรรม มีทั้งสิ้น 4 เรื่อง

ตัวอย่าง

เมื่อโหรได้ทำนายว่าบุตรของพระธิดาที่ขอจากเทวดา จะสร้างภัยพิบัติให้แก่บ้านเมือง
พระราชจึงไล่หลานชายคนนี้ออกจากวัง

(จากเรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม)

แม้ว่ารู้ตัวว่าแม่เสื่อจะต้องมากินดินเหนือน ดังนั้นก่อนออกไปหาอาหาร แม่วัวจึงหลั่ง
น้ำนมใส่แก้วไว้ให้ลูกวัวและบอกว่า ถ้าน้ำนมของแม่เป็นสีขาวแสดงว่าแมยังมีชีวิตอยู่ แต่ถ้า
น้ำนมในแก้วเป็นสีเลือดแสดงว่าแม่ตายแล้ว พอลูกวัวไปเล่นและกลับมาเห็นน้ำนมในแก้วเป็นสี
แดง ก็รู้ว่าแม่ตายแล้วลูกวัวจึงนั่งร้องไห้เสียใจ

(จากเรื่อง เสือกับวัว)

มีเมืองเมืองหนึ่ง พระราชามีพระโอรส 2 คน และพระธิดา 1 คน เมื่อพระราชาสวรรคต
ทั้งสามคนพี่น้องจึงได้ปรึกษากันว่าใครจะปกครองเมืองต่อจากบิดา อำมาตย์จึงได้ทำนายว่าคนที่
มาปกครองเมืองคนต่อไปต้องเป็นหญิงสาวคนหนึ่งที่ชื่อการณี

(จากเรื่อง นางการณี)

พระกลุ่มแรกได้ออกเดินทางไปกับชาวประมง ระหว่างทางเรือได้หยุดแล่นโดยไม่มีสาเหตุจะไปไหนก็ไปไม่ได้ คนบนเรือจึงใช้วิธีการ“ไปช่องคู้ย” เพราะเป็นการทำนายที่แม่นยำมาก เมื่อทำนายแล้วคำทำนายมาตกที่ภรรยาของเจ้าของเรือ ทำให้ต้องโยนนางทิ้งลงทะเล

(จากเรื่อง เป็นไปตามกรรม)

จากนิทานข้างต้น ได้กล่าวถึงการทำนายของชาวกะเหรี่ยงโดยให้ผู้ที่มีความรู้หรือโหรเป็นผู้ทำนาย แต่ไม่ได้กล่าวถึงวิธีการในการทำนาย ส่วนการทำนายอีกวิธีหนึ่งที่พบ คือการทำนายโดยใช้กระดูกไก่ หรือไปช่องคู้ย คือการทำนายโดยใช้กระดูกไก่เป็นเครื่องเสี่ยงทาย โดยกระดูกไก่ที่นำมาเสี่ยงทายจะใช้กระดูกบริเวณสะโพกและกระดูกปีก นำอวัยวะดังกล่าวมาต้มและเอาเนื้อออกให้เกลี้ยง เมื่อทำความสะอาดเรียบร้อยแล้วจะพบรูเล็กๆ ตามกระดูก นำไม้ไผ่ที่เหลาเป็นชิ้นเล็กๆ พอสอดเข้าไปในรูกระดูกไก่เสียบเข้าไปทุกรู สังเกตดูว่ากระดูกไก่เอียงไปทางไหน ถ้าเอียงเข้าตัวถือว่าโชคร้าย ถ้าเอียงออกจากตัวถือว่าโชคดี จากการสอบถามชาวบ้านบ้านใหม่พัฒนาเรื่องการทำนายโดยใช้กระดูกไก่ ทราบว่าในปัจจุบันไม่มีการทำนายโดยใช้วิธีการนี้แล้ว

2.4 ความเชื่อเรื่องยักษ์ ยักษ์คือมนุษย์ในจินตนาการที่มีรูปร่างใหญ่โต มีหน้าตาน่ากลัว มีเขี้ยว ชอบจับมนุษย์และสัตว์กินเป็นอาหาร มีฤทธิ์เดชสามารถเหาะเหินและแปลงกายได้

นิทานที่สะท้อนภาพเรื่องยักษ์ ได้แก่ เรื่อง พระราชากับยักษ์ คนอวดเก่ง ยักษ์กินคน นองทุโหว่ เชว นองก่องรี พญายักษ์กับแจรงพอง และ นางการณี มีทั้งสิ้น 8 เรื่อง

ตัวอย่าง

ยักษ์เมื่อเห็นพระโอรสไปเรียนวิชากับฤาษีจึงได้แปลงร่างเป็นคนและได้ร่วมออกเดินทางไปเรียนด้วย เมื่อเรียนวิชาสำเร็จพระโอรสก็ได้ปกครองบ้านเมืองต่อจากบิดา ยักษ์จึงจ้องคิดจะทำร้าย ทั้งสองจึงได้ต่อสู้กันจนท้ายที่สุดพระราชาก็เป็นฝ่ายชนะยักษ์

(จากเรื่อง พระราชากับยักษ์)

ยักษ์ตนหนึ่งโดนชายอวดเก่งทำสู ยักษ์ตอบตกลง เมื่อทั้งสองต่อสู้กันยักษ์เป็นฝ่ายแพจึงต้องติดตามชายอวดเก่งตลอดไป

(จากเรื่อง คนอวดเก่ง)

วันหนึ่งมียักษ์ออกหาอาหารในป่า ยักษ์เห็นนายพรานเดินมา และคิดจะจับนายพรานกินเป็นอาหาร แต่นายพรานขอร้องยักษ์ ยักษ์สงสารจึงไม่กินนายพราน นายพรานจึงตอบแทนบุญคุณโดยการช่วยยักษ์ให้กลายเป็นคน

(จากเรื่อง ยักษ์กินคน)

มีนางยักษ์ตนหนึ่งเหาะผ่านมาเห็นว่าพญาคูขี้หอม อยากได้ไปเป็นสามี นางยักษ์จึงพยายามฆ่านางทูลไวยภรรยาของพญาคูขี้หอม จนในที่สุด นางทูลไวยก็ใช้ธนูยิงนางยักษ์ตาย
(จากเรื่อง นางทูลไวย)

มียักษ์ตนหนึ่งเฝ้าไร่อยู่ เมื่อมีชายหนุ่มมาที่ไร่อยู่เพื่อจะเอาธัญพืชไปให้นางสาว ทั้งสองได้ต่อสู้กันจนยักษ์ยอมแพ้ ชายหนุ่มจึงบอกว่าเขาเอาธัญพืชไปไม่เยอะหรอก เพราะกินกับนางสาวแค่สองคนเท่านั้น ยักษ์ได้ยินคำพูดของชายหนุ่มจึงขอเป็นผู้ติดตาม
(จากเรื่อง เขว)

นางยักษ์ได้จับนางทั้งเจ็ดไปขังไว้ คุกกลูกตาและหัวใจของนางทั้งเจ็ดออกมาและนำไปฝากไว้กับลูกสาวที่ชื่อเมรี ต่อมานางยักษ์รู้ว่าพระธิดาของนางคนที่เจ็ดยังมีชีวิตอยู่ก็พยายามจะฆ่าโดยส่งพระธิดาไปให้เมรีลูกสาวฆ่าแทน
(จากเรื่อง นางก่องรี)

พญายักษ์ได้แปลงร่างเป็นคนและร่วมออกเดินทางหาความรู้พร้อมกับแจรงพอง ต่อมาพญายักษ์ต้องการทำร้ายแจรงพองจึงหาทางฆ่าทุกครั้งที่มีโอกาสแต่ไม่สำเร็จ จนแจรงพองได้ลึงและลูกสมุนของลึงมาช่วยจัดการจนพญายักษ์หายไปจนถึงปัจจุบัน
(จากเรื่อง พญายักษ์กับแจรงพอง)

ยักษ์ 2 ตนเฝ้าประตูทางเข้าเมือง เมื่อพี่ชายต้องการเข้าเมืองเพื่อไปตามหานางสาว ยักษ์สองตนก็ไม่ให้เข้า
(จากเรื่อง นางการณี)

ยักษ์ที่ปรากฏในนิทานข้างต้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นยักษ์ที่มีจิตใจชั่วร้าย มีความอิจฉาริษยา เห็นผู้อื่นดีกว่าตนไม่ได้ แต่ท้ายที่สุด ความคิดและการกระทำที่ชั่วร้ายก็ทำให้ต้องพบกับความผิดหวังและพ่ายแพ้ นิทานต้องการแสดงให้เห็นว่า บุคคลที่มีจิตใจคิดร้ายต่อผู้อื่น ผู้นั้นก็จะต้องรับผลจากการกระทำของตน

2.5 ความเชื่อเรื่องการแปลงร่าง การแปลงร่าง คือการเปลี่ยนรูปร่างให้เป็นไปในรูปแบบที่ต้องการ ต้องอาศัยการฝึกฝนจากผู้มีความรู้ ศิราพร ณ ถลาง (2548) ได้แบ่งรูปแบบของการแปลงร่างออกเป็น 4 แบบ คือ การแปลงร่างจากคนหนึ่งไปเป็นอีกคนหนึ่ง การแปลงร่างจากคนไปเป็นสัตว์ การแปลงร่างจากคนไปเป็นสิ่งของ การแปลงร่างจากสัตว์ไปเป็นคน นิทานที่สะท้อนภาพเรื่องการแปลงร่าง ได้แก่ เรื่อง พระราชากับยักษ์ นางทูลไวย และ นางการณี มีทั้งสิ้น 3 เรื่อง

ตัวอย่าง

ยักษ์เกิดความอิจฉาพระราชจึงแปลงร่างเป็นพญานินทรีโยมมาที่วัง พระราชาเมื่อทราบ
เรื่องจึงแปลงร่างเป็นหินผา จนยักษ์ทำอะไรพระราชไม่ได้

(จากเรื่อง พระราชากับยักษ์)

นางยักษ์ได้ยินเสียงเมตารีที่น้องทูโหว่เล่น จึงทนฟังไม่ได้ ต้องแปลงร่างเป็นนกเหยี่ยวเพื่อ
หลบหนี

(จากเรื่อง น้องทูโหว่)

นางการณีและพี่ชาย หลังจากที่ถูกออกมาอาศัยอยู่กับพระฤาษี ก็ได้ฝึกวิชากับพระฤาษีได้ 3
ปี จนเก่งมาก ปลอมตัวเป็นสัตว์ก็ได้

(จากเรื่อง นางการณี)

นิทานแสดงให้เห็นว่า มีการแปลงร่างจากคนไปเป็นสัตว์ และแปลงร่างจากคนไป
เป็นสิ่งของ การแปลงร่างต้องอาศัยการเรียนรู้จากผู้ที่มีความรู้ และต้องมีการฝึกฝนจึงจะสามารถ
แปลงร่างได้

2.6 ความเชื่อเรื่องเสื้อสมิง ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่า เสื้อสมิงคือเสื้อที่สามารถแปลง
ร่างเป็นคนได้ ชอบกินคน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้อธิบายความหมายของเสื้อสมิง
ว่าหมายถึง เสื้อที่เชื่อว่าเดิมเป็นคนที่มิวิชาอาคมแก่กล้าแล้วต่อมาสามารถจำแลงร่างเป็นเสื้อได้
และ เสื้อที่กินคนมากๆ เข้า เชื่อกันว่าวิญญาณคนตายเข้าสิง ต่อมาสามารถจำแลงร่างเป็นคนได้

นิทานที่สะท้อนภาพเสื้อสมิง ได้แก่ เรื่อง จะปรี เสื้อสมิง นางการณี และ ชาย
กำพรว้า มีทั้งสิ้น 4 เรื่อง

ตัวอย่าง

วันรุ่งขึ้นจะปรีกลับบ้าน ก็ได้รู้ข่าวว่าพี่ชายพี่สาวถูกเสื้อกัดกินตายในหมู่บ้านทั้งสองคน
จะปรีคิดว่าต้องเป็นเสื้อสมิงแน่นอน จึงรีบเข้าป่าเพื่อไปดักกรอเสื้อสมิง และได้ยิงชายแก่คนหนึ่ง
ตาย พอตายร่างของชายแก่ก็กลายเป็นเสื้อสมิง

(จากเรื่อง จะปรี)

ส่วนหญิงสาวเมื่ออยู่ที่ไร่มิเสื้อใคร่ที่แปลงร่างเป็นคนมาหา มาพูดด้วย ชายหนุ่มเมื่อไป
ที่ไร่มิเสื้อสาวคุยกับชายอื่นจึงแอบดู แล้วเขาก็เห็นคนกลายร่างเป็นเสื้อแล้วก็ฆ่าหญิงคนรักตาย

(จากเรื่อง เสื้อสมิง)

พี่ชายคนโตใช้ให้นางการณีไปเอาลูกไม้ทางทิศตะวันตก เพราะรู้ว่าสถานที่นั้นมีเสื้อสมิงดู ถ้านางการณีไปสถานที่นั้นจะต้องโดนเสื้อสมิงจับไปกิน

(จากเรื่อง นางการณี)

ชายกำพร้าได้ไปเที่ยวงานบุญกับชายหนุ่มสองคน เมื่อเที่ยวสนุกทั้งคืนชายทั้งสองก็พาเขา ไปนอน พอนอนไปแล้วยังไม่สว่างดี ชายทั้งสองก็ตื่นก่อนและลุกไปทันที ชายกำพร้าตื่นขึ้นมา เห็นชายทั้งสองคนมีหางอยู่ข้างหลังจึงรู้ว่าทั้งสองไม่ใช่คนแต่เป็นเสื้อสมิง ชายกำพร้าจึงรีบหนี กลับไปที่กระท่อมของเขาด้วยความกลัว

(จากเรื่อง ชายกำพร้า)

จากนิทานข้างต้น จะเห็นได้ว่าเสื้อสมิงในจินตนาการความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงเป็น เสือที่ดุร้าย มีอำนาจวิเศษ สามารถเสกสิ่งของ และชอบฆ่าคน ก่อนที่เสื้อสมิงจะฆ่าคน จะ แปลงร่างเป็นมนุษย์ก่อนเพื่อที่จะหาโอกาสเข้าใกล้เหยื่อแล้วจึงลงมือสังหาร

2.7 ความเชื่อเรื่องการชุบชีวิต การชุบชีวิต คือการทำให้ผู้ที่ตายไปแล้วฟื้นกลับมา มีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง

นิทานที่สะท้อนภาพการชุบชีวิต ได้แก่ เรื่อง นองทูโหว่ และ นางการณี มีทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ตัวอย่าง

คำว่าพุทว่าเมื่อตกลงมาจากหลังม้าตาย ฤาษีรูปร่างก็เอาน้ำวิเศษมาชุบชีวิตจนคำว่าพุทว่าฟื้น ขึ้นมา เวลาที่นางยักษ์ก็จับคำว่าพุทว่าและนองทูโหว่ไปไว้ที่ถ้ำและอยู่กินฉันสามีภรรยา ต่อมา นางยักษ์ให้คำว่าพุทว่ายิงนองทูโหว่ตาย ฤาษีพอรู้ข่าวก็มาช่วยชุบชีวิตนองทูโหว่จนฟื้น

(จากเรื่อง นองทูโหว่)

นางการณีเมื่อกระโดดลงไปในบ่อน้ำกรดจนตาย พี่ชายจึงเอากะดุกไปให้ฤาษีช่วยชุบชีวิต เพื่อให้น้องสาวฟื้นขึ้นมา

(จากเรื่อง นางการณี)

นิทานแสดงให้เห็นว่า การชุบชีวิตต้องอาศัยผู้ที่มีฤทธิ์อำนาจเป็นผู้ทำพิธีให้ ซึ่งความ เชื่อเรื่องการชุบชีวิตดังกล่าวนี้นี้ได้มีปรากฏอยู่ในวรรณคดีของไทย มีการกล่าวถึงเรื่องการชุบชีวิต อยู่ในบทละครนอกเรื่องคารี กล่าวว่พระคารีสิ้นใจตายเพราะถูกยายเฒ่าที่ศประสาหนำพระขรรค์ คู่กายที่พระคารีถอดดวงใจใส่ไว้ไปเผาไฟ เมื่อพระหลวิชัยทราบเรื่องว่พระคารีตายก็รีบเดินทาง มาชุบชีวิตพระคารีให้ฟื้นกลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง

2.8 ความเชื่อเรื่องคาถาอาคม คาถา คือ การทำให้ผู้อื่นเป็นไปในสิ่งที่ต้องการให้เป็น ดังที่ วิเชียร เกษประทุม (2547: 25) กล่าวถึงการเสกคาถาว่า คาถา คือ “อักขระหรือข้อความที่ผูกขึ้น ถือว่ามีอำนาจลึกลับเร้นอยู่ เมื่อนำไปใช้ตามลัทธิที่กำหนดไว้ เช่น บริกรรมเสกเป่าหรือสวดขับ ก็เกิดความขลังศักดิ์สิทธิ์ สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการปิดเป่า หรือป้องกันสิ่งร้ายหรือดลบันดาลให้เกิดสิ่งต่างๆ ขึ้นตามความต้องการของผู้ใช้”

นิทานที่สะท้อนภาพการเสกคาถา ได้แก่ เรื่อง เพลซา หมาเป็นคน และ นางการณี รวมทั้งสิ้น 3 เรื่อง

ตัวอย่าง

ชายคนน้องได้เสกคาถาเพื่อให้หญิงสาวที่กำลังตำข้าวอยู่สลับ เพื่อให้พี่ชายแกล้งเข้าไปช่วยหญิงสาว

(จากเรื่อง เพลซา)

ฤๅษีเมื่อเห็นสุนัขสีดำตัวหนึ่งเดินผ่านมา ก็ได้อาไม่ทำซีไปที่สุนัข เพื่อเสกให้กลายเป็นหญิงสาวคนหนึ่ง

(จากเรื่อง สุนัขเป็นคน)

ชายหนุ่มใช้ใบมะขามเป็นกองๆ มาเสกให้เป็นผักร่มต๋อยทหารฝ่ายตรงข้ามจนยอมแพ้

(จากเรื่อง นางการณี)

นิทานแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่จะใช้คาถาอาคมได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีฤทธิ์อำนาจ หรือต้องเป็นผู้ที่ได้รับการเรียนรู้ และการฝึกฝน ไม่เฉพาะชาวกะเหรี่ยงเท่านั้นที่มีความเชื่อในเรื่องของคาถาอาคม แต่คาถาอาคมเป็นความเชื่อที่พบได้ทั่วไปในกลุ่มชนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชาวไทย ชาวพม่า ชาวมอญ ชาวเขมร ชาวลาว ฯลฯ โดยเฉพาะชาวเขมรที่ขึ้นชื่อกันว่ามีคาถาอาคมมากมายในการทำคุณไสยต่างๆ

2.9 ความเชื่อเรื่องยมทูต ยมทูต คือผู้ที่มารับดวงวิญญาณของคนที่ยาไปแล้วหรือกำลังใกล้จะตาย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า ผู้นำคนตายไปยังบัลลังก์พระยมเพื่อรอคำตัดสิน

นิทานที่สะท้อนภาพเรื่องยมทูต ได้แก่ เรื่อง เสอเม่เย่อ และ เพลซา มีทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ตัวอย่าง

นานมาแล้วมีตากับยายกำลังเดินทางกลับบ้าน ระหว่างที่แวะพักที่ริมน้ำยายโดนแมงป่องกัดตาย ตาเสียใจมาก พอมีชายคนหนึ่งเดินผ่านมาตาจึงถามว่าจะทำอย่างไรจึงจะช่วยยายได้ ชายคนนั้นตอบว่าช่วยไม่ได้เพราะมันถึงเวลาตายของยายแล้ว และบอกว่าเขาเป็นยมทูตแปลงร่างมา และให้หินวิเศษกับตาเพื่อให้ตานำไปใช้ประโยชน์ เวลาต่อมายมทูตได้มารับตาไปจากโลก แต่ตาไม่ยอมตายและบอกว่าตามีหินวิเศษที่จะทำให้ตาไม่ตาย แต่ยมทูตก็บอกว่าคนเราทุกคนต้องตาย ดังนั้นตาก็ต้องตาย

(จากเรื่อง เสือแม่เยอ)

มีชายคนหนึ่งมั่นใจว่าตนเองเก่ง มีกำลังมาก อยากเจอคู่แข่ง ยมทูตจึงแปลงตัวมาเป็นคนเพื่อท้าแข่ง และต่อมายายทั้งสองก็นับถือเป็นพี่น้องกัน

(จากเรื่อง เฟลซา)

จากนิทานจะเห็นได้ว่า ยมทูตตามความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงจะมีร่างกายเหมือนกับมนุษย์ทั่วไปและเป็นเพศชาย แต่จะมีลักษณะพิเศษคือเป็นผู้ที่มีอำนาจ และมีร่างกายแข็งแรงกว่ามนุษย์ทั่วไป นอกจากนี้ยมทูตในความคิดของชาวกะเหรี่ยงยังเป็นบุคคลที่ชอบให้ความช่วยเหลือมนุษย์ ถ้ามนุษย์คนนั้นยังไม่ถึงเวลาตาย และยมทูตก็ไม่เคยคิดร้ายต่อมนุษย์

2.10 ความเชื่อเรื่องพญานาค พญานาคมีลักษณะเหมือนงูที่มีขนาดใหญ่ มีหงอนอาศัยอยู่ใต้น้ำ มีฤทธิ์เดชและมีอำนาจ สามารถแปลงร่างเป็นมนุษย์ได้ ตามความเชื่อของมนุษย์พญานาคจะมีทั้งดีและร้าย

ส. พลายน้อย (2535: 360) กล่าวถึงพญานาคตามความเชื่อทางโบราณคดีว่า พญานาคเป็นสัตว์น้ำตามนิยายที่มีฤทธิ์อำนาจมาก เป็นเจ้าแห่งงู อยู่ในบาดาลคือใต้พื้นดิน ตัวยาวอย่างงู มีหงอนงามมาก

นิทานที่สะท้อนภาพเรื่องพญานาค ได้แก่ เรื่อง จูสะทู่ และ โป๊ะใจ มีทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ตัวอย่าง

ชายชื่อเห่ได้เดินทางไปเมืองหนึ่ง เห็นชาวบ้านกำลังจะฆ่าลูกพญานาค ชายชื่อเห่เมื่อรู้เรื่องจึงช่วยชีวิตโดยการขอซื้อลูกพญานาคจากชาวบ้านในราคา 100 บาท ทั้งสองจึงได้กลายมาเป็นเพื่อนกัน ต่อมาลูกพญานาคจึงชวนชายชื่อเห่ลงไปที่เมืองพญานาคที่ได้บาดาล เมื่อพ่อพญานาครู้ว่าชายหนุ่มช่วยชีวิตลูกของตนจึงให้ของเป็นการตอบแทน ชายหนุ่มขอแหวนทองที่พ่อพญานาคใส่เพราะแหวนวงนี้มีอิทธิฤทธิ์ พ่อพญานาคก็ให้แหวนแก่ชายหนุ่ม

(จากเรื่อง จูสะทู่)

โปะใจรู้ว่าพญานาคแอบขึ้นมาเป็นชู้กับมเหสีของพระราชาก็ไปตกรอกที่หน้าห้องของมเหสี
รอเวลาที่พญานาคขึ้นจากปล่องมาหา เมื่อพญานาคขึ้นมาโปะใจจึงเอามีดฟันพญานาค 2 ท่อน
และฟันที่ท้องของมเหสีจนลูกในท้องตาย 1 ตัว อีก 1 ตัวเลื้อยหนีลงปล่องไปได้

(จากเรื่อง โปะใจ)

จะเห็นได้ว่า พญานาคที่ปรากฏในนิทาน เป็นพญานาคที่แปลงร่างมาเป็นมนุษย์
และมีทั้งพญานาคที่รู้จักกตัญญูตอบแทนผู้มีพระคุณ ส่วนพญานาคที่ไม่ดี นิทานก็แสดงให้เห็น
ว่า ก็จะได้รับผลชั่วตอบแทนจนตาย

ความเชื่อที่ปรากฏในนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา สามารถสรุปได้ว่า ความเชื่อ
ของชาวกะเหรี่ยงมีความผสมผสานกันระหว่างความเชื่อใน 2 ลักษณะ คือ ความเชื่อใน
พระพุทธศาสนา และความเชื่อแบบดั้งเดิมในเรื่องผีและธรรมชาติ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา
คือ เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อแบบดั้งเดิม คือ การแปลงร่าง การชุบชีวิต การ
ทำนาย เรื่องคาถาอาคม เรื่องเวทดา ยมทูต เสือสมิง ยักษ์ พญานาค ซึ่งความเชื่อ
บางอย่างก็มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เช่น ความเชื่อในเรื่องผลกรรม ทำให้
ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่คิดเบียดเบียนซึ่งกันและกัน เพราะเชื่อว่า
ใครทำดีย่อมได้รับผลดี ใครทำชั่วก็ย่อมได้รับผลชั่วตอบแทน

3. ด้านค่านิยม

ค่านิยม คือสิ่งที่คนในสังคมใดสังคมหนึ่งเห็นว่าดี และยึดมันเป็นแนวทางสำหรับ
ประพฤติปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ใช้ในการตัดสินใจของมนุษย์ว่าสิ่งที่กระทำนี้ดีหรือไม่ดีอย่างไร

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2540: 66) กล่าวว่า ค่านิยมคือความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด
สิ่งหนึ่งว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความค่า ซึ่งเป็นผลให้มนุษย์ใช้เป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่นำมาประเมิน
หรือตัดสินใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคล

สุพิศวง ธรรมพันทา (2540: 47) กล่าวว่า เป็นความรู้สึกลึกซึ้งที่ติดตัวกันของมนุษย์
ที่กำหนดให้เกิดมีการแสดงออกเป็นแบบเดียวกัน ค่านิยมเป็นความรู้สึกลึกซึ้งที่ติดตัวกันของสังคม
ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กำหนดว่าสิ่งใดดี-เลว ถูก-ผิด

พวงผกา ประเสริฐศิลป์ (2543: 81) กล่าวว่า เป็นแนวคิด ความเชื่อ
อุดมการณ์ เป็นความต้องการของกลุ่มคนในสังคมซึ่งยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่าควรแก่การ
นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

สรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนในสังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี มีคุณค่า จน
ยอมรับในการนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ค่านิยมอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา
และความคิดของคนในสังคม ซึ่งค่านิยมของสังคมหนึ่งอาจไม่เหมาะสมกับอีกสังคมหนึ่งก็ได้

ค่านิยมที่พบในนิทานกะเหรี่ยงมี 6 ประการ ดังต่อไปนี้

3.1 ความกตัญญูตเวที ค่านิยมเรื่องความกตัญญูเป็นค่านิยมที่มีความสำคัญ เป็นสิ่งที่ทุกสังคมปรารถนา เพราะความกตัญญูรู้คุณเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นคนดีและเป็นสิ่งที่ควรแก่การยกย่อง ผู้ที่มีความกตัญญูจะประสบความเจริญ และความสำเร็จในชีวิต

นิทานที่สะท้อนภาพเรื่องความกตัญญูตเวที ได้แก่ เรื่อง ชายแก่กับเรือ นongชะเข้ กะช่องอ้าว ผู้ทรงคุณธรรม กว่องจี กว่องทุ่ง กบ จูโสะทุ สุนัขเป็นคน และ ลูกกตัญญู มีทั้งสิ้น 9 เรื่อง

ตัวอย่าง

ชายกำพร้าได้พาดำที่เลี้ยงดูเขาตั้งแต่เล็กไปจนโตในโอ่ง เพราะกลัวว่าตาของตนจะถูก โยนทิ้งลงจากเรือเหมือนคนแก่คนอื่นๆ

(จากเรื่อง ชายแก่กับเรือ)

ชายหนุ่มเมื่อถูกนางนongชะเข้เอามือชี้ไปที่หน้าอกและอวัยวะเพศของนาง และถามว่าสิ่งที่ นางชี้ที่บ้านของเจ้าเรียกว่าอะไร ชายหนุ่มก็ตอบว่า “ข้าวปั้น” และ “เส้นทาง” โดยให้เหตุผลว่า ข้าวปั้นนั้นแม่ข้าให้ดูตมกินจนทำให้ข้าเติบโต ส่วนเส้นทางเพราะเขาออกมาจากตรงนั้น เป็น สายเลือดของแม่ข้า

(จากเรื่อง นongชะเข้)

ลูกช้างเผือกมีความรักพ่อแม่ ทุกวันจะหาอาหารให้พ่อแม่กิน จนกระทั่งลูกช้างโดนจับไป อยู่ในวัง ถึงแม้จะมีอาหารดีๆ กิน ลูกช้างก็ทุกข์ใจและบอกพระราชว่าไม่อยากอยู่ในวัง เพราะ ลูกช้างยังมีพ่อแม่ที่แก่และรอลูกช้างกลับไป

(จากเรื่อง กะช่องอ้าว)

เมื่อชายหนุ่มออกจากวังก็เดินทางไปตามหมู่บ้านต่างๆ และได้ช่วยทำให้หมู่บ้านนั้นฝนตก ปลุกข้าว ปลุกพืชผักดี จนชาวบ้านยกย่องในความมีบุญบารมีของเขา และแล้วชายหนุ่มก็ได้ แต่งงานกับพระธิดาในเมืองนั้น และชายหนุ่มก็ได้กลับไปเยี่ยมแม่ของเขาในอีกเมืองหนึ่ง

(จากเรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม)

ชายกำพร้าเมื่อช่วยพระธิดาแล้วก็หนีออกจากวัง พระราชาจึงให้ทหารไปตามหาตัวชาย กำพร้าจนรู้ว่าเขาอาศัยอยู่บ้านหลังหนึ่ง เมื่อทหารไปตามตัวชายกำพร้า เขาก็ได้หนีไปซ่อนตัว ทหารจึงทำร้ายยายของเขา ชายกำพร้าจึงออกจากที่ซ่อนเพราะทนเห็นทหารทำร้ายยายไม่ได้ เขาจึงเข้าวังไปอยู่กับพระธิดา

(จากเรื่อง กว่องจี กว่องทุ่ง)

กบเมื่อได้แต่งงานกับพระธิดาคนเล็กก็ได้กลายร่างมาเป็นคน และเป็นคนที่มียุปร่างงามจนได้ดูแลบ้านเมืองต่อ หลังจากนั้นชายหนุ่มก็ได้กลับไปหายายเพื่อตอบแทนบุญคุณยายที่เลี้ยงเขามาจนเติบใหญ่ และได้เดินทางกลับไปหาแม่ที่บ้านเอาของไปให้แม่เพื่อตอบแทนบุญคุณ

(จากเรื่อง กบ)

ชายชื่อเห่เมื่อช่วยพญานาคแล้วก็ลงไปในเมืองใต้บาดาล พ่อพญานาครู้ว่าชายหนุ่มได้ช่วยชีวิตลูกของตนจึงอยากให้ของเป็นการตอบแทน ชายหนุ่มจึงขอแหวนที่มีอิทธิฤทธิ์เพื่อจะเอาไปช่วยเพื่อนมนุษย์ ตอนแรกพ่อพญานาคไม่ให้แต่เมื่อเห็นว่าชายหนุ่มได้ช่วยชีวิตลูกของตนจึงมอบแหวนให้

(จากเรื่อง จูโสะทุ)

เมื่อฤาษีเสกสุนัขให้กลายเป็นหญิงสาว และรับเป็นลูกบุญธรรมแล้ว หญิงสาวก็อาศัยอยู่กับฤาษีทำงานบ้านทุกอย่าง ตักน้ำ ทำอาหาร กวาดบ้าน ภูบ้านให้ฤาษี

(จากเรื่อง สุนัขเป็นคน)

แม่เลี้ยงเมื่อเห็นลูกชายยังไม่ตาย และตอนนี้กลายเป็นคนที่มีฐานะดีจึงเดินทางมาหาลูกที่บ้าน ลูกเลี้ยงพอรู้ว่าแม่เลี้ยงมาหาตนก็ดีใจ หาน้ำหาข้าวมาให้แม่กิน เมื่อแม่เลี้ยงจะกลับบ้านก็มอบเพชรและไถ่อีก 2 ตัว เพราะความกตัญญูของคุณ

(จากเรื่อง ลูกกตัญญู)

จากนิทานดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่ยึดมั่นในเรื่องความกตัญญูทวดที่ต่อผู้มีพระคุณ ความกตัญญูของชาวกะเหรี่ยงจะแสดงออกมาด้วยวิธีการให้ความเคารพนับถือ การยกย่อง การปรนนิบัติดูแลเอาใจใส่ให้ผู้มีพระคุณได้รับความสะดวกสบายทั้งทางกายและทางจิตใจ นอกจากนั้นนิทานยังแสดงให้เห็นว่าเมื่อคนเรามีความกตัญญูทวดที่คนนั้นก็จะประสบความสำเร็จในชีวิต ดังนิทานเรื่องกบ และเรื่องลูกกตัญญู

3.2 การเคารพนับถือผู้อาวุโส เนื่องจากผู้อาวุโสเป็นผู้ที่มีอายุและมีประสบการณ์ในชีวิต ผู้อาวุโสจะเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ให้ความคิดเห็น คอยสั่งสอนและให้ข้อเสนอแนะต่างๆ ชาวกะเหรี่ยงจึงให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโสโดยการแสดงความอ่อนน้อม ถ่อมตน หรือคอยรับใช้

นิทานที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงให้ความเคารพผู้อาวุโส ได้แก่ เรื่อง ชายแก่กับเรือ ทุยอิงเปาะ เรือ 7 ลำ สุนัขเป็นคน และ พญายักษ์กับแจรงพอง มีทั้งสิ้น 5 เรื่อง

ตัวอย่าง

คนบนเรือได้ถามชายแก่ถึงวิธีที่ทำให้เรือไม่ล่ม เมื่อชายแก่บอกวิธี คนบนเรือทุกคนก็ได้ขอบคุณชายแก่ที่ช่วยชีวิตพวกเขา ทำให้พวกเขาไม่ตาย

(จากเรื่อง ชายแก่กับเรือ)

ชายคนนั้นเมื่อแยกกันอยู่กับพี่ชายก็ออกเดินทางขึ้นไปบนภูเขา เขาได้ปีนขึ้นไปบนต้นไม้เห็นหมีป่า เขาจึงเอาก้อนหินขว้างหมีป่าตายและเอาหมีป่ากลับไปให้พี่ชายที่บ้าน

(จากเรื่อง ทุยอิงเปาะ)

คนบนเรือเมื่อเห็นปูยังอยู่บนเรือ ก็มารุมถามปูว่าจะทำอะไรที่จะทำให้เรือทั้ง 7 ลำไม่จม ปูจึงบอกวิธีการให้ ทำให้คนบนเรือทั้ง 7 ลำรอดชีวิต

(จากเรื่อง เรือ 7 ลำ)

เมื่อชายหนุ่มเห็นสุนัขที่กลายเป็นหญิงสาวก็หลงรัก จึงคิดจะพากลับบ้านเมืองของตน จึงเข้าไปบอกกับฤาษีว่าจะพาหญิงสาวกลับเมืองและแต่งงาน พอฤาษีอนุญาตเขาจึงพาหญิงสาวไป

(จากเรื่อง สุนัขเป็นคน)

แจรงฟองเมื่อเดินทางมาเจอฤาษี ก็กราบไหว้ฤาษี และบอกว่าจะมาหาความรู้และขอเรียนวิชากับฤาษี

(จากเรื่อง พญายักษ์กับแจรงฟอง)

จากนิทานข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีความอ่อนน้อมและมีความเคารพผู้อาวุโส เพราะถือว่าเป็นผู้ที่เกิดก่อน มีประสบการณ์มากกว่า และถ้าเป็นญาติพี่น้องกันด้วยแล้ว ยิ่งต้องให้ความเคารพและนับถือมากยิ่งขึ้น ดังเช่นนิทานเรื่องทุยอิงเปาะ น้องชายได้เอาหมีป่าไปให้พี่ชาย เป็นการแสดงให้เห็นว่าน้องชายมีความเคารพตักตวงต่อพี่ชาย เมื่อได้สิ่งของดีๆ มา ก็จะต้องนำไปมอบให้กับพี่ที่เป็นผู้อาวุโสกว่า

3.3 การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คือการรู้จักแบ่งปันสิ่งที่เรามีให้แก่ผู้อื่น แสดงให้เห็นความมีน้ำใจของผู้ให้ และการแบ่งปันก่อให้เกิดความสุขใจทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ

สังคมของชาวกะเหรี่ยงเป็นสังคมที่ทุกคนรู้จักคุ้นเคยกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ชาวกะเหรี่ยงจึงเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันรวมถึงคนแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้าน ชาวกะเหรี่ยงก็จะให้การต้อนรับในฐานะที่เป็นเจ้าของบ้าน หรือในกรณีที่มีการพักค้างแรม ก็จะจัดหาที่พักด้วยความจริงใจโดยไม่มีข้อรังเกียจ

นิทานที่สะท้อนให้เห็นถึงการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของคนในสังคม ได้แก่ เรื่อง สองพี่น้องสู้ชีวิต ข้างเผือก ผู้ทรงคุณธรรม พุทธรักษา จูโสะทุ และ ลูกกตัญญู มีทั้งสิ้น 6 เรื่อง

ตัวอย่าง

สองพี่น้องเห็นว่าหม่องเปรเป็นคนที่ชอบเอาไรต์เอาเปรียบชาวบ้าน กอบโกยจนแกมีช้างยาวเยอะ สองพี่น้องจึงฆ่าเสือที่เฝ้าอยู่ที่หน้าช้างของหม่องเปร และนำข้าวที่ได้มาแจกให้ชาวบ้านเท่าๆ กัน ตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านก็อยู่กันอย่างมีความสุข และแบ่งปันซึ่งกันและกัน

(จากเรื่อง สองพี่น้องสู้ชีวิต)

ช่างเผือกเมื่อจะกลับเข้าไปอยู่ในป่า ก็สั่งให้เด็กหนุ่มสร้างช้างยาว 2 ช้าง และให้นำมูลของช่างเผือกใส่ลงไปในช้างยาว เมื่อเด็กหนุ่มทำตามที่ช่างเผือกบอก ก็พบว่าในช้างยังมีเงินทองมากมาย เด็กหนุ่มจึงเอาเงินทองที่ได้ไปแจกจ่ายให้กับชาวบ้าน

(จากเรื่อง ช่างเผือก)

ชายหนุ่มเมื่อเดินทางไปยังหมู่บ้านหนึ่ง เห็นคนในหมู่บ้านกำลังเล่นยิงปืนแข่งกัน เขาก็ขอเล่นด้วย เมื่อเขาเล่นชนะเขาก็นำของรางวัลที่ได้ไปแจกจ่ายให้กับชาวบ้านจนหมด เพราะเขาไม่มีความจำเป็นต้องใช้

(จากเรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม)

เมื่อต้นข้าวของชายกำพร้าโต ได้ออกเมล็ดเป็นเงิน ชายกำพร้าก็เด็ดเมล็ดเงินเอาไปฝากคนในหมู่บ้านทุกคน

(จากเรื่อง พุคะชัว)

ชายขี้เหร่เมื่อได้แหวนวิเศษที่มีอิทธิฤทธิ์ เขาก็เอาแหวนวิเศษไปสร้างเมืองใหม่และได้ช่วยชาวบ้านที่ตกทุกข์ได้ยาก เวลาผ่านไปเขาก็แพร่สะพัดไปว่าเมืองนี้มีชายขี้เหร่ปกครองเมืองและช่วยเหลือชาวบ้าน

(จากเรื่อง จูโลเซทุ)

มีหญิงสาวมาขโมยข้าวโพดที่ไร่ของชายหนุ่ม แต่เมื่อชายหนุ่มรู้ว่าที่บ้านของหญิงสาวมีฐานะยากจนมาก ไม่มีอะไรจะกิน ชายหนุ่มก็สงสารไม่ถือโทษ และก็ให้ข้าวโพดแก่หญิงสาวไปพร้อมกับพาไปส่งที่บ้าน

(จากเรื่อง ลูกกตัญญู)

นิทานข้างต้น แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน เมื่อใครได้สิ่งของอะไรมา ก็จะแจกจ่ายแบ่งปันกันในหมู่บ้าน แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันแบบสังคมพึ่งพา

3.4 การเฝ้าหาวิชาความรู้ เนื่องจากในอดีตชาวกะเหรี่ยงขาดโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนในระบบโรงเรียน ผู้ที่ต้องการศึกษาหาความรู้จึงต้องขวนขวายหาความรู้โดยการศึกษากับผู้ที่มีความรู้ในหมู่บ้านหรือจากพระสงฆ์

นิทานที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีความตระหนักในเรื่องการใฝ่หาวิชาความรู้ เพื่อนำมาพัฒนาตนเอง ได้แก่ เรื่อง พระราชากับยักษ์ นองทูโหว่ เป่อม่องทุ่ง สุนัขเป็นคน พญายักษ์กับแจรงพอง และ นางการณี มีทั้งสิ้น 6 เรื่อง

ตัวอย่าง

พระโอรสได้ทราบทูลพระราชาวาจะขอไปเรียนวิชาหาความรู้ โดยจะออกไปเรียนกับฤาษีในป่าใหญ่ วันรุ่งขึ้นก็ออกจากวังมุ่งหน้าสู่ป่าใหญ่เพื่อพบกับฤาษี

(จากเรื่อง พระราชากับยักษ์)

กว่าผู้ว่าเป็นพระโอรสของพระราชามือหนึ่ง เมื่อโตขึ้นมากก็ได้ออกเดินทางจากเมือง เข้าป่าเพื่อจะไปเรียนวิชากับฤาษี

(จากเรื่อง นองทูโหว่)

พระราชาก็ส่งโอรสที่ฉลาดหลักแหลมและมีไหวพริบดีไปเรียนวิชากับฤาษีในป่าใหญ่เป็นเวลา 3 ปี 3 เดือน พอเรียนสำเร็จเขาก็ลาฤาษีกลับเข้าเมืองเพื่อนำวิชาความรู้ที่เรียนมาพัฒนาบ้านเมือง

(จากเรื่อง เป่อม่องทุ่ง)

มีพระราชามือหนึ่งต้องการให้โอรสไปเรียนวิชากับฤาษีในป่า จึงให้โอรสออกเดินทางไปเรียน เมื่อเขาพบกับฤาษีเขาก็รู้วิชาจนสำเร็จ

(จากเรื่อง สุนัขเป็นคน)

แจรงพองเมื่อโตขึ้น พระราชาก็บอกให้แจรงพองไปศึกษาหาความรู้ แจรงพองจึงออกเดินทางไปพบฤาษี เรียนจนสำเร็จก็กลับบ้านเมืองและได้ปกครองเมืองต่อจากบิดา

(จากเรื่อง พญายักษ์กับแจรงพอง)

สองพี่น้องเมื่อออกจากบ้านก็ได้มาอาศัยอยู่กับฤาษี และทั้งสองก็ได้ฝึกวิชากับฤาษีได้ 3 ปี จนเก่งมากสามารถปลอมตัวเป็นสัตว์ก็ได้

(จากเรื่อง นางการณี)

นิทานข้างต้น จะเห็นได้ว่าการศึกษาหาความรู้ จะเป็นการศึกษาหาความรู้กับฤาษี ซึ่งฤาษีในนิทานของชาวกะเหรี่ยงอาจเป็นสัญลักษณ์แทนผู้ที่มีความรู้ ไม่ใช่ฤาษีที่ถือเพศนักบวชก็ได้

3.5 นิยมผู้มีความสามารถ เพราะผู้ที่มีความสามารถย่อมเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตและหน้าที่การงาน ได้รับการยอมรับและยกย่องจากคนในสังคม

นิทานที่สะท้อนภาพการนิยมนิยมผู้ที่มีความสามารถ ได้แก่ เรื่อง คนอวดเก่ง ผู้ทรงคุณธรรม และ กว่องจี กว่องท่ง มีทั้งสิ้น 3 เรื่อง

ตัวอย่าง

ชายหนุ่มได้เดินทางหาคู่ต่อสู้ เมื่อมีคู่ต่อสู้ชายหนุ่มก็ชนะเพราะมีกำลังมาก แล้วชายหนุ่มก็มีลูกน้องเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ชาวบ้านในเมืองละแวกนั้นจึงให้เขาขึ้นมาดูแลเมืองและเขาก็ได้เป็นพระราช

(จากเรื่อง คนอวดเก่ง)

ชายหนุ่มเมื่อเดินทางไปยังหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่ง เขาเห็นชาวบ้านกำลังเล่นสบบ้างแข่งขันกัน และพนันกันด้วยเงินทอง เขาก็ขอเล่นบ้างโดยบอกว่าถ้าเขาชนะเขาขออาหารแค่มื้อเดียว เมื่อชายหนุ่มเล่นสบบ้างชนะ ทำให้คนในหมู่บ้านพากันตะลึงในความสามารถ ความเก่ง และความมีไหวพริบของเขา

(จากเรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม)

พระธิดาชอบชายกำพร้าจึงชวนให้ชายกำพร้าไปอยู่ด้วยกันที่วัง เพราะชายกำพร้าได้ช่วยเหลือตนด้วยการอาสาฆ่านกยักษ์และพาพระธิดากลับเมือง

(จากเรื่อง กว่องจี กว่องท่ง)

เนื้อหาในนิทานได้กล่าวยกย่องคนที่มีความสามารถ จนได้รับการยอมรับจากคนในสังคม เพราะต้องการปลูกฝังให้เยาวชนฟังแล้วเกิดการเอาอย่าง อยากมีความสามารถ อยากเป็นผู้นำ และอยากให้คนยกย่อง นับเป็นภูมิปัญญาของผู้เล่านิทานที่ต้องการกระตุ้นเยาวชนให้เป็นคนเก่งมีความสามารถ

3.6 ความขยัน ผู้ที่มีความขยันย่อมประสบความสำเร็จในชีวิต แต่ถ้าเป็นคนที่เกี่ยวข้องร้านก็จะประสบความสำเร็จมาก

นิทานที่สะท้อนภาพการนิยมนิยมชมชอบคนที่มีความขยัน ได้แก่ เรื่อง จูโสะทู่ และ ชายขี้เกียจผู้มีวาสนา มีทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ตัวอย่าง

พระธิดาคนสุดท้ายต้องได้เลือกชายหนุ่มขี้เหร่เป็นคู่ครอง เพราะเห็นว่าเป็นคนที่ขยันทำมาหากินและมีความเมตตา

(จากเรื่อง จูโสะทู่)

ชายซีเกียจเมื่อได้แต่งงานกับพระธิดาก็เข้าไปอยู่ในวัง เมื่อเวลาผ่านไปพระราชาก็เห็นว่าชายหนุ่มคนนี้เป็นคนไม่มีความคิด ความขยัน จึงให้ออกจากวังไปพร้อมกับพระธิดา
(จากเรื่อง ชายซีเกียจผู้มีวาสนา)

เนื้อหาในนิทานกล่าวว่าคนที่มีความขยัน เป็นคนที่ใครๆ ก็ต้องการ และความขยันยังเป็นคุณสมบัติหนึ่งของการเลือกผู้ที่เหมาะสมมาเป็นคู่ครอง แต่ถ้าผู้ใดไม่มีความขยัน คนผู้นั้นก็อาจไม่เป็นที่ชื่นชอบของคนในสังคม

3.7 การมีอิสระในการเลือกคู่ครอง ในการเลือกคู่ครองของชาวกะเหรี่ยง จะเป็นการตัดสินใจเองของคนหนุ่มสาวหรืออาจจะปรึกษาพ่อแม่ก่อนก็ได้ เมื่อทั้งสองมีความรักต่อกัน และตกลงที่จะเป็นคู่ครองกันก็จะบอกให้ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายทราบ

การพิจารณาคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นคู่ชีวิตของชาวกะเหรี่ยงนั้น ถ้าเป็นฝ่ายชายจะพิจารณาจากความประพฤติปฏิบัติ เช่น มีความขยัน อดทน และต้องมีความเป็นผู้นำ เพราะจะต้องมาเป็นผู้นำครอบครัว ถ้าเป็นฝ่ายหญิง จะดูจากการเป็นแม่ศรีเรือน

นิทานที่สะท้อนภาพให้เห็นถึงความมีอิสระในการเลือกคู่ครองของคนหนุ่มสาว ได้แก่ เรื่อง ชายซีเกียจผู้มีวาสนา นองชะเข้ พุควะ นองทูโหว่ จะพู จูโสะทู และ เป่อม่องท่ง มีทั้งสิ้น 7 เรื่อง

ตัวอย่าง

พระธิดาได้ออกมาเยี่ยมชาวบ้าน ระหว่างทางได้เห็นชายหนุ่มคนหนึ่งก็หลงรัก และได้ขอชายหนุ่มแต่งงานในที่ที่สุด
(จากเรื่อง ชายซีเกียจผู้มีวาสนา)

นองชะเข้เป็นหญิงสาวสวยคนหนึ่งในหมู่บ้าน จึงมีชายหนุ่มเดินทางมาเพื่อขอนางแต่งงาน โดยจะต้องผ่านการคัดเลือก 2 ด้าน ด้านแรกเป็นด้านที่พ่อแม่ของนางนองชะเข้ทดสอบ และด้านที่สองเป็นด้านที่นางนองชะเข้เป็นผู้ที่คัดเลือก เป็นการแสดงให้เห็นว่านางนองชะเข้มีอิสระในการเลือกคู่ครองของตนเอง

(จากเรื่อง นองทูโหว่)

ชายหนุ่มเมื่อกลับมาถึงบ้านเห็นหญิงสาวคนหนึ่งอยู่บ้านกำลังหุงข้าวทำอาหาร เขาตกใจแต่เมื่อรู้ว่าหญิงสาวคนนั้นออกมาจากเงาข้าง เขาก็หลงรักและได้ขอนางแต่งงาน

(จากเรื่อง พุควะ)

พระโอรสเมื่อไปเรียนวิชากับฤาษีก็ได้พบกับนางนองทูโหว่ หญิงสาวที่ฤาษีเลี้ยงไว้ ทั้งสองคนได้ชอบพอกันและก็ได้แต่งงานกัน

(จากเรื่อง นองทูโหว่)

พระธิดาทั้ง 7 องค์ เมื่อถึงเวลาที่ต้องเลือกคู่ครอง พี่ๆ ทั้ง 6 ก็เลือกได้คู่ครองที่เหมาะสมกับตัวเองและมีฐานะดี ส่วนพระธิดาคนสุดท้ายต้องได้เลือกจะพู เพราะเห็นว่านางงามสง่า และกลัวว่าจะพูจะถูกชาวบ้านจับไปกินเป็นอาหาร

(จากเรื่อง จะพู)

พระธิดา 7 องค์ เมื่อถึงเวลาเลือกคู่ครองก็มีชายหนุ่มเดินทางมาสู่ขอ พี่ๆ ทั้ง 6 ก็เลือกคู่ได้เหมาะสมกับตนเอง ส่วนน้องคนเล็กได้เลือกชายหนุ่มที่มีหน้าตาซีเหร่ เพราะเห็นว่าเขาเป็นคนที่ยืนทำมาหากิน

(จากเรื่อง จูโสะทุ)

พระโอรสเมื่อถึงเวลาที่ต้องเลือกคู่ครอง ชายหนุ่มก็ได้ออกเดินทางไปดูตัวนางเบ่อมองทุ่ง เพื่อจะขอนางแต่งงาน เพราะได้ยินข่าวมาว่านางเบ่อมองทุ่งเป็นหญิงที่มีหน้าตาผิวพรรณสวยงาม

(จากเรื่อง เบ่อมองทุ่ง)

นิทานได้แสดงให้เห็นว่าการเลือกคู่ครองของชาวกะเหรี่ยง ถ้าเป็นฝ่ายชายจะพิจารณาจากความขยันในการทำมาหากิน ฐานะทางการเงิน ถ้าเป็นฝ่ายหญิงจะพิจารณาจากการปรนนิบัติสามี การเป็นแม่ศรีเรือน และรูปร่างหน้าตา

ค่านิยมที่ปรากฏในนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา เป็นค่านิยมที่ต้องการบอกให้คนในสังคมประพฤติและปฏิบัติตาม ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที การเคารพผู้อาวุโส การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การใฝ่หาวิชาความรู้ การเป็นผู้มีความสามารถ และความขยัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกสังคมต้องการให้เกิดขึ้นกับคนในสังคมของตนเอง จึงได้สะท้อนค่านิยมต่างๆ เหล่านี้เข้าไปในเนื้อหาเพื่อให้ผู้ที่ฟังนิทานนอกจากจะได้รับความสนุกสนานแล้ว ยังได้แนวคิดเพื่อนำไปปฏิบัติตามด้วย

4. ประเพณี

กึ่งแก้ว เพ็ชรราช (2545: 289) กล่าวว่า ประเพณีคือสิ่งที่คนส่วนใหญ่ในสังคมใดสังคมหนึ่งประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานานจนเป็นที่ยอมรับ และมีแบบแผนในการปฏิบัติอย่างเดียวกัน เป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งทางสังคมในการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ศีลธรรมและจริยธรรม จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งของสังคมนั้นๆ

อารี ถาวรเศรษฐ์ (2546: 226) กล่าวว่า ประเพณีคือความเชื่อของกลุ่มชนที่มีผลต่อการจัดพิธีกรรมประกอบความเชื่อ ความศรัทธาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อของชาวบ้าน เป็นพิธีกรรมที่มีผลต่อจิตใจของกลุ่มชน เป็นที่ยอมรับ ปฏิบัติและยึดถือ เป็นแบบฉบับสืบทอดติดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

จากคำกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ประเพณี คือ การปฏิบัติตนของสมาชิกในสังคมที่มีการจัดพิธีกรรม เพื่อประกอบความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ซึ่งยึดถือและปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับติดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน

ชาวกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา เป็นชาวกะเหรี่ยงที่นับถือพุทธศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ตามความเชื่อดั้งเดิม ดังนั้นประเพณีของชาวกะเหรี่ยงจึงมีลักษณะเฉพาะตน คือเป็นประเพณีที่ผสมผสานระหว่างพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม จากการศึกษาניתาน พบว่าניתานได้สะท้อนให้เห็นประเพณีแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีการเกิด ประเพณีการรับแขก ประเพณีสงกรานต์ และประเพณีการผูกข้อมือ ดังนี้

4.1 ประเพณีแต่งงาน ถือเป็นประเพณีที่มีความสำคัญของบุคคล 2 คน ที่จะประกาศให้รับรู้ทั้งสองพร้อมที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะหนุ่มสาวชาวกะเหรี่ยงเมื่อตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ทั้งสองก็จะบอกญาติผู้ใหญ่ให้รับรู้ เพราะชาวกะเหรี่ยงมีข้อกำหนดสำคัญว่า ไม่ควรมีการได้เสียกันก่อนแต่งงาน ถ้าเกิดขึ้นต้องมีการขอขมาต่อบรรพบุรุษและต้องจัดงานแต่งงานทันที

จากการศึกษาניתานกะเหรี่ยง พบว่าเนื้อหาในניתานไม่ได้กล่าวถึงพิธีการในการแต่งงาน เพียงแต่กล่าวว่าเมื่อชายหญิงตกลงใจว่าจะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ทั้งสองจะต้องทำพิธีแต่งงานกัน เพราะถ้าไม่แต่งงานเพียงแต่อยู่กินด้วยกันเฉยๆ ก็อาจเกิดการผิดผี และทำให้เกิดอาเพศได้

ניתานที่สะท้อนภาพถึงการแต่งงาน ได้แก่ เรื่อง ชายขี้เกียจผู้มีวาสนา กบ พุควะนองทุโหว่ จูโสะทุ พุยอึงเปาะ และ ลูกกตัญญู มีทั้งสิ้น 7 เรื่อง

ตัวอย่าง

พระธิดาได้ออกมาเยี่ยมชาวบ้านระหว่างทางได้เห็นชายหนุ่มคนหนึ่งก็หลงรัก และได้ขอชายหนุ่มแต่งงานในที่สุด

(จากเรื่อง ชายขี้เกียจผู้มีวาสนา)

กบอยากได้ภรรยาเป็นพระธิดา ยายจึงเข้าวังไปถามพระธิดา พระธิดาคณสุทนต์ตอบตกลงต่อมากบจึงได้แต่งงานกับพระธิดา

(จากเรื่อง กบ)

หลังจากที่ชายหนุ่มรู้ว่าหญิงสาวที่ทำกับข้าวให้เขากินออกมาจากงาช้าง เขาก็หลงรักและได้แต่งงานกับหญิงคนนั้น

(จากเรื่อง พุควะ)

พระโอรสเมื่อเจอกับนางนองทูโหว่เด็กสาวที่ถาญีเลี้ยงไว้ เห็นว่าเป็นผู้หญิงที่สวยงาม ก็ชอบพอกับนางนองทูโหว่ และทั้งสองคนก็ได้แต่งงานกัน

(จากเรื่อง นองทูโหว่)

ชายซีเหร่ได้ขอพระธิดาคนเล็กแต่งงาน และให้อภัยทุกสิ่งทุกอย่างที่พระธิดาทำรวมทั้งพระบิดาด้วย เพราะเห็นว่าคนเราหลงผิดกันได้ ต่อมาทั้งสองคนก็ได้แต่งงานและอยู่ครองเมืองด้วยกันอย่างมีความสุข

(จากเรื่อง จูโสะทุ)

พระราชินีได้จัดงานแต่งงานให้ลูกสาว ได้เชิญเจ้าเมืองต่างๆ ให้มาร่วมงาน ได้ทำอาหารเลี้ยง มีข้าว แกง และยาอึ้งที่

(จากเรื่อง ทูยอึ้งเปาะ)

ชายหนุ่มสังเกตเห็นหญิงสาวที่ขโมยข้าวโพดมีหน้าตาที่สวยงาม จึงให้ข้าวโพดหญิงสาวและพาไปส่งที่บ้าน เมื่อไปถึงบ้านก็ต้อน้ำที่หญิงสาวเอามาให้ และเขาก็ขอหญิงสาวแต่งงานอยู่ด้วยกัน

(จากเรื่อง ลูกกตัญญู)

จากนิทานดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าหญิงชายชาวกะเหรี่ยงเมื่อตกลงใจว่าจะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ก็จะจัดพิธีแต่งงานขึ้น การแต่งงานจะมีการบอกกล่าวให้ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายรับรู้ เมื่อรับรู้แล้วจึงจัดพิธี การจัดพิธีแต่งงานคู่บ่าวสาวอาจเป็นผู้เตรียมงานเอง หรือญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายช่วยเตรียมงานก็ได้

พิธีแต่งงานของชาวกะเหรี่ยง ตามประเพณีฝ่ายชายจะเตรียมเงินจำนวน 2.50 บาท ใส่ไว้ในขันที่ตั้งอยู่ข้างหน้าเจ้าบ่าวเจ้าสาว จะมีการผูกข้อมือโดยให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงเป็นผู้ผูกข้อมือก่อน และจะมอบเงินใส่ไว้ในขัน เพื่อให้เป็นขวัญถุงหรือเป็นทุนตั้งหลักในการประกอบอาชีพ ต่อจากนั้นพ่อแม่ฝ่ายชายก็จะปฏิบัติเช่นเดียวกับพ่อแม่ฝ่ายหญิง แล้วจึงถึงญาติพี่น้องเพื่อน จนครบทุกคน เมื่อเสร็จพิธีเจ้าสาวจะงอมือเจ้าบ่าวเข้าห้องนอน และต้องอยู่ร่วมกันตลอดเป็นเวลา 3 วัน 3 คืน โดยทั่วไปแล้วฝ่ายชายจะต้องไปอยู่ร่วมกับครอบครัวของฝ่ายหญิง

4.2 ประเพณีงานศพ โดยทั่วไปเมื่อมีคนตายภายในบ้าน ถ้าผู้ที่ตายตายด้วยโรคติดต่อร้ายแรง ก็จะมีการฝังหรือเผาให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 1 วัน หากตายด้วยอุบัติเหตุ นอกบ้านหรือตายที่โรงพยาบาล จะไม่นิยมนำศพมาบำเพ็ญกุศลที่บ้าน แต่จะนำไปบำเพ็ญกุศลที่วัด เป็นเวลาอย่างน้อย 3 คืนแล้วแต่ฐานะทางบ้าน เวลากลางคืนจะมีพิธีทางสงฆ์เพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับ จากนั้นจะมีการละเล่นพื้นบ้าน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ให้เจ้าภาพไม่เหงาหรือเกิดความเศร้าโศกเสียใจ เมื่อถึงกำหนดวันเผาศพจะมีการเคลื่อนศพไปเผายัง

สถานที่ที่เตรียมไว้ และให้พระเป็นผู้ที่จุดไฟเผา จากการศึกษานิทาน พบว่านิทานได้กล่าวถึงการจัดงานศพ โดยการนำศพไปทำบุญและทำพิธีที่วัด

นิทานที่สะท้อนภาพประเพณีงานศพ ได้แก่ เรื่อง หงิงใจบาป งูเหลือม เป๋อม่องทุ่ง และ พุเคว รวมทั้งสิ้น 4 เรื่อง

ตัวอย่าง

จนในวันรุ่งขึ้นคนในหมู่บ้านก็ได้พบศพยายจมน้ำตาย ลุกๆ หลานๆ ที่เหลือจึงนำศพยายกลับไปทำบุญและทำพิธีที่วัด

(จากเรื่อง หงิงใจบาป)

หลังจากที่สามีตาย ภรรยา ก็ไปทำบุญงานศพของสามี เมื่อถึงเวลาเผาศพก็มีชาวบ้านมาร่วมงานเผาศพหลายคน ภรรยาก็ได้กระโดดลงไปในกองไฟตายตามสามีไป

(จากเรื่อง งูเหลือม)

พระโอรสได้เดินทางเข้าหมู่บ้านเพื่อจะไปรับนางเป๋อม่องทุ่ง ระหว่างเข้าหมู่บ้านเขาได้ยินเสียงกลองดังมาจากในหมู่บ้านและมีงานที่เสียงดังมาก เขาจึงถามเด็กๆ ในหมู่บ้าน เด็กตอบว่า ในหมู่บ้านมีงานเผาศพหญิงที่ดังมากที่สุดในหมู่บ้าน

(จากเรื่อง เป๋อม่องทุ่ง)

หลังจากที่มีการเผาศพแล้ว ชาวกะเหรี่ยงยังมีการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ดังปรากฏในนิทานเรื่อง พุเคว

ตัวอย่าง

พี่ชายเมื่อถูกดินดูดจมหายลงไปในดิน น้องชายจึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้พี่และแม่ของตนที่ตายไปแล้ว

(จากเรื่อง พุเคว)

จากนิทานข้างต้น สรุปได้ว่าเมื่อมีคนตาย ชาวกะเหรี่ยงจะนิยมตั้งศพเพื่อบำเพ็ญกุศลให้ จากนั้นจะมีการเผาศพ และทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับพิธีของไทย

ส่วนเรื่องการตายตามสามีจากนิทานเรื่องที่ 30 ภรรยาได้กระโดดลงในกองไฟตายตามสามีนั้น จากการสอบถามชาวบ้านไม่พบว่ามีคนเชื่อในเรื่องนี้ อาจจะเป็นการรับอิทธิพลจากสื่อวัฒนธรรมอื่นที่เข้ามายังหมู่บ้าน จึงนำเอาโครงเรื่องมาเล่าเป็นนิทาน

4.3 ประเพณีรับแขก เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยดี เป็นกันเองและเป็นมิตรกับคนทั่วไป ชอบการพูดคุย ไม่ว่าจะเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกันหรือคนแปลกหน้าที่เข้ามา เมื่อมีแขกมาเยี่ยมบ้าน เจ้าของบ้านจะเรียกแขกขึ้นบ้านแล้วจัดหาของมารับรอง ซึ่งจะเป็นอาหาร น้ำ หมาก

นิทานที่สะท้อนให้เห็นประเพณีรับแขก ได้แก่ เรื่อง พุควะ และ ลูกกตัญญู มีทั้งสิ้น 2 เรื่อง

ตัวอย่าง

น้องชายเมื่อเห็นพี่ชายของตนเดินมาที่บ้านและจำตนเองไม่ได้ น้องชายก็ไม่ได้พูดว่าอะไร แต่ก็ได้หาข้าวหาปลาให้พี่กิน

(จากเรื่อง พุควะ)

แม่เลี้ยงได้เดินทางมาหาลูกเลี้ยงที่บ้าน พอลูกรู้เรื่องเขาก็หาข้าวหาน้ำมาให้แม่เลี้ยงกิน

(จากเรื่อง ลูกกตัญญู)

4.4 ประเพณีผูกข้อมือ การผูกข้อมือเรียกขวัญ ภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า “ไขจุหล่าเขวาะ” เป็นการเรียกขวัญให้กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว ด้วยความเชื่อดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงที่มีมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมีความเชื่อในเรื่องวิหล่า วิหล่าในความหมายของชาวกะเหรี่ยง คือจิตวิญญาณที่ก่อให้เกิดอาการต่างๆ ถ้าวิหล่าอยู่ในร่างกาย สุขภาพร่างกายก็จะเป็นปกติสุข แต่ถ้าวิหล่าออกจากร่างกายไปเมื่อใด ร่างกายก็จะไม่สดชื่น อาจทำให้เจ็บไข้ได้ วิหล่าจึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “ขวัญ” ของคนไทย ดังนั้นชาวกะเหรี่ยงจึงต้องมีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับวิหล่าเพื่อเรียกวิหล่ากลับสู่เจ้าของด้วยการผูกข้อมือ และประเพณีของชาวกะเหรี่ยงเพื่อเรียกวิหล่ากลับมาสู่เจ้าของ คือพิธีผูกข้อมือประจำปี

สมชาย ศรีสุข (2544: 133-142) กล่าวว่า ประเพณีผูกข้อมือเป็นประเพณีที่จัดขึ้นในเดือน 9 ของทุกปี วันที่จัดไม่กำหนดแน่นอน แล้วแต่ผู้อาวุโสของหมู่บ้านจะตกลงเลือกวันที่เหมาะสมและหมู่บ้านมีความพร้อมในการทำพิธี เช่น สถานที่ อุปกรณ์ งบประมาณ ฯลฯ เพราะในการจัดงานแต่ละครั้งจะมีชาวกะเหรี่ยงจากหมู่บ้านอื่นๆ มาร่วมงานด้วย

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบพิธี มีดังนี้

1. ด้ายแดง ด้ายขาว
2. ไม้คนข้าว ใช้สำหรับเคาะถาดเพื่อเรียกขวัญ
3. กล้วยน้ำว่า หมายถึง การสืบทอดมรดกชั่วลูกชั่วหลาน
4. อ้อย หมายถึง มีอุปนิสัยอ่อนโยน อ่อนหวาน
5. งาสีดำ หมายถึง การรักษาเผ่าพันธุ์ให้คงอยู่ได้ยาวนาน

6. น้ำ หมายถึง การชำระจิตใจให้บริสุทธิ์
7. ข้าว หมายถึง การรวมพลัง รวมกลุ่ม
8. ทองโยะ คือข้าวเหนียวหนึ่งมาตำผสมกับงาดำและเกลือ หมายถึงการยึดเหนี่ยว ความสามัคคี
9. ข้าวเหนียวคลุกมะพร้าวผสมเกลือ บั๊นเป็นรูปทรงกลม หมายถึง การรวมกลุ่ม ให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน
10. ใบโพวี หมายถึง การให้ความชุ่มชื้น ร่มเย็น
11. ดอกไม้ป่า หมายถึง การแพร่กระจายไปทั่วทุกสารทิศ
12. ถาดหรือกระดัง ไว้สำหรับใส่ของทั้ง 11 ชนิดลงในถาด

พิธีการในการผูกข้อมือเริ่มจากผู้ที่มาร่วมงานจะมารวมตัวกันที่วัด โดยทุกคนจะสวมใส่ชุดกะเหรี่ยง เมื่อรับศีลรับพรจากพระเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้อาวุโสที่ชาวบ้านนับถือจะนำอุปกรณ์ที่ใช้เรียกขวัญ คือไม้คนข้าวมาเคาะบริเวณหัวบันไดวัด พร้อมกับกล่าวคำเรียกขวัญให้กับทุกคนที่มาในงาน เมื่อผู้อาวุโสกล่าวคำเรียกขวัญให้กับทุกคนแล้ว จะเริ่มทำการผูกข้อมือ โดยให้คนสูงอายุผูกก่อน จากนั้นจึงเรียกคนหนุ่มสาวมาสลับผูกข้อมือให้กับเพศตรงข้าม เมื่อผูกข้อมือเสร็จเรียบร้อยแล้วทุกคนที่มาร่วมงานจะรับประทานอาหารจากสิ่งของที่อยู่ในถาด

จากการศึกษานิทาน พบว่านิทานเรื่อง ทำไมต้องผูกข้อมือ ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของประเพณีผูกข้อมือ ดังนี้

ตัวอย่าง

กะเหรี่ยงฝ่ายน้องจะข้ามมาอาศัยอยู่ในประเทศไทยจึงบอกกะเหรี่ยงฝ่ายพี่ว่า เพื่อให้รู้ว่าเราเป็นกะเหรี่ยงพวกเดียวกัน ฉะนั้นเมื่อถึงเดือนสิงหาคมของทุกปีเราจะมีกาผูกข้อมือกัน ไม่ว่าเราจะอยู่ที่ไหนเราจะได้ว่าเราเป็นกะเหรี่ยงพวกเดียวกัน จึงมีการผูกข้อมือเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน
(จากเรื่อง ทำไมต้องผูกข้อมือ)

ในปัจจุบันประเพณีการผูกข้อมือเป็นประเพณีที่สร้างความสามัคคี ความรักของคนในหมู่บ้าน คนหนุ่มสาวที่ออกไปทำงานต่างถิ่น เมื่อถึงเวลาที่หมู่บ้านจัดงานผูกข้อมือก็จะเดินทางกลับมาที่หมู่บ้านของตนเพื่อร่วมงาน

4.5 ประเพณีสงกรานต์ ช่วงเดือนเมษายนของทุกปี ประมาณวันพระขึ้นเดือน 5 หรือบางปีอาจเป็นเดือน 6 ชาวกะเหรี่ยงจะจัดงานประเพณีบุญสงกรานต์หรือภาษากะเหรี่ยงเรียกว่า “โบวส้องกร่อง” การจัดงานสงกรานต์ของแต่ละหมู่บ้านจะจัดไม่พร้อมกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นๆ มาร่วมงานได้

นิทานที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีประเพณีสงกรานต์ ได้แก่ เรื่อง เชว

ตัวอย่าง

นานแล้วในช่วงวันสงกรานต์ มีพระราชองค์หนึ่งไปเที่ยวป่าและได้เดินขึ้นไปต้นน้ำใน
ป่าใหญ่

(จากเรื่อง เชว)

ระยะเวลาในการจัดงานสงกรานต์จะใช้เวลาในการจัดงานทำบุญหลายวัน เริ่มจาก
เมื่อถึงวันงานช่วงเช้าชาวบ้านจะนำอาหารถวายแก่พระสงฆ์ ผู้สูงอายุในหมู่บ้านจะเข้าวัดเพื่อถือ
ศีล ฟังธรรม ช่วงสายจะมีการละเล่นของคนในหมู่บ้านเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์และความ
สนุกสนาน เช่น เล่นสบ้า ฟุตบอล การแสดงรำตง เป็นต้น ต่อจากนั้นมีการสงน้ำ
พระพุทธรูป และพระสงฆ์ โดยการสงน้ำพระสงฆ์ ชาวบ้านจะนั่งคุกเข่าก้มหลังเรียงตัวกันเป็น
ทางเดินจากศาลาไปยังที่สงน้ำพระ เพื่อให้พระสงฆ์เดินเหยียบหลังโดยที่เท้าของท่านไม่แตะพื้น
ดิน ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าจะได้บุญมาก หลังจากสงน้ำพระเสร็จแล้ว ชาวบ้านแต่ละครอบครัว
จะมีการรดน้ำขอมาและขอพรจากผู้เฒ่าผู้ใหญ่ในครอบครัวของตนโดยลูกหลานในบ้าน ต่อจาก
นั้นชาวบ้านจะมาทำบุญที่วัด รับศีล ท้าวตรสวมนต์ และมีการละเล่นต่างๆ

5. การละเล่น

สุภารัตน์ กรทอง (2540: 266) กล่าวว่ากิจกรรมการละเล่นก่อให้เกิดความ
สนุกสนานเพลิดเพลินเป็นที่รู้จัก นิยมเล่นกันในท้องถิ่นและสืบทอดกันมา เป็นการใช้เวลาว่างให้
เกิดประโยชน์ ในบางครั้งอาจนำกิจกรรมเหล่านี้มาเล่นกันในงานเทศกาลต่างๆ ที่จัดขึ้นในท้องถิ่น
เป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม

การละเล่นเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนานรื่นเริง โดยรูปแบบของการละเล่นจะ
ปรากฏออกมาในลักษณะต่างๆ ตามวัฒนธรรมของท้องถิ่นตน การละเล่นจึงเป็นการสร้างความ
สามัคคีของคนในสังคม เป็นการพักผ่อนหย่อนใจทำให้ผ่อนคลายจากความตึงเครียด เนื่องจาก
การทำงานในชีวิตประจำวัน ความสนุกสนานนี้อาจเกิดจากการดูผู้อื่นเล่น หรือเกิดจาก
การละเล่นด้วยตนเองก็ได้ ดังนั้นการละเล่นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งในชีวิตของมนุษย์
นิทานได้สะท้อนให้เห็นการละเล่นของชาวกะเหรี่ยง ดังนี้

5.1 การเล่นเกม เป็นการละเล่นชนิดหนึ่งที่นิยมเล่นกันในช่วงเทศกาลสงกรานต์ในอดีตเป็นการเล่นที่เปิดโอกาสให้คนหนุ่มสาวได้พบปะกันอย่างใกล้ชิดโดยใช้เกมเป็นสื่อ

อุปกรณ์ในการเล่นเกม

1. เกมบั้ง มักจะใช้ลูกบั้งจริงๆ มีลักษณะกลมแบน สีน้ำตาลเข้มออกดำ เปลือกแข็งมาก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3-4 เซนติเมตร และหนาประมาณ 1.0-1.05 เซนติเมตร จำนวนลูกบั้งตั้งขึ้นอยู่กับจำนวนผู้เล่นแต่ละฝ่าย ลูกบั้งตั้งจำนวน 5 ลูก ต่อ คน หนึ่งคน ถ้าฝ่ายหนึ่งมีผู้เล่น 5 คน จะมีลูกบั้งตั้งจำนวน 25 ลูก นำลูกบั้งตั้งตามแต่จำนวนผู้เล่นวางเรียงเป็นแถวยาวทั้งสองฝ่าย

2. เกมบั้ง ขาวกะเหรี่ยงเรียกว่า “ต้อ” ทำจากแก่นไม้เนื้อแข็ง มีลักษณะกลมแบนขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 10-12 เซนติเมตร หนาประมาณ 2 เซนติเมตร ด้านหนึ่งแบน อีกด้านหนึ่งนูนกลมเป็นรูปหลังเต่า

การเล่นเกมของขาวกะเหรี่ยง จะแบ่งผู้เล่นออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายละ 4-5 คน ยืนอยู่ฝั่งตรงกันข้ามกัน จากนั้นผู้เล่นทั้ง 2 ฝ่ายจะตกลงกันว่าฝ่ายใดเป็นผู้เริ่มเล่นก่อน เมื่อตกลงกันได้ ผู้เล่นทั้ง 2 ฝ่ายจะถือลูกบั้ง หรือ “ต้อ” คนละ 5 ลูก จากนั้นจะปาต้อไปฝั่งตรงข้ามเพื่อให้โดนลูกบั้งตั้งจนล้ม เมื่อปาต้อครบตามจำนวนผู้เล่นของฝ่ายตนแล้ว ก็จะเป็นโอกาสของผู้เล่นฝ่ายตรงข้ามได้ปาต้อบ้าง ฝ่ายใดปาบั้งตั้งจนล้มได้ครบ ถือว่าฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายชนะ

นิทานที่สะท้อนภาพการเล่นเกม ได้แก่ เรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม

ตัวอย่าง

หลังจากที่ชายหนุ่มออกจากวัง เขาก็ได้เดินทางไปหมู่บ้านแห่งหนึ่ง พอใกล้ค่ำเขาได้เห็นบ้านหลังหนึ่งมีแสงไฟสว่างไสว เขาจึงเดินทางเข้าไปในบ้านหลังนั้นและเห็นว่ามีชายหนุ่มในหมู่บ้านกำลังเล่นเกมแข่งขันกัน เขาอยากเล่นจึงขอเล่นบ้าง

(จากเรื่อง ผู้ทรงคุณธรรม)

การเล่นเกมของขาวกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา ส่วนมากจะเล่นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยจะเล่นแข่งกับทีมจากหมู่บ้านอื่นเพื่อสร้างความสามัคคี ไม่นิยมเล่นแข่งกับคนในหมู่บ้านเดียวกัน

5.2 การละเล่นนิทาน การละเล่นนิทานเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟัง เป็นกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ประกอบ เพียงแต่ขอให้ผู้เล่นนิทานได้ ในอดีตการละเล่นนิทานของขาวกะเหรี่ยงมักจะเล่ากันในช่วงเวลากลางวัน ซึ่งเป็นเวลาที่ทุกคนเสร็จจากการ

ทำงาน และได้อยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันในครอบครัว การนั่งล้อมวงสนทนา และเล่นนิทานจึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจจากผู้รอบข้างได้เป็นอย่างดี

นิทานที่สะท้อนภาพการเล่นนิทาน ได้แก่ เรื่อง หม่อมงาชะโคร

ตัวอย่าง

พระโอรสเมื่อเดินทางหาแก้งจนค้ำยังไม่พบ ก็รู้สึกเมื่อยมาก จึงให้ชายยากจนเหยียบตนให้หายเมื่อย และบอกว่าถ้าตนหายเมื่อยจะเล่นนิทานให้ฟัง หม่อมงาชะโครได้ยินว่าลูกของพระราชาก็เล่นนิทานก็ชวนลูกหลานไปนั่งฟัง

(จากเรื่อง หม่อมงาชะโคร)

5.3 การเล่นดนตรีและการร้องเพลง การเล่นดนตรีและการร้องเพลง เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกน้อมรับจากการได้ยินได้ฟัง เป็นการแสดงออกทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจากการศึกษานิทาน พบว่านิทานได้สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงชอบการร้องเพลง โดยเนื้อเพลงเป็นการบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ และยังชอบการเล่นเครื่องดนตรี ซึ่งเครื่องดนตรีที่พบในนิทาน คือ เมตารี และ กลอง

นิทานที่สะท้อนภาพการเล่นดนตรี ได้แก่ เรื่อง นองทุโหว่ เป่อมองทุ่ง เสือสมิง และ พญายักษ์กับแจรงพอง มีทั้งสิ้น 4 เรื่อง

ตัวอย่าง

นองทุโหว่หลังจากที่เอาชนะชีวิตแล้ว ก็ได้ไปอยู่กับพ่อแม่มบนสวรรค์ นองทุโหว่ได้หัดเล่นเมตารีเพราะรู้ว่ายักษ์ไม่ชอบฟัง เมื่อทั้งคู่ได้มาเจอกันอีกครั้ง นองทุโหว่จึงเล่นเมตารี ยักษ์เมื่อได้ยินเสียงมันจึงเหาะหนีไป

(จากเรื่อง นองทุโหว่)

พระโอรสเมื่อเดินทางเข้าหมู่บ้านก็ได้ยินเสียงกลองดังมาจากในหมู่บ้านและมีงานที่เสียงดังมาก เขาจึงถามเด็กๆ ในหมู่บ้าน เด็กตอบว่าในหมู่บ้านกำลังมีงานเผาศพ

(จากเรื่อง เป่อมองทุ่ง)

ชายหนุ่มเมื่อรู้ว่าแม่ของหญิงคนรักใช้ให้ลูกสาวไปอยู่ที่ไร่ เขาก็ไปหาหญิงคนรักที่ไร่โดยเอาเมตารีไปด้วย เมื่อไปถึงเขาเห็นหญิงคนรักตายเพราะเสือสมิง เขาจึงลงมาจากไร่และมาที่บ้านของหญิงคนรัก เขาเล่นเมตารีและร้องเพลงให้แม่ฟังโดยที่เนื้อหาในเพลงเป็นเรื่องเกี่ยวกับคนที่อยู่หมู่บ้านเดียวกันไม่ชอบ ให้ลูกสาวไปอยู่ที่ไร่ เสือโคร่งมันอยู่บนนั้นก็ฆ่าลูกสาวตายแล้ว

(จากเรื่อง เสือสมิง)

ลิ่งได้มอบเส้นผมและกลอง 1 ใบให้กับเด็กกำพร้า และสั่งว่าถ้ามีเหตุการณ์ร้ายให้ตีกลอง
ใบนี้ ลิ่งจะไปช่วยอีกแรง

(จากเรื่อง พญายักษ์กับแจรงพอง)

นิทานได้กล่าวถึงเครื่องดนตรี 2 ชนิด คือ เมตารี ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่
ได้รับอิทธิพลมาจากกะเหรี่ยงฝั่งประเทศพม่า เป็นเครื่องดีดที่มีลักษณะเหมือนแมนโดลิน มีสาย
6 สาย ตัวเมตารีทำด้วยไม้ มีรูปทรงคล้ายหยดน้ำ จากการพิจารณาศัพท์ “เมตารี” น่าจะมี
ที่มาจาก “แมนโดลิน” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ชาวตะวันตกนำเข้ามาในสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์
และชุมชนกะเหรี่ยง

จรัญ กาญจนประดิษฐ์ (2546: 76-77) กล่าวว่า เมตารีเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งอยู่ใน
ตระกูลคอร์ดโฟโฟน (Chordophone) มีรูปร่างคล้ายแมนโดลิน (Mandolin) ส่วนประกอบต่างๆ
คล้ายคลึงกับแมนโดลิน จัดอยู่ในกลุ่มของลูท (Lute) โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง คือ

1. เพื่อความรื่นเริง ความเพลิดเพลิน หรือในกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน
2. เพื่อประกอบพิธีกรรมผูกข้อมือ พิธีกรรมทำบุญข้าวใหม่

ภาพประกอบ 12 เครื่องดนตรีของชาวกะเหรี่ยง

นอกจากนั้น นิทานยังกล่าวถึงเครื่องดนตรีอีกชนิดหนึ่ง คือ กลอง ภาษากะเหรี่ยง
เรียกว่า โป้ว ลักษณะของกลองชนิดนี้จะคล้ายคลึงกับเปิงมาน หรือกลองสองหน้าของไทย
คือ มีรูปทรงป่องกลาง มีขนาดเล็ก หุ่นกลองทำจากไม้เนื้อแข็ง หน้ากลองทั้งสองด้านจะขึง
ด้วยหนัง เวลาตีตีเพียงหน้าเดียว

6. การปกครอง

การปกครอง คือการจัดระบบการจัดการดูแลให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เมื่อศึกษานิทาน จะพบว่านิทานได้สะท้อนให้เห็นความคิดของชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อการปกครอง ในลักษณะการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข กษัตริย์มีอำนาจเด็ดขาดในการปกครองบ้านเมือง คำสั่งของพระมหากษัตริย์ถือเป็นคำสั่งที่ต้องปฏิบัติตาม ผู้ใดจะฝ่าฝืนไม่ได้ ถึงแม้ว่าชนชาติกะเหรี่ยงจะไม่มีกษัตริย์เป็นประมุข แต่การที่ชาวกะเหรี่ยงเคยอยู่ในความปกครองของกษัตริย์พม่า มอญ และต่อมาได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวกะเหรี่ยงรับเอาความคิดเรื่องการนับถือพระมหากษัตริย์จากชาวไทย

ความคิดดังกล่าวมีปรากฏในนิทาน เรื่อง เชว หม่องชาโคร และ โปะใจ มีทั้งสิ้น

3 เรื่อง

ตัวอย่าง

พระราชารับตัวเมียฆ่าตัวผู้ จึงมีคำสั่งให้ทหารไปนำตัวสามีภรรยาคนจนมาคู่หนึ่ง พระราชาถามฝ่ายสามีก่อนว่ากล้าฆ่าภรรยาตัวเองหรือไม่ สามีไม่กล้าฆ่าภรรยาตัวเอง พระราชาจึงถามฝ่ายภรรยาว่ากล้าฆ่าสามีตัวเองหรือไม่ นางตอบว่ากล้าและกลับไปฆ่าสามีที่บ้าน พระราชาเห็นดังนั้นก็เกิดความกลัว จึงสั่งให้ทหารฆ่าผู้หญิงในเมืองนั้นให้หมดรวมทั้งแม่เลี้ยงของพระองค์ด้วย

(จากเรื่อง เชว)

นิทานข้างต้นแสดงให้เห็นว่าพระราชามีอำนาจเด็ดขาด สั่งให้ทำอะไรก็ต้องทำ

พระราชารับชอบล่าสัตว์ วันหนึ่งพระราชาก็ไปล่าสัตว์และได้พบกวางตัวหนึ่งก็ชอบมาก แต่ทำอะไรก็จับไม่ได้ พระราชาจึงสั่งให้ชาวบ้านทุกคนที่เห็นกวางตัวนั้นผ่านไปไหนให้จับกวางตัวนั้น ถ้ากวางอยู่ใกล้ใครแล้วคนนั้นจับไม่ได้ก็จะสั่งฆ่าทันที

(จากเรื่อง หม่องชาโคร)

นิทานข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพระราชามีอำนาจเด็ดขาด ผู้ที่อยู่ใต้ปกครองต้องปฏิบัติตามคำพูดของพระราชาก็ฝ่าฝืนไม่ได้

พระราชาก็เห็นโปะใจเป็นคนเก่งก็กลัวว่าโปะใจจะมาทำลายบ้านเมือง พระราชาจึงพยายามจะหาเรื่องฆ่าโปะใจโดยมีคำสั่งต่างๆ ให้โปะใจปฏิบัติตาม ถ้าทำไม่ได้จะสั่งฆ่าทันที แต่โปะใจก็สามารถทำตามคำสั่งได้ทุกครั้ง

(จากเรื่อง โปะใจ)

นิทานข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพระราชามีอำนาจเด็ดขาด เมื่อต้องการสิ่งใดก็จะต้องได้

นิทานได้แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ ความจงรักภักดีของชาวกะเหรี่ยงแสดงออกด้วยการเทิดทูนบูชา การเชื่อฟังคำสั่ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างสังคมกะเหรี่ยงและสังคมมอญ ทำให้คนในสังคมกะเหรี่ยงมีการถ่ายทอดความคิด การนับถือ และความยึดมั่นในระบอบกษัตริย์จากชาวมอญ และอีกสาเหตุหนึ่งอาจสืบเนื่องมาจากในอดีตเมื่อชาวกะเหรี่ยงได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช กษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุด พระมหากษัตริย์ไทยทรงอนุญาตให้ชาวกะเหรี่ยงเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงที่อพยพเข้ามามีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และยึดมั่นจนมาถึงปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า นิทานกะเหรี่ยงนอกจากจะสร้างความสนุกสนานและความบันเทิงให้แก่ผู้ฟังแล้ว นิทานยังสะท้อนภาพสังคมชาวกะเหรี่ยงในด้านต่างๆ ไว้มากมาย ทั้งในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้านความเชื่อ ด้านประเพณี และด้านค่านิยม เป็นต้น นิทานจึงถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ที่ควรแก่การอนุรักษ์และนำมาศึกษาวิเคราะห์ เพื่อให้รู้จักและเข้าใจวิถีชีวิตของชาวบ้านได้เป็นอย่างดี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อรวบรวมนิทานกะเหรี่ยงของหมู่บ้านบ้านใหม่พัฒนา และศึกษาภาพสะท้อนสังคมชาวกะเหรี่ยงที่ปรากฏในนิทาน ผู้วิจัยได้รวบรวมนิทานจากผู้เล่านิทานชาวกะเหรี่ยง ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2547 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2548 รวมเวลา 21 เดือน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการศึกษา และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

นิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนาที่ผู้วิจัยรวบรวมได้มีจำนวน 57 เรื่อง พบว่านิทานได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของชาวกะเหรี่ยง 6 ด้าน คือ ด้านสภาพความเป็นอยู่ ด้านความเชื่อ ด้านค่านิยม ด้านประเพณี ด้านการละเล่น และด้านการปกครอง

ด้านสภาพความเป็นอยู่ ชาวกะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานใกล้แหล่งน้ำ ป่าไม้ ซึ่งเหมาะแก่การอยู่อาศัยและเป็นแหล่งอาหาร การสร้างบ้านจะนำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาสร้างบ้าน ลักษณะบ้านยกพื้นสูง มีบันไดขึ้นลงและบันไดอาจชักเก็บได้ มีใต้ถุนบ้านใช้สำหรับเก็บสิ่งของต่างๆ บ้านของชาวกะเหรี่ยงนิยมสร้างยั้งข้าว ซึ่งอาจสร้างไว้บนเรือนที่ต่อแยกออกไปจากตัวบ้านหรือสร้างต่างหากจากตัวบ้าน อาชีพหลักของชาวกะเหรี่ยงที่พบ คือ อาชีพทำไร่ โดยเป็นการทำไร่เพื่อยังชีพมากกว่าการค้าขาย นอกจากนี้ยังพบอาชีพเลี้ยงสัตว์ อาชีพล่าสัตว์ และหาของป่า อาชีพรับจ้าง และอาชีพหมอดำแย อาหารการกินจะกินข้าวเป็นอาหารหลัก น้ำพริกและผักที่หาได้จากป่า เนื้อสัตว์ที่หาได้ส่วนมากจะเป็นปลาที่หาได้จากแหล่งน้ำใกล้บ้าน นอกจากนั้นชาวกะเหรี่ยงยังนิยมกินหมากอีกด้วย การคมนาคมมีทั้งการคมนาคมทางน้ำและการคมนาคมทางบก การคมนาคมทางน้ำนิยมใช้เรือเป็นพาหนะ โดยมีทั้งเรือพายและเรือยนต์ ส่วนการคมนาคมทางบกคือการเดินเท้า และใช้ม้าเป็นพาหนะในการเดินทาง สมาชิกในครอบครัวของชาวกะเหรี่ยงมีการแบ่งงานกันทำ และทุกคนต้องช่วยกันทำงาน ที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือฝ่ายชายจะทำงานนอกบ้านเพื่อหาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัว ส่วนฝ่ายหญิงมีหน้าที่ทำงานภายในบ้าน เช่น การหุงหาอาหาร การปรนนิบัติสามี และการดำข้าวจากครกกระเดื่อง การแต่งกาย ผู้ชายนุ่งโสร่งและสะพายย่ามไว้สำหรับใส่สิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ที่พบจะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่สามารถนำมาใช้งานได้ทั่วไป คือสามารถนำไปใช้ทั้งในการประกอบอาชีพ หรือนำมาใช้ในชีวิตประจำวันก็ได้

ด้านความเชื่อ นิทานได้สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อในเรื่องต่างๆ ดังนี้ ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องเทวดา ความเชื่อเรื่องการทำนาย ความเชื่อเรื่องยักษ์ ความเชื่อเรื่องการแปลงร่าง ความเชื่อเรื่องเสือสมิง ความเชื่อเรื่องการชุบชีวิต ความเชื่อเรื่องคาถาอาคม ความเชื่อเรื่องยมทูต และความเชื่อเรื่องพญานาค จากความเชื่อดังกล่าว จะเห็นได้ว่าชาวกะเหรี่ยงมีความเชื่อผสมผสานกันระหว่างศาสนาพุทธและความเชื่อดั้งเดิมในเรื่องผีและธรรมชาติ ซึ่งความเชื่อเหล่านี้มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม

ด้านค่านิยม กล่าวถึงค่านิยมในเรื่องต่างๆ 7 ประการ ได้แก่ ค่านิยมเรื่องความกตัญญูต่เวที ค่านิยมเรื่องการเคารพนับถือผู้อาวุโส ค่านิยมเรื่องการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ค่านิยมเรื่องการใฝ่หาวิชาความรู้ ค่านิยมผู้มีความสามารถ ค่านิยมเรื่องความขยัน ค่านิยมเรื่องการมีอิสระในการเลือกคู่ครอง ซึ่งค่านิยมเหล่านี้เป็นค่านิยมที่น่ายกย่อง และคนในสังคมควรประพฤติตามอย่าง

ด้านประเพณี ประเพณีของชาวกะเหรี่ยงจะมีลักษณะเฉพาะตน คือเป็นประเพณีที่ผสมผสานระหว่างพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม นิทานได้สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีการจัดงานตามประเพณีต่างๆ แต่ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดของประเพณี ประเพณีที่พบ ได้แก่ ประเพณีแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีรับแขก ประเพณีผูกข้อมือ และประเพณีสงกรานต์

ด้านการละเล่น นิทานได้สะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีการละเล่นเพื่อสร้างความสนุกสนาน คือ การเล่นสะบ้า การเล่นนิทาน และการเล่นเครื่องดนตรีพื้นเมืองของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งในปัจจุบันการละเล่นทั้ง 3 ชนิด ก็ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมกะเหรี่ยง แต่การละเล่นจะขึ้นอยู่กับโอกาส สถานการณ์ และความพึงพอใจของผู้เล่น

ด้านการปกครอง สะท้อนให้เห็นความคิดของชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อการปกครองในลักษณะของการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช คือ กษัตริย์หรือผู้นำเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาด เมื่อต้องการสิ่งใด หรือสั่งให้ทำอะไรต้องปฏิบัติตาม จะฝ่าฝืนคำสั่งไม่ได้ กษัตริย์หรือผู้นำในความคิดของชาวกะเหรี่ยงจึงเป็นบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดเหนือทุกคนในแผ่นดิน และชาวกะเหรี่ยงจะต้องเชื่อฟัง

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ครั้งนี้ ทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในด้านต่างๆ คือ

ด้านสภาพความเป็นอยู่ ชาวกะเหรี่ยงจะมีลักษณะการดำรงชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายกลมกลืนกับธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการสร้างที่อยู่อาศัย หรืออาหารการกินที่หาได้จากแหล่งธรรมชาติที่มีอยู่รอบๆ ตัว เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติมาโดยตลอด ดังนั้นการดำเนินชีวิตของชาวกะเหรี่ยงจึงเป็นลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างคนกับธรรมชาติ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนในเรื่องของการประกอบอาชีพ อาชีพของชาวกะเหรี่ยงจะเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ท้องถิ่น นับเป็นการเลือกใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างถูกวิธี และด้วยวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่เร่งรีบ และไม่วุ่นวายเหมือนกับสังคมในเมือง จึงทำให้สมาชิกในครอบครัวของชาวกะเหรี่ยงมีความรัก ความผูกพันกัน สมาชิกแต่ละคนจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานโดยไม่มีการเกี่ยงงาน แม้ในปัจจุบันที่ความเจริญทางเทคโนโลยีได้เข้ามาสู่หมู่บ้าน สภาพบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ให้ความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และมีการแต่งกายที่ทันสมัย แต่ชาวกะเหรี่ยงก็ยังคงรักษารูปแบบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน โดยการปฏิบัติควบคู่ไปกับความเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาสู่หมู่บ้าน

ความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงมักจะเป็นความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เรื่องที่เหนือธรรมชาติ เช่น เชื่อในเรื่องเทวดา เรื่องการทำนาย คาถาอาคม ฯลฯ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่หาสาเหตุมาอธิบายไม่ได้ ดังนั้นเมื่อมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้น ชาวกะเหรี่ยงจึงใช้จินตนาการมาอธิบาย เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ทำให้ตนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ นอกจากนั้นชาวกะเหรี่ยงยังมีความเชื่อทางพุทธศาสนา ได้แก่ เชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม เชื่อว่าผู้ใดประพฤติดี ก็จะได้รับผลตอบแทนที่ดี ความเชื่อจึงเป็นเครื่องมือในการปกครองสังคมชาวกะเหรี่ยงชนิดหนึ่ง เป็นสิ่งที่ช่วยจรรโลงจิตใจ และทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาของชาวกะเหรี่ยงยังปรากฏให้เห็นจากเนื้อหาในนิทาน คือการกล่าวถึงการเคารพบูชา การกราบไหว้พระสงฆ์ และการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเนื่องมาจากชาวกะเหรี่ยงในบริเวณนี้มีความใกล้ชิดผูกพันกับชาวมอญมาตั้งแต่อดีต ดังนั้นจึงได้รับอิทธิพลตามหลักพุทธศาสนาจากมอญ ความศรัทธาในพุทธศาสนาจึงปรากฏให้เห็นในด้านประเพณี ที่มีการนำพิธีกรรมทางศาสนาพุทธเข้ามาผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมได้อย่างเหมาะสม เช่น ประเพณีผูกข้อมือ ที่มีพิธีกรรมเป็นแบบดั้งเดิม มีการใช้อุปกรณ์ในการประกอบพิธี การกล่าวคำเรียกขวัญตามแบบอย่างของชาวกะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงจะใช้สถานที่บริเวณวัดประจำหมู่บ้าน มีการทำบุญตักบาตร และรับศีลรับพรจากพระก่อน จากนั้นจึงเริ่มทำพิธีตามแบบของชาวกะเหรี่ยง สิ่งเหล่านี้จึงเป็นการแสดงให้เห็นความศรัทธาของชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อพุทธศาสนา

นิทานกะเหรี่ยงยังได้แสดงให้เห็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการชี้นำ เป็นแนวทางให้คนในสังคมมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ทุกสังคมต้องการให้เกิดขึ้นในสังคมของตน เช่น เรื่องความกตัญญูทดแทน การเคารพนับถือผู้อาวุโส หรือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ซึ่งการชี้นำแนวทางที่เหมาะสมเหล่านี้ทำให้เกิดเป็นค่านิยมที่น่ายกย่อง และเป็นสิ่งที่ชาวกะเหรี่ยงปฏิบัติสืบต่อกันมา ก่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยกันของคนในหมู่บ้าน ซึ่งสภาพความเป็นอยู่เหล่านี้ยังคงมีให้เห็นในชุมชนของชาวกะเหรี่ยงในปัจจุบัน

เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่รักความสงบ ไม่คิดแก่งแย่งเบียดเบียนใคร นิทานจึงสะท้อนให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีการผสมผสาน และรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากชนชาติอื่นๆ ที่มีอาณาเขตใกล้เคียงกัน ได้แก่ การรับเอาเครื่องดนตรีที่ได้รับอิทธิพลมาจากสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ หรือการละเล่นสะบ้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวมอญ นี่จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดและมีสัมพันธภาพอันดีของกลุ่มชนทั้ง 3 กลุ่ม ที่ยาวนานและสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนั้น เมื่อศึกษานิทานกะเหรี่ยงยังพบอีกว่า นิทานกะเหรี่ยงได้สะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อ และความคิดบางอย่างของชาวกะเหรี่ยงที่สอดคล้องกับสังคมไทยมานับแต่อดีต เช่น แนวคิดเรื่องความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ไทย กษัตริย์มีอำนาจสิทธิ์ขาดที่ผู้ใดจะฝ่าฝืนไม่ได้ ซึ่งเป็นลักษณะของการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช และเป็นระบอบการปกครองของประเทศไทยในอดีต เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน และเมื่อเข้ามาอาศัยแล้ว ก็ถือได้ว่าชาวกะเหรี่ยงอยู่ภายใต้การปกครองของไทย ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ตามที่คนในสังคมไทยปฏิบัติ และสิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวกะเหรี่ยงนำเรื่องราวของการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชแทรกลงไปในเรื่องของนิทานด้วย จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของกลุ่มชนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสังคมไทย เห็นถึงการกลมกลืนทางวัฒนธรรม ถึงแม้จะต่างเชื้อชาติ แต่ก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย ซึ่งสิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงสามัญฐานสำคัญของชาวกะเหรี่ยงที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่านิทานนอกจากจะช่วยสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟังแล้ว นิทานยังช่วยปลูกฝังจริยธรรมให้แก่คนในสังคมด้วยการแฝงความคิดด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยชี้ให้เห็นว่าความดีย่อมชนะความชั่ว นิทานจึงจัดเป็นสื่อทางวัฒนธรรมชนิดหนึ่ง เป็นองค์ความรู้ในการนำมาเป็นข้อคิดที่ดีที่ควรปฏิบัติ และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังนั้น นิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนาจึงนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงที่ควรแก่การรวบรวมไม่ให้สูญหายไปจากสังคม เพราะนิทานเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และภูมิปัญญาในการอบรมสั่งสอนเยาวชนของชาวกะเหรี่ยงให้มีพฤติกรรมที่ดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีควรศึกษา การศึกษานิทานของชาวกะเหรี่ยงซึ่งเป็นชน

กลุ่มน้อยในประเทศไทย ทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันระหว่างชาวไทยและชาวกะเหรี่ยงได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการรวบรวมและศึกษานิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรมีการรวบรวมและศึกษานิทานพื้นบ้านกะเหรี่ยงจากหมู่บ้านอื่นๆ ที่ยังไม่มีผู้ใดเข้าไปศึกษา เพราะนิทานพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญของท้องถิ่นและควรค่าแก่การอนุรักษ์ก่อนที่จะสูญหาย
2. ควรศึกษาสภาพสังคมของชาวกะเหรี่ยงในด้านอื่นๆ นอกจากนิทาน เช่น เพลง กล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย หรือการร้องรำตงซึ่งเป็นการรำประกอบบทเพลง อาจทำให้พบสภาพสังคมของชาวกะเหรี่ยงได้ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. ควรนำข้อมูลจากนิทานกะเหรี่ยงบ้านใหม่พัฒนา มาสอดแทรกในหลักสูตรรายวิชาวรรณกรรมท้องถิ่นอำเภอสังขละบุรี และนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนแก่เด็กนักเรียนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและตระหนักในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน
4. ควรนำข้อมูลทางด้านสังคม วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงมาจัดทำนโยบายเรื่อง การปกครองหรือการพัฒนาชุมชนชาวกะเหรี่ยง และเผยแพร่แก่หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อย เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพสังคมของชาวกะเหรี่ยง และทำให้ขยายผลไปสู่การพัฒนาและการปกครองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว เพ็ชรราช. (2528). วิเคราะห์นิทานไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- . (2545). คติชนวิทยา. (เอกสารคำสอน). อุดรดิตถ์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์.
- กิ่งแก้ว อรรถากร. (2519). คติชนวิทยา. กรุงเทพฯ: อรุณสภา.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2516). คติชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
- โกวิท แก้วสุวรรณ (2543). ทุ่งหญ้าเปีย: กิจกรรมจารีตประเพณีของกะเหรี่ยงโป ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 19-20(1): 133-160.
- จกมล เกิดมะยม. (2538). วิถีชีวิตของชาวบ้านในนิทานพื้นบ้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เจริญ กาญจนประดิษฐ์. (2547). การศึกษาดนตรีชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านก่องมั่งทะเล ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. ปรินญาณิพนธ์ ศป.ม. (นาฏยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา เม่นประเสริฐ. (2530). วิเคราะห์นิทานชาวบ้านตำบลคูยายหมี อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทนา เย็นนาน. (2539). การศึกษาวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านภาคกลาง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- เฉลิมมัลย์ ราชภัณฑารักษ์. (2545). มนุษย์กับวัฒนธรรม. ใน มนุษย์กับสังคม. หน้า 51-65. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธิดา โมสิกรัตน์. (2546). ประเพณีและพิธีกรรม. ใน ภาษาไทย 8 (คติชนวิทยาสำหรับครู). หน้า 761-762. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (เอกสารการสอนชุดวิชา)
- ธีราพร กราพันธ์. (2537). วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปรากฏในนิทานชาวบ้านตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรพงศ์ เพชรรัตน์. (2537). การศึกษานิทานชาวบ้านของคนไทยพุทธบ้านปลายละไม ไร่ไทรบุรี ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้. ถ่ายเอกสาร.

- นิตดา สุนทอง. (2540). การวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบลตาตอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บดินทร์ ธรรมสังวาลย์. (2537). การศึกษานิทานกะเหรี่ยงบ้านน้ำพุ ตำบลเขาโจด อำเภอ ศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้. ถ่ายเอกสาร.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2543). นิทานพื้นบ้านศึกษา. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2536, ตุลาคม-ธันวาคม). “พุทธ-ผี-ธรรมชาติ และมนุษย์ : จักรวาลวิทยาของคนกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่น้อย. เมืองโบราณ. 19(4): 21-33.
- ปรีชา อุยตระกูล. (2520). วรรณกรรมพื้นบ้านจากตำบลสร้างกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผาสุก มุทฺธเมธา. (2540). คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ ดันอ้อ แกรมมี จำกัด
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- พวงผกา ประเสริฐศิลป์. (2543). วิถีไทย. กรุงเทพฯ: เอิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- พิพัฒน์ เรืองงาม. (2533). ชาวกะเหรี่ยงและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. ใน สังคมและวัฒนธรรมกะเหรี่ยง กาญจนบุรี. หน้า 39- 49. นครปฐม: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มงคล จันท์บำรุง; และคนอื่นๆ. (2542). สังคมจารีตประเพณีและการยอมรับการวางแผนครอบครัว : ศึกษากรณีชาวเขาในเขตโครงการหลวง. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขากกรมประชาสงเคราะห์. (เอกสารวิชาการ ลำดับที่ สวช. 00-42-04).
- มณฑล คงแถวทอง. (2538). กาญจนบุรีศึกษา ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี. กาญจนบุรี: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- (2542). กะเหรี่ยง. ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง เล่ม 1. หน้า 229-230. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- (2542). กะเหรี่ยงในกาญจนบุรี. ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง เล่ม 1. หน้า 230-240. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- ยุพดี จรรย์ยานนท์. (2522). การศึกษานิทานชาวบ้าน ตำบลจอมพระ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

- รัตนภรณ์ อัครธรรมรัตน์. (2532). วิเคราะห์นิทานพื้นบ้านชาวเขาเผ่าม้ง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ลักขณา สริวัฒน์. (2540). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิเชียร เกษประทุม. (2547). นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: พ.ศ. พัฒนา จำกัด.
- วิภา กงกะนันท์. (2527). นิทานพื้นบ้านของกะเหรี่ยงจอมบึงกับเขมรราชบุรี. นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีระวัชร ปิ่นเขียน. (2524). วรรณกรรมกะเหรี่ยงจากตำบลสวนผึ้ง ถึงอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2548). ทฤษฎีจิตวิทยา : วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุทธิณี กองสอาด. (2533). ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรี. ใน สังคมและวัฒนธรรมกะเหรี่ยง กาญจนบุรี. หน้า 1-3. นครปฐม: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์ศึกษากะเหรี่ยงและพัฒนา. (2548). กะเหรี่ยงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2548, จาก <http://www.karencenter.com>
- ส พลายน้อย. (2535). มนุษยนิยาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- สมชาย ศรีสุข. (2544). บทบาทหน้าที่ผู้บริหารกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวรรณกรรมท้องถิ่น อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. กาญจนบุรี: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.
- สมพงษ์ ช่วยเนียม. (2537). การศึกษานิทานชาวบ้านตำบลคลอง อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินูญานิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้. ถ่ายเอกสาร
- สมภาพ ลาชโรจน์. (2541). กะเหรี่ยงโป. ใน ชาวเขา ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม. หน้า 1-14. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์. (เอกสารวิชาการ ลำดับที่ สวช. 00-41-08).
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ. (2518). ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง. กรุงเทพฯ. สำนักงานฯ.
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 จังหวัดเชียงใหม่ (2548). สถิติบุคคลบนพื้นที่สูงและประชากรชาวเขา 20 จังหวัดในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2545. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2548, จาก http://www.geocities.com/tpsa10/tpsa03/hillpop2002_2.html

- สุพิศวง ธรรมพันทา. (2540). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยา
สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สุภารัตน์ กรทอง. (2540). *ร้องรำทำเกม*. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์พรีนซ์
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2533). ลักษณะภาษากะเหรี่ยงไปจังหวัดกาญจนบุรี. ใน *สังคมและวัฒนธรรม
กะเหรี่ยง กาญจนบุรี*. หน้า 4-14. นครปฐม: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อมรา พงศาพิชญ์. Z2546). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. ใน *สังคมและวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรัญญา แสนสระ. (2546). *การวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านตำบลโนนกกอก อำเภอเกษตรสมบูรณ์
จังหวัดชัยภูมิ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2546). *สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- อารี ถาวรเศรษฐ์. (2546). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

การสัมภาษณ์

- กฤตศิลป์ สังขนิธิ เป็นผู้ให้ข้อมูล, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่โรงเรียน
บ่อพลอยรัชดาภิเษก จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2547
- จีอ่อง สังขประเทือง เป็นผู้เล่านิทาน, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่วัดบ้านใหม่
พัฒนา อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 27 สิงหาคม 2548
- ชี เป็นผู้เล่านิทาน, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่บ้านเลขที่ 203 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 2 มกราคม 2547
- เชง สังขปัญญา เป็นผู้เล่านิทาน, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่บ้านเลขที่ 156
หมู่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 3 กันยายน
2548
- ติแสง สังขนิธิ เป็นผู้ให้ข้อมูล, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่บ้านเลขที่ 203
หมู่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 31 ธันวาคม
2548
- นะ เป็นผู้เล่านิทาน, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่บ้านเลขที่ 58 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 3 กันยายน 2548
- ปิอ่อง เป็นผู้เล่านิทาน, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่บ้านเลขที่ 156 หมู่ 7
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 3 กันยายน 2548

- ยุเต่ง บุญไทย เป็นผู้เล่านิทานและผู้ให้ข้อมูล, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่วัด
บ้านใหม่พัฒนา อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 27 สิงหาคม 2548
- ยุพา สังขนิธิ เป็นผู้เล่านิทาน, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่บ้านเลขที่ 135
หมู่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 2 มกราคม
2547
- ศิริพงษ์ สุทธิโสภณ เป็นผู้ให้ข้อมูล, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่บ้านเลขที่ 35
หมู่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 27 สิงหาคม
2548
- หนี่ช่วย ไทรสังขศรีดำรง เป็นผู้เล่านิทาน, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่วัดบ้าน
ใหม่พัฒนา อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 27 สิงหาคม 2548
- อ่องมู ชันแก้ว เป็นผู้เล่านิทาน, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่บ้านเลขที่ 75
หมู่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 27 สิงหาคม
2548
- อะปอง ไทรสังขโกมล เป็นผู้เล่านิทาน, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่บ้านเลขที่
35 หมู่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 2 มกราคม
2547
- อาภา ทรัพย์ธรรมชาติ เป็นผู้เล่านิทาน, กัลยา วิทยาศิริกุล เป็นผู้เก็บข้อมูล, ที่บ้านเลขที่
129 หมู่ 7 ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อ 18
เมษายน 2547

ภาคผนวก

ภาคผนวก

นิตานกะเหียง

1. ชายแก่กับเรือ

มีชายกำพร้าคนหนึ่งออกเดินทางพร้อมกับตาที่เลี้ยงดูเขาจนเติบโตทางเรือโดยสารลำใหญ่ ผู้โดยสารในเรือส่วนใหญ่เป็นคนแก่ ระหว่างเดินทางเรือได้เกิดเหตุขัดข้อง และเรือกำลังจะจม ทุกคนที่อยู่บนเรือได้ปรึกษากันว่าต้องทำเรือให้เบาที่สุดด้วยการโยนคนแก่ทิ้งลงมาให้หมด เนื่องจากเรือมีน้ำหนักเกินและคนแก่ก็ไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องอยู่ต่อไป เพราะแก่แล้ว มีอายุอยู่ไม่นานก็จะตาย ดังนั้นคนแก่ทุกคนจึงถูกโยนทิ้งลงจากเรือไปจนหมด ยกเว้นแต่ตาที่ชายกำพร้าพามาด้วยถูกนำไปซ่อนไว้ในโถง เวลาผ่านไปเรือก็ยังใกล้จะจมเหมือนเดิม ทุกคนบนเรือจึงได้ปรึกษากันแต่ก็ตกลงกันไม่ได้ว่าจะทำอย่างไร เนื่องจากขาดคนแก่ที่ผ่านประสบการณ์มามากกว่าคนหนุ่มสาว ชายกำพร้าจึงเสนอความคิดว่าถ้าในเรือลำนี้ยังมีคนแก่อยู่อีกคนพวกท่านจะโยนคนแก่คนนั้นทิ้งอีกหรือไม่ ทุกคนได้ฟังแล้วต่างลงความเห็นกันว่าไม่ และได้ขอคำปรึกษาจากท่านว่าควรจะทำอย่างไร ดังนั้นชายแก่จึงรอดชีวิตและได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ให้ทุกคนในเรือทำเบ็ดขึ้นมาให้หนัก 5-7 กิโลกรัม เพื่อที่จะนำวุ้นที่อยู่ในเรือเป็นเหยื่อเพื่อล่อให้ปลากินเบ็ดแล้วลากเรือขึ้นฝั่ง ในที่สุดก็สำเร็จ ทุกคนที่เหลืออยู่ในเรือรอดชีวิตทุกคน ทุกคนก็พากันดีใจและขอบคุณคนแก่ที่ช่วยชีวิตพวกเขาให้รอดพ้นจากความตาย

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

2. หญิงกำพร้าใจดงาม

นานมาแล้วในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง มีเด็กผู้หญิงคนหนึ่งกำพร้าพ่อแม่มาตั้งแต่เล็ก ๆ ทุก ๆ วันถ้าไม่มีข้าวกินเธอก็จะไปรับจ้างทำงานเพื่อให้ได้ข้าวและเสื้อผ้า เมื่อมีงานเทศกาลงานบุญเธอก็ไม่ได้ไปเที่ยวกับคนอื่น เพราะไม่มีเงินและถูกตู่ถูกดูแคลนว่ายากจน เธอรับจ้างทำงานจนโตเป็นสาว หญิงสาวมีหน้าตาสวยงามและมีจิตใจดีงามชอบช่วยเหลือผู้อื่น ยามว่างจากงานเธอก็จะไปหาหาให้กับยายแก่ ๆ โดยที่ไม่เคยหวังสิ่งของตอบแทน อยู่มาวันหนึ่งคนในหมู่บ้านได้แนะนำให้ไปฟังธรรมจากพระพุทธรเจ้า หญิงสาวจึงออกเดินทางไปด้วยหวังว่าจะมีวาสนาได้บวชในพุทธศาสนา ระหว่างเดินทางได้อธิษฐานว่าอยากมีบุญบารมีจะได้บวชและพบพระพุทธรเจ้า ในที่สุดเธอก็พบและได้บวชในพระพุทธรศาสนา และได้ช่วยสืบทอดพระพุทธรศาสนาต่อไป

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

3. หญิงใจบาป

ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งมีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีแม่และลูกสาว 7 คน ส่วนยายที่อาศัยอยู่บ้านอีกหลังหนึ่งก็รักหลานสาวทั้ง 7 มาก ทุกวันยายจะมาดูแลหลานที่กำลังจะโตเป็นสาว อยู่มาวันหนึ่งหลานสาวคนสุดท้ายที่มีนิสัยไม่รักดีได้หนีออกจากบ้านไป ยายรักหลานมากจึงได้ออกตามหาหลานโดยพายเรือข้ามฟากตามหา จนในวันรุ่งขึ้นคนในหมู่บ้านก็ได้พบศพยายจมน้ำตาย ลูกๆ หลานๆ ที่เหลือจึงนำศพยายกลับไปทำบุญและทำพิธีที่วัด ส่วนหลานคนสุดท้ายที่ได้หนีตามผู้ชายไปและอยู่กินด้วยกันจนมีลูกสาว 2 คน ลูกสาวคนโตเมื่อโตขึ้นก็มีนิสัยที่ก้าวร้าว เกเร ไม่ยอมช่วยทำงานบ้าน ไม่ช่วยทำอะไรเลย วันๆ ก็จะไปหาแต่ผู้ชาย ส่วนลูกสาวคนเล็กก็ได้ไปอาศัยอยู่กับผู้ชายคนหนึ่ง แต่ชายผู้นั้นมีลูกเมียแล้ว แม่ของเด็กสาวได้ขอร้องลูกสาวให้เลิกกับชายคนนั้น เพราะเขามีลูกเมียแล้ว แต่ลูกสาวก็ไม่ฟัง แม่จึงเสียใจมากคิดไม่ตกและได้ออกบวช แต่จิตใจไม่สงบจึงสึกออกมาและได้กลายเป็นโรคประสาทในที่สุดทุกคนในครอบครัวเสียใจมาก คนในหมู่บ้านจึงลือกันว่าอาจเป็นเพราะผลกรรมที่ทำกับยายตัวเองเอาไว้

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

4. สองพี่น้องสู้ชีวิต

นานมาแล้วมีชายคนหนึ่งชื่อหม่องเปรเขาเป็นคนที่มียุ้งข้าวมากที่สุดในหมู่บ้าน เพราะเขาเป็นคนที่มีความขยัน และหม่องเปรก็เป็นคนที่ชอบเอาไรต์เอาเปรียบเพื่อนทุกวิธี ที่จะทำให้ตัวเองกอบโกยได้มากที่สุด ยุ้งข้าวของหม่องเปรจะมีเสือมาเผ่าที่หน้ายุ้งเพราะกลัวคนมาขโมย ต่อมาเมื่อสองพี่น้องกำพร้าพ่อแม่ เมื่อเติบโตเป็นหนุ่มจึงคิดหาหนทางในการนำข้าวจากยุ้งข้าวของหม่องเปรมาแบ่งให้กับตัวเองและชาวบ้าน ชายคนน้องได้ออกความเห็นที่ว่าถ้าฆ่าเสือตัวนั้นเสียก็จะขโมยข้าวออกมาได้ง่ายขึ้น คิดได้ดังนั้นชายคนน้องจึงไปจ้างให้คนตีมีดให้ยาวๆ เป็นเงินค่าจ้าง 300 บาท พอได้มีดแล้วสองพี่น้องก็ออกเดินทางในช่วงเวลากลางคืนและเป็นช่วงที่หม่องเปรไม่อยู่บ้าน พอไปถึงบ้านหม่องเปรชายคนน้องก็พายเรือไปข้างหลังเสือและยิงแทงเสือ พี่ชายก็ช่วยยิงอีกแรงจนเสือหมดแรง ชายคนน้องจึงเอามีดแทงเสือดายในที่สุด และได้นำข้าวมาแจกให้กับชาวบ้านเท่าๆ กัน ตั้งแต่นั้นชาวบ้านในหมู่บ้านก็อยู่กันอย่างมีความสุขและแบ่งปันซึ่งกันและกัน

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

5. จะปรี¹

ในป่าแห่งหนึ่ง มีจะปรีซึ่งมีอาชีพเฝ้าจับสัตว์ในป่ายามค่ำคืน เพราะสัตว์ต่างๆ จะออกมาหาผลไม้และลูกไม้ต่างๆ กิน ระหว่างที่จะปรีรอดูสัตว์อยู่นั้น จะปรีได้ยินเสียงชายแก่คนหนึ่งพูดว่า “จะปรีพี่ชายอยู่บ้านหรือเปล่า” จะปรีตอบว่าอยู่ และชายแก่คนนั้นก็ถามอีกว่า “จะปรีพี่สาวเฝ้าอยู่บ้านหรือเปล่า” จะปรีตอบว่าอยู่ และในคืนนั้นจะปรีก็ไม่พบสัตว์สักตัวเดียว จนรุ่งเช้าจึงกลับบ้าน และได้รู้ข่าวว่าพี่ชายพี่สาวถูกเสือกัดตายในหมู่บ้านทั้งสองคน ทันใดนั้นจะปรีก็หยุดคิดทันทีว่าต้องเป็นเสือสมิงแน่นอน คิดได้ดังนั้นเขาก็มุ่งหน้าเข้าสู่ป่าใหญ่ด้วยใจจดจ่อจะยิงเสือสมิง เขาปีนขึ้นไปนั่งตรงแคร่บนต้นไม้ใหญ่ที่เคยนั่งรอสัตว์ เวลาผ่านไปจนถึงเวลาที่ยิงคืน จะปรีก็ได้ยินเสียงคนแก่ทักขึ้นอีกว่า “จะปรี พี่ชายพี่สาวอยู่บ้านหรือเปล่า” จะปรีตอบว่า พี่ชายพี่สาวไม่สบาย และเรียกให้ตาแก่คนนั้นเข้ามาใกล้ๆ เพื่อมองให้ชัด พอมีเงาชายแก่ใกล้เข้ามา เขาก็ยิงชายแก่คนนั้นตายทันที พอตายร่างของชายแก่ก็กลายเป็นเสือสมิง จากนั้นเป็นต้นมาในหมู่บ้านของจะปรีก็อยู่กันอย่างมีความสุข

ผู้เล่า นายอะปอง ไตรสังขโกมล

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ชื่อตัวละคร

6. ตะขบยักษ์

กาลครั้งหนึ่งมีตะขบยักษ์ตัวหนึ่งออกหากินช้าง วัว ควาย ของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนกันไปทั้งหมด อยู่มาวันหนึ่งมีนายพรานใจกล้าได้เดินทางเข้าไปที่รังตะขบยักษ์เพื่อดูว่าจะฆ่าตะขบตัวนี้ได้อย่างไร พอเขาได้เห็นรังของตะขบยักษ์ก็ตกตะลึง เพราะว่าในรังของตะขบยักษ์มีซากศพสัตว์ต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะงาช้างมีมากมายกองเท่าภูเขา แต่เขาก็ไม่พบกับตะขบยักษ์ เขาคิดว่าตะขบยักษ์คงจะออกไปหาอาหารกว่าจะกลับคงอีกประมาณ 1 สัปดาห์ คิดได้ดังนั้นเขาก็ออกจากป่าและได้ไปกราบทูลให้พระราชในเมืองทราบ พระราชทราบก็รับสั่งให้ไปเองงาช้างออกมาและให้ฆ่าตะขบให้ตาย พระราชได้สั่งให้นำเรือจำนวน 7 ลำ ไปขนงาช้างกลับมา พอไปถึงรังของตะขบยักษ์ทุกคนก็รีบไปขนงาช้างขึ้นบนเรือให้เร็วที่สุด เพราะตะขบยักษ์ยังไม่กลับมารังของมัน พอขนงาช้างเสร็จก็พายเรือกลับระหว่างเดินทางกลับผ่านมหาสมุทรที่กว้างใหญ่ ตะขบยักษ์ได้ไล่ตามมาติดๆ เพื่อจะตามมาฆ่า เรือได้ผ่านก้ามปูยักษ์ที่อยู่ใจกลางมหาสมุทรเพราะเรือมีขนาดเล็ก แต่พอตะขบยักษ์ผ่านปูก็ได้หนีบก้ามให้ตะขบยักษ์เดินไม่หลุด จนตัวของตะขบยักษ์ขาดออกเป็น 3 ท่อนจนตาย

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

7. พระราชากับยักษ์

พระโอรสได้กราบทูลกับพระราชาวาจะไปขอเรียนวิชาหาความรู้ โดยจะออกไปเรียนกับฤาษีในป่าใหญ่ วันรุ่งขึ้นก็ออกจากวังมุ่งหน้าสู่ป่าใหญ่เพื่อพบกับฤาษี ระหว่างเดินทางก็พบกับยักษ์ที่แปลงกายเป็นมนุษย์ที่หนุ่มแน่นและออกมาร่วมเดินทางด้วย และคนทั้งสองก็ได้กลายเป็นสหายกันในการเดินทาง เมื่อได้พบกับฤาษีทั้งสองคนก็ได้ฝากเนื้อฝากตัวเป็นลูกศิษย์จากวันเป็นเดือน จากเดือนเป็นปี ได้ 3 ปี 3 เดือน ศิษย์ทั้งสองก็เก่งทั้งคู่ แต่ยักษ์ที่แปลงร่างเป็นคนจะเก่งกว่าเพราะมีอิทธิฤทธิ์อยู่แล้ว ฤาษีเห็นดังนั้นจึงให้ยักษ์ที่แปลงร่างกลับไปก่อนเพราะได้ฝึกวิชาไปหมดแล้ว และเห็นว่าอาจจะไม่เป็นการดีถ้าหากยักษ์นำวิชาที่ตนสอนไปใช้ในทางที่ไม่ดี ส่วนพระโอรสฤาษีให้อยู่ต่ออีก 1 สัปดาห์ แล้วจึงกลับเข้าวัง และพระโอรสก็ได้ปกครองบ้านเมืองต่อจากพ่อ ต่อมาได้แต่งงานกับหญิงสาวมีบุตรชาย 2 คน อยู่มาวันหนึ่งเพื่อนยักษ์ตนนั้นรู้ข่าวก็ไม่พอใจนึกอิจฉามาก จึงแปลงร่างเป็นพญานิรภัยบินโฉบมาในวังและพักอยู่ริมน้ำคอยมองหาพระราชาน้ำเพื่อที่จะจิกพระราชาน้ำให้ตาย แต่พระราชารู้เรื่องจึงแปลงร่างเป็นก้อนหินใหญ่ทันที ยักษ์แปลกใจแต่ก็ทำอะไรไม่ได้ สุดท้ายก็บินกลับไปเพื่อตั้งหลักใหม่ ต่อมาลูกชายทั้ง 2 คนเมื่อเติบโตก็อยากออกเดินทางบ้าง จึงได้ขอพระราชาน้ำไป ทั้ง 2 คนได้นั่งเรือข้ามแม่น้ำฝั่งไทยไปยังพม่า ระหว่างเดินทางได้พบกับหินก้อนใหญ่ก้อนหนึ่งขวางทางอยู่ข้างหน้า ทั้ง 2 คนตัดสินใจว่าจะผ่านไปดีหรือไม่เพราะดูไม่น่าไว้วางใจ แต่น้องชายไม่ฟังและได้ขับเรือไปต่อ แล้วหินก็หล่นทับทั้งสองคนตายคาที่ หินที่ทับลงมาก็คือยักษ์แปลงกายนั่นเอง พระราชาเมื่อรู้เรื่องก็เสียใจมาก และทำให้ยักษ์ตนนั้นมาสู้กันให้รู้ว่าใครจะเป็นฝ่ายชนะ และแล้ววันต่อสู้ก็เกิดขึ้น ทั้งสองได้ต่อสู้กันผลัดกันสู้กันต่อๆ จนกระทั่งถึงวันที่ 3 พระราชาก็เป็นฝ่ายชนะและฆ่ายักษ์จนตาย

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังข์โกมล

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

8 หอยกับกระต่าย

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วในป่าแห่งหนึ่ง มีกระต่ายตัวหนึ่งอวดเก่งได้ไปท้าวิ่งแข่งกับหอย หอยได้ฟังคำท้าก็รีบตกลง กระต่ายหัวเราะเยาะดูถูกหอยว่าเป็นไปไม่ได้หรอก เอ็งจะเอาชนะข้าได้อย่างไร กระต่ายก็ถามหอยว่าถ้ามันชนะจะให้อะไรเป็นรางวัล หอยบอกว่าจะให้เงินให้ทองเป็นรางวัล จากนั้นหอยก็ได้ปรึกษากับเพื่อนหอยทั้งแม่น้ำว่า จะใช้วิธีการใดที่จะเอาชนะกระต่ายได้ เพื่อนหอยก็ช่วยคิดหาวิธี เช้าวันรุ่งขึ้นถึงวันแข่ง กระต่ายกับหอยก็อยู่ที่จุดเริ่มต้น เมื่อออกวิ่งกระต่ายก็วิ่งนำทันที เมื่อวิ่งมาได้สักระยะกระต่ายก็ร้องถามหอยว่า เจ้าหอยเจ้าอยู่ที่ไหน หอยตอบทันที ข้าอยู่นี่ อยู่ข้างหน้าเองนี่แหละ กระต่ายก็รีบวิ่ง วิ่งไปเรื่อย ๆ กระต่ายก็ถามหอยอีกว่าเจ้าหอยเอ็งถึงไหนแล้ว หอยตอบว่า ข้าอยู่นี่ อยู่ข้างหน้าเอ็งนี่ ในที่สุดกระต่ายก็เกิดอาการล้า และยอมแพ้ในที่สุด และแล้วกลอุบายของหอยก็เอาชนะกระต่ายไปได้ในที่สุด

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

9 สหายผู้ฉลาดกว่า

นานมาแล้วมีสหายคู่หนึ่งที่รักกันและช่วยเหลือกัน ยามเดือดร้อนอะไรก็จะช่วยเหลือทุกอย่าง อยู่มาวันหนึ่งสหายผู้น้องอยู่บ้านคนเดียว ได้มีชายแก่คนหนึ่งมาขอยืมเงินจากเขา 500 บาท เขาตอบตกลงให้ยืมและทำสัญญาว่าจะคืนเงินตอนไหน ดอกเบี้ยเท่าไร? ตอบตกลงกันเรียบร้อยว่าชายแก่จะนำมาคืนเมื่อถึงเดือนที่สอง พอครบ 2 เดือนได้เวลาคืนเงิน ชายแก่ก็เบี้ยวไม่ยอมคืนเงินโดยอ้างว่าตามสัญญาว่าจะคืนเงินให้ตอนมีเดือนครบ 2 เดือนต่างหาก แล้วตนจะคืนทั้งต้นทั้งดอกให้แต่ยังมีแค่เดือนเดียวอยู่เลย เมื่อเป็นอย่างนี้สหายผู้น้องจึงได้ไปปรึกษากับสหายว่าจะเอาเงินคืนได้อย่างไร เพื่อนสหายได้ฟังดังนั้นก็บอกทันทีว่าเขามีวิธีแต่รอให้ถึงเดือนหงายก่อน เมื่อถึงเดือนหงายพระจันทร์เต็มดวง สองสหายก็นัดชายแก่ที่ยืมเงินมาที่ลำคลองแห่งหนึ่ง แล้วถามว่า “ท่านดูซิในน้ำมีดวงจันทร์หรือไม่” ชายแก่ตอบว่ามี สหายจึงถามต่ออีกว่า “แล้วท่านแหงนมองบนฟ้าว่ามีเดือนไหม” ชายแก่ตอบว่ามี สหายจึงบอกว่า “รวมกันเป็นสองเดือนใช่ไหม” ชายแก่จึงยอมรับว่าตนยอมแพ้ และสัญญาว่าจะคืนเงินให้

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

10. ชายขี้เกียจผู้มีวาสนา

นานมาแล้วมีชายหนุ่มคนหนึ่งเป็นคนไม่ขยันทำมาหากิน ตื่นเช้าขึ้นมาเมื่อเขาหาข้าวกินเสร็จและเลี้ยงสุนัขแล้ว เขาก็จะนอนต่อเป็นอยู่อย่างนั้นเป็นประจำทุกวัน อยู่มาวันหนึ่งมีพระธิดาได้ออกมาเยี่ยมประชาชนและได้เห็นชายหนุ่มก็หลงรัก และได้ขอแต่งงาน ถือว่าเป็นโชคดีของชายหนุ่มมากที่สุดในชีวิต เมื่อเข้าไปอยู่ในวังชายหนุ่มก็ยังกินๆ นอนๆ เหมือนเดิม เวลาผ่านไปพระราชินีเห็นว่าชายหนุ่มคนนี้ไม่มีความคิด ความขยัน เลยให้ออกไปจากวังพร้อมพระธิดา ทั้งสองคนจึงต้องกลับไปใช้ชีวิตเหมือนชาวบ้านทั่วๆ ไป อยู่มาวันหนึ่งชายหนุ่มเกิดอยากเข้าป่าเพื่อล่าสัตว์มาเป็นอาหาร เขาจึงเดินทางเข้าไปในป่าโดยเอาสุนัขไปด้วย ระหว่างเดินทางสุนัขก็ขี้เกียจพอๆ กับเจ้าของ ไม่ยอมไปไหนได้แต่เดินตามเจ้าของไปเรื่อยๆ จนกระทั่งมาหยุดที่เหวที่หนึ่ง สุนัขได้ลงไปเห่าหินแผ่นใหญ่แผ่นหนึ่ง เหาอยู่นานจนชายหนุ่มลงไปตาม และเกิดความสงสัยว่าเห่าอะไรอยู่ เขาจึงตัดสินใจยกแผ่นหินนั้นให้ล้ม พอหินล้มข้างหลังหินก็มีแสงสว่างปรากฏขึ้น มีเพชรก้อนใหญ่ก้อนหนึ่งวางอยู่ ชายหนุ่มได้นำเพชรกลับบ้านและนำไปให้พระราชินี แล้วชายหนุ่มกับพระธิดาก็ได้กลับไปใช้ชีวิตอยู่ในวังอีกครั้ง แลเขาก็ได้ดูแลบ้านเมืองแทนพระราชินีต่อไป

ผู้เล่า นายอะปอง ไตรสังขโกมล
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

11. คนอวดเก่ง

ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งมีหญิงท้องแก่คนหนึ่งกำลังจะคลอดลูก สามีจึงเดินไปตามหมอต้มยาช่วยทำคลอด แล้วภรรยาก็คลอดบุตรชาย พอลูกคลอดออกมา ลูกก็เดินได้และมีกำลังมาก พอโตขึ้นลูกชายได้ตามพ่อเข้าไปในป่า ช่วยพ่อตัดไม้และแบกต้นไม้กลับบ้าน พ่อแปลกใจมากเพราะไม่เคยเห็นใครมีกำลังมากขนาดนี้ ครั้งพ่อเลี้ยงดูจนเติบโตใหญ่ ลูกชายคนนี้เป็นคนที่กินเยอะ กินจุ จนพ่อแม่ไม่มีปัญญาที่จะเลี้ยงดูอีกต่อไป จึงนำลูกชายไปทิ้งไว้ในป่าใหญ่ เด็กหนุ่มคนนี้จึงได้ออกเดินไปเรื่อยๆ และได้พบกับยักษ์ตนหนึ่งก็ได้ทำว่า “เจ้ามาสู้กับข้าดูมัย ถ้าข้าชนะข้าขอข้าวกิน และเจ้าต้องดูแลติดตามข้าตลอดไป” ยักษ์หัวเราะลั่นป่าและพูดว่า “ถ้าข้าชนะข้าก็จะกินเจ้าเสีย” ทั้งสองก็ได้ต่อสู้กัน และเด็กหนุ่มที่มีกำลังมากก็ชนะจากวันนั้นเขาก็มีลูกน้องมากขึ้นเรื่อยๆ คนในเมืองละแวกนั้นจึงให้เขาเป็นพระราชาดูแลบ้านเมืองอยู่ต่อมาชายหนุ่มก็เริ่มเบื่อเพราะเขาไม่มีคู่แข่งเลย เตือดร้อนถึงภรรยาของเขาที่ต้องออกหาคู่ต่อสู้ให้เขา เพราะถ้าหาไม่ได้เขาจะฆ่าภรรยาเสียเอง ภรรยาเมื่อได้ยินคำพูดนั้นก็เสียใจมากจึงออกจากวังหาคู่ต่อสู้ให้ แล้วก็ได้อายืนร้องไห้ใกล้ๆ แม่น้ำ ลิงตัวหนึ่งก็ร้องถามขึ้นว่า ท่านร้องไห้เพราะเหตุไร ภรรยาจึงตอบว่า สามีข้าเป็นผู้มีกำลังมากเขาอยากได้คู่แข่ง แต่ไม่มีใครเลยที่จะสู้เขาได้ ข้าก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ลิงได้ยินดังนั้นก็รับอาสาทำ ทำเดินทางเข้าเมืองเพื่อจะสู้กับพระราชาวอดเก่งองค์นั้น พอจะสู้กันลิงก็ร้องถามว่า ถ้าเจ้ามีกำลังมากขอให้เจ้าจับหางข้าให้แน่นๆ ข้าจะลองสะบัดดู พระราชาได้ยินดังนั้นก็หัวเราะดั่งลั่นแต่ก็ทำตามที่ลิงบอก พอจับหางลิงแล้ว ลิงก็สะบัดหางอย่างรุนแรง ทำให้พระราชานั่งเป็นอย่างมก และตัวของพระราชาก็กระเด็นไปไกลจนถึงเมืองเมืองหนึ่ง เขาตกลงในหลังกาของตาแก่กับยายแก่ที่กำลังเลี้ยงหลานอยู่ เมื่อลืมหันมาเห็นผู้คนในเมืองนี้ทำไมถึงมีตัวใหญ่กว่าตัวเขาเป็นร้อยๆ เท่า ก็เกิดความกลัวขึ้นมาทันที ตั้งแต่นั้นมาเขาก็อยู่รับใช้ดูแลหลานของตายายที่ยังเล็กอยู่จนแปล ตัวเขาเองก็ไวกว้างไม่ไหว เด็กคนนี้ตัวก็ใหญ่ ทำให้เขาท้อและคิดได้ว่ายังมีคนที่เหนือกว่าเขาอีกเยอะ เขาก็นั่งร้องไห้และอยากกลับบ้านเกิด มีเด็กอยู่กลุ่มหนึ่งได้เดินเข้ามาถามเขาว่า ร้องไห้ทำไม เขาก็ตอบว่าอยากกลับบ้าน เด็กๆ ก็ตอบว่าจะส่งกลับบ้านให้ โดยให้เขาขึ้นไปอยู่ในปล่องไม้ซางและให้อยู่นิ่งๆ เด็กจะเป่าไปทางทิศตะวันออกให้ถึงเมืองเขาให้ได้ และแล้วเขาก็ถูกเป่ากลับมายังเมืองของเขาในที่สุด ตั้งแต่นั้นมาเขาก็ไม่กล้าที่จะอวดเก่งกับใครอีกเลย

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

12. นองชะเข้

นองชะเข้เป็นหญิงสาวสวยคนหนึ่ง เป็นที่หมายปองของหนุ่มๆ ในหมู่บ้านแห่งนั้น อยู่มาวันหนึ่งได้มีคนเดินทางมาสู่ขอกับพ่อแม่ของนางว่าจะขอนางนองชะเข้แต่งงาน แต่สุดท้ายก็ไม่ผ่านการคัดเลือกบททดสอบของพ่อแม่ก็ต้องกลับบ้านไป เวลาผ่านไปอีกหลายเดือนได้มีชายหนุ่ม 2 คน เดินทางมาเพื่อขอนาง ด้านแรกที่ต้องทดสอบก็คือพ่อแม่ของนางนองชะเข้ ส่วนด้านที่สองก็จะเป็นนางที่รออยู่ที่บ้าน ด้านแรกที่มีพ่อกับแม่รออยู่นั้นก็คือ พ่อแม่ของนาง ได้ถามคำถามว่าจะทำอย่างไรดี เวลาทำไร่ที่ไรก็ร้อนยามแดดออก พอฝนตกก็ต้องรอฝนหยุดทำงานก็ไม่ได้ ชายหนุ่มทั้งสองคนจึงช่วยกันทำไร่ให้พ่อแม่ของนางจนเสร็จ และสร้างกระต๊อบให้หลังหนึ่งใช้หลบฝนหลบแดด ด้านแรกผ่านไป พ่อด้านที่สองชายหนุ่มทั้ง 2 คน ได้เดินไปที่บ้านของนองชะเข้ มีนางรออยู่ที่บ้านนอนแก้ผ้าอยู่ นางได้ถามชายหนุ่มว่า ที่เห็นนมของฉันที่บ้านเธอเรียกว่าอะไร ชายหนุ่มสองคนรีบตอบทันทีว่า “นู้¹” นางถามต่อว่า อวัยวะเพศของนางที่นางจับอยู่ที่บ้านเธอเรียกว่าอะไร ชายหนุ่มสองคนตอบว่า “เหล²” นางนองชะเข้ก็ส่ายหน้า เป็นอันว่าทั้งสองคนไม่ผ่านการทดสอบ ชายหนุ่มทั้งสองคนจึงเดินทางกลับด้วยความผิดหวัง เวลาต่อมาก็มีชายกำพร้าคนหนึ่งเดินทางมาเพื่อขอนางด้วยคน แต่เขาบอกว่าตัวเขาไม่มีทรัพย์สินสมบัติอะไรติดตัวมาเลย พอถึงด้านแรก พ่อแม่ของนางถามว่าจะทำอย่างไรเวลาทำไร่ที่ไรก็ร้อนยามแดดออก พอฝนตกก็ไม่อยากทำงานก็จะอยู่แต่ในกระต๊อบ ชายหนุ่มจึงพูดขึ้นว่า “ผมจะสานหมวกเอาไว้ให้ใส่” ชายหนุ่มก็สานหมวกใบใหญ่ให้กับพ่อแม่ของนางคนละใบ เพราะเมื่อแดดออกก็ทำงานได้ ฝนตกก็ทำงานได้ ชายหนุ่มจึงผ่านด่านแรกไปได้ พอถึงด้านที่ 2 นางรออยู่ที่บ้าน นอนรอและแก้ผ้าอยู่ นางจับนมของนางและถามชายหนุ่มว่าที่ข้าจับอยู่ที่บ้านเจ้าเรียกว่าอะไร ชายหนุ่มตอบว่า “ที่บ้านข้าเรียกว่าข้าวปั้น” นองชะเข้ถามต่ออีกว่า อวัยวะเพศของข้าที่บ้านเจ้าเรียกว่าอะไร ชายหนุ่มตอบว่า “ที่บ้านข้าเรียกว่า เส้นหาง” ชายหนุ่มให้เหตุผลว่า ข้าวปั้นนั้นแม่ข้าให้ดูดดื่มกิน ทำให้ข้าเติบโตใหญ่มาจนถึงวันนี้ ส่วนอวัยวะเพศที่เรียกว่าเส้นหางนั้น เพราะข้ามาจากตรงนั้น ข้าออกมาจากตรงนั้น และเป็นสายเลือดของแม่ข้า ถึงข้าจะกำพร้าไม่มีพ่อแม่แล้วก็ตาม นางได้ยินก็เกิดความสงสารและตอบตกลงให้ชายหนุ่มอยู่กินกันอย่างสามีภรรยาต่อไปจนแก่เฒ่า

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ หน้าอก

² คำเรียกอวัยวะของผู้หญิง

13. กะช่องอ้าว¹

ในป่าแห่งหนึ่งมีครอบครัวช้างอยู่ครอบครัวหนึ่งมีพ่อ แม่ และลูกช้าง ลูกช้างนั้นเป็นช้างที่มีความขยัน รักพ่อแม่มาก จะหาอาหารให้พ่อแม่ทุกวัน เพราะพ่อแม่แก่มาแล้ว ลูกช้างทำอย่างนี้ทุกวันเป็นเวลา 10 กว่าปีมาแล้ว โดยไม่ย่อท้อและเหน็ดเหนื่อยแต่อย่างใด อยู่มาวันหนึ่งมีความทุกข์เดินทางเข้าป่าและได้พบกับลูกช้างที่ออกมาหาอาหารให้พ่อแม่ ความทุกข์จึงจับลูกช้างไปให้กับพระราชาในวัง พระราชาดีใจมาก และได้ให้อาหารมากมายมาต้อนรับ ช้างเผือก แต่ลูกช้างเผือกไม่ยอมกินอะไรเลยได้แต่น้ำตาไหลเพราะคิดถึงพ่อแม่ พระราชาเห็นดังนั้นก็เลยถามว่า “เจ้าช้างร้องไห้ทำไม เจ้าเข้ามาอยู่ในวังสุขสบายมีแต่อาหารดีๆ กิน และไม่ต้องทุกข์ทรมานอยู่ในป่า ทำไมเจ้าถึงต้องร้องไห้” ลูกช้างเผือกตอบว่า “ข้ายังมีพ่อแม่ที่แก่และรอข้ากลับไป ถึงแม้จะมีอาหารดีๆ กิน ที่อยู่ดีๆ ให้พัก ข้าก็ไม่มีความสุขถ้าขาดพ่อแม่” พระราชาได้ยินดังนั้นก็ปล่อยช้างเผือกกลับเข้าป่า และใช้ชีวิตอยู่ในป่าต่อไปอย่างมีความสุข

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ ช้างเผือก

14. ช้างเผือก

มีเด็กหนุ่มกำพร้า 7 คน เป็นพี่น้องกัน ก่อนตายพ่อแม่ได้สั่งว่าให้รักกันและให้ช่วยเหลือแบ่งปันกัน เวลาผ่านไป 5 ปี หนุ่มกำพร้า 7 คน ก็เดินทางเข้าป่าใหญ่ พี่ๆ ทั้ง 6 คน ได้สร้างกระท่อมหลังหนึ่งเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย ส่วนน้องคนเล็ก พี่ๆ รังเกียจไม่มีใครรักเขาเลย ตัวเขาเองก็ไม่เข้าใจว่าทำไมพวกพี่ๆ ทำกับเขาอย่างนี้ อยู่มาวันหนึ่งพี่ๆ ก็ได้นำมิด จอบ ที่พ่อแม่ทิ้งไว้ให้มาขุดหลุมทำกับดักช้างเผือก เพื่อที่จะนำไปขายให้กับพระราชฯ ส่วนน้องคนเล็กที่นอนอยู่ในป่าที่พวกพี่ๆ ไม่สนใจและไม่รักก็ได้นั่งร้องไห้ แต่ก็ขุดหลุมทำกับดักช้างเผือกเหมือนกันโดยใช้ไม้ไผ่แหลมๆ ขุด เขาใช้เวลาหลายเดือนจนขุดหลุมเสร็จ อยู่มาจนกระทั่งคืนหนึ่งช้างเผือกก็เข้ามาติดหลุมกับดักที่น้องคนสุดท้องทำไว้ แต่ช้างเผือกก็ต้องแปลกใจว่าทำไมผู้ชายคนนี้มาดักเราแล้ว ทำไมร้องห่มร้องไห้อย่างนี้ น้องคนสุดท้องก็ตอบว่า พวกพี่ๆ ของเขาได้ทอดทิ้งเขา เขาไม่มีอะไรเลย ถึงเวลากินก็ไม่ได้กิน ช้างเผือกจึงได้ช่วยเหลือเพราะสงสาร และเห็นว่าเด็กคนนี้มีบุญวาสนา ช้างเผือกจึงส่งสาธิตโดยการเสกงาช้างซ้ายให้เป็นอาหารและเสื้อผ้า ส่วนงาช้างขวาก็เสกให้เป็นแก้วแหวนเงินทองให้กับเด็กหนุ่มคนสุดท้อง ในที่สุดทั้งสองก็เป็นเพื่อนกัน และได้เดินทางเข้าไปในวังเพื่อที่จะขอพระราชทานให้เด็กหนุ่มกำพร้าคนนี้ ช้างเผือกได้คิดกลอุบายว่า ตนจะไปนั่งทับแม่น้ำในใจกลางเมืองเพื่อให้พระราชฯ ไม่มีน้ำใช้ พระราชฯ เมื่อไม่มีน้ำใช้จึงยินยอม เด็กหนุ่มกำพร้าก็ได้แต่งงานกับพระธิดาของพระราชฯ เวลาผ่านไป 2 ปี ช้างเผือกได้ขอกลับเข้าป่าเพื่อใช้ชีวิตอยู่ในป่า เด็กหนุ่มกำพร้าเสียใจมากขอร้องไม่ให้ช้างเผือกกลับเข้าป่า ช้างเผือกยืนยันว่ายังไงก็ต้องไป และได้สั่งว่าให้สร้างยุ้งข้าว 2 หลัง โดยให้นำขี้ของช้างไปใส่ไว้ในยุ้งข้าว แล้วช้างเผือกก็กลับเข้าป่า พอรู้ข่าวเด็กหนุ่มกำพร้าก็ได้ติดตามช้างเผือกเข้าไปในป่าแต่ก็ไม่พบ เขาจึงกลับออกมา พอกลับเข้ามาในวังได้เดินไปดูในยุ้งข้าวก็พบว่าเงินทองมากมาย เด็กหนุ่มจึงได้นำเงินทองเหล่านั้นแจกจ่ายให้กับประชาชน และอยู่กับพระธิดาอย่างมีความสุขตลอดไป

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

15. ผู้ทรงคุณธรรม

พระธิดาองค์หนึ่งอยากมีบุตรมากแต่ทำยังงี้ก็ไม่มีลูก นางรู้สึกทุกข์ใจมากจนไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร อยู่มาวันหนึ่งพระธิดาก็ได้เดินทางเข้าป่าใหญ่ไปขอต้นไม้ให้ตนมีบุตร ต้นไม้ใหญ่ต้นนั้นก็กล่าวว่ามันก็ไม่ว่าจะทำอย่างไร เพราะตัวเขาไม่มีลูกที่จะให้เหมือนกัน มีแต่วิญญาณของซากศพที่ไม่มีญาติมาฝังไว้ใต้ต้นไม้หรือการเกิดใหม่ แต่ตนไม่รู้จักวิญญาณพวกนั้น ต้นไม้จึงคิดว่าขออ้อนวอนจะดีกว่า ว่าแล้วต้นไม้ใหญ่ก็ได้รับขอเทวดาจากสวรรค์ให้พระธิดามีลูก หลังจากนั้นพระธิดาก็กลับเข้าวังแล้วก็ได้ตั้งครรภ์ ทำให้สามีของนางดีใจมาก แต่พระบิดาของพระธิดากลับไม่พอใจ พอลูกของพระธิดาเติบโตขึ้นมาพระบิดาของพระธิดาก็ได้ขับไล่หลานชายให้ออกจากวัง เพราะโหรได้ทำนายว่าจะเกิดภัยพิบัติแก่ตระกูลและบ้านเมือง ลูกชายของพระธิดาจึงต้องออกจากวังและได้เดินทางไปหมู่บ้านแห่งหนึ่ง พอใกล้ค่ำเขาก็ได้ปีนขึ้นต้นไม้ยักษ์ต้นหนึ่ง เพื่อดูว่าเส้นทางที่เขาจะเดินทางต่อยังอีกยาวไกลหรือไม่ เขาได้ปีนไปจนถึงยอดไม้และได้มองเห็นแสงสว่างไสวในบ้านหลังหนึ่ง เขาจึงได้เดินทางไป ที่นั่นและได้เข้าไปทักทายผู้คนในนั้น เขาเห็นชายหนุ่มในหมู่บ้านนั้นกำลังเล่นส่บ้าแข่งขันกัน และพนันกันด้วยเงินทองเป็นรางวัล เขาจึงอยากเล่นบ้าง โดยบอกว่าถ้าเขาชนะเขาขอแค่อาหารมื้อเดียวก็พอ แต่ที่จริงแล้วเขาเป็นเทพในร่างมนุษย์ไม่จำเป็นต้องกินก็อิ่มท้องอยู่แล้ว เขาก็ชนะแต่เขาก็ไม่เอารางวัลอะไรเลย ทำให้คนในหมู่บ้านพากันตะลึงในความสามารถว่าเขาเก่งและไหวพริบดีมาก จากนั้นเขาก็เดินทางต่อไปถึงหมู่บ้านอีกหมู่บ้านหนึ่ง หมู่บ้านนี้ผู้คนกำลังเล่นยิงปืนกันอยู่ เขาจึงขอเล่นด้วย แต่คนในหมู่บ้านบอกว่าการเล่นยิงปืนมันอันตราย ไม่อยากให้เล่น แต่เขาก็ขอเล่นและเอารางวัล แล้วเขาก็เล่นชนะส่วนของรางวัลที่ได้ก็เอาไปแจกจ่ายให้กับชาวบ้านหมด ตัวเองก็ไม่ได้เอาอะไรติดตัวเลย เพราะเขาไม่ต้องการใช้ เวลาผ่านไปหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านที่เขาได้ผ่านไปเกิดฝนฟ้าไม่ตก ปลูกข้าวปลูกผักไม่ได้กิน ทำให้ชาวบ้านทุกคนกล่าวกันว่า เพราะชายคนนี้เดินทางมาที่หมู่บ้านจึงทำให้หมู่บ้านมีอันเป็นไป ชาวบ้านจึงรวมตัวกันเดินทางไปหาพระราชาในวังว่าเกิดเรื่องแบบนี้ขึ้น พระราชาจึงสั่งให้นำตัวชายหนุ่มคนนั้นมาเข้าเฝ้า ชายหนุ่มที่เดินทางมาก็เล่าทุกอย่างว่าเขาเดินทางมาด้วยดี ไม่มีอะไรแอบแฝง สิ่งที่เกิดขึ้นเขาจะเป็นผู้รับผิดชอบเอง จากนั้นชายหนุ่มก็ได้อธิษฐานให้ฝนตก ปลูกข้าวปลูกผักให้ได้อย่างเดิม และให้ดีขึ้นกว่าเดิมอีก ชาวบ้านต่างยกย่องในความมีบุญของเขา เขาจึงได้เล่าความจริงว่าเขาเป็นเทวดาลงมาเกิดในชาตินี้ มารับใช้ดูแลชาวบ้าน ให้มีความสุข และแล้วเขาก็ได้แต่งงานกับพระธิดาในเมืองนั้น และได้กลับไปเยี่ยมแม่ของเขา ในอีกเมืองหนึ่ง

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังข์โกมล
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

16. สิงโตกับช้าง

กาลครั้งหนึ่งมีสิงโตกับช้างที่เป็นเพื่อนกัน อยู่มาวันหนึ่งทั้งสองได้ชวนกันไปเที่ยว ขึ้นไปบนภูเขาใหญ่เพื่อดูสัตว์ต่างๆ ที่อยู่ข้างล่าง ช้างก็เกิดความคิดว่าอยากลงไปอยู่กับสัตว์พวกนี้เพราะพื้นที่ก็กว้างใหญ่ด้วย สิงโตก็พูดขึ้นว่า ข้างล่างมีแต่อันตรายโดยเฉพาะมนุษย์ จะจับเราไปใช้งานและเอาเราไปฆ่าได้ เราอยู่ในป่าใหญ่ก็ดีแล้ว ช้างไม่ฟังความคิดของเพื่อน สิงโตห้ามช้างไม่ได้เลยแยกตัวเข้าไปอยู่ในป่าลึกตัวเดียวและก็จากไป สองปีต่อมาสิงโตคิดถึงช้างมากเลยออกจากป่าใหญ่ไปดูช้างว่าเป็นอย่างไร พอเดินทางไปเห็นช้างตัวหนึ่งผอมแห้งและไม่มีแรงน้ำตาไหล พอสิงโตมองชัดๆ ก็เห็นว่าเป็นเพื่อนของตนที่ถูกมนุษย์จับมาใช้แรงงาน ช้างจึงนึกเสียใจที่ตัวเองไม่ฟังเพื่อนเตือน

ผู้เล่า นายชิ

17. ตากับยาย

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีตากับยายอาศัยอยู่ในป่าและได้ทำไร่กันอยู่สองคน นานๆ ถึงจะเข้าไปในหมู่บ้านซื้อของใช้ ลักษณะของตาจะมีผมอยู่เส้นเดียวบนหัวของแก ส่วนยายก็จะเหลือฟันอยู่ซี่เดียวในปาก ทั้งตาและยายต่างก็พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ เพราะต่างก็เท่าเทียมกันในของที่เหลืออยู่คนละหนึ่ง อยู่มาวันหนึ่งตาต้องเข้าหมู่บ้านไปซื้อของมาใช้ในระหว่างอยู่ไร่ ระหว่างทางหัวของตาได้ไปชนกับกิ่งไม้เข้า ทำให้ผมที่เหลืออยู่หลุดไปด้วย ครั้นพอกลับมาถึงกระท่อที่ไร่ ยายก็ถามตาว่าผมที่เหลืออีกเส้นหลุดหายไปไหน ตาตอบว่าผมที่หายไปเพราะไปเกี่ยวกับกิ่งไม้จึงหลุด พอได้ยินยายก็เลยหัวเราะตาสีงดังทำให้ฟันที่เหลือของยายหลุดหล่นไป ตาจึงหัวเราะยายและพูดขึ้นว่า เราเสมอกันแล้วนะ ต่างก็ไม่มีฟันและผมอีก ทั้งตาและยายก็ยอมรับว่า เราไม่ต้องหัวเราะเยาะกันอีกเพราะเราเสมอกัน

ผู้เล่า นางยุพา สังขนิธิ

18. หมาจิ้งจอก แม่เหี่ยว และอีกา

ในป่าแห่งหนึ่ง มีเหี่ยวตัวหนึ่งกำลังพักไข่ทั้งหมด 7 ฟอง เหี่ยวตั้งใจพักไข่ของตนด้วยความอดทนและความรัก อยู่มาวันหนึ่งมีหมาจิ้งจอกเดินผ่านมาและอยากกินลูกเหี่ยวที่กำลังจะโต หมาจิ้งจอกใช้กลอุบายว่า “เจ้าจงเอาลูกมาให้ข้ากิน 1 ตัว ไม่อย่างนั้นข้าจะกินเจ้าและลูกของเจ้าให้หมด” ด้วยความกลัวและความโง่ เหี่ยวจึงโยนลูกของตัวเองให้หมาจิ้งจอกกิน เป็นอยู่อย่างนี้ 3 วัน เหี่ยวก็เสียลูกไป 3 ตัว วันเดียวกันอีกาบินผ่านมาและเกิดความสงสัยจึงบอกวิธีให้เหี่ยวรู้ว่า “หมาจิ้งจอกมันจะปีนต้นไม้มาหาเราได้อย่างไรท่านคิดดูซิ เหี่ยวเกิดความคิดรู้เท่าทันหมาจิ้งจอก วันต่อมาหมาจิ้งจอกก็มาขอกินอีก แต่เหี่ยวก็เฉยๆ ทำให้หมาจิ้งจอกคิดว่าเมื่อวานมันเห็นอีกาบินผ่าน ต้องเป็นแผนของอีกาแน่นอน หมาจิ้งจอกจึงใช้กลอุบายต่อ อยู่มาวันหนึ่ง หมาจิ้งจอกแกล้งนอนตายใกล้ริมแม่น้ำให้อีกามาจิกกินและมันจะได้กินอีกา ด้วยความหิวของอีกาที่ชอบกินซากศพของเน่ามันจึงบินลงไปกินหมาจิ้งจอก ทันใดมันก็ไม่ได้กลืนเน่าเหม็นของหมาเลย คิดได้ดังนั้นต้องเป็นแผนของหมาจิ้งจอกจะกินเราแน่ จึงถามหมาจิ้งจอกว่า “ธรรมดาหมาจิ้งจอกตายहु้มันจะกระดิกได้นะ” หมาจิ้งจอกได้ยินดังนั้นก็กระดิกหูข้างหนึ่ง ลืมตาขึ้นว่าจะกินอีกา แต่ไม่ทันอีกา อีกาบินหนีเสียก่อน หมาจิ้งจอกคิดในใจ เราเสียรู้ให้กับอีกาเป็นครั้งที่ 2 แล้ว และมันก็ไปจากป่าแห่งนี้เพราะมีสัตว์ที่ฉลาดกว่ามัน

ผู้เล่า นายชิ

19. ยักษ์กินคน

วันหนึ่งมียักษ์ตนหนึ่งออกหาอาหารในป่า ยักษ์เห็นนายพรานเดินมาและคิดจะจับนายพราน กินเป็นอาหาร นายพรานวิ่งหนีแต่หนีไม่พ้น นายพรานจึงขอร้องยักษ์ว่า “อย่ากินข้าเลย ข้ายังไม่อยากตาย ข้ายังมีลูกอยู่ ภรรยาข้าก็ตายไปแล้ว ลูกข้าก็ยังเล็ก ได้โปรดอย่ากินข้าเลย” ยักษ์สงสารจึงไม่กินนายพราน นายพรานจึงบอกว่า เขาจะทดแทนบุญคุณของยักษ์โดยช่วยยักษ์ให้กลายเป็นคน และจะได้ไม่ต้องกลับไปเป็นยักษ์อีก ยักษ์จึงได้กลายเป็นคนและเป็นคนดี ยักษ์ขอบคุณนายพรานที่ช่วยเหลือ ต่อมาวันหนึ่งมีปีศาจได้เห็นยักษ์ที่กลายเป็นคนก็ต้องการที่จะฆ่ายักษ์ ยักษ์บอกกับปีศาจว่าเธอไม่มีวันฆ่าเราได้หรอก เรามีตะกั่ว¹ มากกว่าเธออีก แต่ปีศาจไม่กลัว ทั้งยักษ์และปีศาจจึงต่อสู้กัน ฝีมือบินผ่านมาเห็นยักษ์และปีศาจจะฆ่ากัน ฝีมือบอกว่าอย่าฆ่ากันเลยมันเป็นบาป เป็นผีด้วยกันจะฆ่ากันทำไม ยักษ์กับปีศาจคิดได้จึงเลิกฆ่ากัน จากนั้นปีศาจจึงได้กลายเป็นผู้หญิง ยักษ์เห็นปีศาจเป็นผู้หญิงสวย มันคิดชั่วเลยคิดจะปล้ำผู้หญิง ยักษ์จึงกลับร่างไปเป็นยักษ์อย่างเดิม ยักษ์บอกกับตนเองว่าเราไม่น่าทำอย่างนี้เลย ถ้าเราไม่ทำเราก็ได้เป็นคนเหมือนเดิม ต่อมายักษ์ได้เจอนายพรานคนเดิมอีก นายพรานจึงบอกว่า เธอเป็นคนไม่ดีจริงๆ ยักษ์ก็เลยบอกว่านายพรานได้โปรดช่วยข้าอีกครั้ง นายพรานไม่ช่วยเหลือ ยักษ์จึงต้องเป็นยักษ์และเสียใจจนตาย

ผู้เล่า นายอ่องมู่ ชันแก้ว

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ ของวิเศษ

20. กว่องจี กว่องทุ่ง

นานมาแล้วมีพระธิดาองค์หนึ่งเป็นผู้หญิงที่สวยงาม วันหนึ่งในเมืองได้มีนกยักษ์มากินคนในเมือง และมันได้จับเอาพระธิดาไปจากเมืองด้วย ต่อมา มีชายกำพร้าคนหนึ่งรู้ข่าว จึงอาสาไปผ่านนกยักษ์และจะพาพระธิดากลับมา ชายกำพร้ามีหอกเป็นอาวุธ พอชายกำพร้าเจอ นกยักษ์ก็ได้ต่อสู้กัน และเขาก็ได้ใช้หอกฆ่านกตาย พระธิดาชอบชายกำพร้า เพราะได้ช่วยเหลือตนด้วย จึงชวนชายกำพร้าให้กลับไปอยู่ด้วยกันที่วัง แต่เขาไม่ยอมไป แล้วชายกำพร้าก็เดินจากไป แต่พระธิดาไม่ยอม จึงตั้งโล่งที่ชายกำพร้าใส่อยู่ เขาจึงใช้หอกตัดโล่งของตนเองแล้วก็เดินจากไป พอพระธิดากลับไปอยู่ที่วัง จึงได้ให้ทหารไปหาตัวชายกำพร้า โดยให้เอาเศษโล่งที่ติดมือมาไปเทียบกับโล่งของผู้ชายคนอื่น ๆ ต่อมาทหารรู้ว่าชายกำพร้าอาศัยอยู่กับยายที่กระท่อมหลังหนึ่ง ทหารจึงเข้าไปหา แต่ชายกำพร้ารู้เรื่องก่อนจึงได้หนีไปหลบที่สำคู้¹ พวกทหารเมื่อไม่เห็นชายกำพร้าจึงถามยายว่าเขาไปไหน ยายก็บอกว่าไม่รู้ ทหารจึงทำร้ายยาย ชายกำพร้าเมื่อเห็นทหารทำร้ายยายก็ทนไม่ได้จึงออกมาจากที่ซ่อน และยอมไปกับทหารเพื่อเข้าไปอยู่ในวังกับพระธิดา

ผู้เล่า นายอ่องมู่ ชันแก้ว

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ ห้องใต้หลังคา

21. เสือแม่เยอ¹

มีตายาย 2 คน ออกไปหาปลาที่แม่น้ำแห่งหนึ่ง ตกเย็นทั้ง 2 คนหาปลาได้เต็ม ตะกร้าทั้งคู่ ตาและยายจึงเดินทางกลับบ้าน ระหว่างทางที่เดินกลับบ้าน ทั้งสองคนเหนื่อย จึงหยุดพักที่ริมน้ำ ระหว่างที่พักมีแมงป่องเข้ามากัดยายจนยายตาย ตาก็เลยเสียใจ ต่อมา มีชายกลางคนเดินเข้ามาหาตา ตาจึงถามชายคนนั้นว่า จะทำอะไรถึงจะช่วยยายได้ ชายคนนั้นตอบว่า “ช่วยไม่ได้หรอก มันถึงเวลาตายของยายแล้ว และแมงป่องตัวที่กัดยายก็คือ เขาที่แปลงร่างมานั่นเอง เขาเป็นยมทูตแปลงตัวมา” ตาก็เลยบอกว่าถ้ายายตายเขาก็ไม่มีใคร ช่วยทำมาหากิน ยมทูตเห็นดังนั้นก็เลยให้หินวิเศษกับตา ตารับเอาไปและเดินทางกลับบ้าน แต่ก็ยังไม่รู้ว่าเอาหินวิเศษไปใช้ประโยชน์อะไร ต่อมาไม่นานมีลูกสาวของเศรษฐีคนหนึ่งป่วย กำลังจะตาย ไม่มีใครรักษาได้ เศรษฐีประกาศว่า ถ้าใครรักษาได้จะยกสมบัติให้ครึ่งหนึ่ง ตารู้ข่าวจึงเดินทางมารักษา โดยตาเอาหินวิเศษใส่ลงในแก้วน้ำ สวดขอพรและเอาน้ำให้หญิงสาวกิน หญิงสาวก็หายเป็นปกติ ตาจึงได้สมบัติจากเศรษฐีมากมาย พร้อมทั้งได้ข้าทาส บริวารมา 30 กว่าคน ต่อมาไม่นานยมทูตก็มาหาตา และบอกตาว่าถึงเวลาที่ตาจะต้องตาย แล้ว ตาไม่ยอมบอกว่า “ข้าไม่ไป ข้ามีหินวิเศษที่จะทำให้ข้าไม่ตายก็ได้” แต่ยมทูตบอกว่า คนเราต้องตายทุกคน และข้าจะมาเอาหินวิเศษคืนด้วย สุดท้ายตาก็เลยต้องตาย

ผู้เล่า นายอ่องมู่ ชันแก้ว

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ ยมทูต

22. กบ

นานมาแล้วมีหญิงท้องแก่คนหนึ่ง พอถึงเวลาคคลอดลูก ได้คลอดลูกออกมาเป็นกบสามีเมื่อรู้ว่ามิใช่ลูกเป็นกบก็ไม่เอา และให้โยนทิ้งออกไปข้างนอกบ้าน ลูกกบเมื่อโดนทิ้งตกลงมาข้างล่างมันก็ไม่ตาย มันจึงออกเร่ร่อนไปและก็นึกน้อยใจที่พ่อแม่ไม่รักไม่สนใจมัน อยู่มาวันหนึ่งกบน้อยได้เดินทางไปถึงบ้านตายาย ยายเห็นกบจึงถามว่า “หลานจะไปไหน” กบจึงตอบว่า ตอนมันคลอดออกมาพอพ่อแม่เห็นมันเป็นกบ ก็ไม่มีใครอยากได้และโยนมันทิ้งออกมา ยายจึงให้กบอาศัยอยู่ที่บ้าน หาข้าวให้กินและทำที่พักให้มัน เวลาผ่านไปหลายปี มันก็เติบโตขึ้นเป็นกบตัวใหญ่ วันหนึ่งมันได้บอกกับยายว่ามันอยากได้พระธิดาเป็นภรรยา ยายสงสารจึงออกเดินทางไปยังถึง 3 เมือง เมืองแรกยายไปหยุดที่หน้าวังมีสุนัขมาเห่ายาย เพราะยายแต่งตัวซอมซ่อ ยายไปยืนร้องที่หน้าวังบอกว่า หลานชายข้าอยากได้ภรรยาแต่หลานข้าไม่ได้เป็นคนแต่เป็นกบ ไม่รู้พระธิดาเมืองนี้สนใจหรือไม่ แต่พระธิดาก็ปฏิเสธ ยายจึงกลับไปเล่าให้กบฟังที่บ้าน แต่กบก็ไม่สิ้นหวัง ยายจึงออกเดินทางไปยังเมืองที่สองอีก สุนัขก็เห่ายายอีก และยายก็บอกเหมือนเมืองแรก แต่ก็ถูกปฏิเสธ จนมาถึงเมืองที่สาม สุนัขก็เห่ายายอีก แต่ยายก็ได้เข้าไปในวัง เมื่อเข้าไปก็พบว่าในวังนั้นมีพระธิดา 7 องค์ ยายจึงเล่าว่าหลานชายเป็นกบอยากได้ภรรยา พระธิดา 6 องค์แรกก็ไม่ยอม แต่น้องคนสุดท้ายบอกว่ายังงี้ก็ได้ จะแต่งงานด้วยก็ได้ ยายดีใจจึงรีบเดินทางกลับไปที่บ้านเพื่อไปบอกหลานกบ ต่อมากบจึงได้แต่งงานกับพระธิดาคนเล็ก และกบก็ได้กลายร่างมาเป็นคนและเป็นคนที่มียูปร่างมา ต่อมาได้ปกครองเมืองนี้ต่อ ชายหนุ่มจึงได้กลับไปหายายและได้ตอบแทนบุญคุณยายที่เลี้ยง และได้เดินทางกลับไปหาแม่ที่บ้าน เอาของไปให้แม่เพื่อตอบแทนบุญคุณ

ผู้เล่า นางหนึ่งช่วย ไทรสังขศรีดำรง

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

23. พุเคว¹

มีชายกำพร้าสองคนเป็นพี่น้องกัน ก่อนที่พ่อและแม่จะตายได้สั่งให้สองคนรักกัน ดูแลกัน โดยสั่งว่าถ้ามีข้าวเหลือหนึ่งเมล็ดก็ต้องแบ่งกันกิน ส่วนเรื่องผู้หญิงก็ให้เลือกผู้หญิงที่ดี ที่รักเรา และต้องช่วยเหลือเราได้ วันหนึ่งชายกำพร้าสองพี่น้องได้ไปเล่นน้ำ และได้เจอผู้หญิงกลุ่มหนึ่งกำลังเล่นน้ำอยู่ พอพี่ชายเห็นก็นึกชอบผู้หญิงคนหนึ่งที่อยู่ในกลุ่ม แต่น้องชายไม่เห็นด้วย เพราะรู้ว่าผู้หญิงคนนั้นเป็นคนนิสัยไม่ดี พี่ชายจึงบอกน้องว่าไม่ต้องมาสอน และก็แต่งงานกับผู้หญิงคนนั้น จากนั้นทั้งสามคนจึงอยู่ด้วยกัน ต่อมาพี่สะใภ้ไม่ชอบน้องชาย และได้ยุยงให้สามีของตนเกลียดน้องชาย เพราะเมื่ออาศัยอยู่ด้วยกันสามคน ก็จะต้องหาอาหารให้มีจำนวนมากขึ้น วันหนึ่งพี่สะใภ้เลยออกอุบายให้สามีของตนพาน้องชายไปทิ้งในป่า โดยในเช้าวันรุ่งขึ้น หลังจากที่หุงข้าวทำอาหารและกินข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว พี่ชายจึงชวนน้องชายเข้าไปในป่าเพื่อล่าสัตว์และหาของป่ามาเป็นอาหาร โดยทั้งสองคนได้ห่อข้าวเตรียมไปกินระหว่างทางด้วย เมื่อไปถึงป่าใหญ่พี่ชายคิดว่าน้องของตนคงหาทางออกจากป่าและกลับบ้านไม่ถูกแล้ว ก็เลยบอกน้องว่าเราจะพักกินข้าวกันที่นี่ก่อน แล้วเดี๋ยวเรานอนหลับให้หายเหนื่อยแล้วค่อยออกเดินทางต่อไป เมื่อทั้งสองคนนอนหลับ พี่ชายก็ตื่นก่อนและเดินทางกลับบ้าน ฝ่ายน้องชายเมื่อตื่นขึ้นมาไม่เห็นพี่ก็คิดว่าพี่ต้องทิ้งเราไว้แน่นอน จึงคิดว่าทำไมพี่ไม่รักเรา น้องชายจึงเดินทางออกจากป่าหาทางกลับบ้านและกลับบ้านได้ถูกต้อง พี่เมื่อเห็นน้องชายของตนกลับมาที่บ้านก็ไม่พอใจ และในวันต่อมาพี่ก็ได้ชวนน้องชายเข้าไปในป่าอีก พอเดินเข้าไปในป่าพี่เห็นน้องชายเผลอจึงผลักน้องตกเหว เมื่อคิดว่าน้องชายของตนตายแน่นอนจึงกลับบ้าน น้องเมื่อตกลงไปในเหวก็ไม่ตายเพราะมีรากไม้ กิ่งไม้รองรับอยู่ และมีเทวดามาช่วยพาขึ้นจากเหวและพากลับบ้าน พี่ชายเมื่อเห็นน้องชายกลับมาบ้านอย่างปลอดภัยก็ไม่พอใจมากกว่าเดิม ครั้งที่สามพี่ชายเลยชวนน้องไปปีนต้นไม้ดูไขนก เพราะรู้ว่าป่าในบริเวณนั้นมีนกยักษ์อาศัยอยู่ และตอนนี้มันกำลังปักไข่อยู่ กำลังดูร้าย พี่ชายได้เอามันไคสำหรับปีนต้นไม้ไปด้วย เมื่อมาถึงต้นไม้ใหญ่ทั้งสองคนก็ปีนขึ้นต้นไม้ตามบันได โดยที่พี่ปีนขึ้นไปก่อนและน้องปีนตาม เมื่อขึ้นไปถึงยอดไม้เห็นรังนกและไขนกแล้วก็จะกลับลงมา และเมื่อถึงเวลาลงพี่ก็บอกน้องว่าตนจะลงก่อน เมื่อพี่ชายลงจากต้นไม้ก็ดึงบันไดออกที่ละชั้นจนถึงพื้นดิน ทำให้น้องชายปีนลงจากต้นไม้ไม่ได้ เขาจึงแอบซ่อนในรังนกพอเวลาเย็นแม่นกก็บินกลับมาที่รังของมัน และมันได้กลืนมนุษย์ มันจึงรู้ว่าจะต้องมีใครขึ้นมาที่รังของมันแน่นอน และแม่นกก็เห็นน้องชายที่ซ่อนอยู่ น้องจึงขอร้องว่าอย่ากินเขาเลย เขาไม่ได้คิดจะขึ้นมาทำลายไข่ เขาโดนพี่เขาหลอก ถ้ายังไงขอเขาอาศัยอยู่ที่นี้และเขาจะดูแลไข่และทำความสะอาดรังให้ แม่นกก็ตกลง

¹ ชายกำพร้า

ให้อยู่ เวลาต่อมาพ่อก็บินกลับมาที่รัง มันได้กลิ่นมนุษย์จึงส่งเสียงร้องโวยวายว่ามีมนุษย์มาหลบซ่อนอยู่ที่ไหน แม่ก็บอกว่าไม่มีหรอก และถามต่อว่า ถ้าเรามีเด็กขึ้นมาอยู่บนรังของเรา และช่วยทำความสะอาดรัง ดูแลไข่ของเราตอนที่เราไปหาอาหารจะดีมั้ย พ่อตอบว่าดี แม่จึงบอกว่าตอนนี้ที่รังของเรามีคนอยู่ พ่อก็ไม่ว่าอะไร เมื่อน้องชายออกจากที่ซ่อนเขาก็ได้เล่าเรื่องของตนให้พ่อฟัง และอาศัยอยู่ที่รังจนลูกนกโตหมดแล้ว เมื่อเขาหมดหน้าที่ดูแลพ่อจึงพาเขาลงมาจากรัง แต่ก่อนไปเขาได้ขอร้องพ่อขอให้ช่วยไปคาบมิดมาให้เขา 1 เล่ม ไม่ต้องเป็นมิดที่ดีก็ได้ เพราะเขาจะเอามาทำไร่ทำนา หลังจากนั้นเขาก็ได้เอามิดที่ได้มามาตัดต้นไม้เพื่อเอามาทำหนังสือ และยิงนกมาได้ 1 ตัว เขาจะเอามากินแต่เขาได้เจอเมล็ดข้าวเปลือก 1 เมล็ดติดอยู่ตรงกะเพาะของนก เขาจึงเอาข้าวเปลือกนั้นไปปลูก จนเวลาผ่านไป ชายคนนั้นก็ปลูกข้าวได้หลายไร่ วันหนึ่งมีช้างป่าเข้าไปกินข้าวในไร่ของเขา เขาจึงต่อสู้กับช้างและได้งาช้างมาข้างหนึ่ง ช้างเมื่อเสียงาก็หนีเข้าป่า เขาก็วิ่งตามเพราะสงสารช้าง แต่เขาก็ไม่เจอช้าง เขาจึงกลับบ้านและนำงาช้างกลับบ้านไปด้วย วันต่อมาเมื่อเขาไปทำไร่พอลกลับเข้าบ้านในเวลาเย็นเขาก็เห็นว่าข้าวที่หุงสุกแล้ววางอยู่ เขาจึงกินข้าวและก็นึกสงสัยว่าใครมาหุงข้าวให้ เหตุการณ์เป็นอย่างนี้อยู่หลายวัน จนวันหนึ่งเขากลับบ้านเร็ว เขาได้เห็นผู้หญิงคนหนึ่งอยู่บนบ้านกำลังหุงข้าวทำอาหาร เขาตกใจมาก และเมื่อรู้ว่าผู้หญิงคนนี้ออกมาจากงาช้าง เขาก็รักและได้แต่งงานกับผู้หญิงคนนี้ อยู่มาวันหนึ่งพี่ชายได้เดินและตามแม่น้ำเพื่อหาปลา ก็เห็นเปลือกข้าวลอยมาตามน้ำ จึงนึกอะไรจะต้องมีใครอาศัยอยู่ที่ต้นน้ำแน่ เขาจึงเดินและแม่น้ำขึ้นไปยังต้นน้ำ เขาเห็นยังข้าวใหญ่ 1 ย้ง เขาจึงเดินเข้าไปถามชายเจ้าของยังข้าวว่า “ซู¹ ทำไมข้าวถึงเยอะจัง” ชายเจ้าของยังเมื่อเห็นพี่ชายของตนถามก็คิดว่าพี่คงจำเราไม่ได้ เขาก็ไม่ได้ว่าอะไร และตอบว่าเขาปลูกข้าวมาหลายปีแล้ว และน้องชายก็ได้หาข้าวหาปลามาให้พี่กิน หลังจากนั้นพี่ก็กลับมาบ้านและเล่าให้ภรรยาของตนฟังว่า ที่ต้นน้ำมีชายคนหนึ่งปลูกข้าวและมียังข้าวใหญ่มาก ทั้งสองคนจึงคิดหาทางไปเอาข้าวมา และเขาก็ขึ้นไปที่ต้นน้ำอีกโดยพาภรรยาไปด้วย ทั้งสองคนได้ไปขออาศัยอยู่กับชายเจ้าของยังข้าว เขาก็ให้อยู่ ดังนั้นเขาจึงต้องรับภาระเลี้ยงดูอีก 2 คนรวมกับบ้านเขาเป็น 4 คนที่อาศัยอยู่ พี่ชายเมื่ออาศัยอยู่ก็อยู่หลายอาทิตย์ไม่ยอมกลับบ้านสักที จนข้าวในยังข้าวของน้องลดน้อยลง น้องก็เลยบอกความจริงกับพี่ว่าเขาเป็นน้องของพี่ และเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมา พี่ชายเมื่อรู้ความจริงจึงกลับบ้านของตน และปรึกษากับภรรยาของตนว่าจะกลับไปหาน้องชาย และจะฆ่าน้องเพื่อเอาไร่ข้าวมาเป็นของตนเอง เมื่อคิดได้แล้วพี่ก็เดินทางไปบ้านของน้อง ระหว่างทางเขาได้เดินตกลงไปในบ่อดินดูด ขึ้นมาไม่ได้ น้องชายพอรู้เรื่องก็ไปหาพี่ชายที่บ่อและเอาข้าวปลาอาหารไปให้กิน แต่ก็ไม่สามารถช่วยพี่ชายขึ้นมาได้ จนพี่ถูกดูดจมหายลงไปในดิน

¹ สหาย, เพื่อนสนิท

น้องชายจึงทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้พี่ และให้พ่อแม่ของตนที่ตายไปแล้ว และก็นึกถึงคำสอน
สุดท้ายของพ่อแม่ที่ไม่ให้ทิ้งกัน

ผู้เล่า นางหนีช่วย ไทรสังขศรีดำรง
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

24. หนูเพพา

มีสามีภรรยาคนหนึ่งรับจ้างทำไร่อยู่ สามีมีชื่อว่าหนูเพพา วันหนึ่งหนูเพพาได้เก็บเศษหญ้าโดยเอาไปรวมกองไว้ใกล้ๆ ตอไม้ และที่ตอไม้มีกบตัวหนึ่งอยู่ข้างล่าง และมีแก้งยีนกินหญ้าอยู่ หนูเพพาได้ยินเสียงกบร้องและพูดว่า ข้าจะกินตับ กินหัวใจแก้ง แก้งเมื่อได้ยินเสียงก็ตกใจวิ่งหนี และได้วิ่งไปเหยียบหนูเพพาที่กำลังวางกองหญ้ายู่จนเขาต้องแตกตาย เมื่อหนูเพพาตายภรรยาของเขาจึงอยู่คนเดียว วันหนึ่งภรรยา กำลังตำข้าวอยู่ นางตำข้าวไปบ่นไปด้วย และพูดว่าเราจะอยู่อย่างไร ไม่มีใครช่วยทำงาน หาอาหาร และไม่มีใครสานตะกร้าให้แล้ว พอตีมีเต่าตัวหนึ่งเดินผ่านมาเมื่อได้ยินเสียงบ่น จึงร้องขึ้นมาว่า เตี่ยวข้าจะทำให้เอง ภรรยาเมื่อได้ยินเสียงเต่าพูด ก็โมโหเลยเอาไม้ตำข้าวตำไปตรงหน้าอกของเต่าจนตาย หน้าอกของเต่ายุบลงไป จนเล่ามาถึงปัจจุบันว่านี่คือสาเหตุที่ทำให้ไขرس่อง¹ ตรงด้านหน้าอกของมนุษย์มาจนถึงปัจจุบัน

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ เต่ากะหร่างพันธุ์หนึ่ง

25. นองทูโหว¹

กว่าพุดว่า เป็นลูกชายของพระราชามือหนึ่ง เมื่อโตขึ้นมาก็ได้ออกเดินทางจากเมือง เข้าป่าเพื่อจะไปเรียนวิชากับฤๅษี เมื่อกว่าพุดว่าได้เจอฤๅษีเขาก็ได้พบกับนองทูโหว เด็กสาวที่ฤๅษีเลี้ยงดูเพราะความสงสาร นองทูโหวเกิดจากดอกบัวใกล้กับศาลาที่ฤๅษีอยู่ และฤๅษีก็รู้ว่านางเป็นลูกของเทวดาที่อยู่บนสวรรค์ นองทูโหวเป็นผู้หญิงที่สวยงาม เมื่อกว่าพุดว่าเจอก็เกิดชอบพอกับนองทูโหว และทั้งสองคนก็แต่งงานกัน ต่อมามีนางยักษ์ตนหนึ่งเหาะผ่านมา เมื่อมันเห็นกว่าพุดว่าก็นึกชอบ และก็คิดว่าต้องเอาผู้ชายคนนี้เป็นสามีของนางให้ได้ เมื่อกว่าพุดว่าเรียนวิชากับฤๅษีสำเร็จแล้วจึงเดินทางกลับบ้านเมืองของตนพร้อมกับนองทูโหว ฤๅษีได้ให้ม้าวีเศษที่เหาะได้กับนองทูโหว และได้กำชับว่าอย่าบินสูงเกินไปเดี๋ยวจะตกลงมา แล้วทั้งสองคนก็จากไป สักพักนางยักษ์ก็เหาะมาที่ศาลา เมื่อไม่เจอจึงถามฤๅษีว่า คนทั้งสองหายไปไหนกันหมด ฤๅษีก็ไม่บอกทางที่แน่นอนได้แต่ชี้ทางไปทางโน้นทางนี้ นางยักษ์โมโห จึงเหาะตามทั้งสองไปและได้เจอทั้งสองคนที่กลางทาง นางยักษ์ก็เลยเสกให้ม้าวินสูงขึ้นไปสูงขึ้นไป จนกว่าพุดว่าตกลงมาจากหลังม้าตาย ฤๅษีพอรู้ข่าวก็รีบมาช่วยและเอาน้ำวิเศษมาชุบชีวิตจนกว่าพุดว่าฟื้นขึ้นมา พอยักษ์รู้เรื่องก็มาจับตัวกว่าพุดว่าและนองทูโหวเอาไปอยู่ในถ้ำ มันแปลงกายเป็นผู้หญิงสวยงามและอยู่กินกับกว่าพุดว่าอย่างสามีภรรยา แล้วนางยักษ์แปลงก็ยุให้กว่าพุดว่าใช้ธนูยิงนองทูโหวจนตาย ฤๅษีพอรู้ข่าวก็มาช่วยชุบชีวิตนองทูโหวจนฟื้น และนองทูโหวก็ขึ้นไปอยู่กับพ่อแม่บนสวรรค์ นางได้หัดเล่นเมตารี² เพราะรู้ว่ายักษ์ไม่ชอบฟัง ต่อมานองทูโหวคิดถึงกว่าพุดว่าเลยกลับลงมาและได้ออกตามหาจนมาเจออยู่กับตายายที่บ้าน นางยักษ์รู้ว่านองทูโหวอยู่กับตายายมันจึงไปหาที่บ้าน และออกอุบายให้นองทูโหวไปหามันที่ถ้ำ เพราะมันจะกินนองทูโหว แต่นางไม่ไปเพราะเขม้นสาบยักษ์ มันก็เลยจะกินนางนองทูโหว นองทูโหวรู้ตัวจึงตีตเมตารี ยักษ์ได้ยินเสียงจึงเหาะหนีและแปลงร่างเป็นนกเหยี่ยว นองทูโหวเห็นยักษ์แปลงเป็นนกเหยี่ยวก็เลยใช้ธนูยิงยักษ์ตาย กว่าพุดว่ารู้ตัวจึงมาขอคืนดีกับนองทูโหว นางบอกว่าให้เขาไปแช่น้ำที่บ่อน้ำ 7 วัน 7 คืนให้กลืนสาบยักษ์หาย แล้วจะคืนดีด้วย เมื่อกว่าพุดว่าทำตาม นองทูโหวก็ยอมยกโทษและทั้งสองคนก็ได้อยู่ด้วยกัน

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ ชื่อตัวละคร

² เครื่องดนตรีกะเหรี่ยงชนิดหนึ่ง มีลักษณะเหมือนแมนโดลิน

26. พุคะขัว

มีชายกำพรวดคนหนึ่งมีอาชีพทำไร่ เมื่อต้นข้าวของเขาโตได้ออกเมล็ดเป็นเงิน และพอเมล็ดเงินโตเต็มที เขาก็เด็ดเมล็ดเงินเอาไปฝากคนในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านได้รับทุกคน แต่มีผู้หญิงคนหนึ่งชื่อมุกวูลไหล นางไม่พอใจเพราะไม่ได้รับ จึงบอกว่านางจะไปทำไร่เอง จะไปถางไร่เอาเมล็ดเงินเอง ชายกำพรวดได้บอกมุกวูลไหลว่าอย่าไปเด็ดไถ่ๆ เพราะถ้าไปไถ่ๆ แดดจะร้อนมาก เดี่ยวเราจะตายก่อน แล้วชายกำพรวดก็ตามมุกวูลไหลไปด้วย มุกวูลไหลพอเห็นเมล็ดเงินก็เกิดความโลภจึงเดินเก็บไปเรื่อยๆ จนชายกำพรวดเดินตามไม่ทัน แต่ก็ได้ร้องวู้ ๆ ตะโกนถามตลอด แล้วชายกำพรวดก็เดินไปเจอมุกวูลไหลโดนแดดเผาจนตาย เขาจึงเดินกลับบ้าน

ผู้เล่า นายอะปอง ไทรสังขโกมล
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

27. เซว¹

นานมาแล้วช่วงวันสงกรานต์ มีพระราชองค์หนึ่งไปเที่ยวป่า และได้เดินขึ้นไปที่
ต้นน้ำในป่าใหญ่แห่งหนึ่ง พอถึงที่ราบที่มีน้ำไหลก็เจอกับปู 2 ตัวที่เป็นผัวเมียกัน ปูสองตัว
เมื่อกี้แก่งปวยโดยตัวเมียปวยก่อน ตัวผู้ก็คลานเข้าหาพระราช พระราชาได้ถามปูว่าอยู่ตัว
เดียวหรือ ทำอะไร ปูก็ตอบว่าดูแลเมีย เมียปวยอยู่ พระราชาก็บอกว่าถ้าเมียปวยอย่างนั้น
ก็ฆ่าเมียทิ้งเสียจะได้ไม่ต้องดูแล ปูก็กลับไปแต่ก็ฆ่าเมียไม่ลง ถึงตาเมียบ้างให้ผัวนอนปวย
แล้วก็คลานไปหาพระราช พระราชาก็ถามว่าอยู่ตัวเดียวรึ มันก็ตอบว่าไม่ใช่ อยู่กับผัว ผัว
นอนปวยอยู่ไม่สบายต้องดูแลอยู่ พระราชาก็บอกกลับไปฆ่าซะจะได้ไม่ลำบาก ปูตัวเมื่อกี้รับ
ฟังไว้ พอกลับไปถึงก็ฆ่าผัวทิ้ง พระราชาพอรู้เรื่องก็คิดไปว่านี่แหละหนาจิตใจผู้หญิงไม่เที่ยง
แท้แน่นอนแม้แต่ผัวตัวเองยังฆ่าได้ จากนั้นพระราชาก็กลับวังเล่าให้มเหสีในวังฟัง มเหสีก็ไม่
เชื่อ พระราชาจึงสั่งให้ทหารหาสามีภรรยาคนจนคนหนึ่ง ให้สามีเข้ามาหา ก่อน พอชายที่เป็น
สามีเข้ามาถึงพระราชาก็บอกว่า เจ้ากลับไปแล้วภรรยาตัวเองที่บ้านหรือไม่ ชายคนนั้นคิด
ว่าพระราชายุติจริงก็ตอบว่ากล้า แต่พอกลับไปเห็นภรรยาและลูกนอนอยู่ก็ไม่กล้าฆ่า หลังจาก
นั้นพระราชาก็ให้ทหารนำภรรยาเข้ามาหาและถามว่า กลับไปแล้วสามีที่บ้านหรือไม่ นาง
ตอบว่ากล้าฆ่า พอกลับไปถึงบ้านภรรยาก็เอาดาบยาวที่พระราชาก็ให้สามีคอยดาบตายคาที่
พระราชาก็เห็นดังนั้นก็บอกมเหสีตนเองว่า เห็นมัจฉาผู้หญิงเป็นอย่างนี้เอง พระราชาเกิด
ความกลัวก็สั่งให้ฆ่าผู้หญิงในเมืองนั้นให้หมดรวมทั้งมเหสีตัวเองด้วย แต่มีผู้หญิงเหลือรอด
อยู่ 1 คน นางอาศัยอยู่กับพี่ชาย ทั้งสองคนได้หนีเข้าไปอยู่ในป่าใหญ่ อยู่มาวันหนึ่งพี่ชายเข้า
ไปทำไร่ ถางไร่อยู่ในป่า นางก็อยู่บ้านหุงข้าว ทำกับข้าวเตรียมหาอาหารให้พี่ชาย และนาง
ก็ได้พบกับชายคนป่าคนหนึ่งมาด้อมๆ มองๆ นางอยู่หลายวันแล้ว แต่นางก็ไม่กลัว นางได้
แบ่งข้าวและอาหารให้เขา แล้วคนทั้งสองก็เกิดรักใคร่ชอบพอกัน ชายคนป่าคนนั้นก็บอกนาง
ว่าถ้าเราอยู่ด้วยกันจะต้องไม่มีพี่ชายของนางอยู่ด้วย จึงออกอุบายให้นางบอกให้พี่ชายของนาง
ไปทิศตะวันตกมีไร่อ้อยซึ่งมียักษ์ตนหนึ่งเฝ้าอยู่ วันต่อมานางจึงบอกกับพี่ชายว่านางอยากกิน
อ้อยให้พี่ชายไปเอามาให้กิน และบอกเส้นทางให้ไป พอพี่ชายไปถึงไร่อ้อยก็เจอกับยักษ์ และ
ได้ต่อสู้กับยักษ์จนยักษ์ยอมแพ้และบอกว่าเอาอ้อยไปกินได้เลย พี่ชายก็บอกว่าตนเอาไปไม่
เยอะหรอกเพราะอยู่กับน้องสาวสองคนเอง ยักษ์ได้ยินดังนั้นก็เลยขอเป็นผู้ติดตามด้วยคน
พี่ชายจึงเดินทางกลับบ้านพร้อมกับยักษ์และเอาอ้อยไปให้น้องสาว น้องสาวและชายคนป่าพอ
เห็นว่าพี่ชายยังไม่ตาย และมียักษ์ติดตามกลับมาอีกจึงคิดออกอุบายอีกว่าให้พี่ชายไปเอาไก่ทาง
ทิศตะวันออก นางจึงบอกกับพี่ชายว่าอยากกินไก่และบอกเส้นทางไปให้ พี่ชายก็ได้เดินทาง
ไปเอาไก่และได้ต่อสู้กับยักษ์อีกตัวจนเขาสชนะ และได้กลับมาบ้านพร้อมกับไก่ที่น้องต้องการ

¹ ปู

เมื่อกลับมาได้อีกชายคนป่าจึงคิดวิธีชั่วและได้บอกน้องสาวว่าให้นางใส่ทานา¹ ลงในแก้วน้ำและให้พี่ชายดื่มหลังจากที่พี่ชายกลับมาจากทำไร่ ระหว่างที่คิดแผนการกันอยู่แมลงวันที่บินผ่านมาได้ยินจึงรีบไปบอกกับพี่ชายของนาง พอตกเย็นเมื่อพี่ชายกลับมาที่บ้าน นางได้เอาน้ำมาให้กิน แมลงวันก็ทำที่เข้าไปเกาะที่น้ำ พี่ชายก็บอกว่าแมลงวันตัวนี้มาทำน้ำสกปรกจึงเทน้ำทิ้งไป พี่ชายจึงรอดตายอีกครั้ง ครั้นต่อมาน้องสาวก็แกล้งป่วยหนักและได้บอกพี่ชายว่าให้ไปเอาดอกบัวที่อยู่กลางหนองน้ำมารักษาตน แต่ที่หนองน้ำมีจระเข้อยู่มากมาย พี่ชายก็ออกเดินทางไปพร้อมกับเพื่อนทั้งสาม ได้แก่ยักษ์ 2 ตน และแมลงวันพอถึงหนองน้ำเขาก็รีบว่ายน้ำและหาดอกบัว จระเข้ก็ว่ายน้ำเข้ามาหาเขา เขาสู้ไม่ไหวเพราะมีจระเข้มากมายเฝ้าอยู่ เขาจึงสั่งให้แมลงวันบินนำทาง ส่วนยักษ์ 2 ตน ให้ช่วยกันกินน้ำในหนองน้ำให้หมดจนน้ำแห้ง จระเข้เดือตร้อนจึงตอรองว่ามันรู้ว่าดอกบัวรักษาน้องสาวเขาไม่ได้หรอก เจ้าถูกน้องสาวเจ้าหลอกแล้ว พี่ชายพอรู้ดังนั้นก็กลับไปที่บ้านและให้ยักษ์ฉีกร่างน้องสาวออกเป็นสองท่อนให้ยักษ์แบ่งกันกิน และได้เดินทางไปที่บ้านของชายคนป่าและให้ยักษ์ฉีกร่างออกเป็นสองท่อนเช่นกัน และพี่ชายก็บอกกับเพื่อนทั้งสามว่าขอบคุณที่ช่วยเหลือเขาและก็รำลาเพื่อนทั้งสาม ในเมื่อไม่มีน้องสาวเขาก็จะกลับเข้าไปอยู่ในเมือง

ผู้เล่า นางหนี่ช่วย ไตรสังขศรีดำรง
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ ยาพิษ

28. ชูกะย่อง

มีชายกำพร้าสองคนเป็นพี่น้องกัน พี่ชายมีภรรยาแล้ว ส่วนคนน้องยังไม่มี อยู่มาวันหนึ่งพี่ชายต้องออกจากบ้านเพื่อไปทำงาน 3 เดือน โดยฝากภรรยาของตนให้น้องชายช่วยดูแล เมื่อทั้งสองคนได้อยู่ด้วยกันก็ได้ชอบพอกันและได้เสียกันในเวลาต่อมา เมื่อครบเวลา 3 เดือนที่พี่ชายจะกลับมา ภรรยาก็ได้สั่งให้สามีคนน้องให้ไปมาหาพี่ชายตนเอง น้องจึงได้ออกไปรอพี่ชายตรงปากทางเข้าหมู่บ้านและได้นำมิดไปด้วย พอพี่ชายกลับมาถึงเห็นน้องชายก็ดีใจ แต่ก็ต้องตกใจเพราะน้องถือมิดมาและบอกว่าจะฆ่าพี่ เพื่อที่จะได้อยู่กินกับภรรยาของพี่ที่ฝากตนให้ดูแลอยู่ พี่ชายก็ทำใจยอมรับและบอกน้องว่าไม่ต้องฆ่าเขาหรอกและได้ให้เงินน้องไป 300 บาท จากค่าแรงที่ตนไปทำงานมาเดือนละ 100 บาท และพี่ชายก็เดินจากไปพร้อมกับมิดเล่มที่น้องจะนำมาฆ่าตน เขาได้เดินทางไปเรื่อยๆ ได้เจอไก่อป่า ไก่ป่าถามว่าจะเดินทางไปไหน เขาก็ตอบว่าจะไปหาชูกะย่อง จะไปถามว่าทำไมเขาถึงต้องมีชีวิตแบบนี้ มีเมียเมียก็ทิ้งเขาไปอยู่กับน้องชาย ไก่ป่าได้ฟังก็บอกว่า ฝากถามด้วยว่าทำไมตนเองก็ต้องมาอยู่ในป่าแห่งนี้ เขาก็รับปากและเดินทางต่อ ต่อมาเขาต้องข้ามแม่น้ำได้เจอจระเข้ จระเข้ก็ถามว่าจะไปไหน เขาก็ตอบว่าจะไปหาชูกะย่องให้ช่วยแก้ปัญหาชีวิตให้เขา จระเข้ก็พาข้ามฝั่งและฝากถามเรื่องของตนให้ด้วยว่า ทำไมตัวจระเข้ต้องมาอยู่ในแม่น้ำแห่งนี้ และทำไมต้องแช่น้ำอยู่อย่างนี้ เขาก็รับปากและได้เดินทางต่อมาจนมาเจอไร่นา กว้าง เห็นต้นโพธิ์ต้นหนึ่ง เขาจึงเดินเข้าไปหลบในร่มและได้เห็นเงาคนเดินมา คนๆ นั้นได้ถามเขาว่าจะไปไหน เขาก็ตอบว่าจะไปหาชูกะย่องเพื่อจะถามเกี่ยวกับเรื่องที่เขายากรู้ ชายคนนั้นก็ถามเขาว่าเขายากรู้เรื่องอะไร เขาตอบว่าอยากรู้ว่าทำไมชีวิตเขาถึงเป็นแบบนี้ มีเมียเมียก็ทิ้งไปอยู่กับน้องชาย น้องชายของเขาก็คิดจะฆ่าเขาที่เป็นพี่ชายแท้ๆ และบอกต่ออีกว่าไก่ป่าและจระเข้ก็ฝากถามด้วยว่าทำไมเกิดมาต้องใช้ชีวิตแบบนี้ ชายคนนั้นก็จึงตอบว่ามันเป็นเรื่องของกรรมที่แต่ละคนได้ทำไว้ในอดีตจงอย่าคิดมาก ในชาตินี้ขอให้เจ้าจงเพียรทำแต่สิ่งดีๆ และก็ได้เทศน์สั่งสอน ชายคนพี่ได้ยินดังนั้นจึงเกิดความศรัทธา และออกบวชตามพระรูปนี้โดยที่ไม่รู้ว่าแท้ที่จริงแล้วพระรูปนี้ก็คือพระอานนท์นั่นเอง

ผู้เล่า นางหนิช่วย ไทสงขลคีดำรง
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

29. โมโตกุโยโท¹

นานมาแล้วมีลูกชายของพระราชินีได้เดินทางออกจากเมืองไปหมู่บ้านแห่งหนึ่ง เพราะได้ยินมาว่าในหมู่บ้านแห่งนี้จะมีนกยักษ์มาคาบคนไปกินอยู่เป็นประจำวันละ 1 คน และในวันนี้ได้ถึงเวลาของหญิงสาวคนหนึ่ง ที่ยอมสละชีวิตให้นกยักษ์กินเพื่อช่วยชาวบ้าน พอได้รู้เรื่องดังนั้นเขาจึงอยากช่วยเหลือ เขาได้เข้าไปในบริเวณที่นกยักษ์จะมาโฉบเอาคนไป ก็เจอกับหญิงสาว นางเห็นก็สั่งห้ามไม่ให้เขาเข้าไปเพราะกลัวว่าเขาจะเข้ามาตายอีกคน แต่เขาก็ไม่กลัว และได้ถ่วงเวลาเพื่อรอให้นกยักษ์มาโฉบหญิงสาวไปกิน โดยให้หญิงสาวตักน้ำในโอ่งมาให้กิน 1 ขัน เขาก็กินอย่างช้าๆ พอสักพักหญิงสาวก็บอกให้เขาออกไปได้แล้ว เดี่ยวจะถึงเวลาที่นกยักษ์มากินแล้ว เขาก็บอกหญิงสาวว่าอยากกินหมากสักคำ หญิงสาวก็หยิบหมากมาให้ ชายหนุ่มจึงหยิบหมาก ปูน พลู ใส่ปากเคี้ยว สักพักนกยักษ์ก็บินผ่านมา เมื่อเขาเห็นเขาก็งำงันที่เตรียมมายิงนกยักษ์ตกลงมาตายทันที หลังจากนั้นลูกของพระราชินีก็เดินทางกลับ และหญิงสาวก็ได้เก็บเศษโครงกระดูกที่ลูกพระราชินีทำหล่นไว้ แล้วหญิงสาวก็ออกตามหาชายเจ้าของโครงเพื่อตอบแทนบุญคุณ เพราะตอนที่เขาต่อสู้กับนกยักษ์และนกยักษ์ตาย นางยังไม่ทันที่จะพูดขอบคุณ และเขาก็ได้เดินทางกลับมาก่อน หลายวันผ่านไปหญิงสาวก็ยังหาไม่เจอ และเมื่อพบชาวบ้านนางก็ได้เอาโครงไปเปรียบเทียบกับโครงที่ชาวบ้านใส่อยู่ แต่ก็หาไม่พบเจ้าของ

ผู้เล่า นางหนี่ช่วย ไททรงธรรมดำรง
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ คำ่าง

30. งูเหลือม

นานมาแล้วมีสามีภรรยาคนหนึ่ง ได้เลี้ยงหมูไว้ 2 ตัว เป็นหมูตัวผู้ 1 ตัว ตัวเมีย 1 ตัว เช้าวันหนึ่งก่อนสามีจะออกจากบ้านไปทำไร่ ได้กำชับภรรยาของตนว่าอย่าลงจากบ้าน เวลาเลี้ยงหมูก็ส่งข้าวลงมาให้หมูกิน เวลาให้อาหารหมูอย่าลงจากบ้านเด็ดขาด จากนั้นก็เดินทางออกไปไร่ หลังจากสามีไปแล้วภรรยาก็ทำหน้าที่เลี้ยงหมู โดยร้องเพลงไปด้วยและส่งเสียงเรียกหมูไปด้วย หมูตัวผู้มากินก่อน หมูตัวเมียตามมาทีหลัง ทันใดนั้นก็มีงูเหลือมเข้ามารัดหมูตัวเมีย และค่อยๆ รัดแรงขึ้นทุกที ภรรยาเห็นดังนั้นจึงหยิบไม้ยาวๆ เขี่ยลงไปให้งูออกไป แต่ไม่ได้ผล ภรรยาจึงค่อยๆ ลงบันได พอถึงพื้น งูเหลือมเห็นจึงปล่อยหมูแล้วมารัดตัวนางแทน และค่อยๆ คลานเข้าไปในรูของมัน ต่อมาเมื่อนกเขาได้เห็นเหตุการณ์ นกเขาจึงรีบบินไปบอกให้สามีรู้ว่าภรรยาของตนโดนงูเหลือมรัดอยู่ สามีจึงรีบกลับบ้านเพื่อไปช่วยภรรยา ตลอดทางกลับบ้านก็เป็นห่วงภรรยาของตนตลอดเวลา และนึกถึงคำพูดของตนเมื่อเช้าวางอย่าลงจากบ้านเด็ดขาด นางไม่น่าจะขัดคำสั่งเขาเลย ส่วนงูเหลือม เมื่อรัดภรรยาลงมาถึงอยู่ของมัน มันก็ปล่อยนางเพราะที่จับมาต้องการจะเอานางมาเป็นภรรยาของมัน ต่อมาฝ่ายสามีเมื่อมาถึงบ้านก็รู้ว่าภรรยาของตนได้มีใจให้กับงูเหลือมไปแล้ว เพราะตอนที่เขาได้เอาเสียมเก่าๆ ไปขุดรูงู พอใกล้ถึงปากทางที่งูเหลือมอยู่เขาก็ดึงเอาเสียมไปทันที เขาเสียใจมากและคิดหาวิธีที่จะให้งูเหลือมออกมาจากรูให้ได้ ดังนั้นเขาจึงไปฆ่าสุนัข 1 ตัว และนำไปวางไว้ที่ปากหลุม พอภรรยาได้กลิ่นก็บอกกับงูเหลือมว่าสามีของนางตายแล้วแน่เลย ตนอยากออกไปดูศพ งูเหลือมไม่ให้ออกไปแต่บอกว่ามันจะออกไปดูเอง และกลับมาบอกว่าไม่ใช่สามีเจ้าหรอก ที่ตายนั้นเป็นสุนัขต่างหาก ต่อมาสามีเห็นว่าวิธีนี้ไม่ได้ผลจึงได้ตัดนิ้วตัวเองนิ้วหนึ่งไปไว้ปากหลุม นางได้กลิ่นของสามีก็บอกว่าต้องใช่แน่ๆ งูเหลือมจึงออกไปดูและกลับมาบอกกับนางว่า สามีของเจ้ายังไม่ตายหรอกแค่ตัดนิ้วไปนิ้วเดียวเท่านั้น ฝ่ายสามีเห็นว่าวิธีการที่เขาทำไม่ได้ผล ทำอย่างไรนางก็ไม่กลับมาอยู่กับเขาแน่นอน ก็ตั้งใจคิดสั้นโดยฆ่าตัวตายตรงปากหลุม พอนางเมียรู้ว่าสามีตายจริงๆ ก็ขอร้องงูเหลือมว่าอยากกลับไปทำบุญศพสามี งูเหลือมก็ปล่อยนางกลับไป ในงานศพเมื่อถึงตอนเผาศพก็มีชาวบ้านไปร่วมงานเผาศพหลายคน นางรู้สึกเสียใจมากที่สามีของตนต้องตายเพราะรักและเป็นห่วงนาง นางจึงคิดจะตายตามไปเมื่อถึงเวลาเผานางได้บอกกับชาวบ้านว่ามีนกบินผ่านมา ทุกคนก็แหงนมองบนท้องฟ้า นางจึงโดดลงไปในกองไฟตายตามสามีไปในที่สุด ทำให้ชาวบ้านที่รู้เรื่องก็เศร้าใจและเล่าเรื่องนี้สืบต่อกันมา

ผู้เล่า นางหนิช่วย ไทสงขลานครินทร์
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

31. หม่องซ่าโคร¹

นานมาแล้วมีพระราชองค์หนึ่งชอบล่าสัตว์มาก วันหนึ่งพระราชได้ออกไปล่าสัตว์และเห็นทะเลทุ่ง² ในป่าแห่งหนึ่ง ก็อยากได้มากแต่ก็จับไม่ได้ พระราชจึงได้สั่งให้ชาวบ้านทุกคนที่เห็นทะเลทุ่งตัวนี้ผ่านไปไหน อยู่ใกล้ใครถ้าคนนั้นจับไม่ได้ก็จะสั่งฆ่าทันที เพราะพระราชอยากได้ทะเลทุ่งตัวนี้มาก เมื่อถึงเวลาจับชาวบ้านทุกคนก็มาช่วยกันจับ รวมทั้งพระโอรสด้วย เมื่อทุกคนล้อมจับไว้หมดทะเลทุ่งก็ไปไหนไม่รอด และมันก็คิดว่าถ้ามันวิ่งหนีเข้าไปในกลุ่มของชาวบ้าน และรอดออกไปได้มันก็จะหนีบปาดิตตัวแน่นอน แต่ถ้าวิ่งหนีออกไปในช่องของพระโอรส พระราชก็คงไม่กล้าฆ่าลูกของตนแน่นอน พอคิดได้ดังนั้นทะเลทุ่งก็วิ่งตรงไปที่พระโอรสทันที และหลุดออกจากวงล้อมไปได้ พระราชก็ไม่กล้าฆ่าลูกตัวเอง แต่ก็สั่งให้ลูกชายไปตามมาให้ได้ไม่ว่าจะใช้วิธีไหนก็ตาม เมื่อพระโอรสเดินทางไปถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งได้เจอชาวบ้านคนหนึ่งขอติดตามไปด้วย เพื่อจะช่วยกันหาทะเลทุ่งอีกแรง เมื่อเดินทางจนใกล้มืดแล้วยังหาไม่เจอ จนทั้งสองคนล้าเต็มที พอใกล้ค่ำพระโอรสและชายยากจนก็ได้หยุดพักค้างคืน พระโอรสเมื่อยมากจึงให้ชายยากจนเหยียบตนให้หายเมื่อย และบอกว่าถ้าตนหายเมื่อยจะเล่านิทานให้ฟัง พอเหยียบได้สักพักพระโอรสก็หลับด้วยความอ่อนเพลีย หม่องซ่าโครเมื่อได้ยินว่าพระโอรสจะเล่านิทาน ก็ได้ชวนลูกหลานไปนั่งฟัง เพราะตั้งแต่เกิดมาหาโอกาสที่จะฟังนิทานจากพระราชแทบจะไม่มีเลย ครั้งนี้นับเป็นโชคดี แต่รอแล้วรอเล่าพระโอรสก็ไม่มีทำที่ว่าจะตื่น หม่องซ่าโครจึงพูดว่าทำไมไม่เล่าซะที พรุ่งนี้เดินทางกลับจะต้องโดนกิ้งก้านโพธิ์หล่นทับตาย ไม่ก็ข้ามสะพานหักหล่นตาย หรือไม่ก็กลับเมืองโดนงูยักษ์กัดตายแน่นอน ชายยากจนได้ยินคำพูดทั้งหมดก็เก็บความลับไว้ในใจ เช้าวันรุ่งขึ้นทั้งสองคนก็เดินทางเพื่อหาทะเลทุ่ง ต่อมาถึงได้ต้นโพธิ์กิ้งก้านโพธิ์ก็หล่นลงมาแต่ชายยากจนก็ผลักพระโอรสให้ไปข้างหน้าทำให้รอดตาย เมื่อเดินทางต่อมาถึงสะพานก็เดินข้ามสะพาน สะพานหักกลางชายยากจนก็ช่วยไว้ได้อีก พอกลับถึงเมืองพระโอรสก็บอกว่าให้ไปนอนในวังดีๆ แต่ชายยากจนนอนข้างนอกและบอกว่าขอดาบยาวๆ 1 เล่ม พอถึงเวลากลางคืน งูยักษ์ก็เลื้อยเข้ามาจะฆ่าพระโอรส แต่ชายยากจนก็ฆ่างูยักษ์ตายอีก แต่เลือดของงูกระเด็นไปโดนผ้าปูที่นอนของมเหสีของพระโอรส พอดีมีสาวใช้เข้ามาเห็นจึงได้เข้าไปบอกกับพระราชว่าชายยากจนเข้าไปทำอะไรที่ห้องลูกสะใภ้ พระราชก็เรียกชายยากจนมาคุย พอได้รู้เรื่องราวทั้งหมดว่าที่เข้าไปเพราะต้องการช่วยชีวิตของลูกพระราช พระราชก็ถามว่าตอนนี้

¹ เทวดาต้นโพธิ์

² เก้ง

อาศัยอยู่กับใคร ชายยากจนตอบว่าตนกำพร้าอาศัยอยู่กับยายคนเดียว พระราชาจึงให้ชาย
ยากจนพยายายเข้ามาอยู่ในวัง

ผู้เล่า นางหนี่ช่วย ไทโรสังขศรีดำรง
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

32. จะพู¹

นานมาแล้วมีเมืองเมืองหนึ่ง พระราชามีพระธิดาทั้งหมด 7 องค์ ถึงเวลาที่ทุกคนต้องเลือกคู่ครอง พี่ๆ ก็ได้คู่ครองที่เหมาะสมกับตัวเองและมีฐานะดี แต่น้องคนสุดท้ายต้องได้เลือกจะพู เพราะเห็นว่าจะพุน่าสงสาร หลงทางมา และกลัวชาวบ้านจะจับไปกินเป็นอาหารต่อมาไม่นาน จะพูก็กลายร่างเป็นคนธรรมดาที่มีรูปร่างหน้าตาสง่างามสมกับเป็นคนมีฐานะ (เพราะเทวดาแปลงร่างมาเป็นจะพู) อยู่มาวันหนึ่งพระราชายากเสวยปลาที่มีรสดี ตัวโตๆ และหย่องไซซา² ลูกโตๆ ลูกสาวทั้ง 6 คนก็หามาให้พร้อมทั้งย่างมาอย่างน่ากิน แต่พระราชาก็ไม่พอใจเท่าไรเพราะปลามีก้างเยอะ ส่วนน้องคนเล็กไม่รู้จะทำยังไงหาปลาก็หาไม่เป็น จึงนั่งร้องไห้ เมื่อจะพูเห็นก็ถามว่าเกิดอะไรขึ้น นางก็เล่าให้ฟัง จะพูรู้ดังนั้นก็หามาให้และทำเป็นปลาอย่างที่น่ากินและไม่มีก้างเลย เวลาต่อมาพระราชาก็อยากเสวยน้ำผึ้ง พี่ๆ ทั้ง 6 คนก็เข้าไปหาน้ำผึ้งมาให้เพื่อเอาใจพระราชาก็เป็นพ่อ แต่น้ำผึ้งที่ได้มาเป็นน้ำผึ้งที่เปรี้ยวเพราะเก็บมาจากรังผึ้งที่ตกลงมาจากต้นไม้จึงทำให้เปรี้ยว พระราชาก็ไม่ค่อยพอใจ ส่วนน้องคนสุดท้ายก็ให้จะพูเป็นคนเข้าไปหาและได้น้ำผึ้งที่ดีและสด ทำให้พระราชาก็พอใจมาก เวลาผ่านไปหลายปี พระราชาก็อยากจะมีวังใหม่ จึงสั่งลูกๆ ทั้งหมดและสามีของพวกนางสร้างวังใหม่ พี่ทั้ง 6 คนก็ลงมือทำทันที เข้าป่าตัดไม้และไถกลบ ไม้ได้ครบแล้วก็นำมาสร้างวัง ขณะที่สร้างอยู่เจอช้างป่ามากินไถกลบและต้นกล้วยหมด เพราะช้างป่าชอบเลยทำให้พี่ทั้งหกสร้างวังไม่สำเร็จ มาถึงน้องคนเล็กก็ได้จะพูที่เป็นสามีมาสร้างให้และทำให้ได้วังที่สวยงาม และได้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขในวัง

ผู้เล่า นางหนี่ช่วย ไทสงขลบุรีดำรง
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ อีเห็น

² มะเขือเทศ

33. จูไลเซทุ¹

นานมาแล้วในเมืองเมืองหนึ่งมีริศา 7 องค์ เมื่อถึงเวลาที่ใกล้เลือกคู่ ก็มีชายหนุ่มเดินทางมาสู่ขอพร้อมทั้งเอาทรัพย์สินมาอวด พี่ทั้ง 6 คนก็เลือกคู่ได้เหมาะสมทั้งหน้าตาและทรัพย์สินสมบัติ ส่วนน้องคนเล็กได้เลือกชายหนุ่มที่มีหน้าตาซีเห่ เพราะเห็นว่าเป็นคนที่ขยันทำมาหากินและมีความเมตตา แต่พระราชาก็เป็นพ่อไม่ชอบลูกเขยคนนี้จึงไล่ชายซีเห่คนนี้ออกจากเมือง แต่ก่อนไปพระราชาก็ให้เงินจำนวน 3,000 บาท แก่ชายซีเห่ แต่ด้วยความที่เขาเป็นคนไม่โลภมากเขาจึงขอเงิน 300 บาท และเขาก็เดินทางออกจากเมืองนี้ทันทีระหว่างทางเขาได้เห็นชาวบ้านในหมู่บ้านหนึ่งกำลังไล่ตี ไล่ฆ่าแมว โดยบอกว่าแมวนิสัยไม่ดี ชอบลักขโมยปลา และซีเห่ใจไม่ยอมจับหนู เขาสงสารแมวจึงจ่ายเงิน 100 บาทเพื่อไถ่ชีวิตแมวจากชาวบ้าน ทำให้แมวไถ่รอดชีวิต และเขาก็เดินทางต่อไปพร้อมกับแมว 1 ตัว เมื่อเขาเดินทางมาถึงอีกหมู่บ้านหนึ่งก็เห็นสุนัขกำลังถูกล่ามโซ่ และกำลังจะถูกฆ่าเพราะลักขโมยของในหมู่บ้าน เขาจึงไถ่ชีวิตด้วยเงินอีก 100 บาท เพื่อให้มันมีชีวิตต่อ และเขาก็เดินทางออกจากหมู่บ้านนั้นพร้อมกับสุนัขและแมว ชายซีเห่เดินทางมาหลายอาทิตย์และเขาก็ต้องดูแลสุนัขและแมวด้วย ทั้งๆที่มีเงินเหลืออีก 100 บาท แต่เขาก็เดินทางต่อมาจนถึงอีกหมู่บ้านหนึ่งที่เขารู้สึกว่าน่าอยู่ พอเดินทางถึงหมู่บ้านเขาก็เจอชาวบ้านกลุ่มใหญ่กำลังจะฆ่าสุนัข² ชาวบ้านบอกว่าพญานาคตัวนี้เข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านเกิดอาเพศ มีเหตุการณ์ไม่ดี มีแต่ลางร้าย เพราะฉะนั้นต้องฆ่าพญานาคทิ้ง ชายซีเห่ก็ได้ขอรับรองชาวบ้านโดยซื้อพญานาคตัวนี้ในราคา 100 บาท และบอกว่าจะรับนำพญานาคออกไปจากเมืองทันที แล้วเขาก็ไม่มีเงินเหลือ เขาจึงเดินทางออกจากเมืองพร้อมด้วยสุนัข แมว และพญานาค ทำให้ทั้งสี่กลายเป็นเพื่อนกันอยู่มาวันหนึ่งพญานาคก็เอยปากชวนชายซีเห่ สุนัข และแมวไปเที่ยวเมืองพญานาคที่เขาอยู่ จะพาไปรู้จักกับพ่อของเขาที่เมืองใต้บาดาล เมื่อได้ยินดังนั้นชายซีเห่ สุนัข และแมวก็นึกใจมาก เพราะไม่เคยคิดฝันว่าจะได้ไปเที่ยวที่เมืองใต้บาดาลที่เขาไม่เคยเห็นมาก่อน พอทั้งสี่มาถึงกลางมหาสมุทร ทั้งสี่ก็กระโดดลงในมหาสมุทรและพอลงถึงใต้บาดาล พญานาคก็นำว่าตนได้รับการช่วยเหลือจากชายคนนี้ ถ้าไม่ได้ชายคนนี้เขาอาจจะตายไปแล้ว พ่อพญานาคจึงถามขึ้นว่าอยากได้อะไรเป็นการตอบแทน ชายซีเห่ก็เดินเข้าไปกราบ 3 ที ใกล้ๆ และบอกว่าอยากได้แหวนที่ทำนใส่อยู่ เพราะรู้ว่าแหวนทองที่พ่อพญานาคใส่อยู่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้สมความปรารถนาได้ เขาคิดอยากเอากลับไปโลกมนุษย์ ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่อดอยากหิวโหย พ่อพญานาคไม่ให้แหวน แต่พญานาคได้เข้ามาช่วยขอร้องอีกแรง พ่อพญานาคเห็นว่าชายซีเห่ช่วยชีวิตลูกชายจึงให้แหวนและกำชับว่าให้นำไปใช้ในทางที่ดี

¹ แหวนทอง

² พญานาค

จากนั้นชายขี้เหร่ สุนัข และแมว ก็ลาพญานาคและพ่อพญานาคกลับโลกมนุษย์ และเขาก็ได้สร้างเมืองใหม่และได้ช่วยเหลือชาวบ้านที่ตกทุกข์ได้ยาก เวลาผ่านไปข่าวก็แพร่สะพัดไปว่าเมืองนี้มีชายขี้เหร่ปกครองเมืองและช่วยเหลือชาวบ้าน ได้ยินไปถึงหูพระราชาและธิดาทั้ง 7 คน และโหรก็ได้ทำนายว่าเมืองของชายขี้เหร่จะต้องมีอะไรดีแน่นอน และเขาคงต้องมีแหวนวิเศษครอบครองอยู่ พระราชาเลยสั่งธิดาคนเล็กที่เคยชอบชายขี้เหร่ว่าให้ไปหลอกเอาแหวนมา ธิดาคนเล็กก็ไปขอและหลอกว่าตนอยากได้ ชายขี้เหร่ก็ให้แหวนไป 1 วง เพราะในแหวนทองจะแบ่งเป็น 3 วงติดกัน และชายขี้เหร่ได้บอกว่าถ้าเอาไปทั้ง 3 วงเขาก็จะตายทันที เพราะชีวิตเขาตอนนี้อยู่ได้เพราะมีแหวน ต่อมาธิดาคนเล็กก็ขโมยแหวนอีก 2 วง เอากลับไปให้พ่อหลังจากที่เอาแหวนไป เมืองทั้งเมืองที่ชายขี้เหร่ดูแลอยู่ก็เงียบ และเขาก็นิ่งเงียบเหมือนกับไม่มีชีวิตอยู่เพราะเขาไม่มีแหวนทองแล้ว เด็กตร้อนไปถึงเพื่อนสุนัขและแมวที่ชายขี้เหร่ได้เคยช่วยชีวิตไว้ที่จะต้องตอบแทนบุญคุณเขาบ้าง สัตว์ทั้งสองจึงเดินทางออกจากเมือง ระหว่างทางมันได้เจอกับพญานาคเป็นผู้ร่วมเดินทางหาแหวนทองด้วย และสุดท้ายมันก็นำแหวนกลับมาได้ เมื่อพวกมันกลับมาถึงเมืองและตรงมายังชายขี้เหร่มันก็เห็นว่าอกของเขาเหลือเท่าสะบ้า ไกลจะสูญ ร่างกายจะดับไปแล้ว แมวก็นำแหวนทองที่คาบมาวางบนตักชายขี้เหร่พอแหวนถูกตัวเขาก็กลับร่างมาเป็นเหมือนเดิม และบอกขอบคุณเพื่อนทั้งสามที่ช่วยชีวิตเขา หลังจากนั้นเขาก็ไปขอธิดาคนเล็กแต่งงาน และให้อภัยทุกสิ่งทุกอย่างที่ธิดาทำรวมทั้งพ่อด้วย เพราะเห็นว่าคนเราหลงผิดกันได้ ต่อมาทั้งสองคนก็ได้แต่งงานกันและอยู่ครองเมืองด้วยกันอย่างมีความสุข

ผู้เล่า นางหนี่ช่วย ไทโรสังขศรีดำรง
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

34. เป่อม่องทุ่ง

นานมาแล้วในเมืองเมืองหนึ่ง พระราชาเมืองนี้มีพระโอรส 1 คน เป็นคนที่ฉลาดหลักแหลมและมีไหวพริบดี ต่อมาพระราชาได้ส่งพระโอรสไปเรียนวิชากับฤๅษีในป่าใหญ่เป็นเวลา 3 ปี 3 เดือน หลังจากที่เรียนจบเขาก็ได้ลาฤๅษีกลับเข้าเมืองเพื่อนำวิชาความรู้ที่เรียนมาพัฒนาบ้านเมือง เวลาผ่านไปเมื่อถึงเวลาที่จะมีคู่ครอง ก็มีข่าวได้แพร่สะพัดไปทั่วเมืองว่ามีหญิงงามคนหนึ่งชื่อนางเป่อม่องทุ่ง มีหน้าตาผิวพรรณงดงามมาก และชาวบ้านก็พูดกันอีกว่านางเป่อม่องทุ่งประกาศว่าจะไม่ยอมมีสามีเด็ดขาด ทำให้หมู่บ้านที่หญิงคนนี้อยู่ พิษไร่มฤตยูไม่ออกดอกออกผลเลย ดังนั้นพระโอรสจึงเดินทางไปหมู่บ้านเพื่อดูตัวนางเป่อม่องทุ่งและจะขอแต่งงาน ตอนแรกนางปฏิเสธ แต่เมื่อเวลาผ่านไปทั้งสองคนได้ดูใจกัน นางจึงตกลงแต่งงาน พระโอรสจึงเดินทางกลับเข้าเมืองเพื่อไปบอกพระราชา แต่ยังไม่ทันแต่งงาน พระราชารู้ข่าวไม่ชอบนาง จึงสั่งให้ทหารไปฆ่าปิดปากนางคนนี้เสีย โดยได้ให้ลูกชายออกไปล่าสัตว์ในป่าเพื่อถ่วงเวลา และให้ทหารไปฆ่า เมื่อทหารไปถึงบ้านนางเป่อม่องทุ่ง เห็นนางนอนอยู่ในมุ้ง จึงเปิดมุ้งดูและพบว่าเป็นผู้หญิงที่สวยงามยิ่งนักจึงไม่กล้าฆ่า ทหารได้กลับเมืองและไปบอกพระราชาว่าไม่กล้าที่จะฆ่าเพราะนางงดงามยิ่งนักและก็เหมาะสมกันดีกับพระโอรสแล้ว แต่พระราชาไม่ฟัง จึงสั่งคนตาดีและคนตาบอดให้ไปฆ่าอีกครั้งหนึ่ง พอถึงบ้านของนาง คนทั้งสองก็จะลงมือฆ่าด้วยหอก แต่คนตาดีไม่กล้าฆ่าเพราะเสียตายนางที่งดงามยิ่งนัก คนตาบอดก็บอกว่าตัวเอง เพราะพระราชาสั่งมาบอกให้คนตาดีเล็งดี ๆ แล้วบอกคนตาบอด จากนั้นคนตาบอดก็เอาหอกที่มลงตรงอกนางที่ยังหลับอยู่ ก่อนที่นางขาดใจตายนางได้สั่งว่าอย่าเผาศพนางหรือเอาไปฝัง ให้นำศพลอยน้ำไป และนางก็รู้ว่าคนที่สั่งให้ฆ่านางคือพ่อสามีของนางเอง พอนางตาย คนทั้งสองก็เอาศพของนางกลับเข้าเมืองเพื่อให้แน่ใจว่าตายจริง และได้ทำตามตามที่นางสั่งคือเอาศพลอยไปในน้ำ พอตีเทวดาเห็นว่านางทำความดีไว้มากและยังไม่ถึงคราวที่ต้องตายไปจากโลกนี้ เทวดาจึงช่วยชุบชีวิตนางขึ้นมาใหม่ เมื่อฟื้นขึ้นมานางก็เดินทางเข้าเมืองเพื่อที่ต้องการจะพบพระโอรส แต่ทหารไม่ให้พบและไม่ให้นางเข้าไป ต่อมานางก็ตรอมใจตาย อยู่มาวันหนึ่งพระโอรสหลังจากกลับจากล่าสัตว์ในป่า ก็เดินทางเข้าหมู่บ้านเพื่อไปปรับนางเป่อม่องทุ่ง ก็ได้ยินเสียงกลองดังมาจากในหมู่บ้านและมีงานที่เสียงดังมาก จึงถามเด็ก ๆ ในหมู่บ้าน เด็กตอบว่าในหมู่บ้านมีงานเผาศพหญิงที่งดงามที่สุดในหมู่บ้าน เมื่อเขาได้ฟังก็ปวดใจยิ่งนัก และรู้ว่านางตายรอบที่สองเพราะไม่ได้เจอเขาก็ยังทำให้เศร้าใจและสงสาร เพราะเขาก็รักนางมาก ดังนั้นเขาจึงขอเอากระดูกเก้าถ่านของนางกลับไปทำบุญ ซึ่งชาวบ้านและพ่อแม่ของนางก็ยอม ระหว่างทางเดินกลับวังเขาก็ได้วิงวอนขอร้องให้เทวดาชุบชีวิตนางอีกครั้ง แต่เทวดาก็ได้บอกว่าชุบชีวิตให้ไม่ได้แล้ว เพราะร่างกายของนางโดนเผาไปแล้ว ยากที่จะกลับมามีชีวิตอีก เทวดาก็แนะนำว่าจะหานางฟ้ามาให้เป็นมเหสีของพระโอรส แต่เขาก็ไม่เอาและบอกว่าชาตินี้จะไม่ยอมมีใครอีกนอกจากนางเป่อม่องทุ่ง ระหว่างเดินทางกลับเขาก็โศกเศร้า

เสียใจและอธิษฐานอยากรู้นางกลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง แล้วเขาก็โรยกระดูกเข้าถ้ำลงในแม่น้ำ แล้วเรื่องประหลาดเกิดขึ้น นางเบ่อม่องทุ่งได้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง ทำให้เขาดีใจมากจะพานางกลับเข้าเมือง แต่นางเบ่อม่องทุ่งบอกว่านางอยากกลับหมู่บ้านไปพบพ่อแม่ของนางก่อน พอถึงหมู่บ้านทุกคนตกใจ และก็ไม่มีใครเชื่อคิดว่าเป็นผีมาหลอก พ่อแม่ของนางจึงไม่กล้าหย่อนบันไดให้นางขึ้นบ้าน แต่เมื่อนางเล่าเรื่องราว และพ่อแม่รู้ความจริงแล้วทุกคนจึงร่วมแสดงความยินดี นางเบ่อม่องทุ่งและพระโอรสจึงเดินทางกลับเข้าเมือง และแต่งงานกัน โดยที่พระราชาก็ยอมรับในเรื่องเหลือเชื่อที่เกิดขึ้น

ผู้เล่า นางหนี่ช่วย ไทสงขลบุรีดำรง
เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

35. นongก่องรี

มีนาง 7 คนเป็นพี่น้องกัน อาศัยอยู่ด้วยกัน วันหนึ่งเกิดอยากเลี้ยงเด็กขึ้นมา เมื่อนางยักษ์รู้จึงปลอมตัวเป็นเด็กผ่านมา นางทั้ง 7 คนเห็นจึงรีบเด็กเอามาเลี้ยงดู เวลาผ่านไปเมื่อนางทั้ง 7 คนไม่อยู่บ้าน นางยักษ์ปลอมก็เอาเงินของตนวัดของกินในบ้านจนหมด จนนางทั้ง 7 คนสงสัย และได้แอบดูจึงรู้ว่าเป็นนางยักษ์ปลอมตัวมา จึงหนีไปพบกับพระราช พระราชาเห็นนางทั้ง 7 คนมีหน้าตาสวยงามจึงรับไปเป็นเมีย เมื่อนางยักษ์รู้จึงตามมาแย่ง พระราชา และได้จับนางทั้ง 7 คนขังไว้ โดยควักลูกตาและหัวใจของทั้ง 7 คนออกมา ส่วนน้องคนสุดท้ายต้องเหลือลูกตาให้ 1 ข้าง เมื่อนางทั้ง 7 คนถูกขังก็หิวเพราะไม่มีอะไรกิน พี่ทั้ง 6 จึงจับลูกของตนมาฉีกกินด้วยความหิว แต่นางคนที่ 7 ได้ออกอุบายให้พี่ๆ กินหมากแทน ลูกชายของนางจึงมีชีวิตรอดมา พระรถโอรสจึงเข้าไปอยู่ในวัง เมื่อนางยักษ์รู้เรื่องจึงพยายามที่จะฆ่าพระรถ แต่ไม่สำเร็จ นางยักษ์จึงให้เมรีลูกสาวฆ่าแทนโดยให้พระรถไปหาเมรี และนำจดหมายไปให้เมรี ระหว่างทางพระรถเจอฤๅษี ฤๅษีจึงเปลี่ยนเรื่องในจดหมายให้ทั้งสองคนแต่งงานกัน เมื่อพระรถอยู่กับเมรีและรู้ความลับว่าลูกตาและหัวใจของแม่และป้าอยู่ที่ไหน จึงขโมยไป และเอาของวิเศษของเมรีไปด้วย เมื่อเมรีรู้ความจริง จึงตามพระรถจนมากตกกระเจายกลายมาเป็นภูเขานี้ในปัจจุบัน เมรีตามพระรถมาจนถึงแม่น้ำและข้ามไปไม่ได้ จึงประชดพระรถด้วยการฉีกลูกกินและออกแตกตาย

ผู้เล่า นายยุเต่ง บุญไทย

36. ทำไมต้องผูกข้อมือ

สมัยก่อนที่ทิเบต มีทหารรับจ้างมีหัวหน้าใหญ่ชื่อกะเหรี่ยงเป็นนายพล เมื่อที่ไหนมีสงครามก็จะมาจ้างนายพลกะเหรี่ยง ต่อมานายพลกะเหรี่ยงวางมือจากการเป็นทหารรับจ้าง และหาคนขึ้นมารับตำแหน่งก็ไม่มีใครยอมรับ ลูกน้องทุกคนก็วางมือตามและได้จัดทำมาหากินเหมือนชาวบ้านคนอื่นๆ อยู่มาเมื่อมีการเบียดเบียนกัน นายพลกะเหรี่ยงกับพรรคพวกจึงพากันอพยพมาอยู่มองโกเลีย ก็อยู่ไม่ได้อีกเพราะเป็นทะเลทราย และแคว้นนี้มีการสู้รบกันเกิดขึ้น พวกนายพลกะเหรี่ยงจึงอพยพลงมาถึงพม่าที่มีพวกขมุอาศัยอยู่ก่อนแล้ว แต่นายพลกะเหรี่ยงก็อยู่กับพวกขมุอย่างร่มเย็นเป็นสุข สักพักก็มีชาวมอญอพยพมาอยู่ด้วย ต่อมานายพลกะเหรี่ยงก็อพยพไปอยู่แถวหงสาวดี อยู่ๆ ไป กะเหรี่ยงและมอญก็อาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีการแต่งงานข้ามเผ่ากัน ต่อมาเกิดการเบียดเบียนสู้รบกัน พวกกะเหรี่ยงเลยคิดกันว่าเราจะอยู่ที่ไหนกันต่อ เพราะอยู่ที่นี่ไม่ได้แล้ว กะเหรี่ยงพวกหนึ่งก็บอกว่าจะข้ามมาอยู่ในไทย กะเหรี่ยงคนอื่นๆ ก็ยังไม่ไป แต่ก็ถามว่าถ้าเราไม่อยู่ด้วยกัน เวลาผ่านไปเราจะรู้ได้อย่างไรว่าเราเป็นชุดเผ่าพันธุ์กะเหรี่ยงเดียวกัน คนหนึ่งก็บอกว่าไม่ยากหรอก เอาเป็นว่าในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกปีจะเป็นวันไหนก็ได้ เราจะมีการผูกข้อมือกัน เพื่อที่จะได้รู้ว่าเราเป็นกะเหรี่ยงชุดเดียวกัน แล้วก็มีการผูกข้อมือเรื่อยๆ มาจนถึงปัจจุบัน

ผู้เล่า นายยุเต่ง บุญไทย

37. ทุไขว้¹

มีชายคนหนึ่งมีลูก 2 คน เป็นชายและหญิง วันหนึ่งก่อนที่แกจะออกไปทำไร่ แกได้ใช้ให้ลูกสาวไปตากข้าวเปลือกที่ลานหน้าบ้าน ขณะที่ลูกสาวกำลังตากข้าวอยู่ ก็มีนกกระจอกบินมาและมาขอกินข้าวเปลือก ลูกสาวสงสารเลยให้นกกระจอกกินข้าวเปลือก เป็นอย่างนี้อยู่หลายวัน วันหนึ่งลูกสาวกลัวว่าพ่อจะรู้ว่าแอบเอาข้าวให้นกกิน นกกระจอกเลยบอกว่าถ้ามีอะไรเกิดขึ้นให้เดินขึ้นไปหาที่รังของมัน แล้วมันจะช่วยเหลือเอง หลังจากทีนกกระจอกมากินข้าวหลายวันทำให้พ่อสังเกตเห็นจำนวนข้าวลดน้อยลงจากเดิม จึงถามลูกสาวว่าทำไมลูกสาวตอบว่าได้แบ่งข้าวให้นกกระจอกกิน พ่อก็ได้ตำว่าลูกสาว ลูกสาวเสียใจจึงเดินไปหานกกระจอกที่รังของมันเพื่อขอความช่วยเหลือ นกกระจอกจึงให้กล่องใบหนึ่งกับลูกสาว และกำชับว่ากล่องใบนี้ให้นำไปเปิดดูที่บ้านเท่านั้น ลูกสาวก็ทำตาม เมื่อไปถึงบ้านเปิดกล่องออกดูก็เห็นมีเงินทองอยู่เต็มกล่อง จึงเอาไปให้พ่อ ฝ่ายพ่อและพี่ชายเมื่อเห็นลูกสาวกลับมาพร้อมกับมีเงินทองเต็มกล่องจึงถามว่าไปเอามาจากไหน ลูกสาวจึงเล่าเหตุการณ์ทั้งหมดให้ฟัง พี่ชายเมื่อรู้เรื่องก็เกิดความอยากได้บ้าง เช้าวันรุ่งขึ้นจึงอาสาเอาข้าวไปตาก ต่อมามีนกกระจอกบินมาขอกินข้าว พี่ชายเลยบอกว่าให้กินข้าวก็ได้ แต่ถ้าพ่อรู้จะทำยังไง นกกระจอกบอกว่าให้ไปหาที่รังของมัน เดียวมันจะช่วยเอง สักพักพี่ชายก็เดินไปหาที่รัง ขณะที่เดินไปที่รังก็แสดงอาการลูกลี้ลุกลนตลอดทาง เมื่อไปถึงรังนกกระจอกก็ให้กล่องใบหนึ่งกลับมาและกำชับว่าอย่าเปิดกล่องกลางทาง เขาก็ทำตาม เมื่อมาถึงบ้านพี่ชายก็รีบเปิดกล่องดูเพื่อจะเอาเงินทองแต่ของในกล่องกลับเป็นขี้นกเต็มกล่องไปหมด เขาโมโหจึงวิ่งลงบันไดบ้านเพื่อจะไปที่รังของนกแต่ขาของเขาไปเกี่ยวกับบันไดทำให้สะดุดตกลงมาคอหักตาย

ผู้เล่า นายจี๋อ่ง สังขประเทือง

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ นกกระจอก

38. เฟลซา

มีคนแก่คนหนึ่งมั่นใจว่าตัวเองเก่ง จึงอยากเจอคู่แข่งเพื่อที่มาปล้ำแข่งกัน เขาจะมีเชือกอยู่ 7 เส้น เพื่อเอามาแข่งกัน ตกเย็นก็มีคนหนึ่งเป็นยมทูตแปลงตัวมาเป็นคน มาทำปล้ำแข่ง ทั้งสองแข่งกันชายแก่ก็ดึงเชือกขาดไป 6 เส้น อีกเส้นหนึ่งไม่ขาด คนที่มาทำแข่งก็ยอมแพ้ แล้วก็หนีถือชายแก่เป็นพี่ แล้วชายสองคนก็อยู่ด้วยกันนับถือกันเป็นพี่เป็นน้อง อยู่มาวันหนึ่งชายคนน้องก็ออกไปข้างนอก ระหว่างทางตอนกลับบ้านได้เจอผู้หญิง 7 คนกำลังตำข้าวอยู่ ผู้หญิงทั้ง 7 คน มีน้องคนเล็กสวยที่สุด เขาจึงรีบกลับไปบอกพี่ที่บ้านว่าเจอผู้หญิงสวยกำลังตำข้าวกันอยู่ คนพี่สนใจและถามน้องว่าทำยังไงจะได้ผู้หญิงคนนี้เป็นภรรยา คนน้องก็บอกว่าเดี๋ยวจะช่วยด้วยการเสกคาถาให้หญิงคนน้องสลบระหว่างตำข้าวแล้วให้พี่เข้าไปช่วย เมื่อหญิงสาวคนน้องที่อยู่ดีๆ ก็สลบ พี่ๆ ทั้ง 6 คนก็วิ่งไปบอกพ่อ และช่วยกันอุ้มคนเล็กให้ฟื้นแต่ทำยังไงก็ไม่ฟื้น ชายแก่ก็แกล้งเดินผ่านมาก็อาสาเข้าไปช่วยและบอกว่าถ้าทำให้ฟื้นแล้วขอหญิงคนนี้เป็นภรรยาได้หรือไม่ พ่อก็ให้ แต่พ่อลูกสาวฟื้นขึ้นมา พ่อก็ไม่ยอมยกลูกให้ ชายแก่จึงเดินกลับบ้าน ชายคนน้องบอกว่าไม่เป็นไรเดี๋ยวจะช่วยใหม่ แล้วก็ใช้วิธีเดิมอีกจนท้ายที่สุดพ่อเลยต้องยกลูกสาวคนเล็กให้ไปแต่งงานด้วย ฝ่ายพ่อเมื่อยกลูกให้แล้วก็ป่วนลูก ก็หาวิธีและคิดว่าตนเองก็เป็นคนมีวิชาเหมือนกัน ก็เลยใช้วิธีให้อีกาไปเอาวิญญาณลูกสาวกลับมา ก่อน โดยการให้อีกาไปร้องที่บ้านลูกทางโน้น ส่วนชายคนน้องรู้เรื่องเพราะมีวิชาเช่นเดียวกันรู้ว่าจะมีอีกามา ก็บอกพี่ให้ตัดเชือกไว้ 7 เส้น ถ้ามีอีกาบินมาร้องให้อาเชือกยิงกาให้ตาย พอกาบินผ่านมาตัวแรกเขาก็ยิงหล่น พอยิงครบ 7 ตัวกาตายหมด เขาจึงวิ่งไปดูภรรยาก็เห็นภรรยานอนตายอยู่ ฝ่ายพ่อเมื่อรู้ว่าลูกสาวตายก็เอาศพลูกสาวกลับบ้าน และได้เอาเปิดมา 1 ตัว เพื่อมาเรียกวินญาณลูกสาวกลับบ้าน เมื่อถึงบ้านก็เอาลูกนอนในมุ้ง และก็ลูบหัวลูกและพูดว่าลูกสาวข้าสวย หอม อยู่ในนรก เพื่อให้ฟื้นขึ้นมา พอพูดเสร็จก็เปิดมุ้งออก เปิดก็บินออกจากมุ้ง ลูกสาวก็ไม่ฟื้นขึ้นมา

ผู้เล่า นายจื่ออิ่ง สังขประเทือง

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

39. ทูยอิงเปาะ

มีพี่น้องสองคนพ่อแม่ตายหมดแล้ว ก็ได้แบ่งสมบัติกัน ต่างคนต่างบอกว่าสมบัติที่แบ่งให้ใช้น้อยกินน้อย แล้วสองคนต่างก็แยกกันอยู่และก็ออกเดินทางไป ชายคนน้องก็เดินขึ้นภูเขา หยิบก้อนหินแล้วป็นขึ้นไปบนต้นไม้เพื่อมองหาสัตว์ เขาก็เห็นหมูป่าฝูงหนึ่ง เขาก็เลือกตัวที่ใหญ่ๆ แล้วเอาก้อนหินที่ติดมือขึ้นไปขว้างไปที่หมูป่าตัวนั้นตาย เขาก็เอาหมูป่ากลับไปให้พี่ที่บ้าน วันต่อมาเขาก็ป็นขึ้นไปบนต้นไม้อีก เห็นสุนัขตายตัวหนึ่ง มีงูเลื้อยผ่านมาและมีขอนไม้พินที่หางมันมาด้วย เมื่อเห็นสุนัขตายงูได้ใช้ขอนไม้จิ้มไปที่สุนัข สุนัขก็ฟื้นขึ้นมา ชายคนน้องเห็นเหตุการณ์จึงลงไปเก็บเอาขอนไม้ และเขาก็เดินทางต่อ จนมาเจอยายเฒ่าคนหนึ่ง ยายได้เล่าให้ฟังว่าเมืองนี้กำลังเดือดร้อน เพราะพระธิดาเมืองนี้ตาย ชายหนุ่มก็บอกให้ยายพาเข้าไปในวัง ยายก็ไม่กล้าพาเข้าไปเพราะกลัว แต่ชายหนุ่มก็ล่อมนยายยอมพาเข้าไปในวัง เช้าวันรุ่งขึ้นทั้งสองคนก็เดินเข้าวังไปพร้อมกัน และบอกว่าจะมารักษาพระธิดาให้ฟื้น กษัตริย์บอกว่าถ้าทำให้ฟื้นจะยกลูกสาวให้ แต่ชายหนุ่มรู้ตัวดีว่าถึงแม้พระธิดาจะฟื้นขึ้นมา กษัตริย์ก็คงไม่ยอมยกให้แน่นอน เพราะเขาเป็นคนที่ต่ำต้อย และเขาก็อาจจะโดนจับแล้วเขาก็เดินเข้าไปในห้องและปิดประตู แล้วเดินเข้าไปในมุ้งเพราะศพเก็บอยู่ในมุ้ง เขาเอาไม้ที่ติดมือมาจิ้มที่ตัวพระธิดาและรองจนพระธิดาขยับตัวได้ เขาก็กระโดดหนีออกทางหน้าต่าง พระธิดาพอฟื้นขึ้นมาเห็นชายหนุ่มนั้นก็คว่ำโล่งไว้ได้และได้เศษโลงมาชิ้นหนึ่ง ชายหนุ่มเมื่อโดดหนีก็ได้เข้าไปอยู่ในป่า พระธิดาก็ออกตามหาชายที่ช่วยชีวิต มีนายพรานคนหนึ่งเข้ามาบอกว่าเคยเจอผู้ชายที่ใส่โลงนี้อยู่ในป่า กษัตริย์เลยสั่งให้ทหารออกตามหา พอพบชายหนุ่มก็รับเข้ามาอยู่ในวัง เพราะเป็นความต้องการของลูกสาว กษัตริย์ได้จัดงานแต่งงานขึ้น และได้เชิญเจ้าเมืองต่างๆ ให้มาร่วมงาน ได้ทำอาหารเลี้ยงมีข้าว มีแกง มียาอึ้งที่¹ ระหว่างที่กินกันอยู่ ชายหนุ่มก็ได้พูดคุยกับเจ้าเมืองต่างๆ และก็รู้ว่ามิพี่ชายตัวเองที่ไม่เจอกันมานานก็ไปอยู่ที่เมืองเมืองหนึ่งด้วย

ผู้เล่า นายจื่ออิ่ง สังขประเทือง

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ น้ำพริกปลาร้า

40. ชายกำพร้าว

มีเด็กกำพร้าว 1 คน เป็นคนที่ยากจนมาก เขาคิดจะปลูกบ้าน เขาก็เข้าป่าไปหาเสาไม้ปักติบ้านจะมีเสา 4 ต้น แต่เขาหาเสาได้ 3 ต้น เขาเห็นหินขาวก้อนหนึ่งวางอยู่ เขาก็เอาหินก้อนนั้นมาทำเป็นเสาบ้าน อยู่มาวันหนึ่งเมื่อเขาตื่นขึ้นมาตอนเช้า เขาสังเกตเห็นบ้านเขาเอียง พอถึง 6 โมงเช้า บ้านก็กลับมาเป็นเหมือนเดิม พอเวลาตี 4 ตี 5 บ้านก็จะเอียงอีก และกลับมาเป็นเช่นเดิมในเวลาประมาณ 6 โมง เป็นอย่างนี้อยู่หลายวัน อยู่มาวันหนึ่ง เขานั่งรอดูว่าทำไมบ้านถึงเอียง เขาก็ได้เห็นหินขาวก้อนที่เขาเอามาทำเสาบ้าน มันบินหนีไปทางทิศตะวันออก เขาก็สังเกตเห็น และมันก็บินกลับมาในเวลาเดิม วันต่อมาเขาเห็นหินสีขาวกำลังจะบินออกไปอีก เขาก็กระโดดเกาะหินสีขาวไปด้วย เมื่อหินบินไปหยุดที่ที่หนึ่ง เขาเห็นว่าที่สถานนั้นมีเงินทองงอกออกมาเต็มไปหมด และสวยงามมาก เขาเห็นเขาก็อยากได้ เขาก็หักกิ่งเงินกิ่งทอง แต่หินสีขาวบอกว่าไม่ต้องหัก ให้เขาเก็บเอาจากเศษที่หินกินและคายออกมา เขาก็เก็บเอาใส่ย่ามเล็กๆ และชายกำพร้าก็บินไปกับหินสีขาวทุกวัน ต่อมาคนข้างบ้านที่มีนิสัยกระส่อนพอรู้เรื่องจึงขอตามไปด้วย ประมาณตี 5 เขาก็ติดตามไปด้วย พอไปถึงที่เห็นเงินทองมากมายเต็มไปหมด เขาก็อยากได้และอยากอยู่นานๆ แต่ชายกำพร้าวบอกว่าถ้าเราอยู่ที่นั่นจนสว่าง พระอาทิตย์ขึ้น เราก็จะกลับไม่ได้ แต่เขาก็ไม่ฟัง มือก็หักกิ่งเงินกิ่งทอง หักแล้วหักอีก เมื่อถึงเวลากลับเขาก็ไม่กลับ ชายกำพร้าก็เลยกลับมาก่อนโดยทิ้งเขาไว้ที่นั่น พอวันรุ่งขึ้นชายกำพร้าวได้กลับไปก็เจอชายกระส่อนแห้งตาย เวลาจับเนื้อตัวก็แห้งกรอบไปหมด

ผู้เล่า นางอาภา ทรัพย์ธรรมชาติ

41. เสือสมิง

มีป้าคนหนึ่งมีลูกสาวสวย ลูกสาวก็มีคนรักเป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน ต่อมาเมื่อป้ารู้ว่าลูกสาวมีคนรักแล้ว แก่ก็เลยไม่ให้ลูกสาวอยู่ที่บ้านแต่ใช้ให้ไปอยู่ที่ไร่ที่ไกลจากหมู่บ้าน ต่อมาชายคนรักเมื่อมาที่บ้านแล้วไม่เจอหน้าอยู่หลายวัน ก็รู้ว่าแม่ใช้ให้ไปอยู่ที่ไร่แล้ว เขาจึงไปหาหญิงคนรักที่ไร่ โดยเอาเมตารี่¹ ไปด้วย ส่วนหญิงสาวเมื่ออยู่ที่ไร่มิมีเสือโคร่งที่แปลงร้างเป็นคนมาหาฆ่าพูดด้วย ชายหนุ่มเมื่อไปที่ไร่เห็นหญิงสาวคุยกับชายอื่นจึงแอบดู แล้วเขาก็เห็นคนกลายร่างเป็นเสือแล้วก็ฆ่าหญิงคนรักตาย เขาจึงกลับลงมาที่บ้าน และเขาก็มาที่บ้านแม่ของหญิงคนรัก เล่นเครื่องดนตรีและร้องเพลงด้วย โดยที่เนื้อหาในเพลงเกี่ยวกับคนที่อยู่หมู่บ้านเดียวกันไม่ชอบ และไล่ลูกสาวไปอยู่ไร่ภูเขา เสือโคร่งมันอยู่บนนั้น ก็ฆ่าลูกสาวเขาตายแล้ว เขาร้องเพลงอยู่อย่างนั้น แต่ป้าก็ไม่เชื่อ เพราะคิดว่าไ้บ้านนี้คงมาชอบลูกสาวเรา อยากจะได้ลูกสาวเรา เลยมาทำเป็นอย่างโน้นอย่างนี้ แล้วชายคนนี้ก็มาร้องเพลงทุกเช้าพร้อมกับเล่นเมตารี่ไปด้วย ป้าก็เลยอยากรู่ว่ามันจะเป็นเรื่องจริงหรือไม่ ก็เลยไปดูที่ไร่ ก็เห็นว่าเสือโคร่งมันกัดลูกสาวจริงๆ และลูกสาวก็ตายไปแล้ว

ผู้เล่า นางอาภา ทรัพย์ธรรมชาติ

¹ เครื่องดนตรีกะเหรี่ยงชนิดหนึ่ง มีลักษณะเหมือนแมนโดลิน

42. เรือ 7 ลำ

มีเรือยนต์ลำใหญ่ๆ อยู่ในมหาสมุทร 7 ลำ มีคนอยู่ในเรือลำหนึ่งไม่ต่ำกว่าหนึ่งพันคน แล้วเรือก็แล่นไปเรื่อยๆ ต่อมาเรือก็แล่นไปเจอน้ำวน จะออกไปก็ไม่ได้เรือ 7 ลำก็ปรึกษากัน คนในเรือเป็นคนที่ปัญญาหมด คิดว่าเรือของเรามันหนัก เราจะคัดเอาคนที่มียายุ 60 ปีขึ้นไปโยนลงทะเลให้หมด เรือจะได้เบาและไม่จม มีเด็กกำพร้า 1 คนอยู่ในเรือ เขามีปู่ขึ้นมาด้วยกับเขา นอกจากนั้นเขาก็ไม่มีญาติพี่น้องที่ไหนแล้ว เขาเหลือปู่เป็นญาติอยู่คนเดียว ถ้าคนในเรือเอาปู่โยนลงทะเล เขาก็จะไม่เหลือใคร เขาจึงเอาปู่ของเขาไปซุกไว้ในโถ่งใหญ่แล้วเขาก็ปิดฝาและขึ้นไปนั่งทับ เมื่อคนบนเรือเอาคนแก่อายุเกิน 60 ปีลงหมดแล้ว เรือก็ยังไม่ได้ขึ้นชะที่ เรือก็ลอยไปเรื่อยๆ ถ้าเรือไปถึงน้ำวนเรือก็จะแตก ทุกคนบนเรือก็ต้องตายกันหมดที่นี้คนในเรือทุกลำก็บ่นกันว่า เราแย่มากๆ เราคงต้องตายกันหมด บางคนก็บอกว่าถ้าเรามีคนอายุ 60 ปีขึ้นไปอยู่ซักคน เราจะได้มีข้อคิด เพราะเขามีประสบการณ์เยอะ เขาคงคิดหาวิธีที่จะแล่นเรือไปได้ คนในเรือก็นั่งบ่นเป็นกลุ่มๆ เพราะถึงยังไงก็ต้องตายกันหมด ชายกำพร้านั่งฟังอยู่ก็ถามขึ้นว่า ถ้าเรือลำนี้ยังมีคนแก่อยู่อีกคนพวกท่านจะโยนเขาทิ้งไหม คนในเรือก็บอกว่าไม่โยนทิ้ง เพราะยังงี้ๆ เราก็คงต้องตายกันหมดอยู่แล้ว ชายกำพร้าก็ถามคนทุกกลุ่ม และขอสัญญาว่าจะไม่โยนทิ้งซะใหม่ ทุกคนก็ให้สัญญา เขาจึงบอกว่าเขายังมีปู่อยู่อีกคน เขาก็กระโดดลงมาจากโถ่งและเปิดฝาโถ่ง เอาปู่ออกมาจากโถ่ง ปู่ของเขาเป็นคนที่ไม่มีความรู้แต่คนบนเรือก็มารุมถามปู่ว่ามีความคิดอย่างไรที่จะทำให้เรือ 7 ลำของเราไม่จมและลอยออกไปได้ ปู่มีความรู้มีปัญญาว่างไรบ้าง ปู่ถามว่าในเรือใครทำเชือกคามมะพร้าวเป็นบ้าง ก็มีคนทำเป็นเยอะเพราะว่ามีแต่คนมีความรู้ และปู่ก็ถามว่าใครมีเหล็กเนื้อดีๆ ใครเป็นช่างเหล็กบ้าง ก็มีคนเป็นเยอะ ปู่ไม่ต้องเป็นห่วง และปู่ก็ถามอีกว่าในเรือเรามีวัวตัวผู้สวยๆ อ้วนๆ หรือไม่ ก็มีวัวเยอะไม่ต้องห่วง ปู่ต้องการอะไรอีกบอกมาเลย ปู่เลยบอกให้เอาเหล็กไปตีเป็นเบ็ดขึ้นมา แล้วก็ทำเชือกเส้นใหญ่ๆ ขึ้นมา พอดีเหล็กเสร็จเชือกก็เสร็จพอดี ปู่ก็ไปเลือกเอาวัวตัวผู้ตัวใหญ่ๆ สวยๆ 1 ตัว และสั่งให้ผูกเรือ 7 ลำติดกัน เรือลำหน้าสุดให้เป็นคนถือเบ็ด แล้วเอาวัวเป็นเหยื่อล่อโยนลงไป แล้วผูกเบ็ดกับเรือข้างหน้าแน่นๆ อยู่มาประมาณ 20 นาที เรือก็ค่อยๆ เคลื่อนที่ละนิดๆ แล้วต่อมาเรือก็หยุด คนบนเรือก็คอยดู ต่อมาประมาณครึ่งชั่วโมงเรือก็แล่นเร็วขึ้นๆ จนเลยน้ำวน ปู่บอกว่าปลากินเหยื่อแล้ว เพราะตามธรรมชาติปลาจะไม่กินเหยื่อตรงแถวน้ำวนแต่มันจะลากไปกินที่อื่นที่น้ำไม่วน ดังนั้นคนบนเรือทั้ง 7 ลำจึงรอดตาย

ผู้เล่า นางอาภา ทรัพย์ธรรมชาติ

43. เป็นไปตามกรรม

มีอยู่ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้ายังอยู่ มีพระอยู่ 3 กลุ่ม กลุ่มแรกประมาณ 4-5 รูป จะไปหาพระพุทธเจ้า ไปนมัสการพระพุทธเจ้า พระกลุ่มที่สองมี 7 รูป และกลุ่มที่ 3 มี 4 รูป จะไปหาพระพุทธเจ้าเหมือนกัน พระทั้ง 3 กลุ่มก็ออกเดินทางแต่ไปกันคนละเส้นทาง พระกลุ่มแรกไปกับชาวประมงไปทางเรือใบ เรือก็แล่นไปเรื่อยๆ ในทะเล ชาวประมงเจ้าของเรือมีเมียสวยมาก เมียอายุ 16 ปี เรือแล่นไประหว่างทางเรือก็หยุด คนบนเรือก็คิดว่าจะทำยังไงดี เพราะเรืออยู่กับที่ไปไหน ไหน ก็มีคนบนเรือใช้วิธีไปชั่งคุ้ย¹ เพราะเป็นการทำนายที่แม่นยำมากๆ เมื่อทำนายแล้วก็มาตกลงที่เมียของเจ้าของเรือที่มีอายุ 16 ปี ที่จะต้องโยนลงจากเรือ แต่เจ้าของเรือไม่แน่ใจในคำทำนายจึงให้ดูใหม่อีกรอบ เขาก็ทำนายใหม่อีกพอทำเสร็จก็มาลงที่เมียของเขาคนเดิม แต่เขาไม่แน่ใจเขาก็เลยทำนายใหม่อีกรอบ และก็มาลงที่เมียของเขาอีก เขาก็คิดว่าจะทำอย่างไรดี จะใช้วิธีการอย่างไร ถ้าจะโยนลงเรือ เดียวก็จะต้องตาย น่าสงสารเมีย ถ้าใช้วิธีแทงแล้วโยนลงไป เดียวศพก็จะลอยขึ้นมา น่าสงสาร ถ้าจะตัดคอก็น่าสงสาร จะทำยังไงดี แล้วเขาก็คิดว่าเขาจะใช้วิธีเอาหินใส่ลงในกระสอบและเอาเชือกมัดกระสอบผูกกับคอเมียของเขาและโยนลงทะเล เพราะเวลาทิ้งลงไปแล้วมันก็จะจม ไม่ลอยขึ้นมาให้เห็นพอคิดดังนั้นเขาก็โยนเมียลงทะเล และเรือก็แล่นออกมาได้เหมือนเดิม พระที่อยู่บนเรือเมื่อเห็นเหตุการณ์ก็ปรึกษากันว่าจะต้องไปถามพระพุทธเจ้าว่ามันเป็นเพราะเหตุใด

ส่วนพระกลุ่มที่สองที่มีทั้งหมด 7 รูป ก็ออกเดินทางไปพบพระพุทธเจ้าทางบก ระหว่างทางได้เจอวัดหนึ่ง เจ้าอาวาสก็บอกว่าจะมีดแล้วให้หยุดพักที่วัดก่อน พอดีที่ศาลา วัดมันเล็ก ถ้าจะให้พระทั้ง 7 รูป นอนก็จะนอนไม่ได้ ก็เลยให้พระทั้ง 7 รูปไปนอนในถ้ำที่อยู่บริเวณวัด ถ้ำที่พักก็สะอาดเรียบร้อย เพราะเวลาพระกลุ่มไหนๆ มาจะมาพักกันที่นี้ พระทั้ง 7 รูปก็นอนพักผ่อน พอเวลาประมาณ 3-4 หุ่มนั้นก็ถล่มปิดทางเข้าออกหมดเลย ทั้งชาวบ้านและพระที่อยู่ข้างนอกต่างก็ช่วยกันขุดเอาหินออกแต่ก็ไม่ออก เพราะไม่มีเครื่องมืออะไรเลย พระทั้ง 7 รูปที่อยู่ในถ้ำก็ช่วยกันเอาหินออกแต่ก็ไม่ออก พระทั้ง 7 รูปก็บอกว่าเราคงหมดหวังแล้ว ต้องตายแน่ๆ แต่พอครบ 7 วันอยู่ดีๆ หินก้อนใหญ่ที่ปิดหน้าถ้ำก็ไหลออกมาทำให้ทางออกจากถ้ำ ชาวบ้านที่เห็นก็รีบเอาข้าวเอาน้ำมาให้พระกิน พอพระทั้ง 7 รูปมีแรงขึ้นมา ก็ปรึกษากันว่า นี่มันเรื่องอะไรกัน ขนาดพวกเราและชาวบ้านช่วยกันหินก็ไม่ออก ก็คิดกันว่าเดี๋ยวจะไปถามพระพุทธเจ้าว่าทำไมอยู่ดีๆ หินก็เปิดปิดได้

พระกลุ่มที่สามมี 4 รูป ก็ออกเดินทางทางบก ระหว่างทางได้เจอเศรษฐีคนหนึ่ง ได้ขอนิมนต์ให้พระนอนที่บ้านเพื่อที่จะทำบุญ ให้พระ พอรุ่งเช้าแม่ครัวก็ทำกับข้าวอย่างดีมาให้ฉัน และพอดีในโรงครัวไฟไหม้ ระหว่างที่ไฟกำลังลุกมีอีกาบินผ่านมา ลูกไฟที่เป็นวงกลม

¹ การทำนายโดยใช้กระดูกไก่เสี่ยงทาย

ก็ลอยไปคล้องคออีกาพอดี อีกาก็เลยตกลงมาตาย พระทั้ง 4 รูปก็คิดว่าจะต้องถาม พระพุทธเจ้าว่าเรื่องมันเป็นอย่างไรทำไมถึงมีหัตถ์จรรย้อย่างนี้

และพระทั้ง 3 กลุ่มก็มาพบพระพุทธเจ้า พระกลุ่มแรกก็ถามพระพุทธเจ้าว่าทำไม เกิดเหตุการณ์กับผู้หญิงคนนี้ พระพุทธเจ้าบอกว่าผู้หญิงคนนี้เกิดเป็นชาติที่ 60 แล้ว ใน อดีตชาติครั้งแรกเขามีแฟน แฟนเขาตายก่อนเขาตายทีหลัง แฟนเขารักเขามาก พอเกิดมา อีกชาติหนึ่งเขาเกิดเป็นสาวสวย ส่วนแฟนเขาเกิดเป็นหมาก็เลี้ยงมาตั้งแต่เกิด แล้วหมาก็ ติดตามตลอดตั้งแต่เล็กจนโตเป็นสาว หมาก็ตามไปตลอด ไปอาบน้ำ ไปเที่ยวบ้านก็ไป จน คนแถวบ้านพูดว่าผู้หญิงคนนี้จะมีผัวได้อย่างไรเพราะหมาดิตเขาตลอด คนนั้นก็พูดคนนั้นก็พูด ผู้หญิงเลยเอาหินขว้างหมา หมาก็เลยเศร้าแต่ก็ยังคอยมองอยู่ห่างๆ ตลอด อยู่มาวันหนึ่งเขาก็ ทำใจดีชวนหมาไปอาบน้ำแต่วางแผนไว้แล้วโดยเอากระสอบทรายมาด้วย ระหว่างอาบน้ำหมาก็ นั่งมอง หญิงสาวก็คิดว่า เออมึงนี่จ้องดูกู เตียวกูจะทำให้มึงไม่ดูกู พออาบน้ำเสร็จก็ขึ้นมา ก็เอาเชือกคล้องคอหมาผูกกับกระสอบทรายแล้วก็โยนลงไปในน้ำหมาก็ตาย ส่วนพระทั้ง 7 รูป ก็ถามพระพุทธเจ้าว่าทำไมเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นมา พระพุทธเจ้าบอกว่าเป็นกรรมชาติที่ 20 แล้ว ทั้ง 7 คนไม่รู้จักกันมาก่อน อยู่คนละประเทศ คนละที่ และเพราะชาติก่อนเป็นเด็กเลี้ยงวัว พอแม่สั่งให้ไปเลี้ยงวัวก็ไปตามสั่ง 6-7 วันให้ไปทิตตะวันออก พอ 6-7 วันก็เปลี่ยนทิศไป เรื่อยๆ เพราะหญ้าไม่มี วันหนึ่งเขาเจอตะกวดก็วิ่งจับตะกวด แต่มันวิ่งหนีลงไปในโพรงไม้ เขาก็เอาหินมาอัดรูไว้ให้แน่นๆ เพื่อไม่ให้มันออกมาได้ และคิดว่าพรุ่งนี้จะมาเอาตะกวดไปกิน พอรุ่งเช้าแม่ก็สั่งให้เขาไปเลี้ยงวัวที่ทิศอื่น เขาก็เลยไปเอาตะกวดไม่ได้ พอ 6-7 วันแม่ก็ให้เขา ไปเลี้ยงวัวที่ทิศเดิม เขาจึงไปเปิดโพรงตะกวด เอาหินออกเจอตะกวดผอมเหลือแต่กระดูก เพราะมันอดมาตั้ง 7 วัน เขาบอกตะกวดว่าขอโทษด้วยนะ เพราะเราลืมไปเราต้องไปอีกทีหนึ่ง จันเข้าไปหาอาหารกินให้อ้วนเหมือนเดิมนะ แล้วเขาก็ปล่อยมันไป เขายังมีบุญอยู่เวลาถูก ขังอยู่ในถ้ำจึงไม่ตายเพราะเขาปล่อยตะกวด ส่วนพระกลุ่มที่สามได้ถามพระพุทธเจ้าถึงเหตุการณ์ ที่เห็น พระพุทธเจ้าตอบว่าอีกาตัวนั้นชาติก่อนเป็นลูก ชาวนาไปไถนากับควายตัวหนึ่ง พอ เวลา 4-5 โมงเช้าใกล้จะเที่ยงแล้ว แดดก็ร้อน ควายก็ไถนาไม่ไหวเพราะเหนื่อย ไถนาได้ หน่อยควายก็หยุดพัก เขาก็ตีควายให้ควายไถนาต่อ เขาตีควายก็ลูกไถแล้วก็ล้ม ครั้งหลังไม่ ลุกเลย เจ้าของก็คิดว่ากูจะทำให้ลุกขึ้นให้ได้ ชาวนาก็เลยเอาหญ้าฟางมาทำเป็นวงกลมแล้ว มาคล้องคอควาย แล้วก็จุดไฟ ทำให้ควายสะดุ้งและวิ่งรอบๆ นาจนสิ้นใจตาย ชาวนาเลย ต้องรับกรรมอย่างนี้ทุกชาติ และเป็นอย่างนี้มา 100 ชาติแล้วที่ต้องถูกไฟไหม้ พระพุทธเจ้า บอกว่าเราเกิดมามีอดีตชาติ

ผู้เล่า นางอาภา ทรัพย์ธรรมชาติ

44. กิ่งกือ อึ่งอ่าง หิ่งห้อย

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีสามสหาย สหายท่านที่หนึ่งชื่ออ้ายกิ่งกือ สหายท่านที่สองชื่ออ้ายอึ่งอ่าง และสหายท่านที่สามชื่ออ้ายหิ่งห้อย สหายทั้งสามได้ออกเดินทางในทะเล โดยมีกะลามะพร้าวเป็นพาหนะ สหายทั้งสามตัวไม่มีใครยอมกัน ต่างก็เบ่งใส่กันและกัน โดยมีอ้ายหิ่งห้อยเป็นผู้ที่เบ่งใส่เพื่อนๆ ก่อนว่า “เฮ้ย อ้ายกิ่งกือ อ้ายอึ่งอ่าง เองสองตัวเชื่อหรือเปล่าว่า ข้าเนี่ยเป็นสิ่งมีชีวิตที่สว่างที่สุดในโลก” คำพูดของอ้ายกิ่งกือเป็นคำพูดที่ทำให้เพื่อนๆ ไม่สบอารมณ์ อ้ายกิ่งกือจึงพูดต่อว่า “เฮ้ย อ้ายสหายทั้งสอง ข้าเนี่ยเป็นสิ่งมีชีวิตที่ยาวที่สุดในโลก ไม่มีใครยาวกว่าข้าอีกแล้ว” คำพูดของสหายทั้งสองทำให้อ้ายอึ่งอ่างอดจะพูดไม่ได้ว่า “เฮ้ย ไอ้สหายทั้งสอง ในกะลาใบนี้ ข้าว่าข้าใหญ่ที่สุดนะ” พูดจบอ้ายอึ่งอ่างก็เบ่งตัวให้โตขึ้น โตขึ้น โตขึ้นเรื่อยๆ จนคับกะลา แล้วหันมาถามสหายทั้งสองว่า “โตพอหรือยังวะเพื่อน” พูดจบก็พองตัวให้โตต่อจนกะลารับน้ำหนักไม่ไหวก็เลยจม สหายทั้งสามตัวเลยจมน้ำตายทั้งหมด

ผู้เล่า นายยุเต่ง บุญไทย

45. สุนัขเป็นคน

มีฤๅษีองค์หนึ่งอยู่ในป่ากำลังนั่งสมาธิอยู่ เช้าวันหนึ่งมีสุนัขตัวเมียสีดำ ผอม ตัวหนึ่งเดินหิวโซเข้ามา ฤๅษีจึงบอกว่า “ถึงเวลาที่เจ้าจะต้องเปลี่ยนจากสุนัขกลายเป็นคนแล้ว” จากนั้นฤๅษีก็นำไม้เท้าชี้ไปที่สุนัข สุนัขตัวนั้นก็กลายเป็นผู้หญิง ต่อจากนั้นฤๅษีจึงรับผู้หญิงคนนี้เป็นลูกบุญธรรม หญิงสาวก็อาศัยอยู่กับฤๅษี ทำงานบ้านทุกอย่าง ตักน้ำ ทำอาหาร กวาดบ้าน ถูบ้าน ทำทุกอย่าง วันหนึ่งมีกษัตริย์เมืองหนึ่งต้องการให้โอรสไปเรียนวิชากับฤๅษีในป่า ก็ให้ออกเดินทางไปเรียน เมื่อเจอฤๅษีเขาก็เรียนวิชาต่างๆจนสำเร็จ และเขาก็ได้หลงรักหญิงสาวลูกบุญธรรม ส่วนหญิงสาวก็หลงรักพระโอรสคนนี้ด้วย ชายหนุ่มจึงบอกกับหญิงสาวว่าให้ไปบอกกับฤๅษีว่าเรารักกัน และเราจะพาเธอกลับไปอยู่ที่บ้านเมืองด้วยกัน แต่หญิงสาวไม่กล้าเข้าไปบอกฤๅษี เขาจึงเข้าไปบอกเองโดยให้เหตุผลว่า ผู้หญิงมาอาศัยอยู่กับฤๅษีคนอื่นๆ จะมองว่ามันไม่ดี และยิ่งมาอยู่ในป่าในดงด้วยแล้วยิ่งไม่ดีใหญ่ เขาจะขอพาหญิงสาวกลับเมืองและไปแต่งงาน ฤๅษีจึงอนุญาตให้พาหญิงสาวกลับไปอยู่ที่บ้านเมืองได้ แต่ก็ได้สั่งว่าหญิงสาวอยู่เคยในป่าอาจจะมีความสามารถที่ไม่ดี ถ้าทำไม่ดีให้พากลับมาส่งด้วย หลังจากนั้นคนทั้งสองก็ขี้นกลับบ้านไป พอไปถึงหมู่บ้านชาวบ้านแฉนั้นเห็นก็ซุบซิบนินทากันได้ยินไปถึงหูของกษัตริย์ กษัตริย์ก็ชมลูกชายตัวเองว่าเก่งนะไปเรียนวิชาก็ได้ความรู้กลับมา และยังได้ภรรยากลับมาด้วย พอหญิงสาวเข้ามาอยู่ในวังก็มีคนรับใช้อย่างดี ได้กินอาหารดี ได้ของทุกอย่างที่ต้องการไม่เหมือนตอนที่เป็นหมา แล้วก็กลับไปตอนที่เป็นสุนัขอยู่ นึกไปว่ามันมีอิสระเสรีมากกว่านี้ มันไปหาของกิน ไปกัดของที่ได้ถุนบ้าน เขาโยนอะไรลงมานันก็ไปกัดกิน ไปกัดรองเท้าเล่นที่พุ่มไม้ พอนึกถึงความหลังเสร็จหญิงสาวจึงคิดอยากกลับไปเล่นเหมือนตอนที่เป็นสุนัข พอกลางคืนคนรับใช้นอนหมด หญิงสาวก็เปิดประตูออกมา ไปหยิบรองเท้าของสามีเอามากัดเล่นที่ที่นอน พอตอนเช้าขึ้นมาสามีไม่เห็นรองเท้าเพราะรองเท้าหายก็แปลกใจ พอคืนต่อๆ มาหญิงสาวก็รอให้คนอื่นๆ นอนหลับแล้วก็ไปเอารองเท้ามาอีก โดยหนีบไว้ที่ตรงรักแร้ คืนต่อมาคนรับใช้ของสามีก็ดักจับขโมยโดยถือมีดยาวๆ และคิดว่าถ้าเห็นใครมาขโมยรองเท้าจะฟันให้ตาย คนรับใช้ได้ไปซ่อนตัวที่ใต้บันได พอลักพาก็เห็นภรรยาของเจ้านายมาเอารองเท้าไปกัดเล่น เขาเห็นแต่เขาก็ไม่กล้าฆ่า เพราะเป็นภรรยาของเจ้านาย และเขาก็ปิดปากเงียบไม่บอกใคร คืนต่อๆ มาหญิงสาวก็มาคาบรองเท้ามากัดเล่นอีกจนสามีของนางสงสัยและอยากรู้ตัวคนขโมยเองจึงออกมาดูเขาก็เห็นภรรยาของตัวเองมาเอารองเท้าไปก็ตามไปดูเพราะอยากรู้ว่าเอาไปทำอะไร ก็เห็นว่าภรรยาของเขาเอาไปกัดเล่น เขาก็เห็นว่าผู้หญิงคนนี้มีมารยาทไม่ดี เข้ามาอยู่ในเมืองก็ยังทำตัวไม่เหมาะสมที่จะเป็นภรรยาของเขา เขาก็นึกถึงคำพูดของฤๅษีที่บอกว่าถ้าหญิงสาวมารยาทไม่ดีให้พากลับมาส่ง เขาจึงสั่งให้ลูกน้องพาหญิงสาวไปส่งในตอนกลางคืนและให้กลับเข้ามาในเมืองอย่าให้เข้าหน้า เพราะกลัวชาวบ้านจะเห็นและกลัวชาวบ้านจะถาม เพราะถ้าชาวบ้านถามเขาก็ต้องบอกความจริง ลูกน้องจึงพาไป

ส่งระหว่างทางลูกน้องเห็นว่าใกล้จะสว่างแล้วจึงปล่อยหญิงสาวไว้กลางทางให้เดินกลับไปหาฤๅษีเอง เพราะจะเข้ากลั้วเดินกลับไม่ทันและกลัวจะโดนตัดหัว หญิงสาวจึงเดินกลับเอง ฤๅษีก็นั่งสมาธิอยู่และรู้อย่างยังไม่ถึงเวลาที่หมาจะเป็นคนจริงๆ จึงเอาไม้เท้าชี้ไปที่หญิงสาวและบอกว่าให้กลายเป็นหมาอย่างเดิม มันก็เลยกลายเป็นสุนัขเหมือนเดิม

ผู้เล่า นางป้อ่อง

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

46. มเหสีขี้ใจฉา

มีกษัตริย์มีมเหสีสองคนเป็นมเหสีฝ่ายขวาและมเหสีฝ่ายซ้าย มเหสีฝ่ายขวามีบุตรไม่ได้ แต่มเหสีฝ่ายซ้ายกำลังจะมีประสูติกาล ในเวลาที่กำลังจะมีประสูติกาลลูกกษัตริย์หรือไม่ไหวจึงไปสรงน้ำที่แม่น้ำก่อน และบอกว่าคลอดออกมาแล้วถ้าเป็นลูกผู้หญิงให้นำไปใส่ในเปลที่เป็นเงิน แต่ถ้าเป็นลูกผู้ชายให้นำไปใส่ในเปลที่เป็นทอง สั่งเสร็จแล้วกษัตริย์ก็เสด็จไปสรงน้ำ แต่มเหสีฝ่ายขวาไม่ยอมให้มเหสีฝ่ายซ้ายมีลูกอยากจะได้ลูกไปฆ่า พอกษัตริย์ไม่อยู่จึงสั่งให้หมอบดาบเอาผ้าสีขาวไปผูกตามมเหสีฝ่ายซ้ายและเอาสำลีไปอุดหู เพื่อไม่ให้มองเห็นและได้ยินเสียง พอคลอดลูกออกมาเป็นพระโอรส 6 องค์ และเป็นพระธิดา 1 องค์ มเหสีฝ่ายขวาก็สั่งให้หมอบดาบไปเอาท่อนไม้มาวางไว้ และโยนลูกทั้ง 7 ลงไปที่ใต้ถุนบ้าน แล้วก็ให้หมูตัวดำๆ มาคาบไป มเหสีฝ่ายขวาก็คิดว่าหมูมาคาบไปกินก็ไม่ได้เอะใจ ส่วนกษัตริย์ก็ยังสรงน้ำไม่เสร็จ แต่ก็ได้ยินเสียงลูกร้องก็รีบเพื่อมาดู ส่วนมเหสีฝ่ายซ้ายที่โดนปิดตาและอุดหูก็รู้ว่าลูกออกมาแล้วแต่ไม่รู้ว่าเป็นหญิงหรือชาย พอกษัตริย์เข้ามามเหสีฝ่ายขวาก็บอกว่าไม่อายุหรือ มีบุตรคลอดออกมาเป็นท่อนไม้ เสียศักดิ์ศรี กษัตริย์ก็บอกว่าอายุแล้วก็ไล่มเหสีฝ่ายซ้ายไปเป็นคนรับใช้ รดน้ำต้นไม้ ส่วนแม่หมูก็ได้พาลูกทั้ง 7 คนไปเลี้ยง พอดีลูกของมันที่เพิ่งออกตาย มันจึงยังมีน้ำนมไหลอยู่จึงให้ลูกทั้งเจ็ดไปดื่มกิน ต่อมามเหสีฝ่ายขวารู้ว่าหมูเอาทั้ง 7 คนไปเลี้ยง ก็สั่งลูกน้องว่าพรุ่งนี้เข้าไปฆ่าหมูตัวนี้ซะ แม่หมูตามันกระตุกมันก็รู้ว่ามันจะโดนฆ่ามันจึงไปสั่งกับพุ่มไม้ว่าพรุ่งนี้มันจะโดนฆ่าแล้วฝากลูกทั้งเจ็ดด้วย พุ่มไม้ก็รับปาก หมูจึงไปคาบลูกทีละคนๆ มาไว้ที่พุ่มไม้ มเหสีฝ่ายขวาเมื่อรู้ว่าแม่หมูตายลูกก็ต้องตายไปด้วย แต่ก็มีพุ่มไม้มารับไปเลี้ยงต่อ จึงสั่งให้คนรับใช้ไปเผาพุ่มไม้ ลูกๆ ก็โตขึ้นเดินได้แล้ว พูดได้แล้ว พุ่มไม้จึงบอกกับลูกว่าพรุ่งนี้จะมีคนมาเผาแม่ ให้ลูกๆ เดินไปทางทิศเหนือจะเห็นวัด ให้ไปอาศัยอยู่ พอตอนเช้าลูกๆ ก็ออกเดินทางและพุ่มไม้ก็โดนเผตาย ส่วนเด็กๆ เมื่อเดินไปถึงวัดก็ไปขอหลวงพ่อบุญยืน หลวงพ่อก็ให้อยู่เพราะที่วัดนี้ไม่มีเด็กวัดอยู่ช่วยงาน หลวงพ่อบุญองค์เดียวจึงให้อยู่ด้วย หลวงพ่อก็รักเด็กทั้ง 7 คนเหมือนลูก ต่อมามเหสีฝ่ายขวาก็รู้ว่าเด็กยังไม่ตายก็คิดหาทางฆ่า ในคืนต่อมาหลวงพ่อก็ฝันว่าลูกๆ จะต้องตาย จะเกิดเหตุร้าย พอตื่นเช้ามีคนมานิมนต์หลวงพ่อบิณฑบาตเช้าที่บ้าน ก่อนที่หลวงพ่อก็ออกไปก็ได้สั่งเด็กๆ ว่าถ้ามีคนมาให้กินอะไรก็ไม่ต้องกิน มาหาของก็ไม่ต้องซื้อ หรือให้ดินฟรีๆ ก็ไม่ต้องกิน เพราะจะมีคนมาฆ่า เด็กๆ ก็รับปาก พอหลวงพ่อก็ออกไปมเหสีก็มา ก็เอาขนมกุยช่ายมาหา มาถามเด็กๆ ว่าหิวขนมหรือไม่เด็กๆ บอกว่าไม่มีเงินจะซื้อ มเหสีก็บอกว่าขายขนมไม่หมดจะมาแจกให้ ไม่ต้องซื้อ เด็กๆ ก็บอกว่าไม่กินหลวงพ่อบอกสั่งห้ามว่าไม่ให้กิน นางจึงเอาขนมยัดใส่ปากเด็กทีละคนๆ เด็กๆ ก็ทนไม่ไหว น้ำลายไหลตลอดเวลาเพราะขนมอาบยาพิษ เด็กๆ จึงต้องกลืนขนมและก็ตายทีละคนๆ มเหสีก็กลับไป หลวงพ่อก็กลับมาที่วัดเห็นเด็กๆ นอนตายอยู่ก็เสียใจ หลวงพ่อก็เอาไปฝังไว้ที่หน้าวัด เพราะจะเอาไปฝังไกลๆ ก็คิดถึงเด็กๆ หลวงพ่

ชุดหลุมศพไว้ 7 หลุม พอตอนกลางคืนหลวงพ่อนอนไม่หลับ ก็ได้ยินเสียงเด็กผู้หญิงพูดขึ้นมาว่าเป็นนางไม้อยู่ในต้นไม้ ส่วนเด็กผู้ชายทั้ง 6 คนก็เป็นต้นไม้¹ ทั้ง 6 ต้น เด็กๆ ก็คุยซุบซิบกัน หลวงพ่อยังได้ยินเสียงก็ไม่กล้าตื่นและออกมาดู พอตอนเช้าหลวงพ่อก็ออกมาดูก็เห็นว่าต้นไม้ขึ้นที่หลุมศพทั้งหมด หลวงพ่อก็ดูแลรดน้ำต้นไม้ทุกเช้าเย็น มเหสีก็รู้อีก ก็เลยมาหาหลวงพ่อบอกอาหารมาถวายหลวงพ่อ และก็มาพูดเข้าชี้ว่าอยากขออะไรสักอย่าง และพูดว่าต้นไม้แถวนี้สวยดี ขอได้มั้ย หลวงพ่อจะไม่ให้ก็ไม่ได้เพราะผิด ในเมื่อญาติโยมขอจะต้องให้จึงบอกว่าถ้าเอาไปแล้วโยมจะต้องดูแลอย่างดี เมียหลวงบอกว่าจะรดน้ำวันละ 4 ครั้งเลย และก็ถอนต้นไม้ใส่กระสอบที่เตรียมมาและแบกกลับบ้าน เมื่อมาถึงก็ชุดหลุมปลูกไว้ และกลับไปต้มน้ำร้อนเอามารดทั้ง 7 ต้น ต้นไม้ทั้ง 7 ก็จะตายแต่ก็ได้กรีดเสียงร้องออกมาร้องหาพ่อที่เป็นกษัตริย์ กษัตริย์พ่อยังได้ยินเสียงร้องก็ลงมาดูและก็มาสอบสวนมเหสีทั้งสององค์ และคนที่ทำคลอด ได้ถามคนทำคลอดว่าลูกของฉันเป็นคนหรือต้นไม้ และบอกว่าถ้าโกหกจะถูกตัดคอ คนทำคลอดกลัวจึงบอกว่าเป็นคนแต่เหสีฝ่ายขวาก็เลยโยนทิ้ง ส่วนมเหสีฝ่ายซ้ายไม่ได้พูดอะไรเพราะไม่รู้เรื่อง กษัตริย์จึงสั่งให้นำมเหสีฝ่ายขวาและคนทำคลอดไปตัดหัว และมเหสีฝ่ายซ้ายก็กลับมาอยู่กับกษัตริย์อีกครั้งหนึ่ง

ผู้เล่า นางป้ออง

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

¹ ต้นน้ำค้าง

47. เสือกับวัว

มีครั้งหนึ่งเสือมีลูก 1 ตัว และวัวมีลูก 1 ตัว ลูกเสือและลูกวัวเป็นเพื่อนกัน วันหนึ่งแม่เสือหิวมากอยากจะกินแม่วัวเป็นอาหาร พอดีแม่วัวรู้และกำลังจะออกไปกินหาอาหาร แม่วัวก็สั่งลูกวัวว่าถ้าแม่เสือมาถามว่าแม่ไปกินที่ไหน ให้บอกว่าแม่ไปกินอาหารทางตอนเหนือนะ ส่วนแม่วัวไปกินทางตอนล่าง แล้วแม่เสือก็มาถามลูกวัวว่าแม่วัวไปทางไหน ลูกวัวก็ตอบว่าไปทางตอนเหนือ แม่เสือก็ไปแต่ไม่เจอมันจึงกลับมาและหิวโซมาก วันต่อมาแม่วัวก็มาสั่งลูกวัวอีกว่า ถ้าแม่เสือมาถามว่าแม่ไปทางไหนให้ตอบว่าแม่ไปทางด้านล่าง แต่แม่วัวก็ไปทางเหนือ และแม่เสือก็มาถามลูกวัวอีกว่าแม่วัวไปกินทางไหน ลูกวัวก็บอกว่าไปทางด้านล่าง แม่เสือก็ตามไปแต่ก็ไม่เจออีก เป็นอย่างนี้อยู่หลายวันจนแม่วัวหมดเส้นทางในการหลบแม่เสือ แม่วัวจึงบอกลูกว่าแม่เสือต้องการจะฆ่าแม่ แม่จะหลั่งน้ำนมใส่แก้วไว้ให้ลูก ถ้าน้ำนมแม่เป็นสีขาวยังแสดงว่าแม่ยังมีชีวิตอยู่ แต่ถ้าน้ำนมเป็นสีแดงแสดงว่าแม่ตายแล้ว แล้วแม่วัวก็ออกไปหาอาหาร ลูกเสือก็มาชวนลูกวัวไปเล่น ลูกเสือรู้สึกที่ลูกวัวไม่อยากเล่นก็เลยถามว่าเป็นอะไร ลูกวัวก็ตอบว่าแม่ของฉันทกำลังจะตาย แม่ของเธอจะมากินแม่ของฉันท ลูกเสือก็บอกว่าไม่เป็นไรจะแก้แค้นให้ พอเล่นเสร็จก็กลับมาดูที่แก้วนมก็เห็นเป็นสีขาวยากลับไปวิ่งเล่นต่อ พอประมาณบ่าย 1 บ่าย 2 ก็กลับมาดูที่แก้วนมก็เห็นว่าเป็นสีแดง ลูกวัวก็นั่งร้องไห้ พอลูกเสือมาถามก็บอกว่าแม่วัวตายแล้ว ส่วนแม่เสือเมื่อกินแม่วัวก็อ้อมกลับมาอนพุงกางที่บ้านและนอนหลับ ลูกเสือกลับมาก็มากินนมแม่เสือและเรียกลูกวัวมากิน เพราะยังเฝ้าลูกวัวที่ไม่มีนมให้กินแล้ว ลูกวัวก็บอกว่าไม่อยากดื่ม ลูกเสือก็ดื่มจนจมนมและลูกเสือก็กัดนมแม่เสือจนขาดและสิ้นใจตาย

ผู้เล่า นางปิ๋ออง

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

48. ลูกกตัญญู

มีครอบครัวหนึ่ง มีลูกชาย 1 คน เมื่อแม่ตายพ่อก็ได้หาเมียใหม่ แต่เมียใหม่ไม่ชอบลูกเลี้ยง จึงสั่งให้พ่อพาลูกไปตัดไม้ในป่าไกลๆ เพราะจะเอาไปทิ้ง และพ่อก็กลับออกมาเมื่อลูกตัดไม้เสร็จไม่เห็นใคร จึงเดินกลับบ้านเองและกลับมาบ้านถูก แม่เลี้ยงก็ไม่พอใจ วันต่อมาก็พาไปเข้าป่าอีก และก็พาไปปล่อย พ่อบอกให้ลูกนั่งรอเดี๋ยวจะกลับมา ลูกก็นั่งรอรอนมิดก็ร้องไห้เรียกหาพ่อ พ่อก็ไม่มา ลูกก็นอนไม่หลับเพราะมันน่ากลัวมาก ก็เลยปีนไปนอนบนต้นไม้ก็เจอกับนกยักษ์ ก็เลยปีนลงมาแล้วก็เดินร้องไห้ พอตอนเช้าก็มีคนมาช่วยเมื่อโตขึ้นเขาก็ได้สร้างบ้านอยู่ วันหนึ่งมีผู้หญิงเดินทางมา และเข้ามาขโมยข้าวโพดในไร่ของเขา เขาจึงถามว่ามาขโมยทำไม หญิงสาวก็บอกว่าที่บ้านจนมากไม่มีอะไรจะกินเลย เขาก็สังเกตว่าผู้หญิงมีหน้าตาที่สวยงาม เขาก็ให้ข้าวโพดผู้หญิงไปและพาไปส่งที่บ้าน เมื่อไปถึงบ้านก็ดื่มด่ำน้ำที่หญิงสาวเอามาให้ และเขาก็ขอผู้หญิงแต่งงานอยู่ด้วยกัน ต่อมาแม่เลี้ยงรู้ว่าลูกเลี้ยงของตนยังไม่ตายและอาศัยอยู่ในป่า และในตอนนั้นก็มีความดีเพราะเขาเก็บพวกหินสวยๆ ในป่าไปขายได้เยอะแยะ แม่เลี้ยงก็เลยเดินทางมาหาเขา พอเขารู้เขาก็หาข้าวหาน้ำให้แม่เลี้ยงกิน สักพักเขาก็ถามว่าแม่จะกลับหรือยัง แม่เลี้ยงบอกว่าจะกลับแล้วและขอเพชร 2 เม็ด เขาก็ให้และให้ไก่ไปอีก 2 ตัว พอแม่เลี้ยงกลับถึงบ้านพ่อก็ดีใจ เพราะได้ของติดมือมาด้วย วันต่อมาแม่เลี้ยงก็มาอีก เขาก็ดีใจเพราะคิดว่าแม่เลี้ยงรักเขาแล้วและไม่คิดว่าจะมาเอาเพชร แม่เลี้ยงก็มากินข้าวที่บ้านเขาทุกวัน จนวันหนึ่งหลังจากกินข้าวเสร็จ กำลังจะกลับแม่เลี้ยงเห็นเขาเลี้ยงหมู แกกก็ขอหมู 2 ตัว ลูกก็ให้หมูไปเพราะรักแม่มาก ที่นี้พอจูงหมูสองตัวกลับบ้านมันก็เดินคนละทาง เดินไปทางโน้นทางนี้ แกกก็เลยเอาหมู 2 ตัว ผูกไว้ที่ขา 2 ขา หมูทั้งสองตัวก็เลยเดินแยกไปคนละทางจนทำให้ร่างของแกกขาดออกจากกันตาย

ผู้เล่า นายช

49. คนถือตัว

มีผู้หญิงคนหนึ่งเป็นคนที่หน้าตาสวยงาม แต่เป็นคนที่ถือตัวและไม่ชอบให้ใครมาแตะต้องของของเธอ วันหนึ่งขณะที่เธอกำลังกินข้าวอยู่ ก็มีผู้ชายที่ชอบเธอมาหา มาตามตื้อหญิงสาวก็เลยบอกให้ชายคนนั้นไปตักน้ำมาให้เธอกิน แต่ที่ใส่น้ำนั้นไม่มีที่จับ ทำให้นิ้วของชายหนุ่มที่ตักน้ำมาให้จุ่มลงไปในน้ำ หญิงสาวเห็นก็ไม่กล้ากินน้ำเพราะมันสกปรก จึงสั่งให้ชายหนุ่มไปตักน้ำมาอีก แต่เขาก็ก็นิ้วจุ่มลงไปในน้ำอีก หญิงสาวก็ไม่กล้าดื่มเหมือนเดิม หญิงสาวจึงสั่งให้ชายหนุ่มไปตักน้ำมาอีกหลายรอบ แต่ก็ยังเป็นเหมือนเดิม ชายหนุ่มก็ไม่เข้าใจจนเขาเหนื่อยและกลับบ้านไป สักพักก็มีชายอีกคนมาหา หญิงสาวก็สั่งให้ไปตักน้ำมาให้ดื่ม แต่ก็เป็นอย่างเดียวกัน หญิงสาวไม่พอใจจึงสั่งให้ไปตักน้ำอีก จนเขาเหนื่อยกลับบ้านไป หญิงสาวจึงอดน้ำตาย

ผู้เล่า นางนะ

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

50. พญายักษ์กับแจรงพอง

ประมาณ 1,000 ปีมาแล้ว มีเมืองเมืองหนึ่ง(ในปัจจุบันคือเมืองท่าดินแดง) มีลูกของกษัตริย์ชื่อว่าแจรงพอง เมื่อเขาเติบโตขึ้นพ่อของเขาก็บอกให้ไปหาวิชาความรู้ และแจรงพองก็ออกเดินทาง ระหว่างเดินทางแจรงพองได้หยุดพักกลางทางเพื่อกินข้าว ขณะที่กินข้าวยังกินไม่ทันเสร็จก็มีชายคนหนึ่งที่เป็นพญายักษ์แปลงร่างโผล่มาและบอกว่า “ขอกินข้าวด้วยคน” แต่แจรงพองบอกว่าเราไม่ได้เอาข้าวมาเผื่อเจ้าและตอนนี้ข้าวก็นหมดแล้วด้วย ชายแปลกหน้าบอกว่าให้ข้าวกินถึงไม่ให้กินข้าวก็จะกิน แล้วทั้งสองคนก็มีปากเสียงกันอยู่พักหนึ่ง แจรงพองก็ถามชายแปลกหน้าว่าจะไปไหน แต่เขาบอกไม่ถูก และเขาก็ถามว่าแล้วคุณจะไปไหน แจรงพองตอบว่าจะไปหาวิชาความรู้และชวนชายแปลกหน้าว่าถึงแม้เราจะเป็นศัตรูกันเราก็กินทางไปด้วยกันได้ อาทิตย์หนึ่งทั้งสองก็เจอฤๅษี(ปู่เฒ่า) ก็กราบไหว้ฤๅษี ฤๅษีถามว่าโยมทั้งสองจะไปไหน ทั้งสองคนก็ตอบว่ามาหาความรู้ จะมาเรียนวิชากับฤๅษี ฤๅษีก็รับทั้งสองคนเป็นศิษย์ เรียนมาได้ 3 ปี 3 เดือน ฤๅษีก็บอกว่าให้กลับบ้านเมืองได้แล้ว พญายักษ์ก็กราบฤๅษีและก็ออกเดินทาง ส่วนแจรงพองฤๅษีไม่ให้กลับ เขาก็ถามว่าทำไมไม่ให้กลับ ฤๅษีตอบว่าชายคนนั้นเป็นพญายักษ์ ส่วนเจ้าแจรงพองจะต้องเรียนต่ออีก 3 เดือนถึงจะเอาชนะพญายักษ์ได้ เขาจึงเรียนต่ออีก 3 เดือนและเดินทางกลับเมืองของตน และได้ครองบ้านเมืองอยู่มาไม่กี่เดือนพญายักษ์รู้ว่า แจรงพองกลับมาที่เมืองแล้ว มันจึงหาเรื่องเข้ามากินคนในเมือง แจรงพองรู้ว่าพญายักษ์มาหาเรื่องเขาจึงหาทางป้องกันเมืองเอาไว้โดยทำกำแพงสูงมากจนพญายักษ์ข้ามมาไม่ได้ ทำยังไงก็ข้ามไม่ได้ พญายักษ์จึงแปลงร่างเป็นลูกวัว พอตีมีเด็กกำพร้าคนหนึ่งเลี้ยงวัวฝูงหนึ่งได้พาวัวมากินหญ้าริมกำแพง และเด็กกำพร้าก็ไปบอก แจรงพองว่าลูกวัวหายไปตัวหนึ่งของอนุญาตให้เปิดประตูเมืองจะเข้าไปเอาลูกวัว แจรงพองก็อนุญาตให้เปิดประตูทางทิศตะวันตก พอเปิดประตูเมืองก็มีเสียงดังออกมาบอกว่าพญายักษ์เข้ามาในเมืองแล้ว ชาวบ้านก็วิ่งหนีตามแจรงพองไป ส่วนแจรงพองได้หนีมาตั้งเมืองที่ปราสาทเมืองสิงห์ อยู่ต่อมาอีก 5 ปี พญายักษ์ก็รู้ว่าแจรงพองไปตั้งเมืองที่ปราสาทเมืองสิงห์ พญายักษ์ก็ตามมาอีก แจรงพองอยู่ไม่ได้ก็อพยพไปอยู่ที่ราชบุรี อยู่มาอีก 9 ปี พญายักษ์ก็ตามไปอีก แจรงพองหมดหนทาง และพอตีมีเด็กกำพร้าคนหนึ่งมีวิชาความรู้เขาก็เข้าไปหาแจรงพอง ยกมือไหว้แจรงพองที่เป็นกษัตริย์และบอกว่า ถ้าอยู่อย่างนี้กษัตริย์ก็จะปกครองบ้านเมืองไม่ได้ แจรงพองก็ถามว่าถ้าจะให้อยู่ได้จะให้ทำอย่างไร เด็กกำพร้าบอกว่าทางทิศตะวันตกเฉียงใต้มีสิงโตตัวหนึ่งต้องไปเอาหนังของสิงโตกลับมาปูที่นอน หนังของสิงโตจะรักษาบ้านเมืองได้ แจรงพองถามว่า จะทำอย่างไรถึงจะได้หนังสิงโตมา เด็กกำพร้าบอกว่าผมมีปัญญาที่จะไปเอาได้ แจรงพองจึงบอกว่าถ้ามึงไปเอามาได้จะให้ปกครองบ้านเมืองครึ่งหนึ่ง จะได้ไม่ต้องลำบากยากจนเหมือนตอนนี้ เด็กกำพร้าก็ดูวันที่จะออกเดินทางและได้ออกเดินทางไปจนถึงแม่น้ำแม่กลองได้เจอสิงโตใหญ่ สิงเห็นคนจึงลงมาถามว่า คนตัวเล็กมึงจะไปไหน เด็กกำพร้าเลยเล่าเรื่องให้สิงฟังว่า

มีกษัตริย์องค์หนึ่งชื่อแจรงพองปกครองบ้านเมืองไม่ได้ ลิงถามเพราะอะไร เขาก็บอกว่ามีพญายักษ์มารบกวนที่เมืองราชบุรี ลิงก็ถามว่าแล้วเจ้าต้องการอะไร เด็กกำพร้าบอกว่าการความช่วยเหลือเพื่อให้กษัตริย์ปกครองบ้านเมืองได้ ลิงก็บอกว่าให้รอมันจนถึงเที่ยงวัน เด็กกำพร้าก็เลยรอจนถึงเที่ยง ลิงก็กลับมาและเอาเส้นผมมอบให้เด็กกำพร้า และกลอง 1 ลูก สั่งว่าให้กษัตริย์ป้อนหนึ่งสิ่งโตนี้ และถ้ามีเหตุการณ์ร้ายให้ตีกลองนี้ลิงจะไปช่วยอีกแรงหนึ่ง เด็กกำพร้าก็กลับ ระหว่างทางเขาก็แปลกใจว่าแค่เส้นผมจะไปทำอะไรได้ เด็กกำพร้าเลยเอาผมออกมาและรูด ก็กลายเป็นหนึ่งสิ่งโตกว้างหลายสิบเมตร จะม้วนกลับก็ไม่ได้ ทำยังไงก็ม้วนไม่ได้ หมดปัญญาก็เลยเอากลองมาตี ลิงก็โผล่มาบอกว่าจะทำอะไร เด็กกำพร้าก็บอกว่าเขาไม่เชื่อว่าเส้นผมจะช่วยอะไรได้ เพราะถ้ากลับไปถึงเมืองเอาไปให้กษัตริย์ แล้วไม่เกิดผลอะไรขึ้นมาเขาก็จะคอขาด ลิงก็ม้วนคืนให้เขาก็ก๊ราบไหวลึงและเดินทางกลับ พอไปถึงเมืองก็เข้าไปหากษัตริย์ ให้เส้นผมหนึ่งสิ่งโต กษัตริย์พอเห็นของก็โมโหว่าทำไมถึงมาพูดเล่นก็เลยเตะเด็กกำพร้า เด็กกำพร้าเส้นผมหลุดจากมือก็กลายเป็นหนึ่งสิ่งโตแผ่นใหญ่ๆ กษัตริย์เลยเชื่อ เด็กกำพร้าบอกว่าถ้ามีเหตุการณ์ร้ายเกิดขึ้นให้ตีกลองใบนี้ กษัตริย์เลยให้เด็กกำพร้าดูแลกลองใบนี้ อยู่มาไม่กี่เดือนพญายักษ์รู้ข่าวก็มาที่เมือง แจรงพองทำยังไงก็ไม่ชนะเด็กกำพร้าเลยตีกลอง ลิงก็เลยมาเป็นล้านๆ ตัว เด็กกำพร้าบอกลิงว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองนี้เพราะพญายักษ์มารบกวน มาทำร้ายชาวบ้าน ลิงก็เลยให้ลูกสมุนจัดการ ตั้งแต่นั้นพญายักษ์ก็หายไปจนถึงปัจจุบัน แจรงพองก็ปกครองบ้านเมืองอย่างมีความสุข

ผู้เล่า นายยุเต่ง บุญไทย

51. โปะใจ

มีชายหญิงคู่หนึ่งอยู่ด้วยกัน ถึงเขาจะจนมากแต่เขาก็มีความสุข กลางวันผัวก็จะไปตัดฟืนและเอามาขาย เย็นก็จะมาซื้อข้าวสาร อยู่มาหลายปีเขาก็ได้ลูกคนหนึ่งเป็นลูกผู้ชาย จนลูกชายเขาโตเป็นหนุ่ม เขามีความรู้ในทุกเรื่อง ทุกอย่าง ต่อมาภรรยาได้ยินข่าวว่าเป็นเด็กที่เก่ง และคิดว่าเด็กคนนี้ถ้าโตขึ้นมาอาจจะมาทำลายบ้านเมืองได้จึงจะเรียกเด็กมาพบ ทหารจึงไปรับมาที่วัง ภรรยาได้ถามว่าหนุ่มน้อยเจ้าชื่ออะไร มันก็บอกว่าชื่อโปะใจ ภรรยาบอกว่าพຽ່ງนี้จะมีข้าศึกมา เ็งจะต้องปกป้องบ้านเมืองให้ได้ ถ้าทำไม่ได้คอะจะขาด โปะใจก็อยู่เฉยๆ และกลับบ้านไป พอรุ่งเช้าเขาก็ตื่นมานั่งรอรว่าข้าศึกมาเมื่อไหร่ มองก็มองไม่เห็น เพราะยังมีดอยู่และหมอกก็ลงมาก เขาก็เลยใช้ดาบวิเศษฟันไปฟันมารอบๆ ตัว ข้าศึกก็ตายหมด พอเกือบเที่ยงท้องฟ้าเปิดภรรยา ก็แปลกใจให้ทหารมาเรียกโปะใจ เพราะคิดว่าถ้าไม่ฆ่าโปะใจ โปะใจจะต้องมาเอาเมืองนี้แน่ โปะใจก็เข้าไปหาภรรยากราบไหว้เสร็จก็ถามว่ามีเรื่องอะไร ภรรยาบอกว่าพຽ່ງนี้เที่ยงให้มาหา วันรุ่งขึ้นภรรยา ก็ตัดกิ่งมะขาม 1 ศอก บอกโปะใจว่ากิ่งไม้นี้ห้วยอยู่ที่ไหนถ้าตอบไม่ได้จะเอาไปตัดคอ โปะใจเลยไปเอาน้ำใส่กะละมังเอากิ่งไม้ที่มลงไปในน้ำและให้ภรรยาดู และบอกว่าถ้าส่วนไหนลอยขึ้นมาจะเป็นปลา ถ้าหนักที่น้ำจะเป็นต้น ภรรยา ก็แพ้อีกและคิดว่าจะฆ่ายังงดี ก็เลยบอกโปะใจว่าอีก 1 อาทิตย์จะฆ่าโปะใจถ้าตอบไม่ได้ว่าเมียของภรรยาเป็นอะไร โปะใจก็กลับไปคิดและรู้ว่าตรงห้องนอนของเมียภรรยา มีปล่องปล่องหนึ่ง ทุกคืนจะมีพญานาคปลอมตัวมาเป็นคนและออกจากปล่องมาอยู่กินกับเมียของภรรยา และตอนนีเมียก็ตั้งท้องอยู่ พอคืนสุดท้ายที่ภรรยาให้เวลา โปะใจก็ไปตัดกรอที่หน้าห้องเมียรอพญานาคขึ้นมา พอขึ้นมาโปะใจก็เข้าไปในห้องและเอามีดฟันพญานาคตาย 2 ท่อน และฟันท้องเมียของภรรยา จนลูกตายในห้อง 1 ตัว ส่วนอีกตัวหนีลงปล่องไปได้ พอเช้าวันสุดท้ายภรรยา ก็ให้ทหารไปเรียกโปะใจมา เขาจึงไปหาและพาไปที่ห้องของเมียภรรยา ภรรยา เห็นซากพญานาค 2 ท่อนและเมียตายอยู่ โปะใจบอกว่าเขาเป็นคนฆ่าเองเพราะเมียของภรรยา นอกใจไปอยู่กินกับพญานาค ภรรยาเลยไม่ฆ่าโปะใจและให้รางวัล โปะใจจึงขอลูกของภรรยาเป็นเมีย ภรรยาจึงคิดหาทางจะฆ่าเขาอีกจึงบอกว่าให้เขาทำถนนเงินถนนทองจากบ้านเขามาที่วัง ภายใน 7 วันถ้าทำไม่ได้จะฆ่าตาย โปะใจคิดหนักเพราะเขาจนมาก จนคืนสุดท้ายก็มีเทวดามาช่วยสร้างถนนให้เสร็จ ภรรยาตื่นมาตอนเช้าเห็นถนนก็คิดว่าโปะใจเป็นคนที่มบุญ จึงให้ทหารไปตามแต่โปะใจยังไม่ตื่นเลยไม่ยอมไปและบอกว่าจะไปหาตอนเที่ยง และเขาก็ไปหา ภรรยา ก็ลูกสาวให้แต่ถามคำถามข้อสุดท้ายให้โปะใจตอบ ถ้าตอบไม่ถูกจะฆ่าให้ตาย โดยภรรยาเอาแหวนและหวีที่ทำจากกระดูกพญานาคมาถามว่า แหวนและหวีอันนี้ทำมาจากอะไร โปะใจตอบว่าทำมาจากกระดูกพญานาค ภรรยาจึงยกลูกสาวให้และให้ปกครองบ้านเมืองต่อ

ผู้เล่า นายยุเต่ง บุญไทย

52. นางการณี

มีกษัตริย์องค์หนึ่งชื่ออรุโณทา มีลูก 3 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 1 คน อยู่มาอย่างมีความสุข ต่อมาอรุโณทาก็สิ้นบุญ ทั้ง 3 คนพี่น้องจึงมาปรึกษากันว่าใครจะปกครองบ้านเมืองต่อ ก็มีอำมาตย์ทำนายว่าคนที่มาปกครองเมืองคนต่อไปต้องเป็นหญิงสาวที่ชื่อการณี แต่การณีไม่ยอมได้ก็ทำให้พี่ชายคนโตครองเมือง แต่พี่ชายคนกลางไม่พอใจ ส่วนพี่ชายคนโตก็อยากเป็นกษัตริย์ 3 คนพี่น้องก็ตกลงกันไม่ได้ พี่คนโตคิดจะหักหลังน้องทั้ง 2 คน จึงสั่งให้การณีไปหาลูกไม้ไปทางทิศตะวันตก และบอกว่าถ้าการณีหาลูกไม้มาให้กินได้จะอนุญาตให้การณีเป็นกษัตริย์ การณีจึงออกเดินทางไปทางทิศตะวันตกก็มีเสือสมิงดู เพราะพี่คนโตรู้ว่ามียู่อสมิงจึงให้เธอไปเพราะจะได้กินเธอ การณีก็ตัดสินใจตายเป็นตายก็จะออกเดินทางไปคนเดียว แต่พี่ชายคนกลางไม่ให้นางสาวไปคนเดียว ถ้าจะไปต้องไปกันสองคนก็ออกเดินทางไปด้วยกัน อาทิตย์หนึ่งทั้งสองก็เจอต้นไม้และเก็บลูกไม้กลับมากินได้ ทั้งสองคนก็กลับเมืองหาลูกไม้ไปให้พี่ชายคนโต พี่ก็คิดว่าทำไมสองคนนี้ไม่ตาย ต่อมาพี่ชายคนโตก็แก้งป่วยและให้ไปหามะม่วงที่อยู่ทางทิศตะวันออก ที่นั้นมีช้างดูถ้าไปต้องตายแน่นอน ทั้งสองคนก็ไปเก็บมะม่วงใช้เวลาไปกลับหนึ่งอาทิตย์ก็เอามะม่วงกลับมาให้พี่ได้ พี่ก็หายป่วยและคิดว่าสองคนไม่ตายซะที ส่วนพี่น้องทั้งสองคนก็มานั่งคุยกันว่าเราไม่ต้องอยู่บ้านเมืองนี้แล้วปล่อยให้พี่ชายคนโตปกครองบ้านเมืองไป วันหนึ่งสองคนพี่น้องก็ออกเดินทางไปตามที่เที่ยงคืน ไปได้ 3 เดือนก็ไปพบฤาษี ก็ขออยู่กับฤาษี ฤาษีก็ดูว่าทั้งสองคนมีทุกข์ ลำบาก จึงอนุญาตให้อยู่ที่นี้ชั่วคราว ทั้งสองคนก็ได้ฝึกวิชากับฤาษีได้ 3 ปีจนเก่งมาก ปลอมตัวเป็นสัตว์ก็ได้ อยู่มาวันหนึ่งชายกษัตริย์ของเมืองหนึ่งได้มาหาฤาษี มาเรียนวิชาได้ 3 ปี 3 เดือน ก็ได้ขอบพบกับการณี ทั้งสองคนก็ได้แต่งงานกันและอยู่อย่างมีความสุข พี่ชายคนกลางก็บอกว่าจะต้องไปแล้วก่อนที่จะออกเดินทาง นางการณีก็บอกพี่ชายไปไม่รู้เหนือรู้ใต้ พี่ชายก็แปลงเป็นนกบินหากก็ไม่เจอ แปลงเป็นตัวอะไรก็หาไม่เจอ เขาจึงกลับมาหาฤาษีถามว่ามีเหตุผลอะไรที่หนีไป ฤาษีก็ชี้ไปทางทิศใต้ พี่ชายคนกลางก็ตามไประหว่างทางเห็นต้นงา เขาก็เก็บงาใส่กระบุงและเจาะรูไว้ เวลาเดินงาก็ตกเป็นทางตามจนสุดเมื่อดงาเขาก็เจอเมืองเมืองหนึ่ง หน้าประตูมียักษ์ 2 ตัว ยักษ์ถามว่ามนุษย์จะไปไหน เขาบอกว่ามาตามหาน้องสาว ยักษ์ถามว่าน้องสาวเป็นใคร เขาตอบว่าน้องสาวมีผิวเป็นเจ้าเมืองเมืองนี้ ยักษ์ก็ไม่ให้เข้า เขาก็นั่งน้อยใจและคิดในใจว่าเรารักน้องสาวขนาดนี้ ทำไมน้องสาวเป็นอย่างนี้ ยักษ์ก็ไปถามกษัตริย์ว่ามีมนุษย์คนหนึ่งขอเข้ามาในเมือง กษัตริย์ก็อนุญาตให้เข้ามาได้ น้องสาวเห็นก็ซ่อนไม่ให้พี่ชายเห็น กษัตริย์ก็สั่งให้เมียมาคุยกับพี่และถามนางการณีว่านี่เป็นใคร นางตอบว่าไม่รู้ชายกำพร้าคนนีมาจากไหน พี่ชายได้ยินก็นั่งร้องไห้ต่อหน้าผัวนางการณี และก็ได้เล่าประวัติตั้งแต่เดินทางออกจากเมืองเขา ทุกข์ทรมานมาด้วยกัน นางก็ปฏิเสธว่าไม่รู้ ไม่เคยมีพี่ชายมาก่อน เขาจึงคิดจะไปจากเมืองนี้เพราะสงสารน้องสาว เขาก็ขอถามจากกษัตริย์ที่เป็นน้องเขยจะมาฆ่า

ตัวตาย แต่น้องเขยไม่ให้และให้เขาอยู่ที่เมืองนี้ นางการณีก็นึกว่าพี่ชายเป็นคนจนจะมา
 นั่งกินนอนกินที่นี้ไม่สมควร คิดจะฆ่าพี่ชาย น้องสาวเลยชวนพี่ชายไปเที่ยวหาบ่อทอง
 พี่ชายก็ตอบว่าไปแต่ความจริงรู้อยู่แล้วว่าเป็นบ่อน้ำกรด อะไรที่ตกลงไปก็จะไหม้หมด พอไป
 ถึงที่บ่อการณีก็นึกให้พี่ชายโดดลงไป พี่รู้ว่าน้องสาวจะฆ่าตนเขาก็นยอมตาย เขาจึงกระโดดลงไป
 ดำน้ำอยู่ได้ครึ่งชั่วโมงก็โผล่ขึ้นมา ก็กลายเป็นคนที่มีร่างกายสวยงามมากๆ ดูเหมือนกษัตริย์
 น้องสาวอยากได้จึงกระโดดลงไปบ้างตัวและหมด พี่ชายก็น้อยใจเราเป็นลูกกษัตริย์จากเมือง
 มากันสองคน ตอนนี้เหลือเขาคนเดียว น้องสาวก็ตายแล้ว เราอยู่บ้านเมืองเขาคนเดียวไม่มี
 ประโยชน์ เขาจึงคิดฆ่าตัวตาย เขาใช้มีดแทงตัวเองก็ไม่เข้า เอาปืนจากทหารมายิงก็ไม่เข้า
 กษัตริย์พอรู้ว่าเมียตายโมโหจึงเอามีดมาแทงเขาก็ไม่เข้า ยิ่งก็ไม่ได้ อยู่ต่อมาไม่นานเมืองนี้ก็มี
 สงครามทำอย่างไรก็ไม่ชนะ กษัตริย์เลยจะยอมแพ้ แต่เขาไม่ให้ยอม เขาจะทำสงครามเอง
 โดยที่กษัตริย์บอกว่าถ้าชนะกลับมาจะยกเมืองให้ แต่ถ้าไม่ชนะจะตัดคอเสีย เขาจึงใช้วิธีเอาใบ
 มะขามเป็นกองๆ มาเสกให้เป็นผึ้งรุมต่อยจนทหารฝ่ายตรงข้ามยอมแพ้ กษัตริย์จึงยกเมืองให้
 ต่อมาเขาได้กลับไปหาฤๅษีและเล่าเรื่องทุกอย่างให้ฟัง และบอกว่าเขาอยากให้น้องสาวมีชีวิต
 อีก ฤๅษีถามว่าไม่โกรธน้องหรือ เขาบอกไม่โกรธ ฤๅษีจึงบอกให้เขากลับไปเอากระดูก
 น้องสาวมา เขาจึงกลับไปเอามาให้ฤๅษีเสก พอน้องสาวฟื้นขึ้นมาก็ขอโทษพี่ชาย ทั้งสองคน
 จึงกลับเมืองด้วยกัน และกษัตริย์ก็ยกเมืองให้เขาปกครองต่อไป

ผู้เล่า นายยุเต่ง บุญไทย

53.ชายกำพรา

ในเมืองหนึ่งมีพระราชองค์หนึ่งมีธิดา 7 คน เมื่อถึงเวลาออกเรือนพระราชาก็ถามลูกสาวว่าจะมีสามีหรือยัง ธิดาคนสุดท้ายก็บอกว่าไม่เอา พ่อก็เลยไม่พอใจ จึงหาชายกำพรา มาให้เป็นสามีของนาง ชายคนนี้มีพ่อแม่ตายหมด ยากจนไม่มีจะกิน พระราชาก็ให้ธิดาคนสุดท้ายไปอยู่ที่กระท่อมต้นน้ำ ทั้งสองคนเมื่อไปอยู่ด้วยกันก็ไม่มีอะไรจะกิน ก็อดข้าวมาได้ 3 วัน นางจึงใช้ให้สามีไปหาฟืนและเอาไปขายให้พระราชาก็เป็นพ่อตา วันต่อมาสามีก็ไปหาฟืนอีกและได้เจอหินสีที่มีค่า 3 เม็ด ก็เก็บเอาไว้และก็นำไปให้ภรรยาและเล่าเรื่องทุกอย่างให้ฟัง เช้าวันต่อมาก็เอาไปขายกับพระราชาก็แลกกับข้าว เมื่อเขาเจออะไรก็นำไปขายหมด วันหนึ่งเขาเจอหินสีก้อนใหญ่ 3 เม็ด เขาก็เก็บไว้ในย่ามและลี้มบอกภรรยาตัวเอง ผ่านไป 1 ปี เขาก็เก็บใส่ไม้ไผ่ ใส่ข้าว เอาไปขาย พระราชาก็ซื้อเจอกับหินสีมีค่า แต่พระราชาก็ไม่กล้าเอาและนึกถึงธิดาคนสุดท้ายขึ้นมา ว่าลูกเป็นคนที่มีความเฉลียวฉลาดให้ลูกกลับเข้ามาอยู่ในวังใช้ชีวิตอย่างเดิม

ผู้เล่า นางนะ

เล่าเป็นภาษากะเหรี่ยง ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

54. หมา เหี้ยยว อีกา

มีหมาตัวหนึ่งเดินผ่านต้นไม้ ขณะที่มันกำลังเดินผ่านมันก็ได้ยินเสียงลูกเหี้ยยวร้อง มันจึงแหงนหน้าขึ้นไปดูบนต้นไม้ มันก็เห็นเหี้ยยวและลูกๆอยู่บนนั้น หมาเกิดความคิดจะกินลูกเหี้ยยวเป็นอาหาร มันจึงใช้วิธีการบังคับให้เหี้ยยวโยนลูกมันลงมา และบอกว่าถ้าเหี้ยยวไม่โยนลูกลงมาให้มันกินมันจะปีนขึ้นต้นไม้ เหี้ยยวก็เลยต้องโยนลูกลงมาให้มันกิน จากนั้นหมาเลยไปกินทุกวัน เหี้ยยวก็ต้องโยนลูกลงมาทุกวัน กาที่เห็นเหตุการณ์สังสารเหี้ยยวจึงบอกว่าหมาไม่มีทางปีนต้นไม้ขึ้นมาได้ให้เหี้ยยวคิดให้ดี พอหมาจะมากินลูก เหี้ยยวก็ไม่โยนลูกมันลงมา หมาจึงอดกิน และมันก็รู้ว่ากาเป็นผู้ที่มากบอกเหี้ยยว มันเลยคิดอุบายใหม่ว่ามันจะกินกาแทน โดยมันแกล้งมานอนริมแม่น้ำ ทำท่าอืดตาย กาเห็นเหตุการณ์ก็รู้ว่าเป็นกลอุบายของหมา กาคิดจะบินไปจิกลูกตาแต่ก็มาคิดได้ว่าจะแกล้งหมา กาจึงแกล้งพูดขึ้นว่าถ้าหมาตายต้องกระดิกหูได้ หมาได้ยินกาพูดจึงกระดิกหู กาเห็นก็เยาะเย้ยหมาและบินหนีไป หมากินกาไม่ได้ก็แค้นและไปจากสถานที่แห่งนั้น

ผู้เล่า นายเซง สังขปัญญา

55. กาย่าหฬึ่ให้นกฮูก

มีนกฮูกกับกาเป็นเพื่อนกัน วันหนึ่งนกทั้งสองก็บินไปหาอาหารบนต้นไม้ก็คุยกัน พอดีมีคนเลี้ยงวัวก็ไปเลี้ยงวัวที่บริเวณนี้พอดี คนเลี้ยงวัวเห็นนก 2 ตัว ก็เลยเอาหนังสือขึ้นมา ยิงนก ยิงตัวไหนก็ไม่รู้ แต่ลูกกระสุนไปโดนนกฮูก แต่มันไม่ตายเพราะกระสุนไปจุดที่ตูดของมัน ทำให้นกฮูกถ่ายไม่ออก มันก็เลยป่วยเพราะไม่ได้ถ่าย นกฮูกจึงไปปรึกษาจะทำยังไง กาจึงบอกว่าให้ไปหานกกาเหว่า เพราะมันฉลาดและเป็นหมอ เมื่อไปหานกกาเหว่าก็ขอคำสัญญาว่าถ้ารักษาหายแล้วจะต้องมีค่ารักษาให้มัน พอตกลงกันเรียบร้อยแล้ว นกกาเหว่าก็บอกให้นกฮูกเอาตุ๊กตาไปแช่น้ำ และไม่บอกว่าไม่ถึงชั่วโมงเดี๋ยวก็น่าจะหาย นกฮูกก็ทำตามเพราะอยากหาย พอจุ่มไปได้สักพักมันก็หายเพราะก้อนดินละลายน้ำไปหมดแล้ว นกฮูกจึงคิดจะไม่จ่ายค่ารักษาให้นกกาเหว่า เพราะเห็นว่าไม่ได้รักษาและไม่ต้องกินยา แคล้งไปจุ่มน้ำเท่านั้น มันก็ป่วยไม่จ่ายเงิน นกกาเหว่าบอกว่าทำอย่างนี้ไม่ได้ จะต้องจ่ายค่ารักษา ก็ทวงเงินวันแล้ววันเล่า นกฮูกก็ไม่ให้ มันจึงไปทวงค่ารักษากับกา สุดท้ายก็เลยต้องใช้นี้ให้ โดยการจะพักไว้ให้นกกาเหว่า

ผู้เล่า นายเซง สังขปัญญา

56. ราชสีห์กับช้าง

มีสิงโตกับช้างเป็นเพื่อนกัน ทั้งสองอาศัยอยู่ในป่าใหญ่ ทั้งสองก็หาอะไรกินไปเรื่อย ๆ จนวันหนึ่งทั้งสองมองลงมาจากบนภูเขา มันก็เห็นเรือสำเภามีคนขับเรืออยู่ ช้างมันก็คิดว่าตัวมันเองก็น่าจะใช้อะไรได้เหมือนกัน เพราะคนยังเอาไม้แห้ง ๆ มาใช้งานให้เป็นเรือได้ ช้างจึงคิดอยากจะใช้คนทำบ้าง แต่สิงโตไม่ออกความเห็น ช้างคิดอยากจะลงไปในหมู่บ้าน อยากจะลงไปใช้คน โดยมันให้เหตุผลว่าหัวของคนยังเล็กกว่าซี่ของมัน สิงโตห้ามแต่ช้างก็ไม่ฟัง สัตว์ทั้งสองก็เลยแยกจากกัน เวลาผ่านไปสิงโตก็ลงมาจากป่าเพื่อมาหาช้าง ก็เห็นคนใช้ช้างให้ลากซุงอยู่ ช้างบอกกับสิงโตว่าถึงมันจะตัวใหญ่ยังไง แต่คนก็สามารถใช้งานมันได้ ช้างก็คิดว่ามันไม่น่าลงมาจากป่าเลย

ผู้เล่า นายเชง สัมปัญญา

57. ชายกำพร้าว

มีป่าแห่งหนึ่ง ไม่มีใครกล้าไปทำมาหากินเพราะเชื่อว่าเจ้าป่าเจ้าเขาดุมาก วันหนึ่ง มีชายกำพร้าวคนหนึ่งไปเที่ยวป่า ไปเจอที่แห่งนั้น เขาเห็นสถานที่เขาก็ชอบและคิดจะทำไร่ เขา จึงอธิษฐานว่าถ้าที่ตรงนี้ทำไร่ดี ขอให้คืนนี้เขานอนฝันดีไม่ให้มีเรื่องอะไรเกิดขึ้น และเขาก็ หลับขณะที่เขาฝันอยู่นั้น เจ้าป่าได้มาบอกว่าที่ตรงนี้ไม่ดี แต่ชายหนุ่มกำพร้าวไม่เชื่อ เขาคิดว่า เขาจะลองเสี่ยงดู จะดีหรือไม่ดีก็ลองดู ชายกำพร้าวก็ฟันไร่ ฟันเสร็จก็เผา เผาเสร็จ เขาปลูก กระเทียมเล็กๆ อยู่หลังหนึ่ง เขาก็ปลูกข้าว ปลูกผัก เขาอยู่ได้สักพักหนึ่งประมาณกลางเดือน เขานั่งกลางบ้าน เดือนหงายทำให้ไร่ของเขาสว่างจนมองเห็นไร่ได้ชัด ชายกำพร้าวได้ยินเสียง กลอง เสียงจิ้งจกดังขึ้นมาอย่างสนุกสนาน เขาฟังเขาก็คิดว่าในป่าอย่างนี้ทำไมถึงมีเสียงเพลง สนุกสนาน เขาก็นั่งคอยดูจนเขาเห็นว่ามีคนผ่านมา คนหนุ่มสาว คนแก่ และมีชายหนุ่ม สองคนมาชวนเขาไปทำบุญ ชายกำพร้าวจึงถามว่าจะไปทำบุญที่ไหน ชายสองคนตอบว่าไม่ ต้องถาม ชายกำพร้าวจึงบอกว่าเขาไม่มีเสื้อผ้าใส่ สองคนก็บอกว่าไปถึงแล้วจะมีเสื้อผ้าใส่เอง แล้วเขาก็หยิบโสร่งและเสื้อตัวหนึ่งมาให้ชายกำพร้าวใส่ ทั้งสามคนจึงไปเที่ยวงานด้วยกัน เมื่อ ไปถึงในงาน ชายกำพร้าวสังเกตเห็นว่าในงานมีสาว ๆ มาเที่ยวกันทั้งคืน ชายกำพร้าวก็กินขนมจน อิ่ม เพื่อนทั้งสองก็พาเขาไปนอน พอนอนไปแล้ว ยังไม่สว่างดี เพื่อนสองคนเขาตื่นก่อน พอ ลุกก็เดินหนีไปทันที ชายกำพร้าวตื่นขึ้นมาเห็นชายสองคนมีหางอยู่ข้างหลังก็รู้ว่าทั้งสองไม่ใช่คน แต่เป็นเสื้อสมิง เขามองซ้ายมองขวาและเห็นว่าบ้านที่เขาอนเมื่อคืนก็ไม่ใช่บ้านแต่เขาอน บนดิน สถานที่ที่เขาเดินเที่ยวเมื่อคืนก็เป็นป่าธรรมดาที่ไม่เห็นว่าจะมีใครมาจัดงาน ส่วนของ กินที่เขากินเมื่อคืนก็ไม่ใช่ขนม ความจริงมันคือ ขี้แก้งขี้กวางนั่นเอง ชายกำพร้าวก็ลงมองดู เสื้อผ้าตนเองก็เห็นว่าเป็นใบกล้วยที่เขาใส่อยู่ ชายกำพร้าว จึงรีบกลับไปกระท่อมของเขาด้วยความกลัว

ผู้เล่า นายเชง สังขปัญญา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวกัลยา วิทยาศิริกุล
วันเดือนปีเกิด	30 กันยายน พ.ศ. 2519
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	882 ซอยวิสุทธินิเวศน์ แยก 1 ถนนประชาอุทิศ ห้วยขวาง กรุงเทพฯ
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ. 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ่อพลอยรัชดาภิเษก อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัยราชวินิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2541	กศ.บ. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2542	ศศ.บ. (รัฐศาสตร์ สาขาบริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2549	กศ.ม. ภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ